

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU DZIERŻONIOWSKIEGO DO 2030 ROKU

Wykonawca:

Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja

43-450 Ustroń ul. Sikorskiego 10

tel. +48 512 110 314; fax (33) 487 63 98

www.eko-precyzja.eu

biuro@eko-precyzja.eu

eko-precyzja

Spis treści

Wykaz skrótów.....	5
1. Wstęp.....	6
1.1. Cel i zakres opracowania	6
1.2. Podstawa prawna.....	6
1.3. Charakterystyka powiatu	7
1.3.1. Położenie	7
1.3.2. Demografia	9
1.3.3. Budowa geologiczna	10
1.3.4. Warunki klimatyczne.....	12
1.3.5. Gospodarka	13
2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	14
3. Założenia Programu Ochrony Środowiska	17
3.1. Dokumenty międzynarodowe	17
3.2. Dokumenty krajowe.....	19
3.3. Dokumenty wojewódzkie.....	24
3.4. Dokumenty powiatowe	27
3.5. Dokumenty gminne	28
4. Efekty realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska.....	28
5. Ocena stanu środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego	35
5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	35
5.1.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza.....	35
5.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego na terenie powiatu dzierżoniowskiego	35
5.1.3. Jakość powietrza	61
5.1.4. Odnawialne źródła energii	69
5.1.5. Zagadnienia horyzontalne	79
5.1.6. Tendencje zmian stanu środowiska	80
5.1.7. Analiza SWOT	80
5.2. Zagrożenia hałasem.....	82
5.2.1. Źródła hałasu	82
5.2.2. Stan środowiska akustycznego	93
5.2.3. Zagadnienia horyzontalne	96
5.2.4. Tendencje zmian stanu środowiska	97
5.2.5. Analiza SWOT	97
5.3. Pola elektromagnetyczne	98
5.3.1. Źródła promieniowania elektromagnetycznego.....	98
5.3.2. Monitoring pól elektromagnetycznych	102
5.3.3. Zagadnienia horyzontalne	103
5.3.4. Tendencje zmian stanu środowiska	103
5.3.5. Analiza SWOT	104
5.4. Gospodarowanie wodami.....	104
5.4.1. Wody powierzchniowe	104
5.4.2. Jakość wód powierzchniowych.....	106
5.4.3. Wody podziemne	112
5.4.4. Jakość wód podziemnych.....	113
5.4.5. Zagrożenie powodziowe.....	115
5.4.6. Zagrożenie suszą	117
5.4.7. Zagadnienia horyzontalne	121
5.4.8. Tendencje zmian stanu środowiska	122
5.4.9. Analiza SWOT	122
5.5. Gospodarka wodno-ściekowa	123

5.5.1. Zaopatrzenie w wodę	123
5.5.2. Oczyszczanie ścieków komunalnych	128
5.5.3. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych	133
5.5.4. Zagadnienia horyzontalne	136
5.5.5. Tendencje zmian stanu środowiska	137
5.5.6. Analiza SWOT	137
5.6. Zasoby geologiczne	137
5.6.1. Stan aktualny	137
5.6.2. Przepisy prawne	142
5.6.3. Zagadnienia horyzontalne	144
5.6.4. Tendencje zmian stanu środowiska	144
5.6.5. Analiza SWOT	145
5.7. Gleby	145
5.7.1. Stan aktualny	145
5.7.2. Stan środowiska glebowego	148
5.7.3. Zagadnienia horyzontalne	151
5.7.4. Tendencje zmian stanu środowiska	151
5.7.5. Analiza SWOT	151
5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	152
5.8.1. Zagospodarowanie odpadów komunalnych	152
5.8.2. Odpady wytwarzane na terenie powiatu dzierżoniowskiego	156
5.8.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów	168
5.8.4. Zagadnienia horyzontalne	170
5.8.5. Tendencje zmian stanu środowiska	171
5.8.6. Analiza SWOT	171
5.9. Zasoby przyrodnicze	172
5.9.1. Formy ochrony przyrody	172
5.9.2. Korytarze ekologiczne	182
5.9.3. Lasy, grunty leśne i tereny leśne	183
5.9.4. Zagadnienia horyzontalne	185
5.9.5. Tendencje zmian stanu środowiska	186
5.9.6. Analiza SWOT	187
5.10. Zagrożenia poważnymi awariami	187
5.10.1. Stan aktualny	187
5.10.2. Zagadnienia horyzontalne	188
5.10.3. Tendencje zmian stanu środowiska	189
5.10.4. Analiza SWOT	189
6. Zidentyfikowane problemy środowiskowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego	190
7. Najważniejsze sukcesy środowiskowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego	193
8. Cele Programu Ochrony Środowiska, zadania i ich finansowanie	196
9. System realizacji Programu Ochrony Środowiska	240
9.1. Współpraca z interesariuszami	241
9.2. Edukacja ekologiczna	242
9.3. Sprawozdawczość	245
9.4. Monitoring realizacji Programu	245
9.5. Źródła finansowania	250
9.5.1. Fundusze krajowe	250
9.5.2. Fundusze Unii Europejskiej	252
9.6. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	255
Spis tabel	256
Spis rysunków	258

Wykaz skrótów

ARIMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BARL	Bielawska Agencja rozwoju Lokalnego
DODR	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu
DSDiK	Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu
DZPK	Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPZ	Główny Punkt Zasilania
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IMGW	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
JCWP	Jednolita Część Wód Powierzchniowych
JCWPd	Jednolita Część Wód Podziemnych
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
MPZP	Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego
MRP	Mapa ryzyka powodziowego
MZP	Mapa zagrożenia powodziowego
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSChR	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza we Wrocławiu
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OUG	Okręgowy Urząd Górniczy we Wrocławiu
OZE	Odnawialne źródła energii
PEM	Pole elektromagnetyczne
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PMS	Państwowy Monitoring Środowiska
PSE	Polskie Sieci Elektroenergetyczne
PSG	Polska Spółka Gazownictwa
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PSSE	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Dzierżoniowie
PSZOK	Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
WiK	Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu
ZDP	Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie
ZDR	Zakłady dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
ZEC	Zakład Energetyki Ciepłej w Pieszycach
ZGPD-7	Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”
ZUK	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łągiwnikach
ZZR	Zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

1. Wstęp

1.1. Cel i zakres opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, sporządzenie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Podczas tworzenia dokumentu, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie poszczególnych zagadnień. Niniejsze opracowanie zawiera m.in. rozpoznanie aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska.

Przedmiotowy dokument wspomaga dążenie do uzyskania w powiecie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, dokonuje się okresowo, co 2 lata (Dz.U. z 2024 r., poz. 54, art. 18 ust. 2).

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w powiecie dzierżoniowskim w odniesieniu do ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, gospodarowania wodami, gospodarki wodno-ściekowej, ochrony zasobów geologicznych, ochrony powierzchni ziemi i gleb, gospodarki odpadami, ochrony przyrody, ochrony przed poważnymi awariami, edukacji ekologicznej. W opracowaniu znajduje się ich charakterystyka, ocena stanu aktualnego i określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb powiatu w zakresie ochrony środowiska polega na sformułowaniu celów nadrzędnych oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

1.2. Podstawa prawna

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54), a w szczególności:

Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Art. 18. 2. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Powiatowe Programy ochrony środowiska tworzone są w celu realizacji polityki ochrony środowiska na szczeblu powiatowym.

1.3. Charakterystyka powiatu

1.3.1. Położenie

Powiat dzierżoniowski położony jest w południowej części województwa dolnośląskiego. Graniczy od zachodu z powiatem wałbrzyskim, od północnego-zachodu z powiatem świdnickim, od północy z powiatem wrocławskim, od wschodu z powiatem strzelińskim, od południa z powiatem ząbkowickim, natomiast od strony południowo-zachodniej z powiatem kłodzkim.

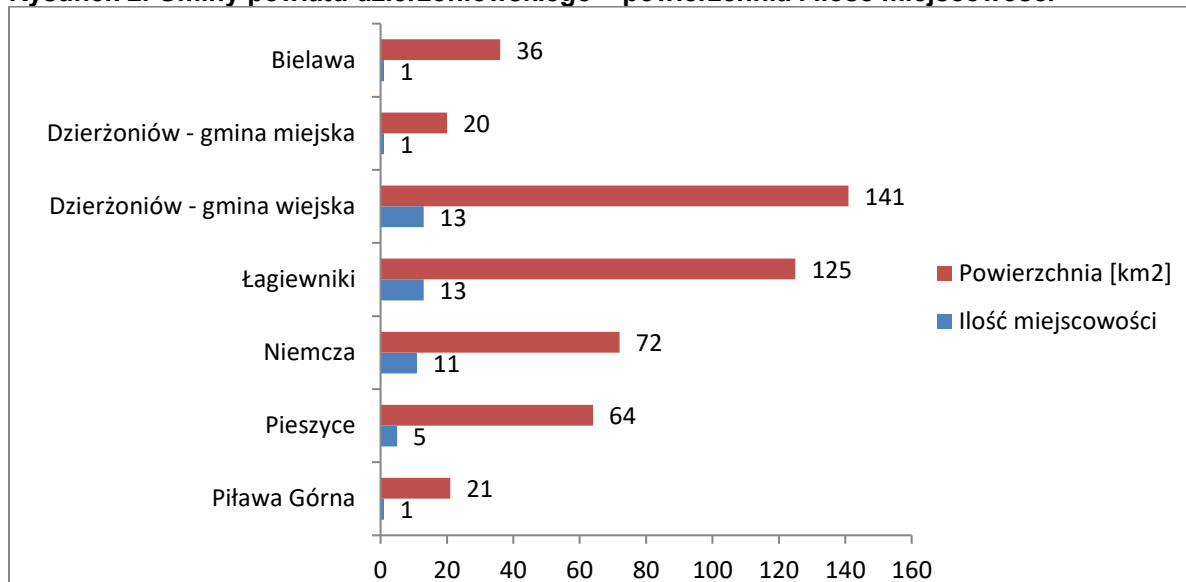
Rysunek 1. Powiat dzierżoniowski na tle województwa dolnośląskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

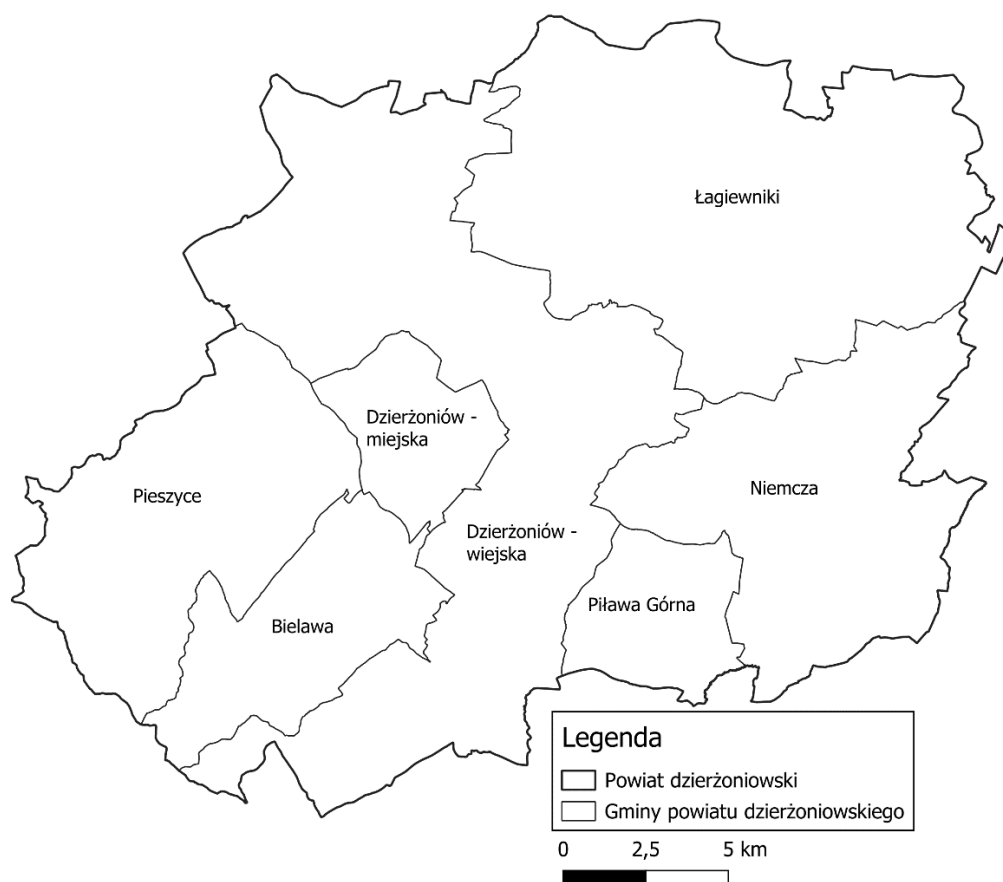
Siedzibą powiatu jest Dzierżoniów, a w jego skład wchodzi 3 gminy miejskie: Bielawa, Dzierżoniów i Piława Górna, 2 gminy miejsko-wiejskie: Niemcza i Pieszycy oraz 2 gminy wiejskie: Dzierżoniów i Łagiewniki. Powierzchnia powiatu wynosi 479 km², a łączna ilość miejscowości 45, w tym 5 miast.

Rysunek 2. Gminy powiatu dzierżoniowskiego – powierzchnia i ilość miejscowości

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 3. Położenie gmin na tle powiatu

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

1.3.2. Demografia

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2023 r. powiat dzierżoniowski zamieszkiwały 94 740 osoby, z czego 44 903 stanowili mężczyźni, natomiast 49 837 kobiety. Gęstość zaludnienia wynosiła 198,0 os./km².

Tabela 1. Dane demograficzne (stan na 31.12.2023 r.)

Gmina	Liczba ludności	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Powiat	94 740	44 903	49 837	198,0
Bielawa	28 027	13 049	14 978	774,0
Dzierżoniów – miejska	30 614	14 237	16 377	1 525,4
Dzierżoniów – wiejska	9 152	4 513	4 639	64,9
Łagiewniki	7 118	3 495	3 623	57,1
Niemcza	5 021	2 454	2 567	69,9
Pieszycy	8 904	4 311	4 593	140,0
Piława Górna	5 904	2 844	3 060	282,1

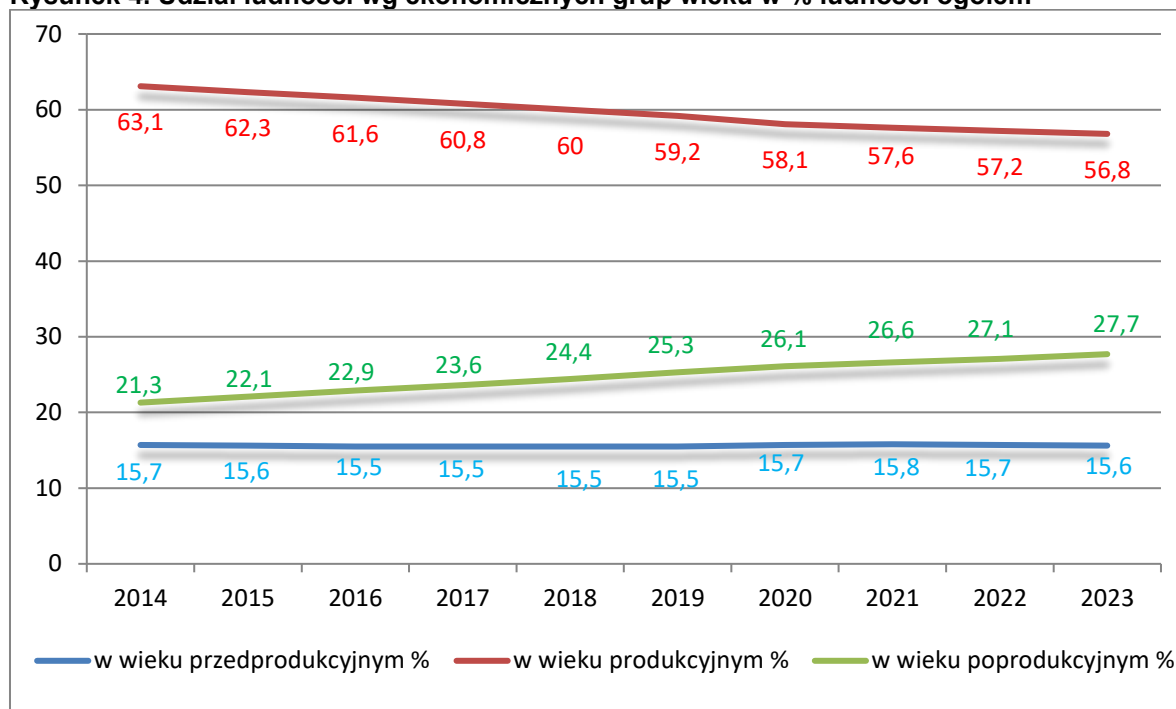
źródło: GUS

Tabela 2. Procesy demograficzne w powiecie dzierżoniowskim w latach 2014–2023

Rok	Liczba ludności	Saldo migracji wewnętrznych	Saldo migracji zagranicznych	Przyrost naturalny
2014	104 075	-82	-146	-325
2015	103 349	-110	0	-456
2016	102 649	-64	-177	-393
2017	102 077	-50	-91	-475
2018	101 437	-103	-22	-496
2019	100 813	-137	-15	-514
2020	97 985	-132	-9	-777
2021	96 884	-129	-31	-942
2022	95 863	-96	-29	-888
2023	94 740	-178	-15	-908

źródło: GUS

Rysunek 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższa tabela i wykres demonstrują zmiany demograficzne zachodzące na terenie powiatu w dłuższej perspektywie czasu. Wynika z nich, że stan liczby ludności w ostatnich latach wykazuje tendencję malejącą (zmniejszenie się o 8,96% w ciągu dekady), na co wpływ mają ujemny przyrost naturalny i saldo migracji. Zauważalny jest proces starzenia się społeczeństwa przejawiający się w dynamicznie zwiększającym się udziale osób w wieku poprodukcyjnym. Od 2014 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest na tym samym poziomie. Utrzymanie się takiej sytuacji będzie prowadzić do coraz większego obciążenia ekonomicznego grupy w wieku produkcyjnym.

1.3.3. Budowa geologiczna

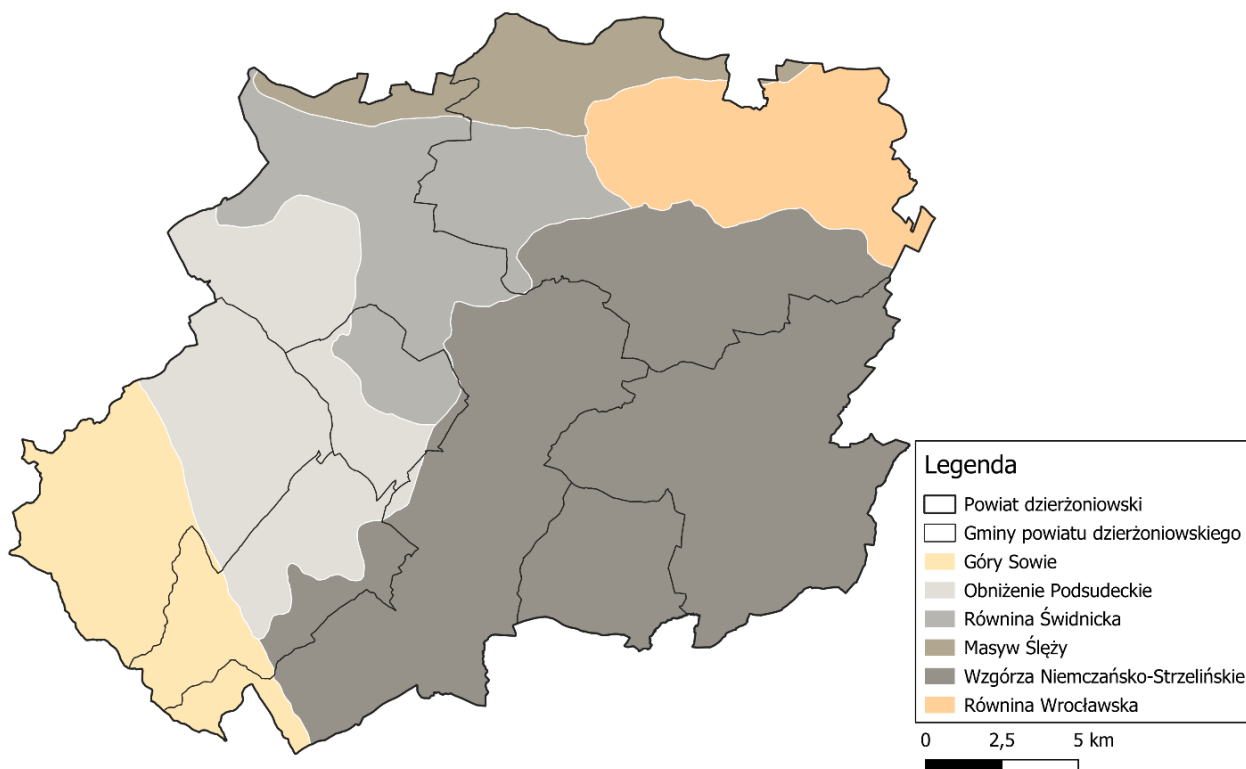
Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski powiat dzierżoniowski leży w obrębie:

1. Megaregion Pozaalpejska Europa Środkowa

- Prowincja Masyw Czeski
 - Podprowincja Sudety z Przedgórzem Sudeckim
 - Makroregion Sudety Środkowe
 - Mezo-region Góry Sowie
 - Makroregion Przedgórze Sudeckie
 - Mezo-region Obniżenie Podsudeckie
 - Mezo-region Równina Świdnicka
 - Mezo-region Masyw Ślęży
 - Mezo-region Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie
- Prowincja Nizina Środkowoeuropejska
 - Podprowincja Niziny Środkowopolskie
 - Makroregion Nizina Śląska

- Mezoregion Równina Wrocławska¹

Rysunek 5. Podział fizyczno-geograficzny powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych

Powiat dzierżoniowski położony jest na granicy dwóch dużych jednostek geologicznych, rozdzielonych uskokiem sudeckim brzeżnym: Sudetów w części południowo-zachodniej i bloku przedsudeckiego w części północno-wschodniej. W ich obrębie występują fragmenty dwóch mniejszych jednostek geologicznych: bloku sowiogórskiego oraz masywu Gogołów-Jordanów. Teren omawianego arkusza zbudowany jest ze skał krystalicznych w przeważającej części przykrytych utworami kenozoicznymi.

Blok sowiogórski, budują różnorodne odmiany strukturalno-teksturalne i mineralne gnejsów z wkładkami granulitów, amfibolitów, a lokalnie kwarcytów i wapieni krystalicznych. Masyw Gogołów-Jordanów położony jest na północ od bloku gnejsowego Gór Sowich. Zbudowany jest ze staropaleozoicznych serpentynitów powstałych w wyniku przeobrażenia ultrazasadowych skał magmowych typu perydotytów. Masyw pocięty jest gęstą siatką szczelin, których część wypełniona jest magnezytem, kalcytem, kwarcem, rzadziej talkiem i chlorytem.

Na utworach krystalicznych zalegają młodsze utwory: trzecio- i czwartorzędowe. Najstarsze trzeciorzędowe skały znane głównie z wierceń, to regolity. Są to zwietrzliny zalegające w zagłębieniach w formie pokryw, powstałe bezpośrednio na skałach podłoża. Na regolitach zalegają utwory młodszego trzeciorzędu reprezentowane przez serię ilastą z wkładkami węgla brunatnego oraz piaski i żwiry. Serię tę zaliczono do dolnego miocenu – górnego pliocenu. Cykl sedymentacyjny trzeciorzędu zamykają piaski i żwiry kaolinowe serii Gozdnicy.

¹ Regionalna geografia fizyczna Polski. Praca zbiorowa pod red. A. Richlinga i innych, GDOŚ, Poznań 2021.

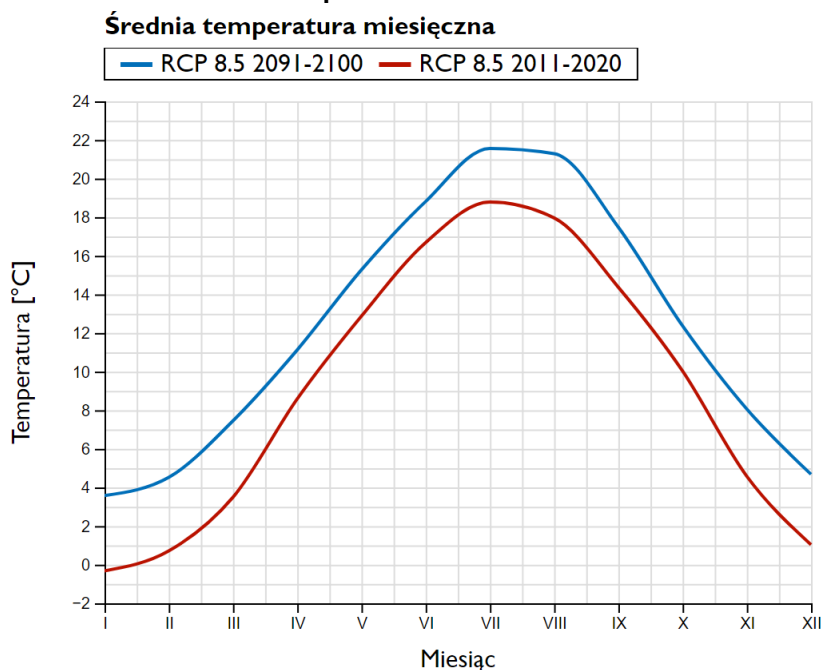
Utworki czwartorzędowe zalegają niezgodnie na zdenudowanej powierzchni skał metamorficznych, względnie na utworach trzeciorzędu. Maksymalna ich miąższość, stwierdzona w rejonie Dobrocina, wynosi 45 m. Pochodzą one z okresu zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich i północnopolskich oraz holocenu. Zlodowacenia południowopolskie reprezentowane są przez gliny zwałowe, o miąższości do 10 m. Zlodowacenia środkowopolskie pozostawiły na omawianym terenie żwiry i piaski rzeczne, mułki zastoiskowe oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe. Występują one najczęściej pod nakładem młodszych glin zwałowych względnie osadów piaszczysto-żwirowych pochodzenia wodnolodowcowego. Zlodowacenia północnopolskie reprezentowane są głównie przez utworki lessowe i gliny pylaste, tworzące niewielkie pokrywy we wschodniej części powiatu. Najmłodszy czwartorzęd to utworki holocenu: piaski, żwiry i gliny, wypełniające dna dolin rzecznych².

1.3.4. Warunki klimatyczne

Zgodnie z podziałem klimatycznym W. Okołowicza powiat dzierżoniowski leży w regionie sudeckim z wyraźnie zaznaczającym się wpływem klimatycznym gór, wyrażającym się przede wszystkim w piętrowości klimatycznej (spadek temperatury powietrza i wzrost opadów wraz z wysokością) i występowaniu wiatrów lokalnych (ciepłe, suche wiatry znane jako feny, czy zmieniające kierunek w cyklu dobowym wiatry górskie i dolinne).

Poniższy rysunek przedstawia scenariusz zmiany klimatu w powiecie dzierżoniowskim. Taki scenariusz jest przewidywany przy obecnym tempie wzrostu emisji gazów cieplarnianych (RCP 8.5). Zgodnie z wykresem w styczniu średnia temperatura powietrza może wzrosnąć o 3,9°C.

Rysunek 6. Scenariusz zmian klimatu w powiecie dzierżoniowskim

źródło: <https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/>

² Objasnienia do mapy geośrodowiskowej Polski 1:50 000 Arkusz Dzierżoniów (835), PIG, Warszawa 2004.

Postępujące w ostatnich latach zmiany klimatu dotyczą przede wszystkim globalnego ocieplenia i wzrostu natężenia ekstremalnych zjawisk pogodowych. Tendencje te wiążą się w dużej mierze z globalnym rozwojem gospodarczym. Społeczność międzynarodowa, w tym w szczególności Unia Europejska, podejmuje szereg działań w zakresie przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatu. Polska jako członek Unii Europejskiej, również zobowiązuje się do podjęcia działań zapobiegających zmianom klimatu, w tym przede wszystkim dokonania transformacji przemysłu w kierunku obniżenia emisji tzw. gazów cieplarnianych, głównie dwutlenku węgla (CO₂).

Zmiany klimatu wywierają istotny wpływ na dostawy energii. Ograniczenie działalności elektrowni opartych na spalaniu węgla i przejście w kierunku zwiększenia udziału OZE w produkcji energii powoduje uzależnienie od ogólnie rozumianej pogody (np. siła wiatru i promieniowanie słoneczne). Uzależnienie to generuje wyzwania w zakresie ciągłości dostaw energii. W Polsce natomiast dominują wciąż elektrownie węglowe, które jednak także nie są odporne na nietypowe zjawiska pogodowe, w tym w szczególności na długotrwałe susze oraz na fale upałów. Związane jest to z procesem chłodzenia. Dodatkowo w okresach wyższych temperatur letnich wzrasta popyt na energię elektryczną ze względu na coraz większą liczbę użytkowanych energochłonnych urządzeń klimatyzacyjnych.

1.3.5. Gospodarka

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2023 roku, w rejestrze REGON, wpisanych było 12 091 podmiotów gospodarczych. Przeciętnie na 1 000. mieszkańców działalność prowadzi tu 123,6 podmiotów gospodarczych. Najwyższy poziom przedsiębiorczości notowany jest w mieście Dzierżoniów (143,4 podmioty na 1 000 mieszkańców) i gminie Pieszycy (136,3), a najniższy w gminie Łagiewniki (92,2).

Najliczniej działalność prowadzą podmioty związane z handlem i naprawą pojazdów (2 460 podmiotów) znaczący udział ma również działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (1 908), a w dalszej kolejności z budownictwem (1 791) i przetwórstwem przemysłowym (1 235). W 2022 r. prowadziły tu działalność 32 podmioty gospodarcze, które zainwestowały 266,8 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym dało 4 868 zł³.

Kluczową rolę w rozwoju lokalnej gospodarki odgrywa, funkcjonująca w ramach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, dzierżoniowska podstrefa, obejmująca obszar 115 ha. Działają na jej terenie 22 firmy z branży z branży chemicznej, poligraficznej, ceramicznej, wyrobów z tworzyw sztucznych, obróbki metali, elektronicznej, motoryzacyjnej i elektromobilności zatrudniające 2 422 osoby⁴.

³ Bank Danych Lokalnych GUS.

⁴ <https://dzierzoniow.pl/page/wsse-podstrefa-dzierzoniow>

Informacje na temat wielkości bezrobocia na terenie powiatu dzierżoniowskiego zestawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 3. Bezrobocie na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Wskaźnik	Jednostka miary	2019	2020	2021	2022	2023
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
Ogółem	osoba	1 468	1 949	1 511	1 510	1 593
Mężczyźni	osoba	710	971	718	766	789
Kobiety	osoba	758	978	793	744	804
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym						
Ogółem	%	2,5	3,4	2,7	2,8	3,0
Mężczyźni	%	2,2	3,2	2,4	2,6	2,8
Kobiety	%	2,7	3,7	3,1	2,9	3,2

źródło: GUS

2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Cel opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie powiatu. Według założeń, przedstawionych w niniejszym dokumencie, realizacja programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa. Opracowanie, jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Zakres opracowania

Sporządzony *Program* zawiera między innymi wykaz dokumentów wyższego szczebla, tj. dokumentów europejskich, krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych, zgodnych z niniejszym *Programem*; efekty realizacji dotychczas obowiązującego *Programu ochrony środowiska*, rozpoznanie aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego, źródła jego zanieczyszczeń, tendencje zmian środowiska, analizę SWOT, propozycje oraz opis celów i zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo co 2 lata.

Charakterystyka powiatu dzierżoniowskiego

Powiat dzierżoniowski położony jest w południowej części województwa dolnośląskiego. Graniczy od zachodu z powiatem wałbrzyskim, od północnego-zachodu z powiatem świdnickim, od północy z powiatem wrocławskim, od wschodu z powiatem strzelińskim, od południa z powiatem ząbkowickim, natomiast od strony południowo-zachodniej z powiatem kłodzkim.

Siedzibą powiatu jest Dzierżoniów, a w jego skład wchodzi 3 gminy miejskie: Bielawa, Dzierżoniów i Piława Górna, 2 gminy miejsko-wiejskie: Niemcza i Pieszyce oraz 2 gminy wiejskie: Dzierżoniów i Łagiewniki. Powierzchnia powiatu wynosi 479 km², a łączna ilość miejscowości 45, w tym 5 miast.

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2023 r. powiat dzierżoniowski zamieszkiwały 94 740 osoby, z czego 44 903 stanowili mężczyźni, natomiast 49 837 kobiety. Gęstość zaludnienia wynosiła 197,8 os./km².

Ocena stanu środowiska

W niniejszym opracowaniu opisano stan środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Wyznaczono w tym zakresie następujące obszary interwencji uwzględniające stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza,
- Zagrożenia hałasem,
- Pola elektromagnetyczne,
- Gospodarowanie wodami,
- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Zasoby geologiczne,
- Gleby,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- Zasoby przyrodnicze,
- Zagrożenia poważnymi awariami.

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń (w przypadku niniejszego opracowania – środowiska). Od tych elementów pochodzi jej nazwa: **S** – strengths (silne strony); **W** – weaknesses (słabe strony); **O** – opportunities (szanse), **T** – threats (zagrożenia).

Silne strony to fakty mające pozytywny wpływ na ochronę środowiska, które samorząd powiatu może kształtować sprawczo.

Słabe strony to fakty mające negatywny wpływ na ochronę środowiska, które samorząd powiatu może kształtować sprawczo.

Szanse to fakty mające pozytywny wpływ na ochronę środowiska, których samorząd powiatu nie może kształtować sprawczo (lecz może na nie reagować, próbując je wykorzystać).

Zagrożenia to fakty mające negatywny wpływ na ochronę środowiska, których samorząd powiatu nie może kształtować sprawczo (lecz może na nie reagować, próbując się przed nimi zabezpieczyć).

W przypadku badań środowiska przyrodniczego analiza polega na określeniu słabych i silnych stron poszczególnych elementów środowiska, także szans oraz zagrożeń tworzonych przez czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne.

Cele i strategia ich realizacji

W niniejszym *Programie* obrano obszary interwencji wynikające z dokumentów wyższego szczebla oraz lokalnych potrzeb i są to:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza,
- Zagrożenia hałasem,
- Pola elektromagnetyczne,
- Gospodarowanie wodami,
- Gospodarka wodno-ściekowa,
- Zasoby geologiczne,
- Gleby,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- Zasoby przyrodnicze,
- Zagrożenia poważnymi awariami.

Na ich podstawie wyznaczono cele i kierunki interwencji, a także strategię ich realizacji na poziomie powiatu. Narzędziem pomocniczym w realizacji założonych celów są zadania przedstawione w rozdziale 8. „Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie”. Wyznaczone zadania są spójne z planowanymi inwestycjami, które mają być realizowane na terenie powiatu przez Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie, urzędy gmin i inne instytucje.

Wdrażanie i monitoring programu

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Z tego powodu w rozdziale 9. „System realizacji programu ochrony środowiska”, sformułowano zasady zarządzania środowiskiem, które stanowią podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Analiza uwarunkowań finansowych

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. W tym celu w rozdziałach 8. „Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie” oraz 9.5. „Źródła finansowania” przedstawiono potencjalne źródła finansowania wyznaczonych zadań.

3. Założenia Programu Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego jest zgodny z dokumentami wyższego szczebla, tj. dokumentami europejskimi, krajowymi oraz wojewódzkimi. Dokument uwzględnia także założenia określone w dokumentach powiatowych.

3.1. Dokumenty międzynarodowe

- **Zrównoważona Europa 2030 – Polityka, strategia i przepisy UE dotyczące celów środowiskowych oraz celów w dziedzinie energii i klimatu do 2030 roku**

Ramy klimatyczno-energetyczne do roku 2030 obejmują ogólnounijne cele i cele polityczne na okres od 2021 do 2030 r. Kluczowe cele na 2030 r.:

- Co najmniej 40% redukcja emisji gazów cieplarnianych (od poziomów z 1990 r.).
- Co najmniej 32% udział energii odnawialnej.
- Co najmniej 32,5% poprawa efektywności energetycznej.

Cel 40% emisji gazów cieplarnianych jest realizowany przez unijny system handlu uprawnieniami do emisji, rozporządzenie w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego z celami redukcji emisji państw członkowskich oraz rozporządzenie w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa. W ten sposób wszystkie sektory przyczynią się do osiągnięcia celu 40%, zarówno poprzez redukcję emisji, jak i zwiększenie pochłaniania.

W ramach Europejskiego Zielonego Ładu Komisja zaproponowała we wrześniu 2020 r. podniesienie celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r., w tym emisji i pochłaniania, do co najmniej 55% w porównaniu z 1990 r. Komisja przyjrzała się działaniom wymaganym we wszystkich sektorach, w tym zwiększonej efektywności energetycznej i energii odnawialnej, i rozpoczęła proces przygotowywania szczegółowych wniosków ustawodawczych do czerwca 2021 r. w celu wdrożenia i osiągnięcia zwiększonych ambicji. Umożliwi to UE przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu i realizację zobowiązań wynikających z porozumienia paryskiego poprzez aktualizację jej wkładu ustalonego na szczeblu krajowym.

- **Międzynarodowa ochrona środowiska – Globalny Program Działań Szczytu Ziemi: Agenda 21**

Jeden z najważniejszych programów międzynarodowych dotyczących zrównoważonego rozwoju ludzkości i ochrony zasobów środowiska naturalnego. Przewiduje on działania na poziomie globalnym, narodowym i lokalnym, prowadzone w celu koordynacji wysiłków w rozwiązywaniu problemów światowej ekologii i polityki rozwoju. Program dotyczy wszystkich dziedzin życia, w których człowiek oddziałuje na środowisko. Najważniejsze założenia i cele Agendy 21 to m.in.:

- ochrona i wspomaganie zdrowia człowieka,
- zrównoważony rozwój osiedli ludzkich (powstrzymanie kryzysu ekologicznego miast),
- ochrona atmosfery (przeciwdziałanie efektowi cieplarnianemu, zanikaniu warstwy ozonowej, kwaśnym deszczom),
- bezpieczne wykorzystanie toksycznych substancji chemicznych,
- bezpieczne gospodarowanie odpadami stałymi i ściekowymi, niebezpiecznymi i radioaktywnymi,
- zrównoważone gospodarowanie gruntami rolnymi,

- powstrzymanie niszczenia lasów,
- ochrona i zagospodarowanie zasobów wód słodkich,
- zachowanie różnorodności biologicznej (krajowe oceny różnorodności biologicznej, opracowanie strategii ich zachowania),
- przeciwdziałanie pustynnieniu i suszy,
- edukacja ekologiczna.

Agenda stała się priorytetowym dokumentem dla formułowania celów wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, opartych na zasadzie zrównoważonego rozwoju. W oparciu o przyjęte w niej zasady organizowane są międzynarodowe i europejskie systemy wspierania rozwoju.

➤ **Dyrektywa Rady nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (dyrektywa OOS)**

Dyrektywa nr 85/337/EWG dotyczy oceny oddziaływania wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko. Innymi dokumentami o międzynarodowej randze i charakterze przestrzennym, stanowiącymi podstawę do formułowania celów ochrony środowiska w programach krajowych są konwencje międzynarodowe, sygnowane przez stronę polską, m.in.: Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych z 1971 r. ze zmianami w Paryżu (1982 r.) i Regina (1987 r.), Konwencja Genewska w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości z 1979 r. wraz z II protokołem siarkowym z 1994 r. (Oslo), Konwencja Berneńska o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych z 1979 r., Protokół Montrealski w sprawie substancji zubażających warstwę ozonową z 1987 r. wraz z poprawkami londyńskim (1990 r.) i wiedeńskimi (1992 r.), Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Rio de Janeiro, 1992 r., Konwencja ONZ o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro, 1992 r., Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Kioto, 1997 r. wraz z Protokołem.

➤ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (dyrektywa SOOŚ)**

Celem Dyrektywy nr 2001/42/WE jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania stałego rozwoju, poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko.

3.2. Dokumenty krajowe

- **Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**

Przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
 - Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny.
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
 - Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom gminy,
 - Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich.
3. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport
 - Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,
 - Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności.
4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia
 - Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju,
 - Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej,
 - Kierunek interwencji – Rozwój techniki.
5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko
 - Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,
 - Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego,
 - Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją,
 - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi,
 - Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami,
 - Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

- **Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej**

Przyjęta Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.

W systemie dokumentów strategicznych PEP2030 stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, został przeniesiony wprost ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Cele szczegółowe PEP2030 zostały określone w odpowiedzi na zidentyfikowane w diagnozie najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający zharmonizowanie

kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Realizacja celów środowiskowych będzie wspierana przez cele horyzontalne.

Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej.

Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.

Kierunki interwencji:

- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT.

Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Kierunki interwencji:

- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Cel szczegółowy IV: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.

Kierunki interwencji:

- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji.

Cel szczegółowy V: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Kierunki interwencji:

- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

➤ **Strategia Produktyności 2030**

Przyjęta Uchwałą nr 154 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2022 r.

I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce)

- Kierunek interwencji I.1. Optymalizacja gospodarowania surowcami w szczególności nieodnawialnymi, z uwzględnieniem ich jakości, wartości i możliwości wielokrotnego użycia,
- Kierunek interwencji I.2. Ekoinnowacje.

➤ **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku**

Przyjęta Uchwałą nr 105 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.

- Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,
- Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

➤ **Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030**

Przyjęta Uchwałą nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.

Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska

- Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,
- Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

➤ **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030**

Przyjęta Uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r.

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

- Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,
- Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

- Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

➤ **Polityka energetyczna Polski do 2040 roku**

Przyjęta Obwieszczeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r.

Dokument jest mapą drogową rozwoju sektora energetycznego w Polsce. Celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

Cele szczegółowe:

1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych:
 - a. Projekt strategiczny 1: Transformacja regionów węglowych.
 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej:
 - a. Projekt strategiczny 2: Rynek mocy,
 - b. Projekt strategiczny 3: Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych.
 3. Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych:
 - a. Projekt strategiczny 3A: Budowa Baltic Pipe,
 - b. Projekt strategiczny 3B: Budowa drugiej nitki Rurociągu Pomorskiego.
 4. Rozwój rynków energii:
 - a. Projekt strategiczny 4A: Wdrażanie Planu działania (mającego służyć zwiększeniu transgranicznych zdolności przesyłowych energii elektrycznej),
 - b. Projekt strategiczny 4B: Hub gazowy,
 - c. Projekt strategiczny 4C: Rozwój elektromobilności.
 5. Wdrożenie energetyki jądrowej:
 - a. Projekt strategiczny 5: Program polskiej energetyki jądrowej.
 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii:
 - a. Projekt strategiczny 6: Wdrożenie morskiej energetyki wiatrowej.
 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji:
 - a. Projekt strategiczny 7: Rozwój ciepłownictwa systemowego.
 8. Poprawa efektywności energetycznej:
 - a. Projekt strategiczny 8: Promowanie poprawy efektywności energetycznej.
- PEP2040 zastąpiła „Politykę energetyczną Polski do 2030 r.”, a także Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”

➤ **Krajowy plan gospodarki odpadami 2028**

Przyjęty Uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r.

Cele w zakresie odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji:

- 1) wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów;
- 2) zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat ZPO, w tym w zakresie ZPO żywności;
- 3) osiągnięcie następujących poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:
 - a. 55% dla roku 2025,
 - b. 60% dla roku 2030,
 - c. 65% dla roku 2035;
- 4) minimalizacja ilości składowanych odpadów:
 - a. do 30% w roku 2025,
 - b. do 20% w roku 2030,
 - c. do 10% w roku 2035;
- 5) zwiększenie recyklingu organicznego poprzez propagowanie kompostowania przez mieszkańców bioodpadów „u źródła”;
- 6) zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia;

- 7) zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat postępowania z odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami;
- 8) zmniejszenie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów;
- 9) zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu;
- 10) utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby składowanych nie było więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.;
- 11) ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk.

➤ **Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2023–2027 z perspektywą do roku 2030**

Przyjęty Uchwałą nr 152 Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 2023 r.

Głównym celem Programu jest zwiększenie retencji wodnej w Polsce. Zapewnić to mają analiza i określenie kompleksowych działań zwiększających retencję wody. Program uwzględnia wszystkie rodzaje retencji: sztuczną i naturalną oraz wskazuje działania ukierunkowane na jej zwiększenie.

Cel główny PPNW mają wspierać 3 priorytety:

- 1) Wskazanie i realizacja działań z zakresu budowy zintegrowanego systemu naturalnej i sztucznej retencji wodnej.
- 2) Stworzenie warunków do zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych.
- 3) Wzmocnienie świadomości społecznej w zakresie potrzeby retencjonowania i oszczędzania wody.

➤ **Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030**

Minister Aktywów Państwowych w dniu 30 grudnia 2019 r. przekazał do Komisji Europejskiej Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030, wypełniając tym samym obowiązek nałożony na Polskę przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK) został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne do 2030 r.:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,

- 21–23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając:
 - 14% udziału OZE w transporcie,
 - roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt proc. średniorocznie,
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

3.3. Dokumenty wojewódzkie

➤ **Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2022–2025 z perspektywą do roku 2029**

Przyjęty Uchwałą Nr XLVII/939/22 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 14 lipca 2022 r.

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu
2. Zagrożenia hałasem
 - Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego
3. Pola elektromagnetyczne
 - Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
4. Gospodarowanie wodami
 - Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią
5. Gospodarka wodno-ściekowa
 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej
6. Gleby
 - Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu oraz kontynuacja badań gleb na terenach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami w województwie
7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa
8. Zasoby geologiczne
 - Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi
9. Zasoby przyrodnicze
 - Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu
10. Zagrożenia poważnymi awariami
 - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków
11. Edukacja ekologiczna
 - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa

➤ **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030**

Przyjęta Uchwałą Nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu
 - 1.4 Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych
 - 2.1 Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego
 - 3.6 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego
 - 4.1 Poprawa stanu środowiska
 - 4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska
 - 4.3 Ochrona przed klęskami żywiołowymi
 - 4.4 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego
 - 4.5 Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego
 - 4.6 Rozwój gospodarki cyrkularnej
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu
 - 5.1 Rozwój regionalnej sieci transportowej

➤ **Aktualizacja Programu ochrony powietrza przyjętego Uchwałą Nr XXI/505/20 z dnia 16 lipca 2020 r. dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych**

Przyjęta Uchwałą Nr LVII/1201/23 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 13 lipca 2023 r. zmieniona Uchwałą Nr LXVI/1411/24 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 lutego 2024 r.

Program opracowano dla stref i substancji zanieczyszczających powietrze, dla których w ocenie rocznej za rok 2018 wskazano przekroczenia norm jakości powietrza i stwierdzono konieczność realizacji działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do zanieczyszczeń w strefach województwa dolnośląskiego oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w *rozporządzeniu* Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 r., poz. 845 z późn. zm.). Poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców Dolnego Śląska. Realizację zaproponowanych w programie działań naprawczych przewidziano do 30.09.2026 r., tak aby termin ten był zgodny z zapisami w *rozporządzeniu* Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1159).

Zgodnie z art. 91c ustawy Prawo ochrony środowiska, w przypadku stref, dla których programy ochrony powietrza zostały uchwalone, a poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji są przekraczane w kolejnych latach, zarząd województwa jest obowiązany opracować projekt aktualizacji programu w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza. W związku z powyższym, Zarząd Województwa Dolnośląskiego dokonał aktualizacji Programu, dla której podstawą była roczna ocena jakości powietrza za 2021 r.

➤ **Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych oraz części dróg wojewódzkich i gminnych województwa dolnośląskiego**

Przyjęty Uchwałą Nr 855/VI/19 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 19 czerwca 2019 r. oraz Uchwałą Nr XII/288/19 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 24 października 2019 r.

Celem Programu jest określenie niezbędnych priorytetów i wskazanie działań mających na celu zmniejszenie uciążliwości i ograniczenie poziomu hałasu. Program wykonywany jest na obszarze pokrywającym się z zakresem mapy akustycznej dla dróg krajowych na terenie województwa dolnośląskiego, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie. Zakres Programu obejmuje analizę, przede wszystkim tych obszarów, położonych w granicach administracyjnych analizowanych powiatów województwa dolnośląskiego, dla których wskaźnik M (wyznaczony na podstawie mapy akustycznej) przyjmuje największe wartości. W ramach Programu przedstawiono szereg zaleceń o charakterze rozwiązań technicznych oraz wskazano kierunki innych działań, których realizacja pozwoli w największym stopniu osiągnąć wyznaczony cel.

➤ **Program Ochrony Środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego**

Program jest na etapie uchwalania

Celem programu jest określenie działań ograniczających poziom hałasu w środowisku oraz poprawa klimatu akustycznego, w następstwie której polepszy się jakość życia, snu, a także zdrowie mieszkańców województwa poprzez redukcję hałasu i jego szkodliwych skutków

➤ **Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023–2028 z perspektywą do 2032 r.**

Plan jest na etapie uchwalania

Cele w zakresie odpadów komunalnych, w tym ulegających biodegradacji:

- Zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ponownego użycia i właściwego postępowania z odpadami
- Zwiększenie udziału odpadów przekazywanych do recyklingu, w tym odzysku energii
- Prowadzenie działań minimalizujących negatywne skutki spowodowane składowaniem zmieszanych odpadów komunalnych
- Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości 55% w roku 2025
- Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości 60% w roku 2030

- Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości 65% w roku 2035
- Ograniczenie ilości składowanych odpadów do 30% w roku 2025
- Ograniczenie ilości składowanych odpadów do 20% w roku 2030
- Ograniczenie ilości składowanych odpadów do 10% w roku 2035
- Utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.
- Zwiększenie recyklingu organicznego poprzez propagowanie kompostowania bioodpadów „u źródła” przez mieszkańców
- Zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia
- Zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu
- Ograniczenie powstawania tzw. „dzikich wysypisk”

3.4. Dokumenty powiatowe

➤ **Ponadlokalna Strategia Rozwoju Aglomeracji Dzierżoniowskiej 2030**

Przyjęta Uchwałą Nr 10/2021 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego „Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska” z dnia 17 listopada 2021 r.

Cel strategiczny 4. Aglomeracja Dzierżoniowska dostępna wewnątrz i zewnątrz

Priorytety (kierunki działań):

- 4.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru
- 4.2. Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i około drogowej
- 4.3. Rozwój i doskonalenie transportu publicznego
- 4.4. Rozwój infrastruktury dla rowerzystów i pieszych

Cel strategiczny 5. Aglomeracja Dzierżoniowska bezpieczna i przyjazna dla środowiska

Priorytety (kierunki działań):

- 5.1. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodnej i ściekowej
- 5.2. Poprawa jakości powietrza
- 5.3. Doskonalenie systemu gospodarki odpadami
- 5.4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazu
- 5.5. Dostosowanie do zmian klimatu i zwiększenie retencyjności obszaru
- 5.6. Poprawa bezpieczeństwa
- 5.7 Edukacja ekologiczna

➤ **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020–2030, obejmująca swym zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030**

Uchwałą Nr XLVIII/288//18 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 23 października 2018 r.

Cel strategiczny 4. Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał.

Cel operacyjny 4.1. Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych

Cel operacyjny 4.3. Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł

odnawialnych

Cel operacyjny 4.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej

3.5. Dokumenty gminne

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku uwzględnia dokumenty szczebla gminnego, którymi są:

- Programy Ochrony Środowiska,
- Programy usuwania wyrobów zawierających azbest,
- Strategie Rozwoju Gmin,
- Plany Gospodarki Niskoemisyjnej,
- Programy Ograniczenia Niskiej Emisji,
- Projekty założeń do planu zaopatrzenia w ciepło energią elektryczną i paliwa gazowe,
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego powstają w celu określenia polityki przestrzennej gmin. Dokonuje się w nich także zmiany przeznaczenia gruntów. W planach tych zawarte są również zasady, które mają chronić środowisko przyrodnicze.

Najczęściej zalicza się do nich wskazanie lokalizacji lokalnych ciągów zieleni oraz ciągów ekologicznych; umożliwienie migracji małych zwierząt; promowanie zadrzewiania oraz ograniczenie wycinki drzew oraz ograniczania uciążliwości akustycznych.

4. Efekty realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska

Dotychczas obowiązywała *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012–2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016–2019* przyjęta Uchwałą Nr XXVI/194/12 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego z dnia 27 listopada 2012 r.

Ocenę stanu środowiska w zakresie efektów realizacji dotychczasowego Programu ochrony środowiska opracowano na podstawie „Raportu z wykonania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012–2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016–2019 (obejmujący lata 2018–2019)”.

Tabela 4. Efekty realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska w latach 2018-2019.

Obszar interwencji	Zakładany cel	Podjęte zadania	Efekt, wraz z przypisanym wskaźnikiem
<p>OCHRONA WÓD</p>	<p>Cel długoterminowy: Dążenie do osiągania właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł, komunalnych, przemysłowych i rolniczych</p> <p>Cele krótkoterminowe: - Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych, - Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno-inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji, - Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej,</p>	<p>Prowadzono monitoring wód podziemnych i powierzchniowych.</p> <p>Zadania realizowane przez Wodociągi i Kanalizację Sp. z o.o.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z przyłączami do budynków w Dzierżoniowie 2) budowa kolektora sanitarnego z Piławy Górnej do oczyszczalni ścieków w Bielawie, 3) budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w ul. Kamiennej w Dzierżoniowie – etap II, 4) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Mickiewicza w Pieszycach, 5) budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej dla terenu zlokalizowanego przy ul. Świdnickiej (w kierunku Świdnicy za Tesco) w Dzierżoniowie, 6) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Nadbrzeżnej, ul. Botwina i ul. Hermana w Pieszycach, 7) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Osiedle Górskie i ul. Kopernika w Pieszycach, 8) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Zamkowej i Kuźnickiej w Pieszycach, 9) budowa kanalizacji sanitarnej na terenie byłych zakładów DEFKA w Dzierżoniowie (wymiana istniejących sieci), 10) budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Nowowiejskiej/Krasickiego w Dzierżoniowie (wymiana istniejących sieci), 11) budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Wysokiej w Bielawie (wymiana istniejących sieci), 12) budowa kanalizacji sanitarnej na os. Włókniarzy w Bielawie (wymiana istniejących sieci), 13) budowa pompowni ścieków w ul. Wodnej w Bielawie, 14) budowa wodociągu tranzytowego Lubachów-Pieszycy-Dzierżoniów-Bielawa – etap III, 	<p>Badania monitoringu wód z roku 2017 i 2018 wskazują, że wody powierzchniowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego charakteryzują się w dalszym ciągu umiarkowanym bądź złym potencjałem ekologicznym, złym stanem wód oraz stanem chemicznym poniżej stanu dobrego.</p> <p>Zaobserwowano poprawę klasy elementów biologicznych wód z klasy 5 w punkcie Piława – powyżej ujścia Gnilego Potoku, na klasę 3 w punkcie Piława – ujście do Bystrzycy (m. Niegoszów).</p> <p>Wskaźniki i rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Długość sieci wodociągowej: wzrost – Połączenia sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania: wzrost – Ilość zużytej wody: wzrost – Długość sieci kanalizacyjnej: wzrost – Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania: wzrost – Ilość odprowadzanych ścieków: wzrost – Ilość osób obsługiwana przez oczyszczalnie miejskie: wzrost

Obszar interwencji	Zakładany cel	Podjęte zadania	Efekt, wraz z przypisanym wskaźnikiem
		<p>15) budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej dla terenu zlokalizowanego przy ul. Świdnickiej (w kierunku Świdnicy za Tesco) w Dzierżoniowie,</p> <p>16) budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w ul. Kamiennej w Dzierżoniowie- etap II.</p> <p>17) Budowa wodociągu tranzytowego Lubachów-Pieszycy-Dzierżoniów-Bielawa</p> <p>18) Modernizacja SUW „Cicha” przy ul. Relaksowej w Dzierżoniowie</p> <p>19) Modernizacja wież ciśnień przy ul. Armii Krajowej i przy ul. Pocztovej</p> <p>20) Utrzymywanie prawidłowego funkcjonowania sieci kanalizacji deszczowej na terenie Dzierżoniowa</p> <p>Inne zadania realizowane na terenie powiatu:</p> <p>1) Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz prowadzenie działań w zakresie wykonania obowiązku przyłączenia się do sieci kanalizacji sanitarnej</p> <p>2) Kontrola jakości wody w urządzeniach wodociągowych</p> <p>3) Dotacje na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków</p> <p>4) Konserwacja wałów przeciwpowodziowych</p> <p>5) Usunięcie zatorów na ciekach i urządzeniach wodnych</p>	<p>– Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej: wzrost</p>
OCHRONA POWIETRZA	<p>Cel długoterminowy: Utrzymywanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu</p> <p>Cele krótkoterminowe: - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, szczególnie tzw. niskiej emisji,</p>	<p>1) monitoring jakości powietrza,</p> <p>2) zaprojektowanie i budowa mikroinstalacji fotowoltaicznych o mocy do 40 kW w 13 obiektach użyteczności publicznej należących do Powiatu Dzierżoniowskiego,</p> <p>3) podłączenie do sieci ciepłowniczej Zespołu Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie,</p> <p>4) udzielanie przez Gminy Niemcza, miejską i wiejską Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy, Piława Górna dotacji na wymianę źródeł ciepła,</p> <p>5) zakończenie zadania pn. Budowa instalacji</p>	<p>W latach 2017-2019 r. na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnego rocznego poziomu stężenia PM₁₀, SO₂ oraz NO₂, przy czym zauważyć należy, iż średnie stężenie PM₁₀, SO₂ oraz NO₂ jest dużo wyższe w okresie grzewczym niż w pozostałym okresie. W latach 2017-2018 r. zanotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM₁₀, o okresie uśredniania 24 godziny,</p>

Obszar interwencji	Zakładany cel	Podjęte zadania	Efekt, wraz z przypisanym wskaźnikiem
	<p>- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych, - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych, - Sukcesywny wzrost wykorzystywania alternatywnych źródeł energii.</p>	<p>fotowoltaicznych przez mieszkańców Dzierżoniowa w ramach programu pn. „Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”,</p> <p>6) termomodernizacje budynków publicznych, 7) modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego oraz podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej w Dzierżoniowie, 8) 85 inwestycji drogowych podczas których zmodernizowano 10,4 km dróg powiatowych, 1,47 km dróg wojewódzkich, 12,405 km dróg gminnych, 9) Kontrola w sprawie spalania odpadów 10) usuwanie wyrobów zawierających azbest</p>	<p>wynoszącego 50 µg/m³. Dopuszczalna częstość przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM10, o okresie uśredniania 24 godziny, wynosi 35 razy. W roku 2017 zanotowano 50 przypadków przekroczenia średniodobowego poziomu pyłu PM10, natomiast w roku 2018 zanotowano 45 przypadków. W roku 2019 odnotowano 34 przypadki przekroczenia dopuszczalnego średniodobowego poziomu pyłu, ale z uwagi na dopuszczalną częstość przekroczenia wynoszącą 35 dni, dopuszczalny poziom pyłu PM10 o okresie uśredniania 24 godziny należy uznać za dopuszczalny. Tak więc rok 2019 był pierwszym rokiem, w którym ilość dni z przekroczeniami 24-godzinnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 była niższa od wartości dopuszczalnej.</p> <p>Wskaźniki i rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (gazy): w zależności od gminy wzrost lub spadek - Wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza (pyły): w zależności od gminy wzrost lub spadek - Wielkość emisji punktowej ze źródeł energetycznych: w zależności od gminy wzrost lub spadek

Obszar interwencji	Zakładany cel	Podjęte zadania	Efekt, wraz z przypisanym wskaźnikiem
			<ul style="list-style-type: none"> - Długość sieci gazowej rozdzielczej: wzrost - Czynne połączenia sieci gazowej do budynków mieszkalnych: wzrost - Zużycie gazu z sieci: spadek - Długość zmodernizowanych dróg: wzrost - Liczba położonych nakładek i chodników: wzrost - Wydatki na drogi: wzrost - Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic: brak - Liczba wybudowanych obwodnic: brak - Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno przyrodniczych i rowerowych: wzrost - Ilość i rodzaj podjętych działań dotyczących wykorzystywania alternatywnych źródeł energii: wzrost
HAŁAS	<p>Cel długoterminowy: Poprawa klimatu akustycznego na terenie powiatu.</p> <p>Cele krótkoterminowe: - Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu komunikacyjnego, - Ograniczanie występowania przekroczeń normatywnych hałasu przemysłowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) budowy, przebudowy, remonty i modernizacje dróg, 2) Rewitalizacja linii kolejowej nr 341 Bielawa-Dzierżoniów, 3) opracowanie map akustycznych dla dróg krajowych i akustycznych, 4) 8 kontroli WIOŚ dotyczących przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji hałasu do środowiska, 5) wydanie przez Starostę Dzierżoniowskiego 4 decyzji ustalających dopuszczalny poziom hałasu w środowisku. 	<p>Wskaźniki i rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Długość zmodernizowanych dróg: wzrost - Liczba położonych nakładek i chodników: wzrost - Wydatki na drogi: wzrost - Ilość podjętych działań na rzecz budowy obwodnic: brak - Liczba wybudowanych obwodnic: brak - Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjno przyrodniczych i rowerowych: wzrost

Obszar interwencji	Zakładany cel	Podjęte zadania	Efekt, wraz z przypisanym wskaźnikiem
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	<p>Cel długoterminowy: Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska</p> <p>Cele krótkoterminowe: • Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) monitoring poziomów pól elektromagnetycznych, 2) przyjęcie przez Starostę Dzierżoniowskiego 13 zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne oraz 39 zmian zgłoszeń w zakresie zmiany wielkości i rodzaju emisji. 	<p>Na terenie powiatu dzierżoniowskiego nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych (wartość dopuszczalna 7,0 V/m wartości dopuszczalnej). Najwyższą wartość odnotowano w Dzierżoniowie przy ul. Sikorskiego – 1,13 V/m, tj. 16,1% wartości dopuszczalnej.</p> <p>Brak wskaźnika</p>
OCHRONA GLEB	<p>Cel długoterminowy: Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych</p> <p>Cele krótkoterminowe: - Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych - Ochrona gleb użytkowanych rolniczo - Zmniejszenie degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) wydanie przez Starostę Dzierżoniowskiego 3 decyzji o zakończeniu rekultywacji i 11 decyzji na rekultywację 	<p>Na terenie powiatu dzierżoniowskiego prowadzone są rekultywacje terenów zdegradowanych i zdewastowanych</p> <p>Brak wskaźnika</p>
OCHRONA LASÓW I TERENÓW CHRONIONYCH	<p>Cel długoterminowy: Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu</p> <p>Cele krótkoterminowe: - Ochrona dziedzictwa przyrody i zachowanie bioróżnorodności - Ochrona lasów i utrzymanie lesistości powiatu na dotychczasowym poziomie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) działania w zakresie ochrony lasów państwowych realizowane przez Nadleśnictwo Świdnica, 2) nadzór Starosty Dzierżoniowskiego nad lasami niepaństwowymi 	<p>Wskaźniki i rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia obszarów prawnie chronionych: stała powierzchnia – Pomniki przyrody: stała ilość – Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska: wzrost – Liczba gospodarstw agroturystycznych: brak zmian – Liczba nowych miejsc noclegowych: brak zmian

Obszar interwencji	Zakładany cel	Podjęte zadania	Efekt, wraz z przypisanym wskaźnikiem
OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN	<p>Cel długoterminowy: Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych</p> <p>Cele krótkoterminowe: - Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i w wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją</p>	1) realizacja przez Starostę Dzierżoniowskiego zadań wynikających z Prawa geologicznego i górniczego	<p>Na terenie powiatu dzierżoniowskiego wydobywa się kamienie łamane i bloczne oraz piaski i żwiry</p> <p>Brak wskaźnika</p>
ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE		<ol style="list-style-type: none"> 1) udział pracowników organów administracji publicznej w szkoleniach, warsztatach, spotkaniach, sympoziach, 2) udostępnienie przez Starostę Dzierżoniowskiego na wniosek 4 informacji o środowisku, 3) proekologiczne kampanie i akcje edukacyjne, 4) realizacja projektu „Udostępnianie zasobów przyrodniczych poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Powiatu Dzierżoniowskiego 	<p>Wskaźniki i rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba organizowanych lub współorganizowanych akcji proekologicznych: wzrost - Ilość osób biorących udział w programach proekologicznych: wzrost

Podsumowując poziom realizacji zadań w latach 2018–2019 na terenie powiatu dzierżoniowskiego można stwierdzić, że założone cele były realizowane sukcesywnie w zależności od wielkości środków własnych oraz dotacji dostępnych z programów unijnych. Analiza stopnia realizowanych zadań oraz uzyskiwane efekty ekologiczne wskazują, że *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019* była skutecznie zrealizowana.

5. Ocena stanu środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego

5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić:

A. Ze względu na pochodzenie:

- 1) Źródła pochodzenia naturalnego:
 - bagna (metan CH₄, dwutlenek węgla CO₂, siarkowodór H₂S, amoniak NH₃),
 - pożary lasów (dwutlenek węgla CO₂, tlenek węgla-CO, pył),
 - gleby i skały ulegające erozji,
 - wyładowania atmosferyczne (tlenki azotu NO_x),
 - bakterie i inne organizmy (metan CH₄),
 - roślinność i grzyby (pyłki, zarodniki).
- 2) Źródła pochodzenia antropogenicznego:
 - Energetyczne – na które składają się procesy wydobywania (kopalnie, szyby wiertnicze) i spalania paliw.
 - Przemysłowe – przemysł ciężki (przeróbka ropy naftowej, hutnictwo, cementownie, przemysł chemii organicznej), metalurgiczny, produkcja i stosowanie rozpuszczalników, przemysł spożywczy, przemysł farmaceutyczny i inne.
 - Komunikacyjne – transport lądowy (samochodowy, kolejowy, powietrzny) i wodny.
 - Komunalno-bytowe – paleniska domowe, kotłownie lokalne, gospodarstwa rolne, zagospodarowywanie odpadów stałych i ścieków (składowiska odpadów, oczyszczalnie).

B. Ze względu na to w jaki sposób następuje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń ze źródeł emisji:

- 1) punktowe (emisja z pojedynczych źródeł, najczęściej z wysokich kominów),
- 2) liniowe (np. szlaki komunikacyjne),
- 3) powierzchniowe (emisja z wielu różnorodnych źródeł, np. z obszarów zamieszkałych). Do źródeł powierzchniowych zalicza się źródła powodujące tzw. „niską emisję” – emisję pyłów i gazów do atmosfery z emitorów znajdujących się na wysokości do 40 m⁵.

5.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Poniżej dokonano analizy źródeł zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego występujących na terenie powiatu dzierżoniowskiego (energetyczne, przemysłowe, komunikacyjne oraz komunalno-bytowe).

⁵ Stepnowski P., Synak E., Szafranek B., Kaczyński Z.: Monitoring i analiza zanieczyszczeń środowiska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2010.

1. Zanieczyszczenia z sektora energetycznego

Spalanie paliw kopalnych (gaz ziemny, olej lekki) i produkcja energii stanowi jeden z najbardziej niekorzystnych dla środowiska rodzajów działalności człowieka. Wynika to zarówno z ogromnej ilości użytkowanej energii, jak i z istoty przemian energetycznych, którym energia musi być poddawana w celu dostosowania do potrzeb odbiorców.

Sieć ciepłownicza

Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 105 kotłowni, w tym 103 w miastach, a 8 z nich należy do spółdzielni mieszkaniowych⁶. Sieć ciepła funkcjonuje w miastach Dzierżoniów i Bielawa. Koncesję na wytwarzanie, przesyłanie i dystrybucję ciepła w Dzierżoniowie posiada ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. z/s w Pieszycach – Ciepłownia w Dzierżoniowie, a w mieście Bielawa Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie (właściciel głównego źródła ciepła) i Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o., która zarządza siecią ciepłowniczą.

ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o. o. z/s w Pieszycach

Zgodnie z decyzją Starosty Dzierżoniowskiego z dnia 17.08.2023 r. znak: RL.6224.4.2023 system sieciowy zasilany jest z instalacji do energetycznego spalania paliw o łącznej nominalnej mocy 34,94 MW, zlokalizowanej w Dzierżoniowie przy ul. Złotej 11. W sezonie grzewczym instalacja przy ul. Złotej 11 produkuje energię ciepłą na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej dla wszystkich odbiorców. W sezonie letnim dostarcza ciepło również dla całego miasta, ale tylko na potrzeby przygotowania ciepłej wody użytkowej. Instalacja przy ul. Złotej 11 wyposażona jest w cztery kotły, dla których paliwem jest miał węglowy i zrębka drzewna. Regulacja systemu ciepłego prowadzona jest poprzez regulacje ilościowo-jakościową uwzględniając średnią temperaturę zewnętrzną. Regulacja prowadzona jest automatycznie poprzez nadrzędny system automatyki ciepłowni. Odbiorcami energii ciepłej produkowanej w systemie są m.in.: Spółdzielnia Mieszkaniowa w Dzierżoniowie, Dzierżoniowski Zarząd Budynków Mieszkalnych, Wspólnoty Mieszkaniowe, Zakłady Przemysłowe, Urzędy, Szpital Miejski, Szkoły i Przedszkola, obiekty usytuowane na terenach byłej DIORY⁷.

Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie

Zgodnie z decyzją Starosty Dzierżoniowskiego z dnia 01.07.2021 r. znak: RL.6224.1.2021 Spółdzielnia Mieszkaniowa, Os. Włókniarzy 1, 58-260 Bielawa jest prowadzącym instalację do energetycznego spalania paliw, o łącznej nominalnej mocy wynoszącej 18,824 MWt, zlokalizowaną na terenie kotłowni Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Jana III Sobieskiego 19B w Bielawie. W skład instalacji do energetycznego spalania paliw wchodzi kocioł WR-8M nr K1 oraz kocioł WR-8M nr K2 – obydwie o nominalnej mocy cieplnej wynoszącej 9,412 MWt oraz znamionowej mocy wynoszącej 8 MW. Spółdzielnia posiada także dwie kotłownie lokalne gazowe przy ul. W. Grabskiego 2, zaopatrujące w ciepło podłączone do niej bloki. Każda z nich wyposażona jest w kocioł wodny niskotemperaturowy z palnikiem gazowym Jubam o mocy 280 kW i sprawności nominalnej powyżej 75%⁸.

⁶ Bank Danych Lokalnych GUS.

⁷ Dane z Zakładu Energetyki Ciepłej w Pieszycach i ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

⁸ Dane ze Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielawie i ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o.

BARL zarządza siecią przesyłową, węzłami ciepłowniczymi oraz posiada źródła ciepła, których eksploatacja nie wymaga uzyskania koncesji na wytwarzanie ciepła. System ciepłowniczy miasta Bielawa zaspokaja potrzeby odbiorców głównie z sektora mieszkalnictwa w zakresie centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej. System ciepłowniczy obsługuje najgęściej zaludnione tereny miasta.

Istniejący system ciepłowniczy zaspokaja potrzeby odbiorców w zakresie centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej, głównie dla sektora mieszkaniowego. System ciepłowniczy jest po gruntownych modernizacjach. Moc w istniejących nowych kotłach jest poniżej mocy zamówionej przez odbiorców ciepła. W przypadku dalszego rozwoju systemu ciepłowniczego konieczna może być inwestycja w dodatkowe źródła ciepła.

Zdolności przesyłowe sieci wynoszą ok. 30 MW przy temperaturze maksymalnej czynnika grzewczego wynoszącego na zasilaniu 120° C i ciśnieniu do 6 MP. Obecnie moc zamówiona u odbiorców kształtuje się na poziomie 17,234 MW, stąd rezerwy mocy i możliwości podłączenia nowych odbiorców na obszarze działania istniejącego systemu stają się ograniczone. W związku z tym, przy założeniu dalszego rozwoju systemu ciepłowniczego na terenie gminy konieczna może być budowa dodatkowego źródła dla systemu.

BARL posiada koncepcję budowy źródła ciepła na terenie byłego Zakładu BIELBAW. Zaprojektowano tu kotłownię z trzema kotłami wodnymi na biomasę o mocy 1,5 MW każdy, wraz z układem kogeneracyjnym ORC. Założono etapową realizację przedsięwzięcia.

Przesył i dystrybucja ciepła odbywa się za pomocą sieci ciepłowniczych wysokoparametrowych. Łączna długość sieci należących do spółki to 13,4 km (stan na 31.12.2023 r.). Sieć wykonana jest w 80% w technologii preizolowanej, natomiast pozostałe 20% to tradycyjne sieci kanałowe i napowietrzne. Ciepło dostarczane jest do 128 węzłów, w tym do 2 grupowych i 24 indywidualnych będących własnością przedsiębiorstwa oraz 2 będących własnością odbiorców prywatnych. Pozostałe 100 węzłów ciepłowniczych jest własnością Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielawie, która jest również właścicielem ciepłowni zasilającej miejską sieć ciepłowniczą. W 2024 r. sieć ciepłownicza zasilana jest z jednego źródła, tj. z Ciepłowni Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielawie o mocy zainstalowanej 18,824 MW (dwa zmodernizowane kotły WR-8N po 9,412 MW).

Nośnikiem ciepła w sieci magistralnej jest woda o temperaturze 120° C w rurociągu zasilającym i 80° C w rurociągu powrotnym – w warunkach obliczeniowych. System ogrzewania polega na regulacji jakościowo-ilościowej, tj. zmiennym przepływie czynnika grzewczego i zmiennych temperaturach regulowanych na podstawie „Tabeli regulacyjnej wody sieciowej”. Ciepło dostarczane jest dla potrzeb centralnego ogrzewania ciepłej wody użytkowej całorocznie. Ciepło dostarczane do sieci pochodzi ze spalania miazgi węglowej na podstawie zawartej umowy na dostawę ciepła ze Spółdzielnią Mieszkaniową w Bielawie, która jest dostawcą ciepła. Dostawca ciepła posiada układ pomiarowy na podstawie, którego dokonuje się rozliczeń zakupu ciepła⁹.

⁹ Dane z Bielawskiej Agencji Rozwoju Lokalnego.

Tabela 5. Charakterystyka sieci ciepłowniczej na terenie powiatu dzierżoniowskiego

L.p.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość		
			2021	2022	2023
1.	Długość sieci ciepłowniczej	km	35,342	35,756	36,051
	w tym ZEC	km	22,40	22,60	22,65
	w tym BARL	km	12,942	13,156	13,401
2.	Połączenia sieci ciepłowniczej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – BARL (brak danych z ZEC)	szt.	94	94	93
3.	Połączenia sieci ciepłowniczej prowadzące do budynków użyteczności publicznej – BARL (brak danych z ZEC)	szt.	12	12	13
4.	Połączenia sieci ciepłowniczej prowadzące do budynków przemysłowych, gospodarczych, handlowych, usługowych – BARL (brak danych z ZEC)	szt.	9	9	10
5.	Sprzedaż energii cieplnej łącznie	GJ	398 269,06	348 013,09	335 642,54
	w tym ZEC	GJ	213 661	185 404	177 679
	w tym SM Bielawa	GJ	58 681,56	49 666,39	49 111,54
	w tym BARL (obejmuje także zakup od SM Bielawa)	GJ	125 935,5	112 942,7	108 852,0

źródło: ZEC, Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie, BARL

Tabela 6. Dane techniczne źródeł ciepła i instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń w ciepłowni Zakładu Energetyki Ciepłej w Pieszycach

Kocioł	WR8-M	WR10-M	VAS-FB	VAS-FB2
Typ kotła	WR-10	WR-10	VAS-TE-III-3-3310-TB10	VAS-FB-12-2140-525
Rodzaj paliwa	Miał węglowy	Miał węglowy	Zrębka drzewna	Zrębka drzewna
Moc nominalna	7,4 MW	9,5 MW	5,31	8,00
Sprawność nominalna	85%	85%	86%	86%
Rodzaj odpylania	Multicyklon przelotowy MOS4x3, baterie cyklonów, filtr workowy	Multicyklon przelotowy MOS 12, baterie cyklonów, filtr workowy	Elektrofiltr z wbudowanym oddzielaczem wstępnym	Wysokosprawny elektrofiltr odpylający
Sprawność odpylania	do 99%	do 99%	do 99%	do 99%
Wysokość kominów	59,47 m	59,47 m	36,5 m	59,47 m

źródło: ZEC

Tabela 7. Dane techniczne źródeł ciepła i instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń w ciepłowni Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielawie

Kotłownia/kocioł	Ciepłownia ul. Jana III Sobieskiego 19B/K1	Ciepłownia ul. Jana III Sobieskiego 19B/K2
Typ kotła	Kocioł wodny WR8-N	Kocioł wodny WR8-N
Rodzaj paliwa	Miał węglowy	Miał węglowy
Moc nominalna	9,412 MW	9,412 MW
Sprawność nominalna	>84%	>84%
Rodzaj odpylania	Odpylacz wstępny multicyklon przelotowy oraz odpylacz workowy	Odpylacz wstępny multicyklon przelotowy oraz odpylacz workowy
Sprawność odpylania	95%	95%
Wysokość kominów	40 m	40 m

źródło: Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie

Zakład Energetyki Ciepłej w okresie obowiązywania *Programu Ochrony Środowiska* planuje następujące przedsięwzięcia, finansowane z własnych środków.

Tabela 8. Planowane przez Zakład Energetyki Ciepłej inwestycje na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nazwa inwestycji	Okres realizacji	Planowany koszt [zł]
Odwodnienie i utwardzenie placu	2024-2025	180 000
Odgazowanie próżniowe	2024-2025	800 000
Montaż modułów ciepłej wody	2024-2030	60 000
Zakup działki 73/2	2025-2030	400 000
Wymiana i wykonanie nowych przyłączy ciepłowniczych	2024-2030	650 000
Montaż węzłów cieplnych i modułów CWU	2024-2030	400 000

źródło: ZEC

Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego w okresie obowiązywania *Programu Ochrony Środowiska* planuje następujące przedsięwzięcia, finansowane z własnych środków.

Tabela 9. Planowane przez Bielawską Agencję Rozwoju Lokalnego inwestycje na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nazwa inwestycji	Okres realizacji	Planowany koszt [zł]
Wymiana rurociągów ciepłowniczych na os. Południowym etap 2	lipiec-wrzesień 2024	603 298
Przyłączenie do sieci ciepłowniczej hali sportowej Olimpia	listopad-grudzień 2024	185 200
Wymiana rurociągów ciepłowniczych na os. Południowym etap 3	lipiec-wrzesień 2025	488 445
Przyłączenie do sieci ciepłowniczej budynków deweloperskich przy ul. Kwiatowej	listopad-grudzień 2025	196 525
Wymiana rurociągów ciepłowniczych na os.	lipiec-wrzesień 2026	441 053

Nazwa inwestycji	Okres realizacji	Planowany koszt [zł]
Południowym etap 4		
Wymiana rurociągów ciepłowniczych na os. Południowym etap 1	lipiec-wrzesień 2027	842 754
Wymiana rurociągów ciepłowniczych od komory K-17 do ul. Parkowej etap1	lipiec-wrzesień 2028	759 509
Wymiana rurociągów ciepłowniczych od ul. Parkowej do ul. 1 Maja etap 2	lipiec-wrzesień 2029	508 525
Wymiana napowietrznych rurociągów ciepłowniczych ze schowaniem ich pod ziemię od komory K-37 do ulicy Kwiatowej	lipiec-wrzesień 2030	744 550

źródło: BARL

System gazowniczy

Operatorem gazociągów przesyłowych jest Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział we Wrocławiu, który eksploatuje na terenie powiatu dzierżoniowskiego sieć gazową wysokiego ciśnienia, na którą składają się:

- Gazociąg Ołtaszyn – Kudowa Zdrój
 - odc. ZZU Jordanów śląski – ZZU Łagiewniki DN300 MOP 5,5 MPa,
 - odc. ZZU Łagiewniki – odgałęzienie Niemcza Chrobrego DN300 MOP 5,5 MPa,
 - odc. odgałęzienie Niemcza Chrobrego – Niemcza Chrobrego DN100 MOP 5,5 MPa,
 - odc. odgałęzienie Niemcza Chrobrego – odgałęzienie Przerzeczyn Zdrój DN300 MOP 5,5 MPa,
 - odc. odgałęzienie Przerzeczyn Zdrój – zmiana średnicy DN300 MOP 5,5 MPa,
 - odc. zmiana średnicy – odgałęzienie Zwrócona DN350 MOP 5,5 MPa.
- Stacja gazowa Niemcza Chrobrego,
- Stacja gazowa Przerzeczyn Zdrój,
- Stacja ochrony katodowej Jasień,
- Stacja ochrony katodowej Przerzeczyn Zdrój¹⁰.

Dystrybucją gazu ziemnego na terenie powiatu dzierżoniowskiego zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu, która posiada 19 stacji gazowych I i II stopnia: Bielawa ulice Bohaterów Getta, Ceglana, Krańcowa, Łabędzia, Ostroszowicka, Sikorskiego, Dzierżoniów ulice Kilińskiego (2 stacje), Batalionów Chłopskich (2 stacje, w tym jedna przy CPN), Korczaka, os. Złote, Pieszycy ulica Bielawska, Piława Dolna ulica Bielawska, Piława Górna ulice Fabryczna, Groszowicka, Chrobrego. Na koniec 2023 r. PSG posiadało 8 741 szt. przyłączy gazowych¹¹.

Charakterystykę systemu dystrybucyjnego przedstawiono w poniższych tabelach.

¹⁰ Dane od GAZ-SYSTEM.

¹¹ Dane od PSG.

Tabela 10. System gazowniczy na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2021-2022

Gmina	Długość czynnej sieci ogółem [m]		Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) [szt.]		Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych [szt.]		Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) [szt.]		Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) ogrzewający mieszkania gazem [szt.]		Ludność korzystająca z sieci gazowej [osoba]		Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Powiat dzierżoniowski	322 256	323 863	8 653	8 721	8 183	8 311	30 690	30 095	10 731	10 525	75 394	74 696	77,8	77,9
Bielawa	83 720	84 012	2 691	2 703	2 610	2 634	11 171	10 955	3 949	3 853	27 659	27 231	96,1	96,1
Dzierżoniów – miejska	93 263	95 053	3 193	3 232	2 938	3 101	12 235	11 926	3 989	3 914	29 626	29 128	94,1	93,8
Dzierżoniów – wiejska	30 985	31 078	452	458	441	447	735	738	389	379	2 484	2 459	27,0	26,7
Łagiewniki	7 261	7 261	1	1	1	1	0	0	0	0	21	21	0,3	0,3
Niemcza	31 878	37 878	473	475	460	385	972	955	492	482	2 875	2 837	55,5	55,4
Pieszycy	42 734	42 735	1 109	1 117	1 008	1 016	3 193	3 170	1 040	1 045	7 148	7 119	79,3	79,3
Piława Górna	32 415	31 846	734	735	725	727	2 384	2 351	872	852	5 671	5 901	93,6	98,9

źródło: GUS

Tabela 11. Sieć gazowa dystrybucyjna na terenie powiatu dzierżoniowskiego wg stanu na 31.12.2023 r.

Gmina	Rodzaj sieci			Razem [m]
	Niskiego ciśnienia (do 10 kPa) [m]	Średniego ciśnienia (10 kPa-0,5 MPa) [m]	Podwyższonego średniego ciśnienia (0,5 MPa-1,6 MPa) [m]	
Powiat dzierżoniowski	186 615	85 107	29 806	301 528
Bielawa (miejska)	58 828	23 003	2 351	84182
Dzierżoniów (miejska)	67 088	21 375	6 030	94493
Dzierżoniów (wiejska)	11 744	9 048	10 533	31325
Łagiewniki (wiejska)	0	100	0	100
Niemcza (miasto)	8 954	1 343	0	16855
Niemcza (obszar wiejski)	0	6 558	0	
Pieszycy (miasto)	23 798	6 369	5 664	35831
Pieszycy (obszar wiejski)	2 425	4 414	0	38742
Piława Górna (miejska)	13 778	12 897	5 228	

źródło: PSG

PSG w latach 2024–2030 na terenie powiatu dzierżoniowskiego planuje inwestycje dotyczące modernizacji i odtworzenia majątku zestawione w tabeli. Ponadto planuje się zadania związane z realizacją bieżących przyłączy w zakresie niewielkiej rozbudowy sieci i budowy przyłączy, dla których rachunek ekonomiczny wykazuje opłacalność inwestycji, w myśl ustawy Prawo energetyczne¹².

Tabela 12. Planowane przez PSG inwestycje na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nazwa inwestycji	Okres realizacji
Bielawa-Ostroszowice-Józefówek – przebudowa gazociągu (etap I, II, III, IV, V)	2024-2026
Niemcza ul. Rynek, Piastowska, Jadwigi, Podmiejska, Słowiańska, Rycerska, Przemysłowa – przebudowa gazociągu	2025-2026
Bielawa ul. Wolności – przebudowa gazociągu I, II, III etap	2024-2030
Bielawa ul. Nowobielawska – przebudowa gazociągu	2024-2030
Ostroszowice budowa gazociągu niskiego ciśnienia DN225 o dł. 1 740 m	2024-2028
Piława Górna ul. Młynarska	2024-2028
Niemcza ul. Przedszkolna – przebudowa gazociągu	2024-2030

¹² Dane od PSG.

Nazwa inwestycji	Okres realizacji
Niemcza ul. Wrocławska – przebudowa gazociągu	2024-2030
Bielawa ul. Sienkiewicza – modernizacja sieci średniego ciśnienia	2024-2030
Dzierżonów ul. Wiejska – przebudowa gazociągu	2026
Przerzeczyn Zdrój – przebudowa nawalalni gazu i infrastruktury gazowej	2024-2030
Dzierżonów ul. Kilińskiego – przebudowa gazociągu	2024-2025
Pieszycy ul. Ogrodowa, Bielawska – przebudowa sieci gazowej	2024
Piława Górna ul. Krótka – przebudowa sieci gazowej	2024
Piława Górna, ul. Fabryczna – przebudowa gazociągu	2025-2026
Piława Górna ul. Staszica, Osiedle Nowe – przebudowa gazociągu	2025-2026
Bielawa ul. Waryńskiego – przebudowa gazociągu	2027-2030
Dzierżonów ul. Polna – przebudowa gazociągu	2026-2027
Dzierżonów ul. Przedwiośnie – budowa sieci gazowej	2025-2026

źródło: PSG

2. Zanieczyszczenia z sektora przemysłowego

Emisja przemysłowa związana jest ze źródłami punktowymi, pochodzącymi z zakładów przemysłowych, głównie z procesów spalania paliw w celach energetycznych oraz procesów technologicznych. Eksploatacja instalacji powodującej wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza jest dozwolona po uzyskaniu pozwolenia. Podobnie dla instalacji przemysłowych, których eksploatacja może powodować znaczne zanieczyszczenia poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości wydawane są pozwolenia zintegrowane określające zasady korzystania ze środowiska.

Starosta Dzierżoniowski wydał pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska dla następujących podmiotów:

- Aalberts Surface Technologies Heat Sp. z o.o., ul. Strefowa 5, 58-200 Dzierżonów
- O.W.L. Sp. z o.o., ul. Wodna 16, 58-260 Bielawa
- Selena Industrial Technologies Sp. z o.o. ul. Pieszycza 3, 58-200 Dzierżonów (Oddział 1), przy ul. Pieszyczej 4, 58-200 Dzierżonów
- Selena Industrial Technologies Sp. z o.o. ul. Pieszycza 3, 58-200 Dzierżonów (Oddział 2), przy ul. Pieszyczej 3, 58-200 Dzierżonów
- Selena Industrial Technologies Sp. z o.o., ul. Pieszycza 3, 58-200 Dzierżonów, instalacja zlokalizowana przy ul. Stanisława Staszica 24 w Dzierżonowie
- LS Cable & System Poland Sp. z o.o., ul. Wspólna 70, 00-687 Warszawa, instalacja zlokalizowana w zakładzie przy ul. Strefowej 7 w Dzierżonowie
- LS EV Poland Sp. z o.o., ul. Strefowa 7, 58- 200 Dzierżonów
- Unison Engine Components Poland Sp. z o.o., ul. Nowowiejskiej 50A w Dzierżonowie

- Harris Calorific International Sp. z o.o., ul. Strefowa 8, 58-200 Dzierżoniów
- HENKEL POLSKA OPERATIONS Sp. z o.o. Oddział w Dzierżoniowie, przy ul. Pieszyczej 6 w Dzierżoniowie
- ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o., ul. Bielawska 6/17, 58-250 Pieszycy, instalacja zlokalizowana przy ul. Złotej 11 w Dzierżoniowie
- FRANKONIA – POLAND Sp. z o.o., ul. Brzegowa 105a, 58-200 Dzierżoniów
- „DOMEX” Sp. z o.o., ul. Pieszycza 11, 58-200 Dzierżoniów
- „Centrum TMT” Sp. Jawna, Tadeusz Kwiędacz, Tomasz Kwiędacz, ul. Świdnicka 151, 58-200 Dzierżoniów
- BROEN S.A., ul. Pieszycza 10, 58-200 Dzierżoniów
- „ŻELMET” Sp. z o.o., ul. Cicha 6 w Dzierżoniowie
- Pentair Poland Sp. z o.o., ul. Strefowa 10, 58-200 Dzierżoniów
- ZEBRA Sp. z o.o., ul. Złota 2, 58-200 Dzierżoniów
- ZAMEH Sp. z o.o., ul. Kłodzka 10, 58-210 Łagiewniki
- Ace Rico Poland Sp. z o.o., ul. Ostroszowicka 11, 58-260 Bielawa
- Jerzy Gawrycki, prowadzący działalność gospodarczą pn. Zakład Przetwórstwa Mięsnego Jerzy Gawrycki, ul. Wincentego Witosa 3, 58-260 Bielawa
- „LIW LEWANT” Fabryka Wyrobów z Tworzyw Sztucznych Sp. z o.o., ul. Ostroszowicka 17b, 58-260 Bielawa
- Lincoln Electric Bester Sp. z o.o., ul. Jana III Sobieskiego 19a, 58-263 Bielawa
- BOXMET Ltd. Sp. z o.o., Piskorzów 51, 58-250 Pieszycy
- Kopalnia Surowców Skalnych w Bartnicy Sp. z o.o., Bartnica 70, 57-451 Świerki, instalacja do produkcji mas bitumicznych, zlokalizowana w Wytwórni Mas Bitumicznych w Niemczy, ul. Wrocławska, dz. nr 17 obręb Jasień, 58-230 Niemcza
- Przedsiębiorstwo Górniczo – Produkcyjne „BAZALT” S.A., 59-500 Złotoryja, instalacja przeróbca kruszywa kopalni sjenitu „Kośmin”, zlokalizowana w Niemczy, Gumin 18
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „Unirol” Sp. z o.o. ul. Wrocławska 2a, 58-211 Uciechów
- Cooper Standard Polska Sp. z o.o., ul. Piekarska 77, 43-400 Bielsko-Biała, Oddział Dzierżoniów przy ul. Pieszyczej 2, 58-200 Dzierżoniów
- Spółdzielnia Mieszkaniowa, Os. Włókniarzy 1, 58-260 Bielawa – instalacja zlokalizowana przy ul. Jana III Sobieskiego 19B w Bielawie¹³.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska dla następującego podmiotu:

- Kompania Górnicza Sp. z o.o., ul. Tytusa Chałubińskiego 42, 25-619 Kielce: instalacja do przeróbki kruszyw łamanych zlokalizowana na terenie Kopalni Piława Górna, przy ul. Kościńskiej 1h, 58- 240 Piława Górna.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał pozwolenie zintegrowane określające warunki wprowadzania gazów i pyłów do powietrza dla:

- Falco Invest Nieruchomości Sp. z o.o., ul. Wrocławska 44, 58-230 Niemcza, na prowadzenie instalacji do chowu drobiu o maksymalnej liczbie stanowisk wynoszącej 140 000 szt., zlokalizowanej na terenie fermy kur niosek w Niemczy (dz. nr 18 obręb Jasień), decyzja z dnia 17 sierpnia 2018 r.

¹³ Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

- GALWANIZER Sp. z o.o., ul. Świdnicka 38, 58-200 Dzierżoniów na prowadzenie instalacji do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów chemicznych i elektrochemicznych (galwanicznych) przy całkowitej objętości wani procesowych 144,63 m³, decyzja z dnia 30 kwietnia, 2007 r., ostatnia zmiana z dnia 21 czerwca 2021 r.¹⁴

Tabela 13. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2022-2023 z terenu powiatu dzierżoniowskiego

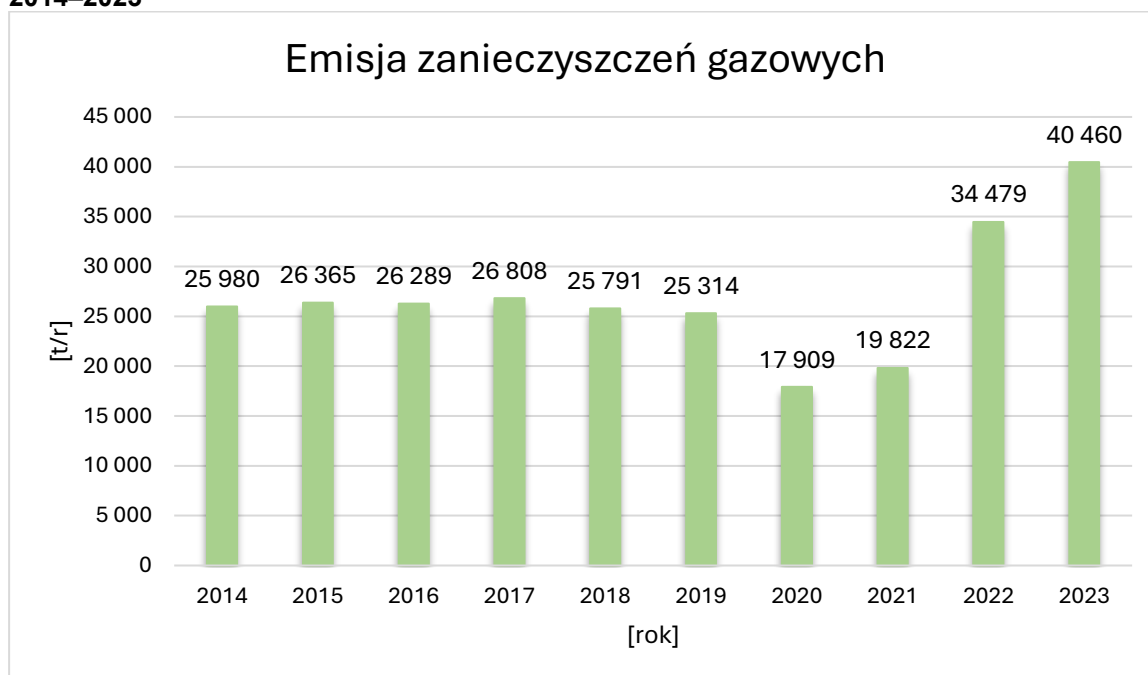
Wskaźnik		2022	2023
Emisja zanieczyszczeń gazowych			
ogółem	t/r	34 479	40 460
emisja ogółem na km ²	t	71,98	84,55
ogółem (bez dwutlenku węgla)	t/r	191	191
niezorganizowana	t/r	28	5
dwutlenek siarki	t/r	57	39
tlenki azotu	t/r	41	43
tlenek węgla	t/r	30	24
dwutlenek węgla	t/r	34 288	40 269
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	t/r	594	71
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	t/r	20,7	27,1
Emisja zanieczyszczeń pyłowych			
ogółem	t/r	11	9
ze spalania paliw	t/r	6	4
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	t/r	594	351
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	%	98,2	97,5

źródło: GUS

Poniższe wykresy przedstawiają emisję zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych w powiecie w okresie dziesięciolecia. Emisja zanieczyszczeń zarówno gazowych jak i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych wykazuje trend malejący, na co wpływ mają inwestycje neutralizujące emisje zanieczyszczeń w zakładach. Jednak od 2022 r. nastąpił znaczny wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych.

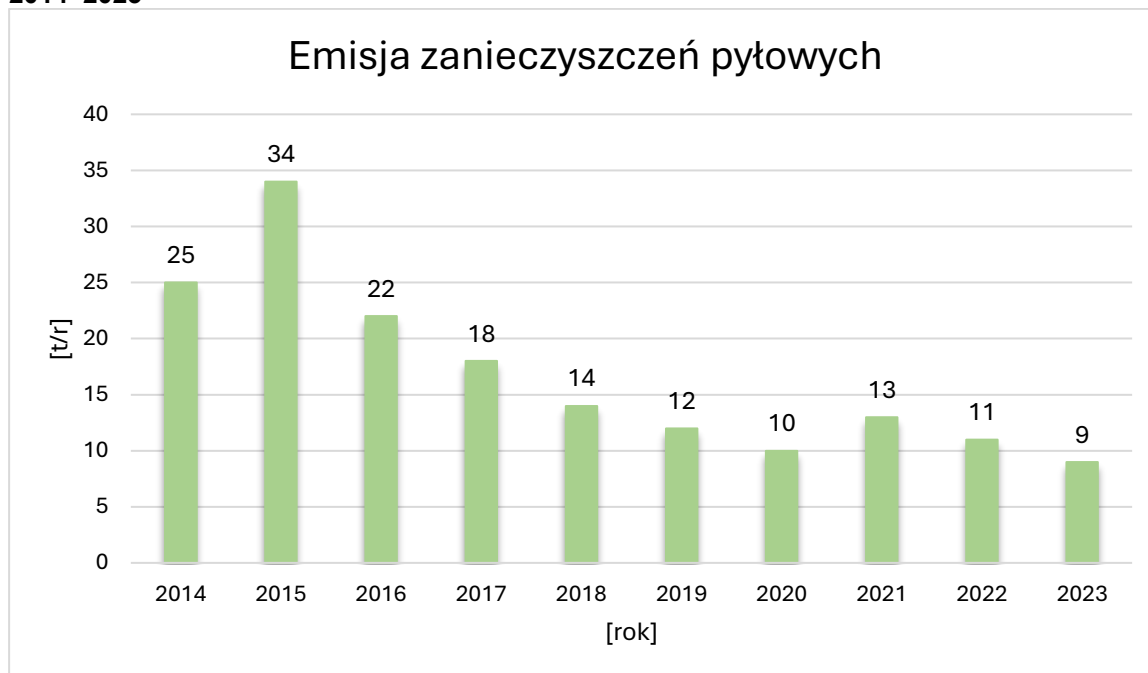
¹⁴ Dane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Rysunek 7. Emisja zanieczyszczeń gazowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2014–2023

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 8. Emisja zanieczyszczeń pyłowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2014–2023

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu prowadzi kontrole zakładów w zakresie przestrzegania warunków wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza. Wykaz kontroli w latach 2022–2023 przedstawiono w tabeli.

Tabela 14. Kontrole przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji gazów i pyłów do powietrza na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2022–2023

Wykaz kontroli	Stwierdzone naruszenia	Wydane decyzje pokontrolne
DW 17/2022	<ul style="list-style-type: none"> • eksploatacja instalacji do lakierowania proszkowego bez spełnienia wymagań ochrony środowiska, o których mowa w art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (brak decyzji środowiskowej) • niepoinformowanie WIOŚ o planowanym terminie oddania do użytkowania instalacji do lakierowania proszkowego • niezgłoszenie Staroście Dzierżoniowskiemu stanowiska do spawania 	<ul style="list-style-type: none"> • art. 367 ust 2 ustawy Prawo ochrony środowiska – decyzja w sprawie ustalenia terminu usunięcia naruszenia polegającego na eksploatacji instalacji do lakierowania proszkowego • art. 105 par. 1 ustawy Kodeksu Postępowania Administracyjnego - decyzja o umorzeniu postępowania w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji do lakierowania proszkowego
DW 58/2023	<ul style="list-style-type: none"> • nie dotyczyły kwestii emisji gazów i pyłów do powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> • brak
DW 157/2023	<ul style="list-style-type: none"> • naruszenie warunków pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów – przekroczenie dopuszczalnej rocznej ilości acetonu wprowadzonego do powietrza z instalacji do produkcji opraw okularowych • naruszenie warunków pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów – nieprzekładanie w formie pisemnej Staroście Dzierżoniowskiemu informacji, o których mowa w punkcie 1.5 i 1.5.2 pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów • nieterminowe wniesienie opłaty za korzystanie ze środowiska w roku 2022 • informacje zamieszczone w wykazach zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat za lata 2021–2022 nasuwają zastrzeżenia 	<ul style="list-style-type: none"> • brak
DW 161/2023 (kontrola zakończona 15.02.2024 r.)	<ul style="list-style-type: none"> • niesporządzenie oraz niewprowadzenie do Krajowej bazy raportów zawierających informacje wskazane w art. 6 ust. 2 pkt 1–10 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji • nieprzekładanie Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego wykazu, o którym mowa w art. 26 ustawy Prawo ochrony środowiska • eksploatacja instalacji do przechowywania zboża wraz z instalacją do czyszczenia i suszenia zboża bez 	<ul style="list-style-type: none"> • brak

Wykaz kontroli	Stwierdzone naruszenia	Wydane decyzje pokontrolne
	wymaganej aktualizacji zgłoszenia do organu ochrony środowiska <ul style="list-style-type: none"> • eksploatacja instalacji do magazynowania paliw płynnych bez wymaganego zgłoszenia do organu ochrony środowiska 	

źródło: WIOŚ Delegatura w Wałbrzychu

3. Zanieczyszczenia z sektora komunikacyjnego

System transportowy na terenie powiatu dzierżoniowskiego obejmuje:

- transport samochodowy,
- transport samochodowy zbiorowy,
- transport kolejowy.
- transport rowerowy – zeroemisyjny.

Transport samochodowy

Negatywne oddziaływanie na środowisko szczególnie odczuwalne jest w pobliżu dróg charakteryzujących się znacznym natężeniem ruchu kołowego. Sektor transportu charakteryzuje się bardzo dużą dynamiką zmian, zarówno w zakresie liczby pojazdów poruszających się po drogach i jakości tych pojazdów. Jednocześnie na terenie gminy nieustannie poprawiany jest stan istniejącej infrastruktury poprzez szukanie nowych rozwiązań w transporcie i infrastrukturze drogowej.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są:

- tlenek i dwutlenek węgla,
- węglowodory,
- tlenki azotu,
- pyły zawierające metale ciężkie,
- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Dla stanu powietrza atmosferycznego istotne znaczenie ma emisja tlenków azotu oraz metali ciężkich. Duże znaczenie ma również tzw. emisja wtórna z powierzchni dróg, która zależy w dużej mierze od warunków meteorologicznych. Komunikacja jest również źródłem emisji benzenu oraz innych związków organicznych. Na wielkość tych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów na drogach oraz aktualny stan infrastruktury dróg spowodował, iż transport jest uciążliwy dla środowiska naturalnego. W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zinwentaryzować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych. Na podstawie znanych wartości średniego składu paliwa, szacowany przeciętny skład spalin silnikowych przedstawiono w tabeli.

Tabela 15. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo)

Składnik	Silniki benzynowe	Silniki wysokoprężne	Uwagi
Azot	24 – 77	76 – 78	nietoksyczny
Tlen	0,3 – 8	2 – 18	nietoksyczny
Para wodna	3,0 – 5,5	0,5 – 4	nietoksyczny
Dwutlenek węgla	5,0 – 12	1 – 10	nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5 – 10	0,01 – 0,5	toksyczny
Tlenki azotu	0,0 – 0,8	0,0002 – 0,5	toksyczny
Węglowodory	0,2 – 3	0,009 – 0,5	toksyczny
Sadza	0,0 – 0,04	0,01 – 1,1	toksyczny
Aldehydy	0,0 – 0,2	0,001 – 0,009	toksyczny

źródło: Motoryzacja a środowisko, J. Jakubowski

Sieć komunikacyjna powiatu dzierżoniowskiego składa się z następujących traktów samochodowych:

- droga krajowa nr 8 relacji granica państwa – Kudowa-Zdrój – Kłodzko – Ząbkowice Śląskie – Wrocław – Oleśnica – Syców – Sieradz – droga 1 /węzeł „Łódź Południe”/ – Piotrków Trybunalski – Rawa Mazowiecka – Warszawa – Ostrów Mazowiecka – Białystok – Augustów – Suwałki – Budzisko – granica państwa o długości w granicach powiatu 19,569 km,
- droga krajowa nr 39 relacji Łagiewniki – Strzelin – Biedzychów – Owczary – Brzeg – Namysłów – Kępno o długości w granicach powiatu 3,735 km,
- droga wojewódzka nr 382 relacji DW297 /Bolesławiec/ – Zagrodno – Nowa Wieś Złotoryjska – Złotoryja – Jawor – Słotwina – Świdnica – Dzierżoniów – Ząbkowice Śląskie – Paczków – granica państwa o długości w granicach powiatu 24,751 km,
- droga wojewódzka nr 383 relacji Jedlina-Zdrój – Walim – Pieszycy – Dzierżoniów o długości w granicach powiatu 17,37 km,
- droga wojewódzka nr 384 relacji Nowa Ruda – Wolibórz – Bielawa – Dzierżoniów – Łagiewniki o długości w granicach powiatu 39,71 km,
- drogi powiatowe o łącznej długości 202,053 km, zestawione w tabeli¹⁵.

Tabela 16. Wykaz dróg powiatowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

L.p.	Nr drogi	Przebieg	Długość [km]
1.	1989D	gr. Powiatu – Oleszna	1,430
2.	2028D	Świątniki – Oleszna – skrzyżowanie z DW 384 w Łagiewnikach	7,999
3.	2904D	Lutomia Dolna gr. powiatu – skrzyżowanie z DW 382 Mościsko	3,440
4.	3004D	Jodłownik – gr. powiatu (Ciepłowody)	22,125
5.	3005D	Dzierżoniów – Niemcza	10,477
6.	3006D	Bielawa – Ostroszowice – gr. powiatu (Stoszowice)	5,594
7.	3007D	Bielawa – Owiesno	7,260
8.	3008D	Piława Dolna – Owiesno – gr. powiatu (Różana)	6,793
9.	3009D	Kielczyn – Dzierżoniów	6,314
10.	3010D	Słupice – Kołaczów – Byszów – skrzyżowanie z DP 2005D	11,438

¹⁵ Dane z GDDKiA, DSDiK, ZDP.

L.p.	Nr drogi	Przebieg	Długość [km]
11.	3011D	Dobrocin – Roztocznik	2,310
12.	3012D	Jażwina – Dobrocin	8,927
13.	3013D	Oleszna – Ratajno – Ligota Wielka – DW 384	10,420
14.	3014D	Jażwina – Uliczno – Słupice – Oleszna	7,291
15.	3015D	Gilów – Kietlin skrzyżowanie z DK 8	6,359
16.	3016D	gr. powiatu – Pieszycy skrzyżowanie z DP 2877D	13,080
17.	3017D	Bielawa – Piława Dolna	4,745
18.	3018D	Mościsko – Bratoszów – Dzierżoniów	5,241
19.	3019D	Mościsko – Jażwina	6,300
20.	3020D	Sokolniki – skrzyżowanie z DK 8	2,436
21.	3021D	Niemcza – Piotrkówek – gr. powiatu	2,026
22.	3022D	Łagiewniki – Sienice	3,940
23.	3023D	Ligota Wielka – DK 8	3,943
24.	3024D	Wilków Wielki – Sienice	2,615
25.	3025D	Wilków Wielki skrzyżowanie z DK 8 – Chwałęcín	2,260
26.	3026D	Niemcza – Podlesie	2,920
27.	3027D	Podlesie – Ruszkowice	1,350
28.	3028D	Przerzeczyn Zdrój – Ligota Mała	1,150
29.	3029D	Owiesno – skrzyżowanie z DP 3008D	0,666
30.	3030D	skrzyżowanie z DK 8 – Trzebnik	1,800
31.	2877D	granica powiatu Piskorzów – Pieszycy – ul. Wolności w Bielawie	7,323
32.	2878D	granica powiatu – Książnica – Kietczyn – Jażwina – Janczowice – DW 384	15,531
33.	2879D	granica powiatu Wierzbná – Jędrzejowice	1,800
34.	3001D	ul. Sienkiewicza i ul. Pocztowa w Dzierżoniowie	0,950
35.	3002D	ul. Świdnicka w Dzierżoniowie	1,400
36.	3003D	ul. Kolejowa i ul. Staszica w Dzierżoniowie	2,400
Razem			202,053

źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie

Układ drogowy uzupełniają drogi gminne o nawierzchni twardej długości 298,7 km, w tym twardej ulepszonej długości 287,6 km i o nawierzchni gruntowej długości 176,0 km¹⁶.

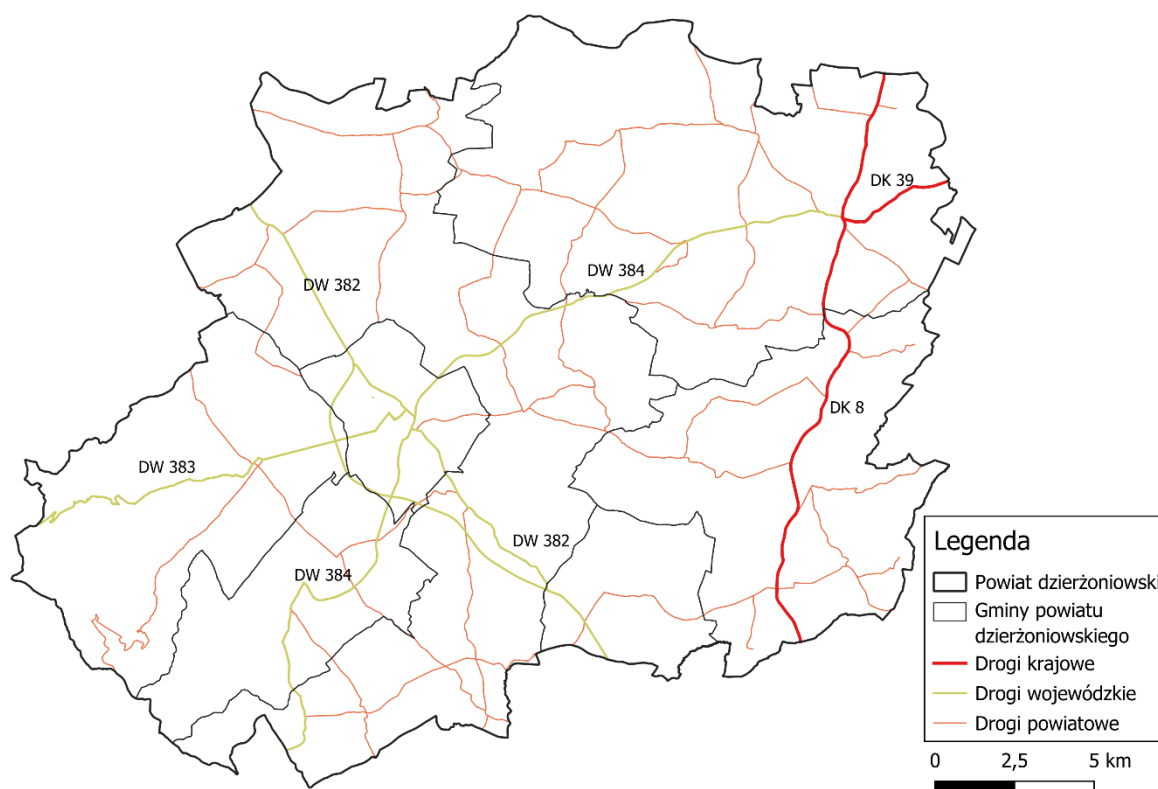
Ponadto przez teren powiatu dzierżoniowskiego przebiegać będą niżej wyszczególnione odcinki projektowanej drogi ekspresowej S8 Wrocław – Magnice:

- Zadanie 5 odc. węzeł Niemcza (bez węzła) – węzeł Ząbkowice Śląskie Północ (z węzłem),
- Zadanie 4 odc. węzeł Łagiewniki Zachód (bez węzła) – węzeł Niemcza (z węzłem),
- Zadanie 3 odc. węzeł Jordanów Śląski (bez węzła) – Łagiewniki Zachód (z węzłem)¹⁷.

¹⁶ Bank Danych Lokalnych GUS, stan na 2022 r.

¹⁷ Dane z GDDKiA.

Rysunek 9. Układ głównych dróg na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Transport kolejowy

Przez teren powiatu dzierżoniowskiego przebiegają dwie czynne linie kolejowe:

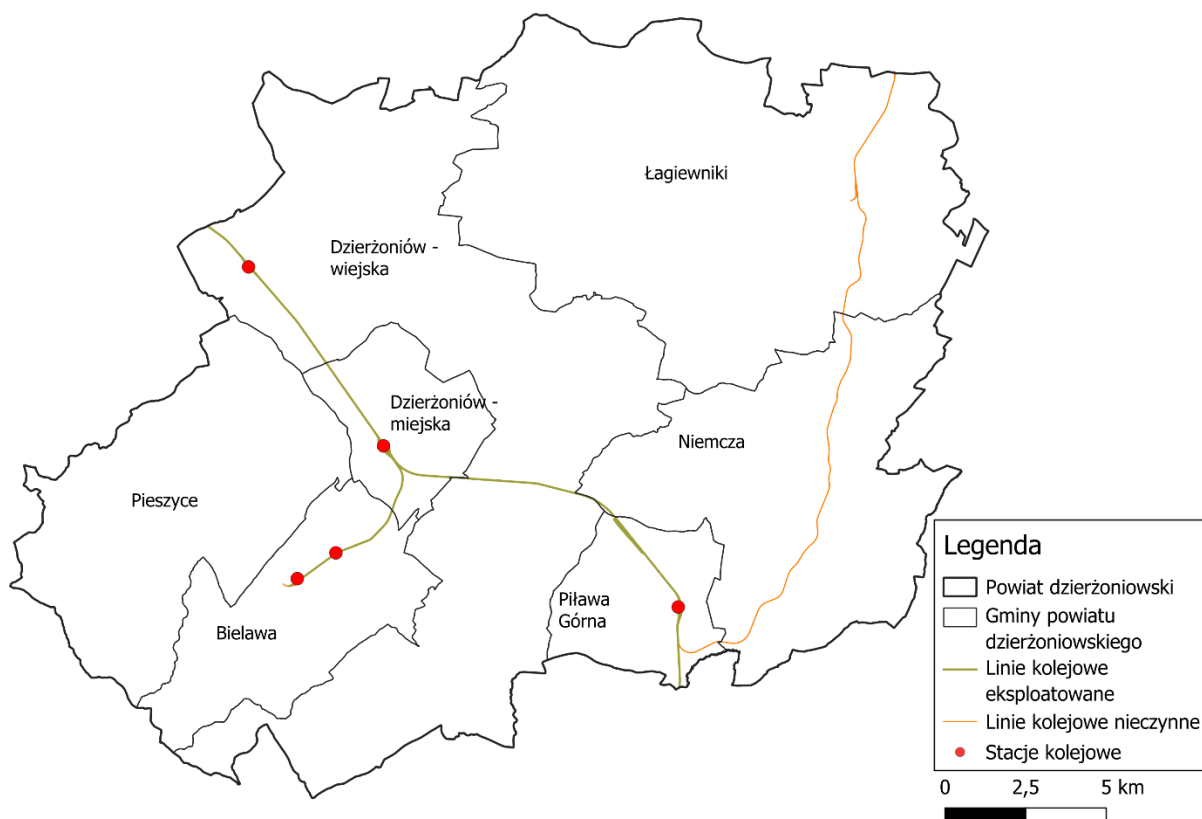
- linia kolejowa nr 137 relacji Katowice – Legnica, tzw. Podsudecka Magistrala Kolejowa
- linia kolejowa nr 341 relacji Dzierżoniów Śląski – Bielawa

Zlokalizowanych jest tu 5 stacji kolejowych: Bielawa Centralna, Bielawa Zachodnia, Dzierżoniów Śląski, Mościsko Dzierżoniowskie i Piława Górna. Ruch pasażerski na tych liniach obsługują Koleje Dolnośląskie. Od 2019 roku mieszkańcy i turyści mogą korzystać z Sowiogórskiego Centrum Komunikacyjnego, czyli zmodernizowanego centrum przesiadkowego na stacji kolejowej Dzierżoniów Śląski, gdzie w jednym miejscu połączono dworzec kolejowy, przy którym powstały perony z informacją pasażerską dla autobusów miejskich i dalekobieżnych, parking ze stacją do ładowania samochodów elektrycznych, ścieżki rowerowe, miejsca postojowe dla rowerów i informację turystyczną¹⁸.

Ponadto przez teren powiatu przebiega nieczynna linia nr 310 relacji Kobierzyce – Piława Górna. Obecnie trwa rewitalizacja linii (za realizację której odpowiada DSDiK) polegająca na wykonaniu nowego torowiska na odcinku przebiegającym przez gminy Łagiewniki, Niemcza i Piława Górna. Planowane jest także wybudowanie nowej stacji kolejowej w Niemczy.

¹⁸ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Dzierżoniowskiej, Dzierżoniów, czerwiec 2021.

Rysunek 10. Układ linii kolejowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Komunikacja zbiorowa

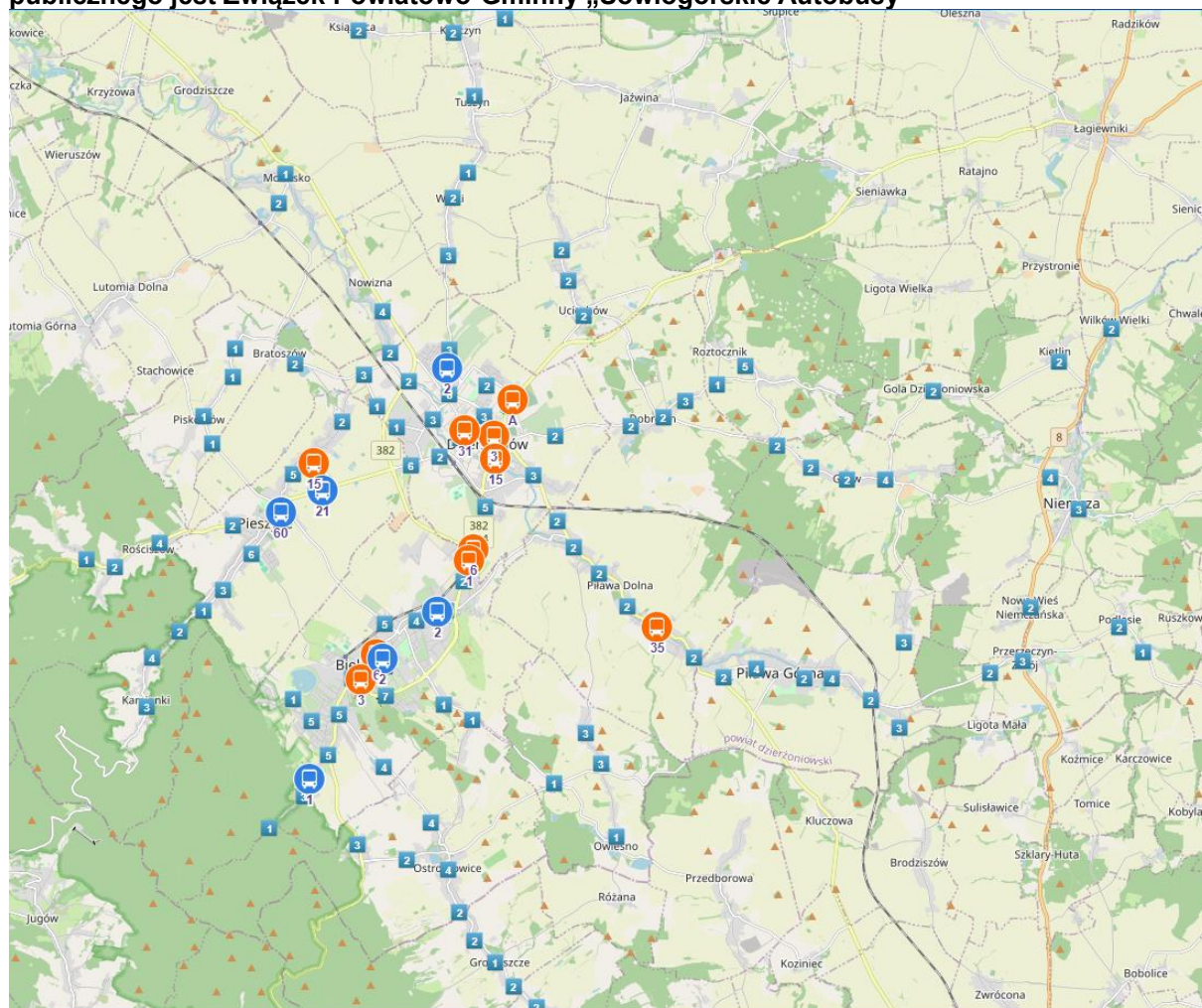
Korzystanie mieszkańców z komunikacji zbiorowej wpływa na ich rezygnację z przemieszczania się samochodami osobowymi, co z kolei ma pozytywny wpływ na jakość powietrza.

Od 1 stycznia 2024 r. autobusowy transport zbiorowy na obszarze powiatu dzierżoniowskiego (z wyłączeniem gmin Łagiewniki i Niemcza) organizuje Związek Powiatowo-Gminny „Sowiogórskie Autobusy”, z siedzibą w przy ul. Piastowskiej 19A, 58-260 Bielawa. Jednocześnie od 2 stycznia 2024 r. na terenie gminy Niemcza autobusowy transport zbiorowy organizowany jest przez Niemczańską Komunikację Autobusową, której operatorem jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Niemczycy. Łącznie funkcjonuje 18 linii komunikacyjnych.

Transport publiczny na obszarze gminy Łagiewniki organizowany jest przez Urząd Gminy w Łagiewnikach i finansowany z budżetu na zasadzie dopłat do jednego kilometra dla przewoźnika wyłonionego w drodze zapytania ofertowego. Przewoźnik obsługuje 2 trasy, ponadto świadczy we własnym zakresie również usługi dowozu młodzieży szkolnej do szkół na terenie miasta Dzierżoniów. Brak transportu w niektórych miejscowościach na terenie gminy Łagiewniki, powoduje problem z dojazdem ludzi i młodzieży do szkół na terenie powiatu, jak również do miasta wojewódzkiego, czyli Wrocławia¹⁹.

¹⁹ Tamże.

Rysunek 11. Schemat linii autobusowych i przystanków, dla których organizatorem transportu publicznego jest Związek Powiatowo-Gminny „Sowiogórskie Autobusy”

źródło: <https://bielawa.trapeze.fi/bussit/web> dostęp 29.03.2024 r.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego, zgodnie z danymi GUS, w 2022 r. funkcjonowało 369 przystanków autobusowych rozmieszczonych we wszystkich gminach powiatu. Taki układ pozwala na swobodne korzystanie z transportu zbiorowego. Największą ich ilość posiada miasto Dzierżoniów (80 szt.), najmniejszą miasto Piława Górna (20 szt.).

Transport rowerowy – zeroemisyjny

Zgodnie z danymi GUS, na terenie powiatu dzierżoniowskiego znajduje się 60,1 km dróg dla rowerów. Ścieżkami rowerowymi połączono trzy miasta: Dzierżoniów, Bielawę i Pieszyce. Niski stopień wyposażenia w infrastrukturę rowerową występuje natomiast w gminach Piława Górna, wiejskiej Dzierżoniów oraz Niemcza. Gęstość ścieżek rowerowych na poziomie 12,56 km/100 km² plasuje powiat dzierżoniowski na 1. miejscu wśród powiatów ziemskich na dolnym śląsku. W 2022 r. wybudowano 1,9 km dróg rowerowych w gminie Bielawa.

Tabela 17. Długość dróg dla rowerów na terenie powiatu dzierżoniowskiego [km], stan na 31.12.2022 r.

Gmina	Długość ogółem	Pod zarządem Gminy	Pod zarządem Powiatu	Pod zarządem województwa	Drogi na 100 km ²
Powiat	60,1	24,1	12,1	23,9	12,56
Bielawa	19,5	6,1	5,4	8,0	53,85
Dzierżoniów – miejska	23,7	15,2	0	8,5	118,09
Dzierżoniów – wiejska	0,5	0	0,5	0	0,35
Łagiewniki	4,5	0	0	4,5	3,61
Niemcza	4,3	0,7	3,6	0	5,98
Pieszycy	6,8	2,1	1,8	2,9	10,69
Piława Górna	0,8	0	0,8	0	3,82

źródło: GUS

Przez gminy Dzierżoniów, Pieszycy i Bielawa przebiega międzynarodowa trasa rowerowa EUroVelo9. Stopień trudności oceniany jest jako łatwy. Trasa jest poprowadzona w większości po drogach o średnim i małym natężeniu ruchu, a także z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury rowerowej²⁰.

Dzięki ukształtowaniu terenu i dobrze przygotowanym trasom powiat dzierżoniowski jest doskonałym miejscem dla wszystkich cyklistów. Amatorzy znajdą tu krajobrazowe szlaki poprowadzone wśród niewielkich pagórków, zieleni okolicznych pól, zabytków architektury i ciekawych, pełnych uroku zakątków ze wspaniałymi widokami na Kotlinę Dzierżoniowską i panoramami Gór Sowich. Bardziej wymagający rowerzyści mogą skorzystać z wielu górskich tras poprowadzonych wśród szczytów i dolin Górach Sowich. Są to szlaki turystyczne i krajobrazowe, ale również trudniejsze i bardziej wymagające trasy MTB²¹.

Tabela 18. Wykaz tras rowerowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

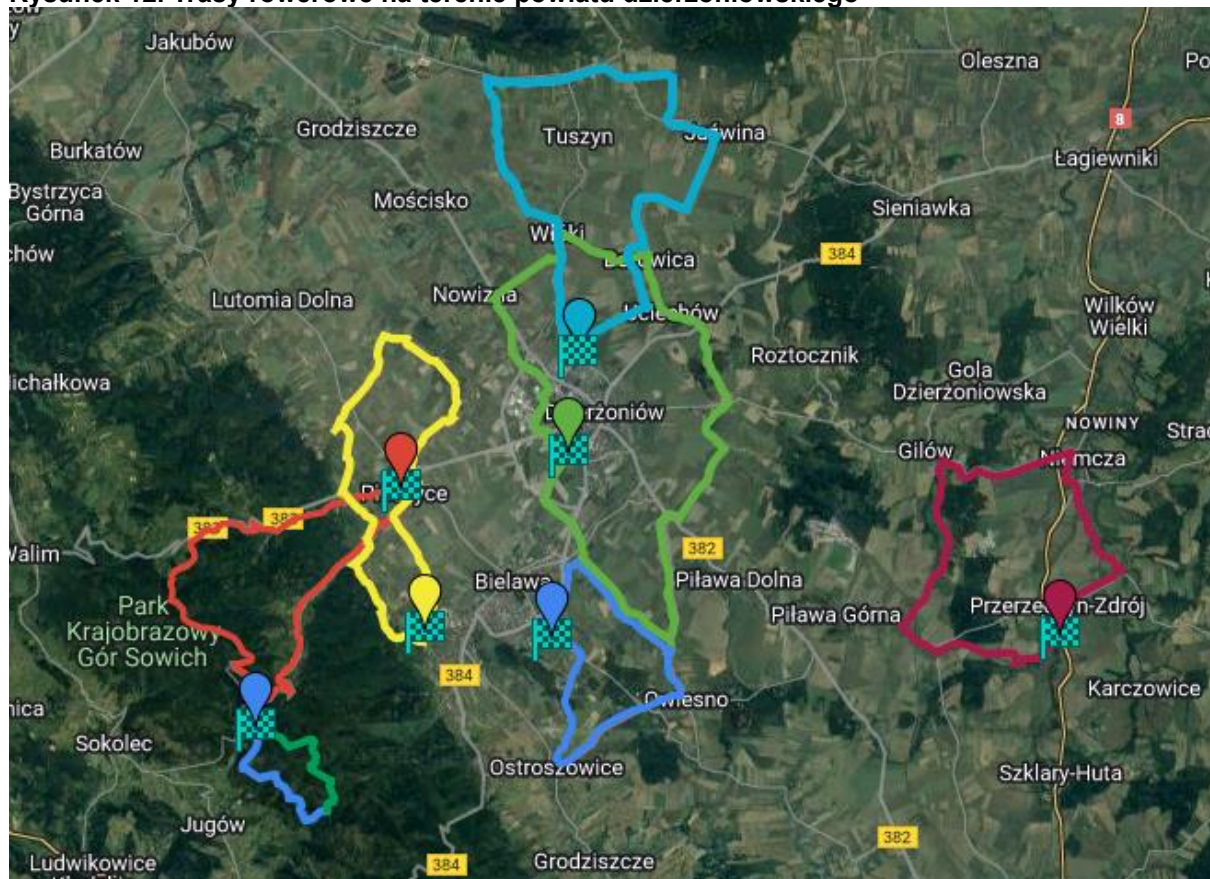
Nazwa trasy	Start i meta	Długość [km]	Stopień trudności
Trasa czerwona 1	Przerzeczyn Zdrój	22,2	Średni, dla całej rodziny
Trasa czerwona 2	Pieszycy	22,4	Bardzo trudny, dla osób z dobrą kondycją
Trasa niebieska 1	Dzierżoniów	30	Średni
Trasa niebieska 2	Bielawa	15,9	Średni, dla całej rodziny
Trasa niebiesko-zielona	Przełęcz Jugowska	10	Dla całej rodziny
Trasa zielona	Dzierżoniów	32,4	Średni
Trasa żółta	Jezioro Bielawskie	23,9	Średni

źródło: Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie

²⁰ Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego – Dolnośląska Cyklostrada, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2021.

²¹ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Dzierżoniowskiej, Dzierżoniów, czerwiec 2021.

Rysunek 12. Trasy rowerowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: <https://pow.dzierzoniow.pl/dla-turysty/trasy-rowerowe> dostęp 29.03.2024

Na terenie powiatu funkcjonuje także Strefa MTB Sudety, największy i najszybciej rozwijający się system górskich tras rowerowych w Polsce, stanowiący połączenie trzech faktorów: aktywnego spędzania czasu wolnego (sport i rekreacja), obcowania z przyrodą w jej nienaruszonej postaci (park krajobrazowy Gór Sowich, Góry Suche) oraz turystyki na obszarze oferującym ponad 10 zabytków rozpoznawalnych w Polsce i Europie (m.in. Twierdza Srebrna Góra, Riese, Osówka, Zamek Grodno) i ponad 100 mniejszych lokalnych atrakcji²².

4. Zanieczyszczenia z sektora komunalno-bytowego

Głównym źródłem tego rodzaju zanieczyszczenia powietrza może być spalanie paliw stałych tj. węgla złej jakości i drewna oraz spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych. Szczególny wzrost zanieczyszczeń z palenisk domowych odczuwalny jest w sezonie grzewczym. Zjawisku sprzyja tzw. inwersja termiczna oraz niska temperatura i bezwietrzne dni. Wzrasta wtedy stężenie zanieczyszczeń głównie takich jak: B(a)P oraz pyły PM10 i PM2,5.

W poniższej tabeli przedstawiono ilość poszczególnych źródeł ciepła w gminach powiatu dzierżoniowskiego, wg deklaracji złożonych w CEEB (Centralnej Bazie Ewidencji Budynków).

²² <https://strefamtb sudety.pl> dostęp 29.03.2024

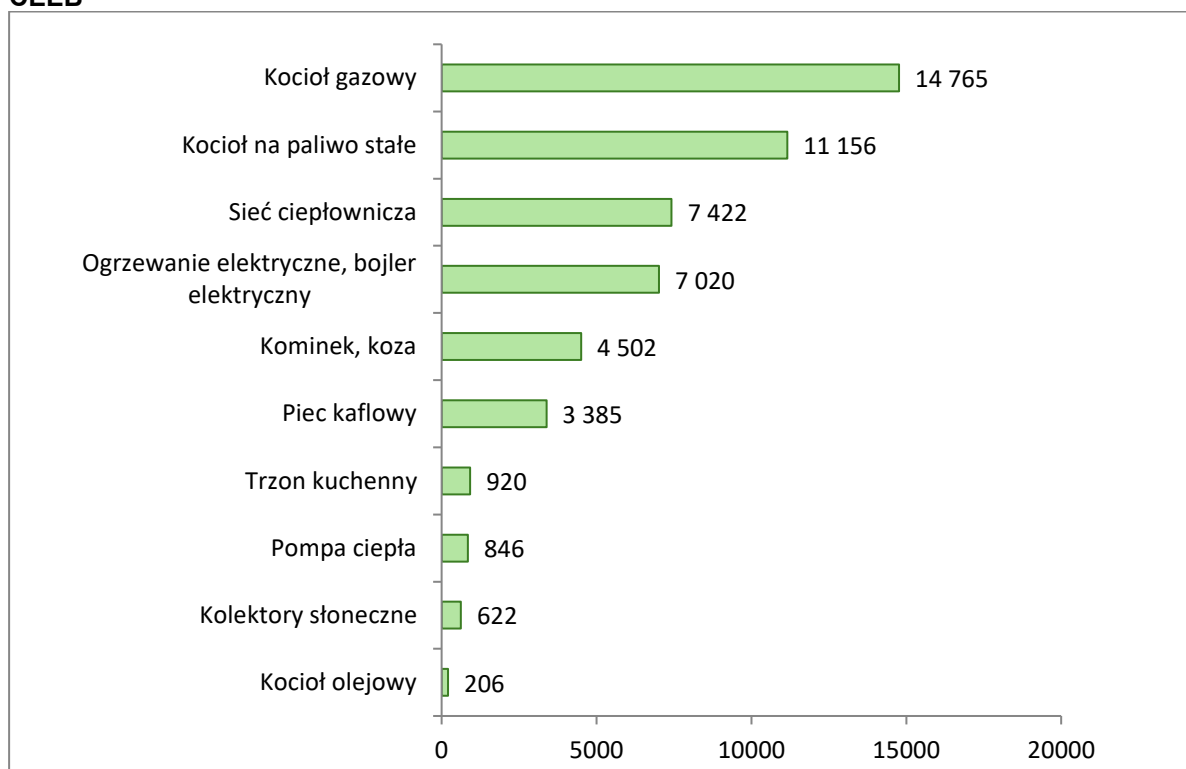
Tabela 19. Źródła ciepła i spalania paliw wg danych z CEEB

Wskaźnik	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna
Miejska sieć ciepłownicza / ciepło systemowe / lokalna sieć ciepłownicza	184	6 940	8	0	22	0	268
Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa / zasypowy, w tym:	1 430	1 069 (poniższe dane dot. kotłów zasypowych i z podajnikiem)	1 474	1 295	934 (dotyczy kotłów zasypowych i z podajnikiem)	1 134	862
poniżej klasy 3 lub brak informacji	1 300	621	b.d.	b.d.	582	451	523
klasa 3	80	130	b.d.	b.d.	144	55	160
klasa 4	30	83	b.d.	b.d.	59	46	70
klasa 5	10	110	b.d.	b.d.	129	79	101
ekoprojekt	10	14	b.d.	b.d.	20	2	8
brak danych	-	575	-	-	-	501	-
Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa / z podajnikiem, w tym:	331	464	637	617	jak wyżej	736	173
poniżej klasy 3 lub brak informacji	33	b.d.	b.d.	b.d.	jak wyżej	505	0
klasa 3	120	b.d.	b.d.	b.d.	jak wyżej	87	0
klasa 4	63	b.d.	b.d.	b.d.	jak wyżej	51	70
klasa 5	105	b.d.	b.d.	b.d.	jak wyżej	85	95
ekoprojekt	10	b.d.	b.d.	b.d.	jak wyżej	8	8
Kominek / koza / ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno, pellet	1 340	997	559	274	244	850	238

Wskaźnik	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszyce	Piława Górna
lub inny rodzaj biomasy, węgiel)							
Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	1 010	1 206	185	53	164	447	320
Trzon kuchenny / piecokuchnia / kuchnia węglowa	172	90	269	157	81	120	31
Kocioł gazowy / bojler gazowy / podzewacz gazowy przepływowy / kominiek gazowy	4 630	5 847	617	35	688	1 706	1 242
Kocioł olejowy	8	34	33	37	19	12	63
Pompa ciepła	109	182	263	97	50	117	28
Ogrzewanie elektryczne / bojler elektryczny	1 160	2 178	937	909	490	936	410
Kolektory słoneczne do cieplej wody użytkowej lub z funkcją wspomaganie ogrzewania	91	125	147	85	60	82	32

źródło: Urzędy Gmin powiatu dzierżoniowskiego

Rysunek 13. Źródła ciepła i spalania paliw na terenie powiatu dzierżoniowskiego wg danych z CEEB

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędów Gmin powiatu dzierżoniowskiego

Program „Czyste Powietrze”

Pod koniec 2018 r. został uruchomiony program priorytetowy „Czyste Powietrze”, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Narzędziem w osiągnięciu celu jest dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez beneficjentów uprawnionych do podstawowego poziomu dofinansowania oraz beneficjentów uprawnionych do podwyższonego poziomu dofinansowania. Wnioski są składane indywidualnie przez właścicieli budynków mieszkalnych do Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Tabela 20. Realizacja Programu „Czyste Powietrze” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2021–2023

Źródło ciepła	Bielawa	Dzierżoniów - miejska	Dzierżoniów - wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna	Suma
Kocioł gazowy kondensacyjny	93	52	16	2	8	32	22	225
kocioł na biomasę	-	1	1	1	-	1	-	4
kocioł na pellet drzewny	1	-	25	39	9	2	-	76
Kocioł na pellet drzewny o podwyższonym standardzie	-	-	6	13	1	1	-	21
kocioł na węgiel	-	-	11	23	6	-	-	40
Kocioł zgazowujący drewno	-	-	-	-	1	-	-	1
Kotłownia gazowa (przyłącze gazowe i	2	-	3	-	2	1	2	10

Źródło ciepła	Bielawa	Dzierżoniów - miejska	Dzierżoniów - wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna	Suma
instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny, opłata przyłączeniowa, dokumentacja projektowa)								
pompa ciepła powietrze/powietrze	-	-	1	-	-	-	-	1
Pompa ciepła powietrze/woda		2	2	4	1	3		12
Pompa ciepła powietrze/woda o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	19	13	52	54	14	22	6	180
Gruntowa pompa ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	1	-	-	1	-	-	-	2
pompa ciepła powietrzna	-	2	-	1	-	-	-	3
ogrzewanie elektryczne	-	1	16	15	4	7	-	43
Łączna suma	116	71	133	153	46	69	30	618
Liczba termomodernizacji	45	46	16	12	8	17	9	153

źródło: WFOŚiGW

65,53% zawartych umów stanowiły umowy na dotacje do zakupu kotłów gazowych kondensacyjnych (225 szt.) i pomp ciepła powietrze/woda o podwyższonej klasie efektywności energetycznej (180 szt.). Łączna kwota w latach 2021-2023 udzielona przez WFOŚiGW we Wrocławiu dla powiatu dzierżoniowskiego na wszystkie dotacje, w tym na termomodernizacje, wyniosła 11 729 560,51 zł²³.

Uchwała antysmogowa

Dnia 30 listopada 2017 r. Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął Uchwałę nr XLI/1407/17 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw., tzw. „Uchwałę antysmogową”.

Uchwałę stosuje się do instalacji, w których następuje spalanie paliw, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, jeżeli dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

W instalacjach dopuszcza się stosowanie paliw stałych, jeśli spalanie paliwa zachodzi w instalacji, z której emisja cząstek stałych (pyłu) nie przekracza granicznych wielkości emisji określonych w rozporządzeniach Komisji Unii Europejskiej. Warunki obowiązują:

- od dnia 1 lipca 2018 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji po dniu 30 czerwca 2018r.,
- od dnia 1 lipca 2024 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji przed 1 lipca 2018 r., nie spełniających wymagań w zakresie minimalnych standardów emisyjnych

²³ Dane z WFOŚiGW.

odpowiadających klasie 3 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012,

- od dnia 1 lipca 2028 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji przed 1 lipca 2018 r. spełniających wymagania w zakresie minimalnych standardów emisyjnych odpowiadających klasie 3 i 4 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012.

W instalacjach zakazuje się stosowania, od dnia 1 lipca 2018 r.

- mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm,
- biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

5. Emisja niezorganizowana

Emisja niezorganizowana to przeciwieństwo do źródeł emisji zorganizowanej, których głównym kryterium klasyfikacji jest praktyczna możliwość kontroli emisji poprzez pomiary natężenia przepływu odgazów i stężeń substancji w nich zawartych. Źródła, które według tego kryterium nie należą do źródeł emisji zorganizowanej, można podzielić na dwa rodzaje:

- **emisje z nieszczelności:** emisje do środowiska powstające w wyniku stopniowej utraty szczelności elementów wyposażenia przeznaczonego do przesyłania cieczy lub gazów. Zazwyczaj emisja spowodowana jest nadciśnieniem w przewodach instalacji. Przykładem emisji lotnych mogą być wycieki z kołnierzy połączeniowych, pomp lub innych elementów wyposażenia oraz „wycieki” z urządzeń do magazynowania produktów gazowych lub ciekłych. Do emisji dochodzi w wyniku dyfuzji, z tego też względu emisję tę klasyfikuje się jako podgrupę rodzaju „emisje z dyfuzji”,
- **emisje powodowane dyfuzją:** emisje powstające w normalnych warunkach eksploatacji w wyniku bezpośredniego kontaktu substancji lotnych lub pyłących ze środowiskiem, w wyniku którego dochodzi do dyfundowania (samorzutnego przenikania) wykorzystywanych substancji do powietrza. Głównymi mechanizmami dyfuzji prowadzącej do emisji gazów jest parowanie i sublimacja, ale również w zakresie tej definicji zawiera się samorzutne uwalnianie pyłów powstających podczas niektórych operacji. Do kategorii tej zalicza się również wtórną emisję pyłów (porywanie pyłów), wywołaną erozją wietrzną.

Do emisji powodowanych dyfuzją należą następujące rodzaje źródeł:

- suszenie (suszenie masy, suszenie powierzchni po lakierowaniu lub drukowaniu),
- magazynowanie cieczy w zbiornikach bezciśnieniowych (lub z poduszką gazową) umożliwiające uwalnianie gazów z nad magazynowanej cieczy do atmosfery w trakcie jej przechowywania lub podczas napełniania zbiornika, gdy opary są wypierane ze zbiornika w trakcie jego napełniania,
- magazynowanie „świeżych” produktów stałych, zawierających w swojej masie pozostałości procesowe, np. mocznika lub produktów niestabilnych chemicznie, umożliwiające częściowy rozkład, np. w wyniku hydrolizy,
- magazynowanie materiałów sypkich na otwartym terenie,
- transportu materiałów z wykorzystaniem przenośników, przesypów, ładowarek,

- emisje pośrednie, np. w wyniku nieszczelności układów chłodniczych w obszarze procesowym i przedostawania się zanieczyszczeń do układu chłodniczego, a następnie ich dyfuzję w trakcie odparowywania w wieżach chłodniczych lub chłodniach wentylatorowych,
- konserwacja maszyn z wykorzystaniem LZO (VOC).

Źródła emisji powodowanej dyfuzją mogą mieć następujący charakter:

- źródła punktowe (odpowietrzenia, układy oddechowe zbiorników, przesypy),
- źródła liniowe (transportery taśmowe),
- źródła powierzchniowe (otwarte zbiorniki, laguny i odstożniki, komory napowietrzania ścieków, hałdy magazynowe i place składowe),
- źródła przestrzenne (instalacje zlokalizowane poza budynkami).

5.1.3. Jakość powietrza

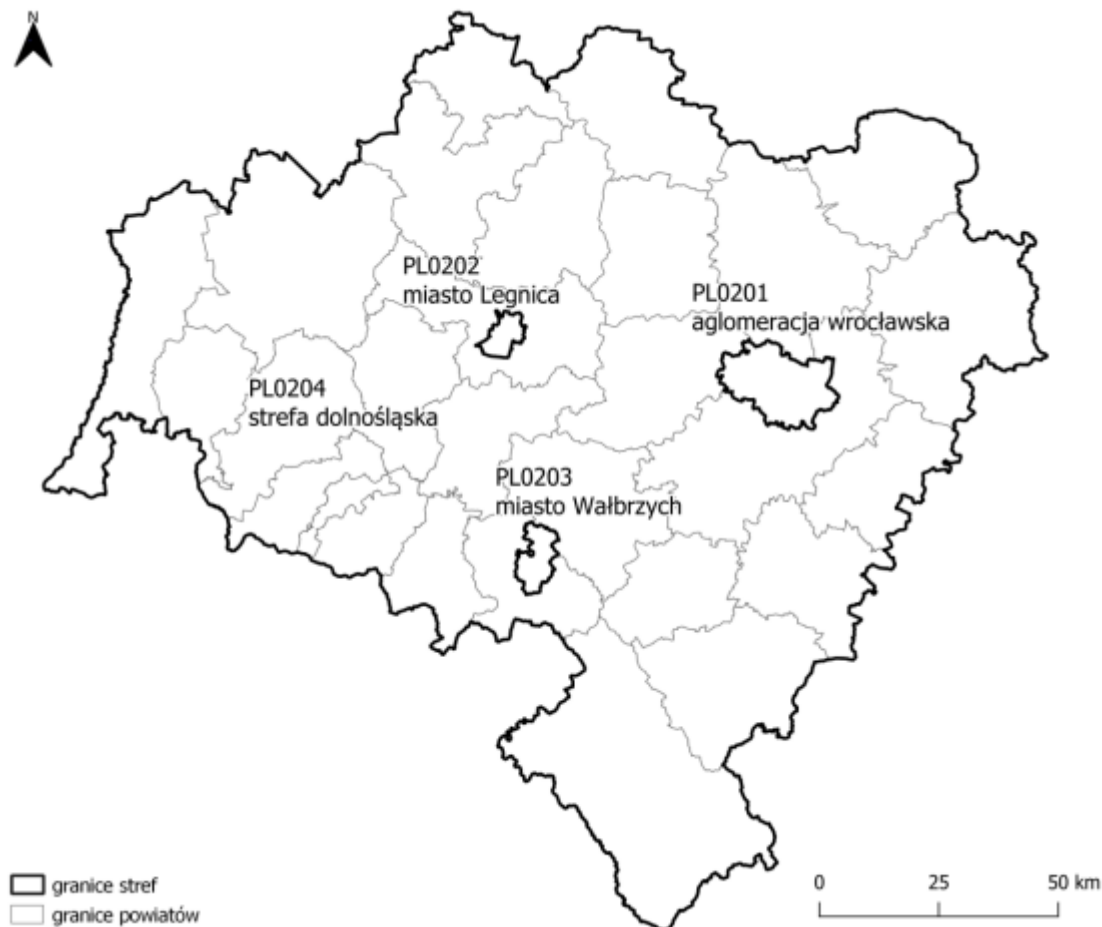
Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54), oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024 r., poz. 54) dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie strefę stanowi:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto niebędące aglomeracją o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Województwo dolnośląskie zostało podzielone na 4 strefy: aglomeracja wrocławska, miasto Legnica, miasto Wałbrzych oraz strefa dolnośląska w skład której wchodzi pozostała część województwa, w tym powiat dzierżoniowski.

Rysunek 14. Podział województwa dolnośląskiego na strefy ochrony powietrza

źródło: GIOŚ

Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. z 2020 r., poz. 2279). Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji: dwutlenek siarki (SO_2), dwutlenek azotu (NO_2), tlenek węgla (CO), benzen (C_6H_6), ozon (O_3), pył zawieszony $\text{PM}_{2,5}$ i PM_{10} , a także ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd), nikiel (Ni) i benzo(a)piren (B(a)P) zawarte w pyłe PM_{10} . W celu ochrony roślin prowadzi się monitoring metodą automatyczną stężeń dwutlenku siarki (SO_2), tlenku azotu (NO) i ozonu (O_3).

W 2023 r. monitoring jakości powietrza prowadzony był za pomocą 26 stacji pomiarowych: 21 tła miejskiego, 1 komunikacyjna, 1 podmiejska ozonowa i 3 pozamiejskie. Na terenie powiatu dzierżoniowskiego zlokalizowana była jedna stacja pomiarowa tła miejskiego: przy

ul. Piłsudskiego 26 w Dzierżoniowie, na której prowadzono pomiary pyłu zawieszonego PM10. Wyniki pomiarów na stacji w ostatnich latach zestawiono w tabeli.

Tabela 21. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń pyłem PM10 na stacji w Dzierżoniowie

Wskaźnik	2021	2022	2023
Stężenia średnie roczne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	24	23	18
Poziom dopuszczalny dla stężenia średniego rocznego [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	40		
36 maks. stężenie 24-godzinne [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	50	41	31
Poziom dopuszczalny stężenia 24-godzinnego [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	50		
Liczba dni z przekroczeniem dobowej normy wynoszącej 50 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	35	22	11
Dopuszczalna liczba dni z przekroczeniami stężeń 24-godzinnych	35		

źródło: GIOŚ

Pył PM10 emitowany jest z wielu kategorii źródeł emisji, jednak w województwie dolnośląskim głównym źródłem emisji pyłu PM10 jest sektor bytowo-komunalny (instalacje indywidualnego i zbiorczego ogrzewania budynków). Zanieczyszczenia powstające przy indywidualnym ogrzewaniu budynków są wprowadzane do atmosfery głównie z niskich emitorów w obszarach z zabudową mieszkaniową. W rezultacie, emisja ta ma decydujący wpływ na występowanie przekroczeń normy 24-godzinnej głównie w sezonie grzewczym.

Na przestrzeni ostatniej dekady można zauważyć poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10. Wyniki pomiarów wskazują na istotny spadek stężeń średnich rocznych. Na stacji w Dzierżoniowie zachowane zostały dopuszczalne stężenia, które co roku są niższe.

Klasyfikacja stref

Ocenę jakości powietrza i obserwację zmian dokonano w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w strefach, które sklasyfikowano na podstawie poziomów substancji w powietrzu oraz poziomów dopuszczalnych z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomów docelowych oraz poziomów celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2021 r., poz. 845). Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

- **poziom dopuszczalny** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany,
- **poziom docelowy** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie,
- **poziom celu długoterminowego** oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Poszczególne klasy stref oznaczają:

- **klasa A** – nie przekracza poziomu dopuszczalnego (dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, ołów Pb) i poziomu docelowego (Ozon O₃, arsen As, kadm Cd, nikiel Ni, benzo(a)piren B(a)P),
- **klasa C** – powyżej poziomu dopuszczalnego i docelowego.
- **klasa D1** – nie przekracza poziomu celu długoterminowego (O₃),
- **klasa D2** – powyżej poziomu celu długoterminowego.

Należy pamiętać o tym, że przypisanie klasy C nie oznacza złej jakości powietrza na obszarze całej strefy. Może oznaczać lokalne występowanie przekroczeń określonej substancji, nazywane obszarem przekroczeń.

Zestawienie wszystkich wynikowych klas dla strefy dolnośląskiej za lata 2021–2023 z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 22. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2021–2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej											
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
strefa dolnośląska	2021 r.											
	A	A	A	A	A*	C	A	C	A	A	C	C1**
	2022 r.											
	A	A	A	A	A*	C	A	C	A	A	C	C1**
	2023 r.											
	A	A	A	A	C*	C	A	C	A	A	C	A1**

* Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa uzyskała klasę D2

** Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza (obowiązująca do 2019 r.) strefa uzyskała klasę A
źródło: GIOŚ

W latach 2021–2023 w wyniku klasyfikacji dokonanej z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi strefę dolnośląską przyporządkowano do klasy C z uwagi na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ (norma dobową), poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz arsenu. Poprawie uległo stężenie poziomu dopuszczalnego PM_{2,5}, które przeklasyfikowano z klasy C1 w 2021 i 2022 r. do klasy A1 w 2023 r. Natomiast pogorszeniu uległo stężenie poziomu krótkoterminowego ozonu, który w 2023 r. otrzymał klasę C, w poprzednich latach nie występowały te przekroczenia.

W poniższej tabeli przedstawiono klasy strefy dolnośląskiej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.

Tabela 23. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2021–2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO _x	O ₃
strefa dolnośląska	2021 r.		
	A	A	A*
	2022 r.		

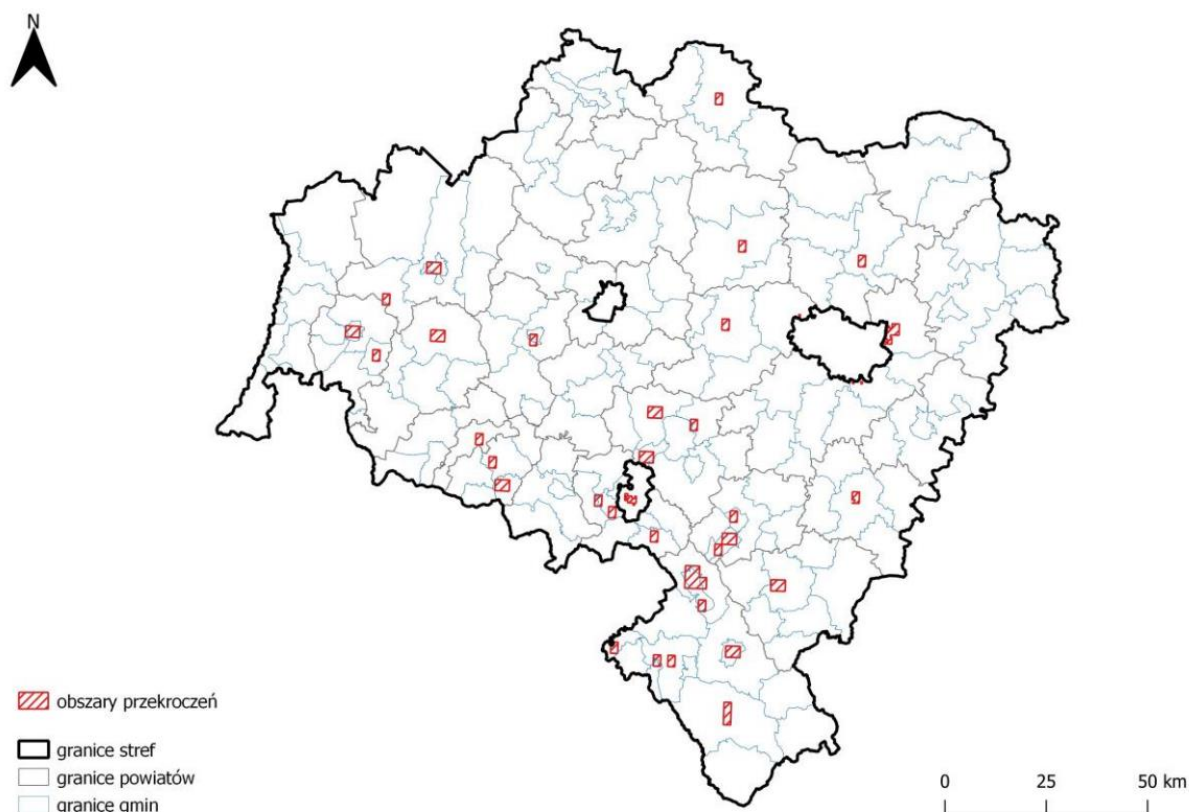
Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO _x	O ₃
	A	A	C*
	2023 r.		
	A	A	A*

* Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa uzyskała klasę D2
źródło: GIOŚ

W ramach klasyfikacji w latach 2021–2023 dokonanej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin, strefę dolnośląską zaliczono do klasy A pod kątem SO₂, NO_x. Poziom celu długoterminowego dla ozonu w strefie dolnośląskiej uzyskał klasę D2. Ponadto poziom docelowy ozonu został przekroczony w 2022 r.

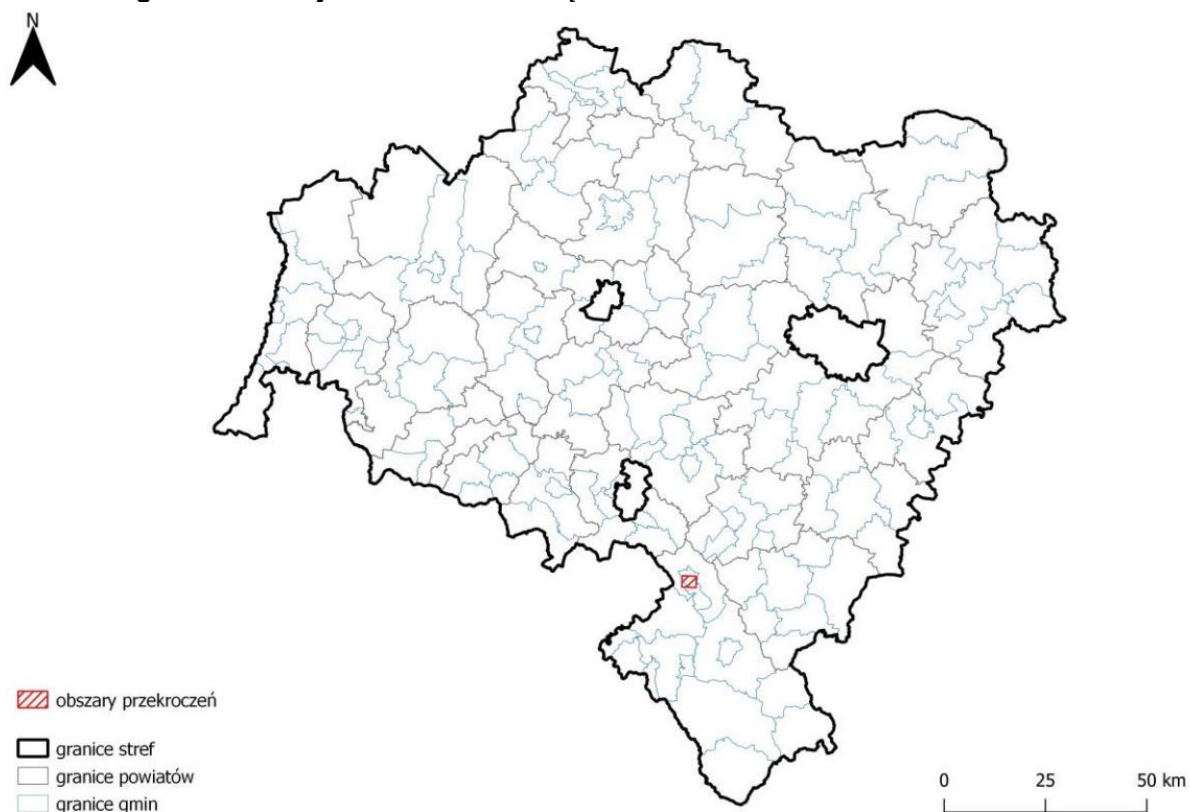
W ramach omawianej oceny GIOŚ we Wrocławiu wyznaczył również obszary przekroczeń wartości normatywnych dla benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM10, arsenu oraz ozonu na terenie stref województwa dolnośląskiego. Wśród obszarów przekroczeń benzo(a)pirenu znalazły się gminy Bielawa, Dzierżoniów (miejska i wiejska) i Pieszyce, natomiast cały teren powiatu znalazł się w obszarze przekroczeń celu długoterminowego ozonu. Poniżej przedstawiono w formie graficznej zasięg obszarów przekroczeń powyższych zanieczyszczeń.

Rysunek 15. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w województwie dolnośląskim w 2023 r.

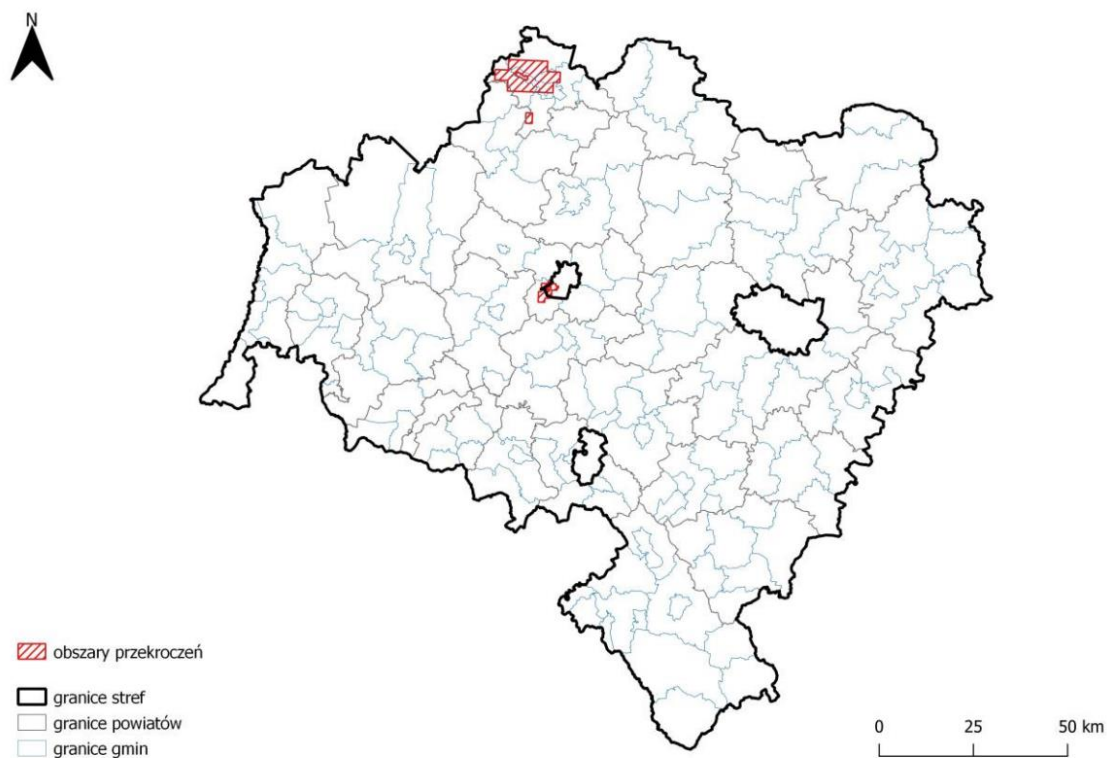
źródło: GIOŚ

Rysunek 16. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w województwie dolnośląskim w 2023 r.

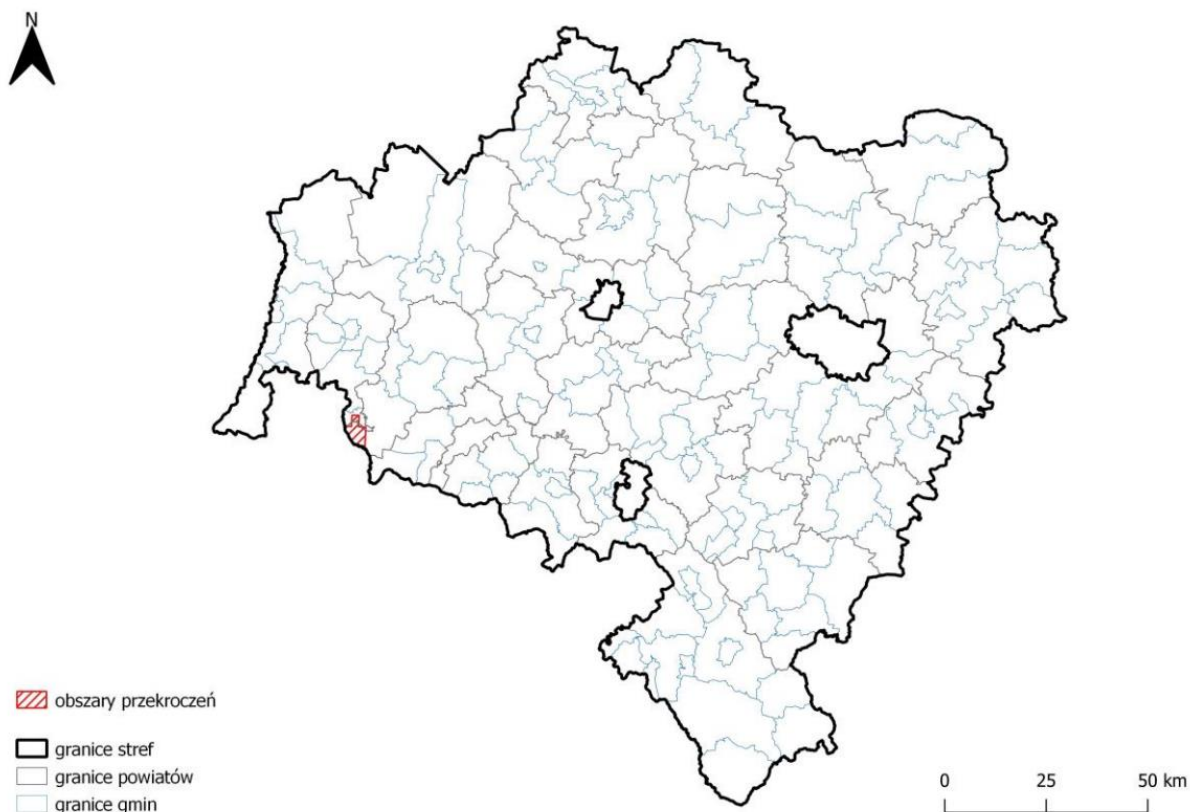
źródło: GIOŚ

Rysunek 17. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego arsenu w województwie dolnośląskim w 2023 r.

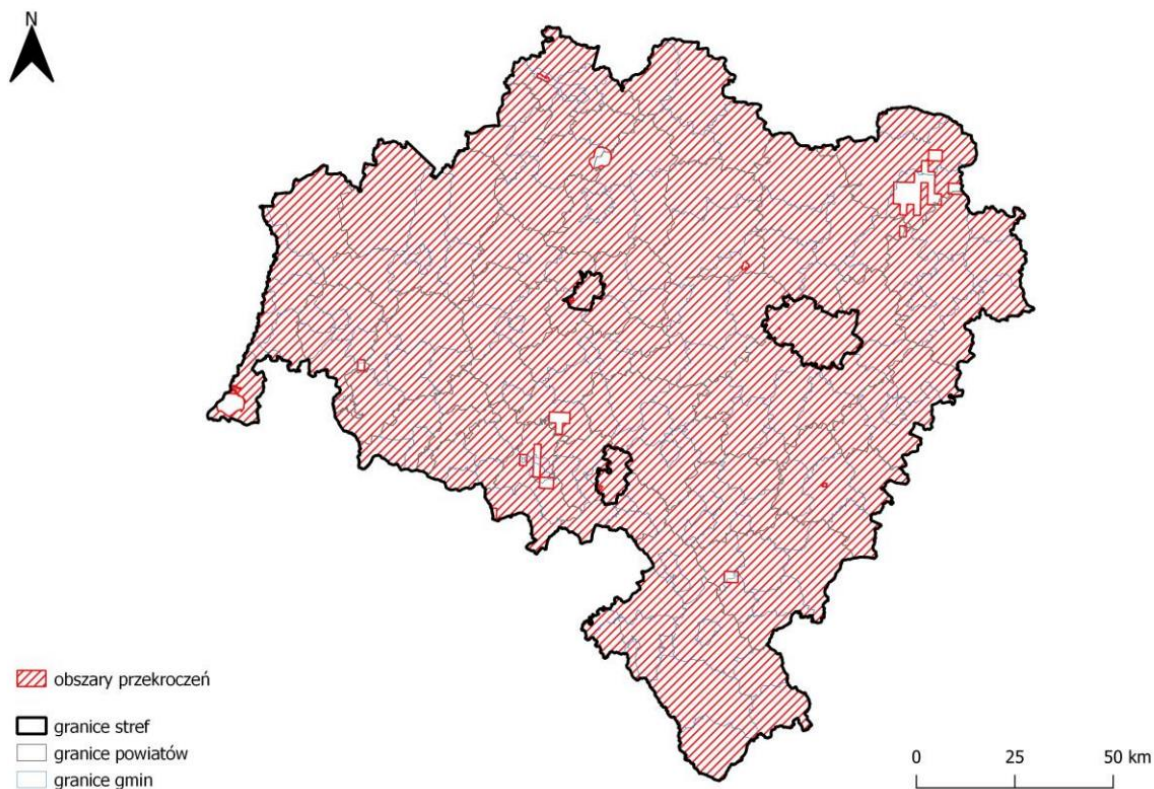
źródło: GIOŚ

Rysunek 18. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego ozonu w województwie dolnośląskim w 2023 r.

źródło: GIOŚ

Rysunek 19. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie dolnośląskim w 2022 r.

źródło: GIOŚ

Przeprowadzone analizy wykazały, że największym problemem w skali województwa dolnośląskiego są już od wielu lat wysokie stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyłach zawieszonych PM10. Wysokie stężenia tego zanieczyszczenia rejestrowane są w okresach grzewczych (styczeń – marzec, październik – grudzień). Główną przyczyną przekroczeń jest „niska” emisja pochodząca z indywidualnego ogrzewania budynków. W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza pod względem poziomu zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM2,5 i PM10. W sezonie letnim rejestrowany jest wzrost stężeń ozonu, spowodowany obecnością w atmosferze jego prekursorów oraz w dużej mierze warunkami meteorologicznymi²⁴.

Tabela 24. Zestawienie informacji dotyczących oszacowanej powierzchni obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w powiecie dzierżoniowskim w 2023 r.

Gmina	Powierzchnia gminy [km ²]	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział powierzchni obszaru przekroczenia w powierzchni gminy [%]
Bielawa	36,2	14,6	40,3
Dzierżoniów (miejska)	20,1	4,9	24,4
Dzierżoniów (wiejska)	141,1	0,1	0,1
Pieszycy	63,6	0,1	0,2

źródło: GIOŚ

Tabela 25. Statystyki stężeń dla wybranych zanieczyszczeń w gminach powiatu dzierżoniowskiego zestawione na podstawie wyników obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla 2023 r.

Wskaźnik	Wynik						
	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna
PM10 średnia roczna [µg/m³] (poziom dopuszczalny 40 µg/m³)							
min.	14,7	13,5	10,3	10,3	11,5	12,4	12,1
max.	18,2	18,1	18,1	14,3	14,3	18,2	16,8
średnia	16,2	15,6	13,4	11,7	12,7	14,9	13,6
PM10 36 maksimum [µg/m³] (poziom dopuszczalny 50 µg/m³)							
min.	25,5	21,9	18,3	18,3	19,7	22,7	21,3
max.	32,0	31,0	32,0	23,2	23,5	32,0	26,5
średnia	29,3	26,0	23,4	19,7	21,3	27,6	23,0
PM2,5 średnia roczna [µg/m³] (poziom dopuszczalny 20 µg/m³)							
min.	7,6	9,5	7,2	7,2	7,7	7,4	7,7
max.	15,2	16,5	16,5	9,8	9,3	16,5	11,4
średnia	10,5	12,4	9,1	7,9	8,3	9,5	8,8
B(a)P średnia roczna [ng/m³] (poziom docelowy 1,5 ng/m³)							
min.	0,49	0,31	0,20	0,21	0,25	0,34	0,25

²⁴ Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2023, GIOŚ, Wrocław 2024.

Wskaźnik	Wynik						
	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna
max.	2,33	1,52	1,71	0,81	0,67	2,33	1,40
średnia	1,01	0,87	0,52	0,36	0,40	0,78	0,55

źródło: GIOŚ

5.1.4. Odnawialne źródła energii

Wraz z rosnącym zapotrzebowaniem na energię przy jednoczesnym wyczerpywaniu się zasobów konwencjonalnych wzrasta zainteresowanie alternatywnymi sposobami pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Energia odnawialna jest to energia pochodząca z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwana z odnawialnych niekopalnych źródeł energii (energia: wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna, fal, prądów i pływów morskich, oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych). Odnawialne źródło energii to natomiast źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, aerotermalną, geotermalną, hydrotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu pochodzącego ze składowisk odpadów, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych.

Biogaz

Biogaz to paliwo gazowe otrzymywane w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, z wyłączeniem gazu pozyskanego z surowców pochodzących z oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. Biogaz powstaje w wyniku fermentacji metanowej ścieków.

Przyjmuje się, iż ze 100 m³ osadu o zawartości suchej masy na poziomie 5% można uzyskać od 10 do 30 m³ gazu, który może być wykorzystany do produkcji energii cieplnej, elektrycznej, do napędzania pojazdów bądź przesyłany wprost do sieci gazowej.

Energia cieków wód powierzchniowych

Potencjalna i kinetyczna energia cieków wód powierzchniowych wykorzystywana jest do wytwarzania energii w elektrowniach wodnych. Potencjał energii wodnej zależy od spadku i przepływu. Przepływy ze względu na dużą zmienność w czasie muszą być przyjęte na podstawie wieloletnich obserwacji dla przeciętnego roku przy średnich warunkach hydrologicznych. Spadek określany jest jako różnica wysokości poziomu wody na dwóch stanowiskach. Rzeczywiste możliwości wykorzystania zasobów wodnych są znacznie mniejsze. Do energii odnawialnej zalicza się tylko i wyłącznie produkcję energii elektrycznej w elektrowniach na dopływie naturalnym (przepływowych). Planując tego typu inwestycję należy wziąć pod uwagę uwarunkowania przyrodnicze (ocena zasobów przez IMGW, warunków geomorfologicznych i geologicznych), techniczne (tryb pracy elektrowni, specyfikacja techniczna turbin, wydajność, środowiskowe (przede wszystkim formy ochrony

przyrody: obszary Natura 2000, prawne (pozwolenie wodnoprawne zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego), ekonomiczne oraz społeczne (np. turystyka).

Energia wiatru

Energię wiatru stanowi energia kinetyczna wiatru wykorzystywana do produkcji energii elektrycznej w turbinach wiatrowych. Potencjał elektrowni wiatrowych jest określany przez możliwości generowania przez nie energii elektrycznej. Tereny o korzystnym potencjale wyznacza się na podstawie badań kierunku, siły oraz częstotliwości występowania wiatrów. Na tej podstawie sporządzono strefy energetyczne wiatru oraz podzielono powierzchnię kraju zgodnie z potencjałem energetycznym. Według IMGW obszar Polski można podzielić na 5 stref energetycznych warunków wiatrowych:

- Strefa I – wybitnie korzystna,
- Strefa II – bardzo korzystna,
- Strefa III – korzystna,
- Strefa IV – mało korzystna,
- Strefa V – niekorzystna.

Zgodnie z podziałem wprowadzonym przez Ośrodek Meteorologii IMGW, teren powiatu dzierżoniowskiego leży w strefie III (korzystnej). Ze względu na wprowadzenie kryterium odległościowego budowy turbin wiatrowych od zabudowy mieszkaniowej obszar możliwej lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie powiatu został znacząco ograniczony. Poniższy rysunek przedstawia podział terytorium Polski na strefy energetyczne wiatru.

Rysunek 20. Strefy energetyczne warunków wiatrowych

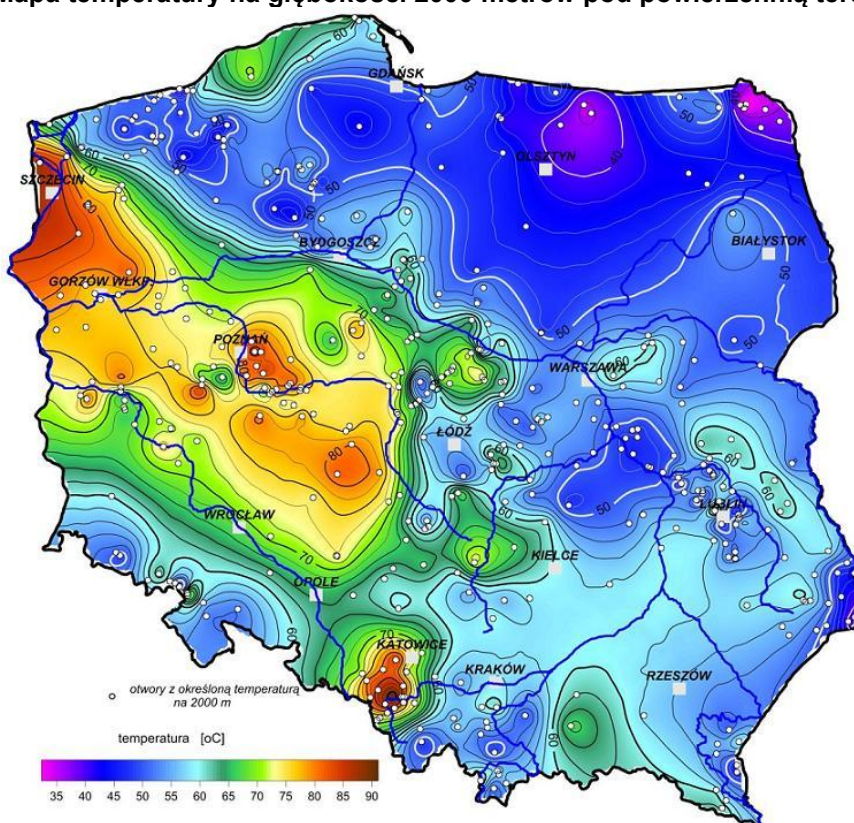

źródło: imgw.pl

Energia geotermalna

Energia geotermalna jest to energia cieplna pozyskiwana z głębi ziemi i stosowana głównie w celach grzewczych. Z racji na szerokie rozpowszechnienie o pełną odnawialność energia tego typu stanowi olbrzymi potencjał. Ciepłe wody o wyższej temperaturze zdolne są do produkcji energii elektrycznej, pozostałe z powodzeniem stosowane się w ciepłownictwie, rolnictwie czy do celów rekreacyjnych. Oszacowanie potencjału energii geotermalnej wiąże się z koniecznością kosztownych odwiertów próbnych. Warunkiem opłacalności jest odpowiednia temperatura podziemnych wód (minimum 65°C na głębokości 2 km), ich wydajność oraz niskie zasolenie. Opłacalność wzrasta w sytuacjach, gdy ciepłe wody są umieszczone płycej (mniejsze koszty wiercenia i instalacji) oraz gdy ich temperatura jest wyższa.

Rysunek 21. Mapa temperatury na głębokości 2000 metrów pod powierzchnią terenu

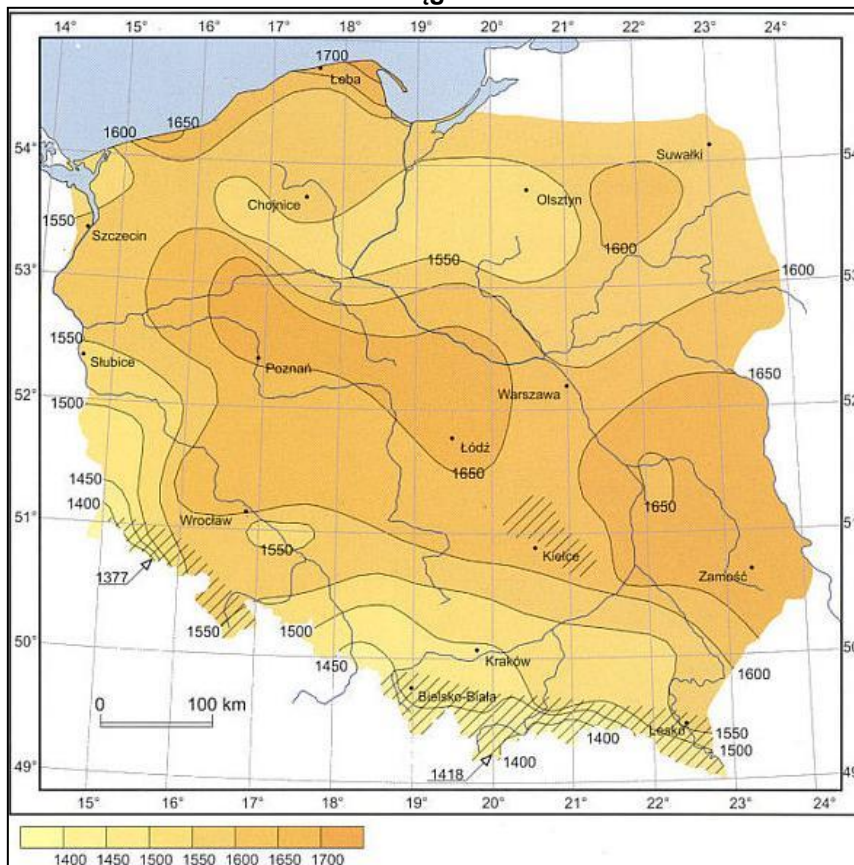

źródło: PIG

Energia słońca

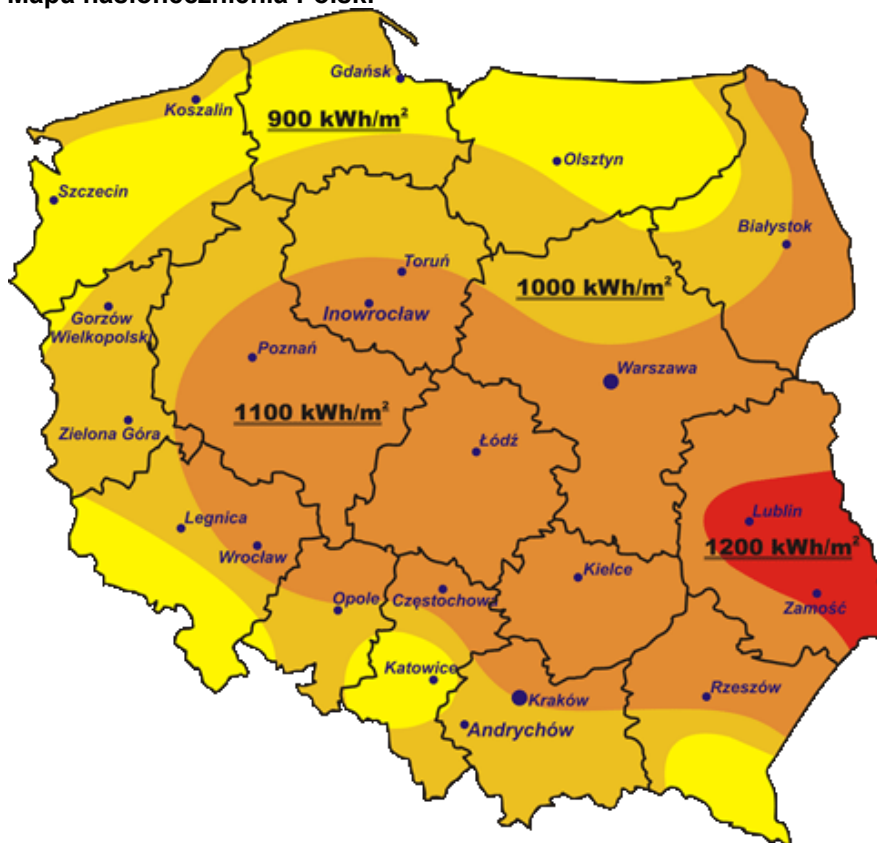
Energia promieniowania słonecznego wykorzystywana jest w dwojaki sposób – do produkcji energii elektrycznej bądź ciepła. Ciepło może być pozyskiwane w sposób bierny poprzez nagrzewanie pomieszczeń bezpośrednim promieniowaniem bądź poprzez systemy cieczowych lub powietrznych kolektorów słonecznych służących ogrzewaniu mieszkań, podgrzewaniu wody użytkowej itp. Konwersja promieniowania na prąd elektryczny odbywa się natomiast poprzez zastosowanie ogniw fotowoltaicznych bądź elektrowni termicznych. Zastosowanie kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych może okazać się zasadne już nawet w przypadku użytkowania przez pojedyncze gospodarstwa domowe, w zależności od stopnia zapotrzebowania na ciepłą wodę użytkową oraz energię elektryczną. Poniższe rysunki przedstawiają dwa najważniejsze czynniki wpływające na opłacalność inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej.

Rysunek 22. Średni czas nasłonecznienia w ciągu roku na terenie Polski

źródło: imgw.pl

Rysunek 23. Mapa nasłonecznienia Polski

źródło: cire.pl

Powiat dzierżoniowski zlokalizowany jest w strefie, gdzie średnioroczna suma promieniowania słonecznego wynosi 900 kWh/m². Nasłonecznienie na terenie całego powiatu szacowane jest na 1550 h/rok. Opisane powyżej warunki określone są jako korzystne w porównaniu do warunków panujących w innych rejonach Polski.

Biomasa

Biomasę stanowią organiczne, niekopalne substancje o pochodzeniu biologicznym, które mogą być wykorzystywane w charakterze paliwa do produkcji ciepła lub wytwarzania energii elektrycznej. Do najważniejszych rodzajów tego typu paliw należą:

- drewno,
- słoma i odpady pochodzące z produkcji rolniczej,
- odpady organiczne,
- oleje roślinne,
- tłuszcze zwierzęce,
- osady ściekowe,
- rośliny szybko rosnące, takie jak: wierzba wiciowa, miskant olbrzymi (trawa słoniowa), słonecznik bulwiasty, ślazowiec pensylwański, rdest sachaliński.

Biomasa jest obecnie źródłem energii o największym potencjale. Udział paliw takich jak słoma, drewno czy wierzba energetyczna w bilansie energetycznym kraju systematycznie wzrasta. Po odliczeniu arealu upraw do celów spożywczych oraz upraw na potrzeby produkcji komponentów biopaliw, ostateczna powierzchnia możliwa do wykorzystania pod uprawy substratów energetycznych na terenie kraju wynosi około 600-700 tys. ha. Wykorzystywanie biomasy w celu pozyskiwania energii należy prowadzić w sposób przemyślany i zrównoważony, gdyż zgodnie z prognozami Agencji Ochrony Środowiska zaorywanie ziemi pod uprawy roślin energetycznych może przyczynić się do większej produkcji CO₂ do roku 2030 niż preferowane dotychczas spalanie paliw kopalnych.

Instalacje OZE na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Wykaz instalacji OZE na budynkach publicznych należących do Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie oraz w gminach powiatu dzierżoniowskiego przedstawiono poniżej.

Tabela 26. Wykaz instalacji OZE w gminach powiatu dzierżoniowskiego

L.p.	Budynek	Rodzaj instalacji	Moc [kW]
Starostwo Powiatowe			
1.	I Liceum Ogólnokształcące w Dzierżoniowie, ul. Piłsudskiego 10, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	30,08
2.	II Liceum Ogólnokształcące w Dzierżoniowie, ul. Garncarska 1, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	39,68
3.	Zespół Szkół Nr 2 w Dzierżoniowie, ul. Piłsudskiego 24, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	39,36
4.	Zespół Szkół Nr 2 w Dzierżoniowie (internat), ul. Mickiewicza 1, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	19,50
5.	Zespół Szkół Nr 1 w Dzierżoniowie, ul. Konstytucji 3 Maja 5, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	36,48

L.p.	Budynek	Rodzaj instalacji	Moc [kW]
6.	Zespół Szkół Nr 3 w Dzierżoniowie, ul. Słowińska 6, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	39,80
7.	Zespół Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, ul. Żeromskiego 41, Bielawa	mikroinstalacja fotowoltaiczna	44,16
8.	Budynek Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie, ul. Świdnicka 38, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	37,12
9.	Budynek Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie, Rynek 27, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	30,72
10.	Dom Pomocy Społecznej w Bielawie, ul. Żeromskiego 2, Bielawa	mikroinstalacja fotowoltaiczna	16,32
11.	Dom Pomocy Społecznej w Bielawie filia w Niemczech, ul. Kolejowa 14-16, Niemcza	mikroinstalacja fotowoltaiczna	39,68
12.	Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. B. Chrobrego w Bielawie, ul. Szkolna 5, Bielawa	mikroinstalacja fotowoltaiczna	24,32
13.	Powiatowe Centrum Opieki i Wychowania w Pieszycach filia w Piławie Górnej, ul. Sienkiewicza 80, Piława Górna	mikroinstalacja fotowoltaiczna	30,08
14.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Piławie Górnej, ul. Szkolna 6, Piława Górna	pellet	500
Razem		mikroinstalacja fotowoltaiczna	427,3
		pellet	500
Miasto Bielawa			
1.	Zespół Szkół nr 2, ul. Parkowa 12	mikroinstalacja fotowoltaiczna	27,00
2.	Szkoła Podstawowa nr 10, ul. Grota Roweckiego 6	mikroinstalacja fotowoltaiczna	45,00
3.	Ośrodek Sportu i Rekreacji – OW Sudety, ul. Wysoka 1	mikroinstalacja fotowoltaiczna	32,63
4.	Ośrodek Sportu i Rekreacji – Pływalnia Aquarius	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,50
5.	Ośrodek Sportu i Rekreacji – Hala Sportowa, ul. Bankowa	mikroinstalacja fotowoltaiczna	20,63
6.	Zespół Ośrodków Wsparcia, ul. Lotnicza 5	mikroinstalacja fotowoltaiczna	13,88
7.	Żłobek Publiczny, ul. Grota Roweckiego 7	mikroinstalacja fotowoltaiczna	14,25
8.	Szkoła Podstawowa nr 4, ul. Ludwika Waryńskiego 50	mikroinstalacja fotowoltaiczna	19,50
9.	Ekologiczna Szkoła Podstawowa nr 7, ul. Włókniarzy 10	mikroinstalacja fotowoltaiczna	24,75
10.	Ekologiczna Szkoła Podstawowa nr 7, ul. Brzeźna 48	mikroinstalacja fotowoltaiczna	36,75
11.	Przedszkole Publiczne nr 4, ul. Stefana Żeromskiego 18	mikroinstalacja fotowoltaiczna	16,13
12.	Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. 3 Maja 20	mikroinstalacja fotowoltaiczna	37,88
Razem		mikroinstalacja fotowoltaiczna	337,9

L.p.	Budynek	Rodzaj instalacji	Moc [kW]
Miasto Dzierżoniów			
1.	Żłobek Miejski nr 1, Osiedle Błękitne 28	mikroinstalacja fotowoltaiczna	14,985
2.	Żłobek Miejski nr 1, Osiedle Błękitne 28	kolektory słoneczne – 4 szt.	8 m ³ – powierzchnia
3.	Przedszkole Publiczne nr 2, ul. Złota 8	mikroinstalacja fotowoltaiczna	8,505
4.	Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Sikorskiego 2	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,815
5.	Szkoła Podstawowa nr 1 (drugi licznik), ul. Sikorskiego 2	mikroinstalacja fotowoltaiczna	39,69
6.	Filia Biblioteki w Szkole Podstawowej nr 1, ul. Sikorskiego 2	mikroinstalacja fotowoltaiczna	23,895
7.	Szkoła Podstawowa nr 3, ul. Nowowiejska 64	mikroinstalacja fotowoltaiczna	24,3
8.	Szkoła Podstawowa nr 5, os. Błękitne 25	mikroinstalacja fotowoltaiczna	34,83
9.	Szkoła Podstawowa nr 5, os. Błękitne 25	kolektory słoneczne – 3 szt.	6,9 m ³ – powierzchnia
10.	Szkoła Podstawowa nr 5, sala gimnastyczna, os. Błękitne 25	mikroinstalacja fotowoltaiczna	23,085
11.	Szkoła Podstawowa nr 9, ul. Kopernika 7	mikroinstalacja fotowoltaiczna	24,3
12.	Ratusz, Rynek 1	mikroinstalacja fotowoltaiczna	6,48
13.	Dzierżoniowski Ośrodek Kultury budynek główny, ul. Świdnicka 23	mikroinstalacja fotowoltaiczna	21,465
14.	Dzierżoniowski Ośrodek Kultury Kino, ul. Świdnicka 23	mikroinstalacja fotowoltaiczna	36,855
15.	Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Szkolna 24	mikroinstalacja fotowoltaiczna	10,125
16.	Ośrodek Sportu i Rekreacji Hotel, ul. Strumykowa 2	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,815
17.	Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Strumykowa 2	kolektory słoneczne – 32 szt.	80 m ³ – powierzchnia
18.	Ośrodek Sportu i Rekreacji Basen kryty, ul. Sienkiewicza 13	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,815
19.	Ośrodek Sportu i Rekreacji Basen kryty II licznik, ul. Sienkiewicza 13	mikroinstalacja fotowoltaiczna	18,225
20.	Ośrodek Sportu i Rekreacji Targowisko, ul. Wrocławska	mikroinstalacja fotowoltaiczna	39,69
21.	Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Nowowiejska 88a	mikroinstalacja fotowoltaiczna	17,415
Razem		mikroinstalacja fotowoltaiczna	493,29
		kolektory słoneczne – 39 szt.	94,9 m³
Wodociągi i Kanalizacja w Dzierżoniowie			
1.	Przepompownia ścieków, ul. Wierzbowa	mikroinstalacja fotowoltaiczna	2,835
2.	Budynek WiK Baza 1	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,815
3.	Budynek WiK Baza 2	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,815
4.	Przepompownia ścieków, ul. Żeromskiego	mikroinstalacja fotowoltaiczna	3,24
5.	Oczyszczalnia ścieków Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	118,665
6.	SUW Dzierżoniów, ul. Relaksowa 5	mikroinstalacja fotowoltaiczna	49,815

L.p.	Budynek	Rodzaj instalacji	Moc [kW]
Razem		mikroinstalacja fotowoltaiczna	274,185
Gmina wiejska Dzierżonów			
1.	Sala Integracji Społecznej, Włóki 78	mikroinstalacja fotowoltaiczna	6,075
2.	Budynek Urzędu Gminy, ul. Piastowska 1, Dzierżonów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	31,59
3.	Budynek z salą wiejską, Owiesno 88	mikroinstalacja fotowoltaiczna	8,1
4.	Dom Kultury, ul. Bielawska 55, Ostroszowice	mikroinstalacja fotowoltaiczna	6,48
5.	Centrum Sportowo-Rekreacyjno-Oświatowe, ul. Kościuszki 14, Dobrocin	mikroinstalacja fotowoltaiczna	10,935
6.	Budynek gospodarzy, ul. Stawowa 1C, Piława Dolna	mikroinstalacja fotowoltaiczna	12,15
7.	Budynek gospodarzy, ul. Stawowa 2C, Piława Dolna	mikroinstalacja fotowoltaiczna	4,455
8.	Szkoła Podstawowa, Tuszyn 47	mikroinstalacja fotowoltaiczna	5,67
9.	Gminna Oczyszczalnia ścieków, Jodłownik, Ostroszowice	mikroinstalacja fotowoltaiczna	15,795
10.	Sala Kominkowa, ul. Piastowska 38D, Uciechów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	4,86
11.	Centrum Sportowo-Rekreacyjne, ul. Sportowa 4, Uciechów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	6,075
12.	Budynek remizy OSP, Tuszyn 42a	mikroinstalacja fotowoltaiczna	5,265
13.	Biblioteka Publiczna, ul. Kolejowa 12b, Mościsko	mikroinstalacja fotowoltaiczna	11,34
14.	Dach budynku Biblioteki Publicznej, ul. Kolejowa 12b, Mościsko	mikroinstalacja fotowoltaiczna	8,5
15.	Oczyszczalnia ścieków, ul. Dzierżonowska 1, Mościsko	mikroinstalacja fotowoltaiczna	44,955
16.	Teren przy oczyszczalni ścieków ul. Dzierżonowska 1, Mościsko	mikroinstalacja fotowoltaiczna	9
17.	Budynek sportowo-magazynowy, działka nr 38 Tuszyn	mikroinstalacja fotowoltaiczna	8,1
18.	Dach budynku Szkoły Podstawowej, ul. Szkolna 12, Mościsko	mikroinstalacja fotowoltaiczna	5
19.	Dach budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego, ul. Główna 50, Piława Dolna	mikroinstalacja fotowoltaiczna	8
20.	Dach budynku Sali gimnastycznej Orlik przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym, ul. Główna 50, Piława Dolna	mikroinstalacja fotowoltaiczna	9
21.	Dach budynku Kompleksu Sportowo-Rekreacyjnego, Roztocznik 41a	mikroinstalacja fotowoltaiczna	12,3
22.	Dach budynku remizy OSP Ostroszowice, ul. Ogrodowa 1, Ostroszowice	mikroinstalacja fotowoltaiczna	4,2
23.	Dach budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego, ul. Bielawska 58, Ostroszowice	mikroinstalacja fotowoltaiczna	13,2

L.p.	Budynek	Rodzaj instalacji	Moc [kW]
24.	Teren przy budynku Biblioteki, ul. Piastowska 1, Uciechów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	5,4
25.	Budynek wielofunkcyjny, ul. Ząbkowicka 70, Dzierżoniów	mikroinstalacja fotowoltaiczna	12,76
26.	Sala integracji społecznej, Książnica 5B	mikroinstalacja fotowoltaiczna	14,625
Razem		mikroinstalacja fotowoltaiczna	283,83
1.	60 budynków osób prywatnych – montaż w ramach dofinansowania przez Gminę	mikroinstalacja fotowoltaiczna	344,4
Gmina Łagiewniki			
1.	Szkoła podstawowa, ul. Błękitna, Oleszna	mikroinstalacja fotowoltaiczna	-
2.	Szkoła podstawowa, ul. Jedności Narodowej 35, Łagiewniki	mikroinstalacja fotowoltaiczna	-
3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Sportowa 9, Łagiewniki	mikroinstalacja fotowoltaiczna	-
4.	Urząd Gminy, ul. Jedności Narodowej 21, Łagiewniki	mikroinstalacja fotowoltaiczna	-
5.	Przedszkole „Na Akacjowym Wzgórzu”, ul. Łowiecka 22, Łagiewniki	mikroinstalacja fotowoltaiczna	-
6.	Klub Seniora Plus, ul. Lipowa 4a, Łagiewniki	mikroinstalacja fotowoltaiczna	-
Gmina Niemcza			
brak w budynkach będących w zarządzie Gminy			
Gmina Pieszycy			
brak w budynkach będących w zarządzie Gminy			
Miasto Piława Górna			
1,	Hala Sportowa, ul. Kościuszki 1a	mikroinstalacja fotowoltaiczna	22,275
2,	Miejski Ośrodek Kultury i Biblioteka, ul. Piastowska 40	mikroinstalacja fotowoltaiczna	29,97
3,	Szkoła Podstawowa Budynek A, ul. Kościuszki 1	mikroinstalacja fotowoltaiczna	29,97
4,	Szkoła Podstawowa Budynek B, ul. Kościuszki 1	mikroinstalacja fotowoltaiczna	11,745
5,	Przedszkole Tęczowa Kraina, ul. Mickiewicza 5	mikroinstalacja fotowoltaiczna	16,605 + 22,23
6,	Urząd Miasta, ul. Piastowska 69	mikroinstalacja fotowoltaiczna	14,175
Razem		mikroinstalacja fotowoltaiczna	146,97

źródło: Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie, Urzędy Gmin powiatu dzierżoniowskiego

Liczba mikroinstalacji fotowoltaicznych przyłączonych do sieci dystrybucyjnej TAURON Dystrybucja S.A. na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego na przestrzeni ostatnich lat prezentuje się następująco.

Tabela 27. Liczba i moc mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego

Gmina	Łączna ilość mikroinstalacji fotowoltaicznych [szt.]			Łączna moc zainstalowana [MW]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Bielawa	233	333	402	2,177	3,339	4,621
Dzierżoniów – miejska	371	431	522	3,312	4,27	5,781
Dzierżoniów – wiejska	283	483	577	2,196	4,073	5,227
Łagiewniki	95	80	105	0,738	0,781	1,278
Niemcza	107	145	167	0,842	1,238	1,5
Pieszycy	190	251	307	1,468	2,115	2,846
Piława Górna	61	91	120	0,484	0,925	1,338
Razem	1 340	1 814	2 200	11,217	16,741	22,591

źródło: TAURON Dystrybucja S.A. Oddziały w Wałbrzychu i we Wrocławiu

Na terenie powiatu znajdują się wytwórcy energii w małej instalacji (instalacje o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 50 kW i nie większej niż 1 MW):

- Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Dzierżoniów – instalacja wytwarzająca energię z biogazu o mocy 0,100 MW w Bielawie, działająca od 2016 r. oraz instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,078 MW w Bielawie, działająca od 2023 r.
- Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Dzierżoniów – instalacja wytwarzająca energię z biogazu o mocy 0,160 MW w Dzierżoniowie, działająca od 2023 r. oraz instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,118 MW w Dzierżoniowie, działająca od 2023 r.
- Domex Sp. z o.o. Dzierżoniów – instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,170 MW w Dzierżoniowie, działająca od 2024 r.
- Elektrownia PV 49 Sp. z o.o. Warszawa – instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,999 MW w Dzierżoniowie, działająca od 2023 r.
- Frankonia Poland Sp. z o.o. Dzierżoniów – instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,087 MW w Dzierżoniowie, działająca od 2019 r.
- Frez Maciej Wolski Piława Dolna – instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,099 MW w Piławie Dolnej (gmina Dzierżoniów), działająca od 2024 r.
- Solar Energy Investments 1 Sp. z o.o. Wrocław – instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,997 MW w Ligocie Wielkiej (gmina Łagiewniki), działająca od 2019 r.
- Solar Energy Investments 2 Sp. z o.o. Wrocław – instalacja fotowoltaiczna o mocy 0,996 MW w Ligocie Wielkiej (gmina Łagiewniki), działająca od 2021 r.
- QPV DS2 Sp. z o.o. Wrocław – 2 instalacje fotowoltaiczne o mocy 0,982 MW i 0,997 MW w Piskorzowie (gmina Pieszycy), działające od 2020 r.²⁵

Ponadto przy ul. Lipowej 7A, 58-210 Łagiewniki zlokalizowana jest biogazownia, której prowadzącym jest BIOZE Sp. z o.o., z siedzibą przy ul. Bierutowskiej 57-59, 51-317 Wrocław.

²⁵ Rejestr wytwórców energii w małej instalacji Urzędu Regulacji Energetycznej.

5.1.5. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zgodnie z analizami wykonanymi na potrzeby programu KLIMADA 2.0, zamieszczonymi w *Raporcie skróconym zmiany temperatury i opady na obszarze Polski w warunkach przyszłego klimatu do roku 2100*, na przestrzeni następných lat warunki klimatyczne Polski zmienią się. Przewidywane jest zwiększenie się temperatury powietrza. W miesiącach grudzień, styczeń, luty obserwowany jest największy wzrost średniej temperatury powietrza, zmniejszy się liczba dni z ujemną temperaturą. Porównując dekadę 2011–2020 z dekadą 2091–2100, średnia różnica temperatury w powiecie dzierżoniowskim może się zwiększyć o nawet 3,9°C. Efektem tego może być ograniczenie zapotrzebowania na energię potrzebną do ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych, co jednocześnie spowoduje ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Zwiększenie się ilości dni upalnych, może z kolei spowodować wzrost zapotrzebowania na energię (urządzenia klimatyzacyjne). Większa ilość dni słonecznych przyczyni się natomiast do polepszenia się warunków słonecznych, wyjątkowo ważnych przy korzystaniu z energii odnawialnej. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań temperatur oraz zapotrzebowania energetycznego, wdrożenie rozproszonych, niskoemisyjnych źródeł energii oraz wykorzystywanie energii odnawialnej.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie ochrony powietrza, można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie sieci przesyłowych oraz awarie w zakładach przemysłowych. Awaria instalacji przemysłowych lub przesyłowych może doprowadzić do uwolnienia dużych ilości lotnych związków chemicznych do powietrza. Substancje takie mogą cechować się negatywnym wpływem na organizmy żywe oraz środowisko naturalne. Zasięg skażenia po awarii przemysłowej jest zależny od lokalnych uwarunkowań terenowych, klimatu oraz pogody i w zależności od tych parametrów może pokryć bardzo duży obszar.

Działania edukacyjne

Jednym z najważniejszych zadań Powiatu i Gmin jest zwiększanie świadomości ekologicznej ich mieszkańców – zarówno dorosłych jak i dzieci i młodzieży. Cel ten można osiągnąć poprzez organizowanie szkoleń oraz akcji edukacyjnych podejmujących tematykę zmian klimatu, sposobów minimalizowania ich skutków, ograniczania niskiej emisji oraz minimalizacji negatywnego wpływu na powietrze atmosferyczne.

Monitoring środowiska

Monitoring powietrza w województwie dolnośląskim prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska GIOŚ we Wrocławiu. W ramach systemu monitoringu jakości powietrza w województwie dolnośląskim funkcjonują stacje pomiarowe, które prowadzą monitoring w sposób automatyczny lub manualny. Ponadto należy prowadzić kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów i przestrzegania terminów wejścia w życie przepisów tzw. uchwał antysmogowych oraz kontrole przestrzegania przez zakłady przemysłowe wydanych dla nich pozwoleń na emisję do powietrza.

5.1.6. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej na temat zagrożeń powodowanych przez zanieczyszczone powietrze, • wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, • wzrost długości dróg dla rowerów, • rozwój transportu publicznego, • rozwój sieci kolejowej, • przyrost sieci gazowniczej w powiecie, • modernizacje i rozwój systemu ciepłowniczego, • spadek emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych. 	<ul style="list-style-type: none"> • systematyczne przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu, PM10 oraz arsenu w strefie dolnośląskiej, • przekroczenie dopuszczalnego stężenia pyłu PM2,5 w powietrzu w strefie dolnośląskiej w 2021 i 2022 r., • przekroczenie poziomu docelowego dla ozonu w ocenie dokonanej w celu ochrony roślin w 2022 r., • występowanie zjawisk ekstremalnych takich jak intensywne opady deszczu oraz występowanie fal upałów i susz, • wzrost liczby pojazdów w powiecie.

5.1.7. Analiza SWOT

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak przekroczeń na terenie powiatu poziomów dopuszczalnych dla większości zanieczyszczeń. 2. Stacja pomiarowa zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu. 3. Uchwalony Program Ochrony Powietrza oraz uchwała antysmogowa. 4. Szereg prowadzonych działań zmierzających do obniżenia zanieczyszczeń powietrza z niskiej emisji, takie jak wymiana źródeł ciepła, termomodernizacje budynków. 5. Coraz większe zainteresowanie mieszkańców montażem instalacji odnawialnych źródeł energii (głównie paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła), wymianą starych kotłów oraz termomodernizacją budynków. 6. Korzystne warunki dla wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 7. Duża liczba mikroinstalacji fotowoltaicznych, zwłaszcza w budynkach użyteczności publicznej. 8. Wysoki stopień zgazyfikowania powiatu i ogrzewanie gazowe, jako główne źródło ciepła. 9. Sieć ciepłownicza w Dzierżoniowie i w Bielawie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zakwalifikowanie gmin powiatu do obszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu i celu długoterminowego ozonu. 2. Występowanie na terenie powiatu systemów ogrzewania indywidualnego w których wykorzystywane są niskiej jakości paliwa stałe, w tym odpady i/lub zaopatrzone w kotły o niskiej efektywności. 3. Niska efektywność energetyczna budynków mieszkaniowych i publicznych. 4. Nierównomierny dostęp gmin do sieci gazowej. 5. Brak sieci ciepłowniczej w większości gmin. 6. Występowanie licznych liniowych i punktowych źródeł zanieczyszczenia. 7. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń pyłowych z zakładów przemysłowych.

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
<ul style="list-style-type: none"> 10. Dobrze rozwinięta sieć drogowa. 11. Transport publiczny zapewniający skomunikowanie wszystkich gmin powiatu. 12. Bardzo dobrze rozwinięta sieć dróg i tras rowerowych. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> 1. Stopniowe zastępowanie ogrzewania węglowego bardziej ekologicznym systemem. 2. Termomodernizacja budynków. 3. Realizacja programów wsparcia finansowego mieszkańców ze środków powiatowych, wojewódzkich, krajowych i unijnych na działania zmierzające do poprawy jakości powietrza. 4. Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie zwiększenia świadomości na temat wpływu na jakość powietrza, efektywnego wykorzystania energii i niskoemisyjnych paliw, OZE oraz alternatywnego transportu (rowerowy i pieszy). 5. Rozwój technologii alternatywnego pozyskiwania energii i ich rosnąca dostępność. 6. Rozwój ścieżek rowerowych czemu sprzyja atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna powiatu. 7. Dążenie do zeroemisyjnej mobilności rowerowej. 8. Rewitalizacja nieczynnej linii kolejowej. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Zanieczyszczenie powietrza wynikające z tzw. niskiej emisji, w tym spalania odpadów komunalnych w domowych kotłowniach. 2. Wzrost natężenia ruchu pojazdów samochodowych szlakami komunikacyjnymi. 3. Brak wystarczających środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powietrza. 4. Zanieczyszczenia powietrza wynikające z działalności przemysłowej. 5. Transgraniczne zanieczyszczenia powietrza. 6. Wysokie ceny przyjaznych środowisku nośników energii. 7. Bariery prawne i infrastrukturalne w rozwoju energetyki odnawialnej.

5.2. Zagrożenia hałasem

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- emisja – wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy wibracje),
- hałas – dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu – równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 117 ustawy Prawo ochrony środowiska. W rozumieniu ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość 52 dB $< L_{Aeq} < 62$ dB
- duża uciążliwość 63 dB $< L_{Aeq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70$ dB

5.2.1. Źródła hałasu

Hałas drogowy

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz. 112). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalne poziomy hałasu, wg następujących wskaźników:

- L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 18:00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18:00 do godz. 22:00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 6:00).
- L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 6:00),
- L_{AeqD} – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00),

- L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób jego zagospodarowania. Dla hałasu drogowego i kolejowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 70 dB, w porze nocnej 45–65 dB.

Dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, zawarte są w Obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz. 112).

Natężenie ruchu pojazdów poruszających się drogami na terenie powiatu dzierżoniowskiego na przestrzeni lat ulega zwiększeniu, przez co negatywne oddziaływanie akustyczne nasila się. Hałas, oddziałując bezpośrednio na tereny sąsiadującej zabudowy, stanowi główne źródło zagrożenia. Największy poziom hałasu może występować na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych i wojewódzkich. Drogi te charakteryzuje duży udział pojazdów ciężkich. Drogi powiatowe i gminne charakteryzuje duża zmienność natężenia ruchu w ciągu doby, ruch jest największy podczas dnia, a w czasie nocy spada znacząco. Charakteryzują się one także mniejszym udziałem pojazdów ciężkich. Stopień zagrożenia hałasem obszarów położonych wokół dróg jest zależny od struktury ruchu, rodzaju drogi, stanu i rodzaju nawierzchni, ale także ukształtowania terenu.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego klimatu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej wartości dopuszczalnej lub na tym poziomie oraz na zmniejszaniu poziomu hałasu do co najmniej dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany. Do głównych działań zapobiegawczych należą przede wszystkim ekrany akustyczne, wały ziemne, ewentualnie pasy zieleni, lokalizowane w obszarze rozwiązań ochronnych. Do najczęstszych metod stosowanych w miejscu powstawania hałasu należą np. wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza obręb dzielnic mieszkalnych poprzez budowę obwodnic, zakaz wjazdu pojazdów ciężarowych do centrów miast, stosowanie nawierzchni „cichych”, ogólna poprawa stanu nawierzchni dróg i ulic, zachęcanie kierowców do korzystania z transportu zbiorowego, budowa i promowanie urządzeń typu Park&Ride, kontrole prędkości, stosowanie środków uspokojenia ruchu w obrębie osiedli mieszkalnych.

Tabela 28. Stan techniczny dróg powiatowych przebiegających przez powiat dzierżoniowski wg przeglądu rocznego w 2023 r.

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Ocena stanu nawierzchni	Uwagi
1.	1989D	gr. Powiatu – Oleszna 1 430	dobry	nawierzchnia bitumiczna
2.	2028D	Świątynki – Oleszna – skrzyżowanie z DW 384 w Łagiewnikach 7 999	dobry: odcinek Świątynki – Oleszna	nawierzchnia bitumiczna i z kostki kamiennej, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni, deformacje nawierzchni z kostki kamiennej
			dobry: odcinek od 6+000 do DW 384	
			niezadowalający: odcinek Oleszna km 3+558 do	

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Ocena stanu nawierzchni	Uwagi
			ok. 6+000	
3.	2904D	Lutomia Dolna gr. powiatu – skrzyżowanie z DW 382 Mościsko 3 440	dobry: odcinek Lutomia Dolna – przejazd kolejowy niezadowolający: odcinek przejazd kolejowy – skrzyżowanie z DW 382	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
4.	3004D	Jodłownik – gr. powiatu (Ciepłowody) 22 125	dobry: odcinek Jodłownik – Kietlice dobry: odcinek DW 382 – Piława Górna niezadowolający: odcinek Owiesno – DW 382 niezadowolający: odcinek Przerzeczyn Zdrój – gr. powiatu	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
5.	3005D	Dzierżoniów – Niemcza 10 477	niezadowolający: odcinek Dobrocin; Byszów – Gilów dobry: pozostały odcinek drogi	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
6.	3006D	Bielawa – Ostroszowice – gr. powiatu (Stoszowice) 5 594	dobry: odcinek Bielawa – Ostroszowice niezadowolający: pozostały odcinek	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
7.	3007D	Bielawa – Owiesno 7 260	zły: odcinek ok. 2 km przed m. Kietlin do gr. powiatu dobry/zadowolający: pozostały odcinek	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
8.	3008D	Piława Dolna – Owiesno – gr. powiatu (Różana) 6 793	zadowolający: odcinek w m. Owiesno dobry: odcinek Owiesno do ok. 4+000 zadowolający: odcinek od ok. 4+000 – Piława Dolna	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
9.	3009D	Kiełczyn – Dzierżoniów 6 314	dobry	nawierzchnia bitumiczna
10.	3010D	Słupice – Kołaczów – Byszów – skrzyżowanie z DP 2005D 11 438	dobry	nawierzchnia bitumiczna, występują lokalne spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
11.	3011D	Dobrocin – Roztocznik 2 310	dobry	nawierzchnia bitumiczna, występuje lokalnie wegetacja roślinności przy krawędzi jezdni
12.	3012D	Jaźwina – Dobrocin 8 927	dobry	nawierzchnia bitumiczna, występują lokalne spękania i wegetacja roślinności przy

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Ocena stanu nawierzchni	Uwagi
				krawędzi jezdni
13.	3013D	Oleszna – Ratajno – Ligota Wielka – DW 384 10 420	dobry: odcinek DW 384 – Ligota Wielka – Ratajno	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni, lokalne ograniczenia skrajni drogowej przez bujną roślinność
			niezadawalający: odcinek DW 384 – Oleszna	
14.	3014D	Jaźwina – Uliczno – Słupice – Oleszna 7 291	zadawalający	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
15.	3015D	Gilów – Kietlin skrzyżowanie z DK 8 6 359	zadawalający: odcinek DK 8 Gola Dzierżoniowska	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
			dobry: odcinek w m. Gola Dzierżoniowska	
			zadawalający: odcinek Gola Dzierżoniowska – Gilów	
16.	3016D	gr. powiatu – Pieszycy skrzyżowanie z DP 2877D 13 080	dobry	nawierzchnia bitumiczna, występują lokalne spękania i ubytki w nawierzchni jezdni
17.	3017D	Bielawa – Piława Dolna 4 745	dobry: odcinek w m. Piława Dolna	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
			zadawalający: odcinek od m. Piława dolna do m. Bielawa	
			dobry: odcinek od m. Bielawa do DW 382	
			zadawalający: odcinek od m. Bielawa DW 382 do centrum	
18.	3018D	Mościsko – Bratoszów – Dzierżoniów 5 241	niezadawalający: odcinek Mościsko – Bratoszów	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
			zadawalający: odcinek Bratoszów – Dzierżoniów	
19.	3019D	Mościsko – Jaźwina 6 300	zły	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni, na odcinku drogi Tuszyn – Jaźwina jezdni mocno zdeformowana
20.	3020D	Sokolniki – skrzyżowanie z DK 8 2 436	dobry: nawierzchnia bitumiczna	nawierzchnia bitumiczna – występują lokalne spękania, nawierzchnia szutrowa – występują lokalne zaniżenia
			zadawalający: nawierzchnia szutrowa	
21.	3021D	Niemcza – Piotrkówek – gr. powiatu 2 026	zadawalający: odcinek Niemcza – Niemcza wiadukt kolejowy	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
			dobry: odcinek Niemcza wiadukt kolejowy do km	

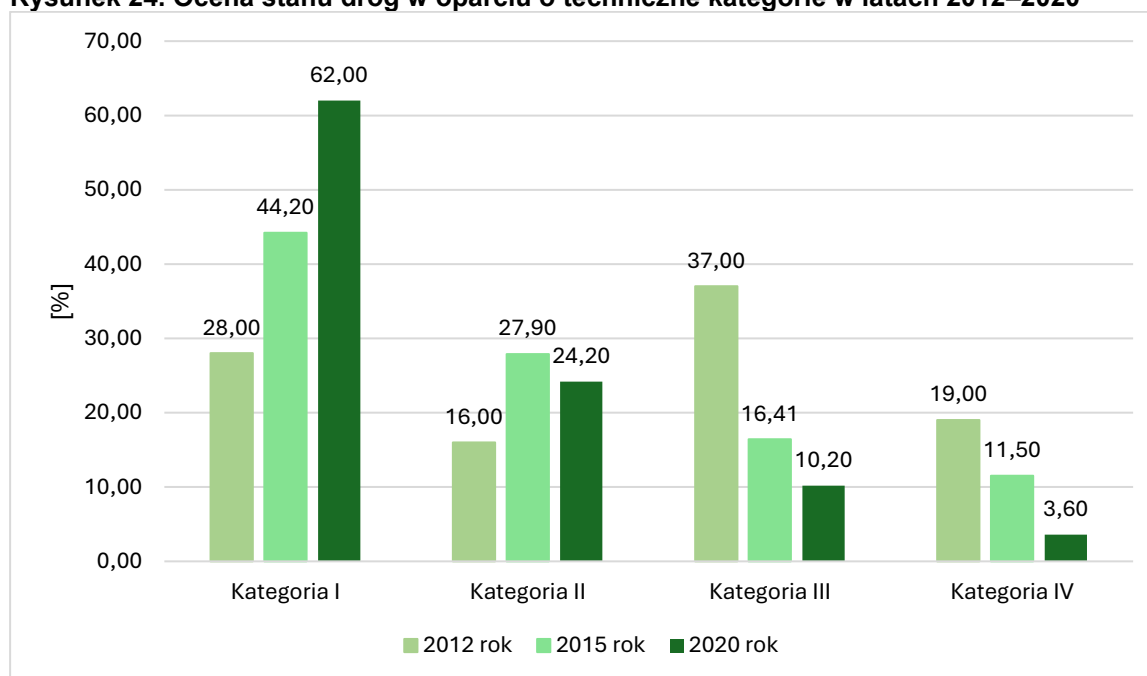
L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Ocena stanu nawierzchni	Uwagi
			ok. 2+700	
			niezadawalający: odcinek od km ok. 2+700-5+038	
22.	3022D	Łagiewniki – Sienice 3 940	dobry	nawierzchnia bitumiczna, występują lokalne ubytki nawierzchni jezdni przy przejeździe kolejowym
23.	3023D	Ligota Wielka – DK 8 3 943	zadawalający: odcinek DK 8 - Przystronie niezadawalający: odcinek Przystronie – Ligota Wielka	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
24.	3024D	Wilków Wielki – Sienice 2 615	dobry	nawierzchnia bitumiczna
25.	3025D	Wilków Wielki skrzyżowanie z DK 8 – Chwałęcín 2 260	zły	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
26.	3026D	Niemcza – Podlesie 2 920	dobry	nawierzchnia bitumiczna, występują lokalne spękania, nawierzchni jezdni
27.	3027D	Podlesie – Ruszkowice 1 350	dobry	nawierzchnia bitumiczna
28.	3028D	Przerzeczyn Zdrój – Ligota Mała 1 150	dobry	nawierzchnia bitumiczna
29.	3029D	Owiesno – skrzyżowanie z DP 3008D 666	niezadawalający	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
30.	3030D	skrzyżowanie z DK 8 – Trzebnik 1 800	dobry: odcinek DK 8 – Trzebnik niezadawalający: odcinek Trzebnik	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
31.	2877D	granica powiatu Piskorzów – Pieszycy – ul. Wolności w Bielawie 7 323	dobry: odcinek DP 3017D – DW 383 zadawalający: odcinek DW 383 – km 0+000	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
32.	2878D	granica powiatu – Książnica – Kielczyn – Jażwina – Janczowice – DW 384 15 531	dobry/zadawalający	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
33.	2879D	granica powiatu Wierzbná – Jędrzejowice 1 800	zadawalający	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
34.	3001D	ul. Sienkiewicza i ul. Pocztowa w Dzierżoniowie	dobry	nawierzchnia bitumiczna i z kostki kamiennej, występują

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Ocena stanu nawierzchni	Uwagi
		950		lokalne spękania nawierzchni jezdni z masy bitumicznej
35.	3002D	ul. Świdnicka w Dzierżoniowie 1 400	zadowalający	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni
36.	3003D	ul. Kolejowa i ul. Staszica w Dzierżoniowie	zadowalający	nawierzchnia bitumiczna, występują spękania, ubytki i deformacje nawierzchni jezdni

źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie

Na poniższym wykresie przedstawiono ocenę stanu dróg powiatowych na przestrzeni wcześniejszych lat: 2012–2020.

Rysunek 24. Ocena stanu dróg w oparciu o techniczne kategorie w latach 2012–2020

źródło: opracowanie własne na podstawie *Planu rozwoju sieci dróg powiatowych powiatu dzierżoniowskiego na lata 2021–2025*

*I kategoria – nie wymagające żadnych prac remontowych poza bieżącym utrzymaniem,
 II kategoria – wymagające napraw i bieżących prac remontowych,
 III kategoria – wymagające pilnych napraw i prac remontowych w perspektywie 2-3 lat,
 IV kategoria – wymagające pilnych napraw i przebudów.

Powyższy wykres wskazuje, że systematycznie prowadzone inwestycje i remonty bezpośrednio wpływają na poprawę stanu dróg. Na przestrzeni 8 lat ilość dróg powiatowych I kategorii wzrosła z 28% do ponad 60%, dróg najniższej kategorii technicznej zmalała z 19% do 3.6%. Należy wyraźnie zaznaczyć, że drogi powiatowe o najniższej IV kategorii technicznej to drogi o niewielkim znaczeniu komunikacyjnym w skali powiatowej, choć

zapewne z punktu widzenia mieszkańców miejscowości, do których prowadzą, są bardzo ważne.

Tabela 29. Ocena stanu technicznego dróg krajowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nr drogi	Km początkowy	Km końcowy	Użytkowa Ocena Stanu [krytyczny, ostrzegawczy, pożądany]
8	69,620	71,000	krytyczny
8	71,000	73,000	ostrzegawczy
8	73,000	79,000	pożądany
8	79,000	80,000	krytyczny
8	80,000	84,000	pożądany
8	84,000	85,000	krytyczny
8	85,000	88,000	ostrzegawczy
8	88,000	89,138	pożądany
39	0,000	1,000	ostrzegawczy
39	1,000	3,000	pożądany
39	3,000	3,818	ostrzegawczy

źródło: GDDKiA

Tabela 30. Ocena stanu technicznego dróg wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego wg przeglądu rocznego w 2023 r.

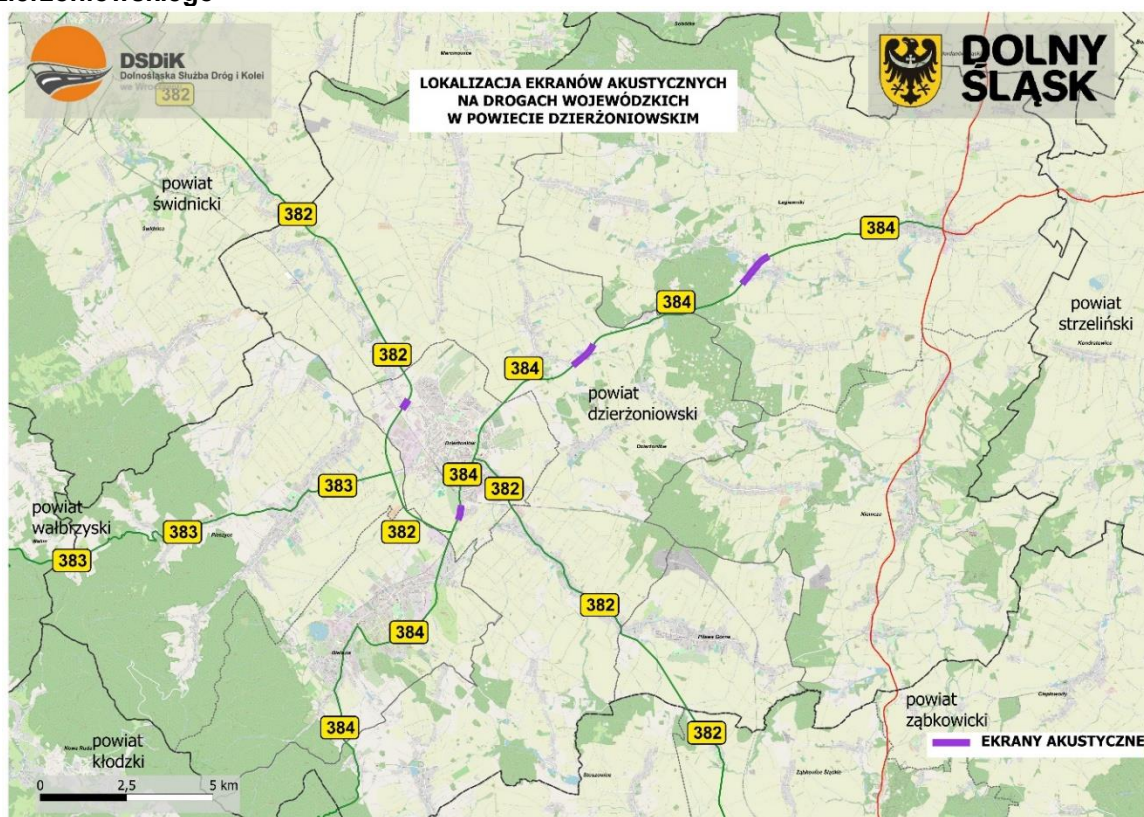
Nr drogi	Odcinek drogi	Ocena stanu drogi	Uwagi
382	granica powiatu – Mościsko	2 – niezadowolający	nawierzchnia bitumiczna, dużo remontów częściowych, załamania na krawężniach
	Mościsko – Dzierżonów	3 – zadowolający	nawierzchnia bitumiczna, w osi jezdni pęknięty szew
	obwodnica Dzierżoniowa	5 – bardzo dobry	nawierzchnia bitumiczna
	Dzierżonów – Piława Dolna	4 – dobry	nawierzchnia bitumiczna
	Piława Dolna – Piława Dolna (0,9 km)	2 – niezadowolający	nawierzchnia bitumiczna, liczne remonty częściowe, nawierzchnia mocno zniszczona
	Piława Dolna – Piława Dolna (0,98 km)	5 – bardzo dobry	nawierzchnia bitumiczna
	Piława Dolna – Piława Górna	4 – dobry	nawierzchnia bitumiczna
	Piława Górna – granica powiatu	5 – bardzo dobry	nawierzchnia bitumiczna
383	granica powiatu – Rościszów	3 – zadowolający	nawierzchnia bitumiczna, lokalne spękania w osi i na krawędzi drogi
		2 – niezadowolający	
	Rościszów – Rościszów (1,47 km)	5 – bardzo dobry	nawierzchnia bitumiczna
	Rościszów – Pieszycy	2 – niezadowolający	nawierzchnia bitumiczna, miejscowo pęknięty szew technologiczny, wyluszczenia w warstwie ścieralnej

Nr drogi	Odcinek drogi	Ocena stanu drogi	Uwagi
	Pieszycy – Dzierżoniów (0,33 km)	5 – bardzo dobry	nawierzchnia bitumiczna
	Pieszycy – Dzierżoniów (0,87 km)	2 – niezadowalający	nawierzchnia bitumiczna, mocno zniszczona, liczne remonty cząstkowe, miejscowe nierówności w profilu poprzecznym i podłużnym
384	granica powiatu – Dzierżoniów	3 – dostateczny	nawierzchnia bitumiczna, spękania siatkowe
	Dzierżoniów – Łagiewniki (DK8)	4 – dobry	nawierzchnia bitumiczna

źródło: DSDiK

Poniżej przedstawiono ekrany akustyczne zastosowane wzdłuż dróg wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego. Wzdłuż dróg powiatowych nie występują tego typu zabezpieczenia.

Rysunek 25. Ekrany akustyczne zlokalizowane wzdłuż dróg wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródła: DSDiK

Tabela 31. Liczba zarejestrowanych pojazdów na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na dzień 31.12.2022 r.)

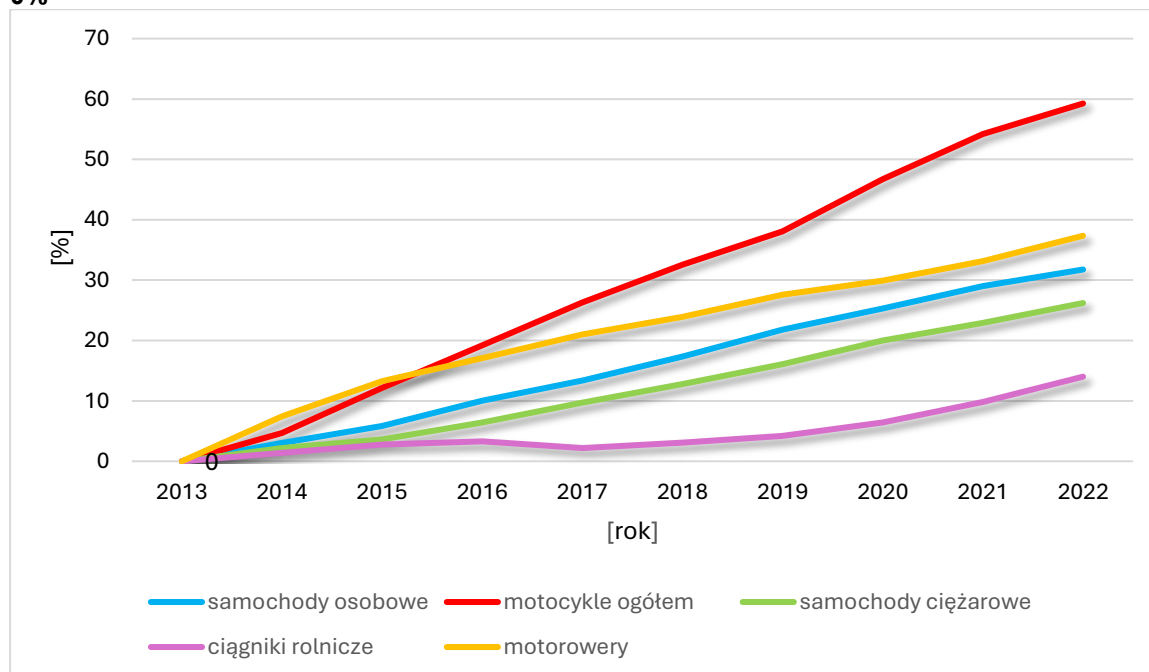
Kategoria pojazdów	Ilość
Motocykle ogółem	3 765
Motocykle o pojemności silnika do 125 cm ³	968
Samochody osobowe	63 854
Autobusy ogółem	218
Samochody ciężarowe	9 248
Samochody ciężarowo-osobowe	469
Samochody specjalne (łącznie z sanitarnymi)	569
Ciągniki samochodowe	589
Ciągniki siodłowe	589
Ciągniki rolnicze	2 139
Motorowery	2 890

źródło: GUS

Pod względem wieku, największą grupę samochodów osobowych stanowią pojazdy w wieku powyżej 30 lat (14 776 szt.) i w wieku 16–20 lat (13 067 szt.).

Na poniższym wykresie przedstawiono procentowy wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów w latach 2013-2022 w powiecie dzierżoniowskim, przy założeniu, że wartość wskaźników w 2013 roku odpowiada 0%.

Rysunek 26. Procentowy wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów w latach 2013-2022 w powiecie dzierżoniowskim, przy założeniu, że wartość wskaźników w 2013 roku odpowiada 0%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy stanowi uciążliwość dla mieszkańców terenów odległych nawet o 1 km. Hałas ten jest jednak znacznie mniej uciążliwy niż hałas drogowy. Największa uciążliwość akustyczna występuje w pasie 300 m od linii kolejowej. Przez teren powiatu dzierżoniowskiego przebiegają dwie czynne linie kolejowe:

- linia kolejowa nr 137 relacji Katowice – Legnica, tzw. Podsudecka Magistrala Kolejowa
- linia kolejowa nr 341 relacji Dzierżoniów Śląski – Bielawa

Ponadto przez teren powiatu przebiega nieczynna linia nr 310 relacji Kobierzyce – Piława Górna. Obecnie trwa rewitalizacja linii (za realizację której odpowiada DSDiK) polegająca na wykonaniu nowego torowiska na odcinku przebiegającym przez gminy Łagiewniki, Niemcza i Piława Górna. Planowane jest także wybudowanie nowej stacji kolejowej w Niemczy.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych.

W przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu przez zakłady przemysłowe, wydawane są dla zakładu decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu, odrębnie dla pory dziennej i nocnej.

Starosta Dzierżoniowski wydał decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu dla następujących podmiotów:

- Rafał Patkowski JRP Investment, ul. Świdnicka w Dzierżoniowie, dz. nr 644/1, ob. Dolny,
- GLOBGRANIT I Kazimierz Sadek, ul. Spacerowa 3, 58-241 Piława Dolna
- Włodek Dawid PH Włodek, ul. Piastowska 29, 58-211 Uciechów
- Jeronimo Martins Polska S.A., ul. Żniwna 5, 62-025 Kostrzyn, sklep Biedronka przy ul. Piłsudskiego w Dzierżoniowie, dz. nr 156, ob. Centrum
- Marek Gołdyn KAMIENIARSTWO OGÓLNE, ul. Lipowa 1, 58-240 Piława Górna
- Grupa Producentów FALKO Sp. z o.o., z/s w Ligocie Wielkiej 70, 58-210 Łagiewniki – z terenu bazy magazynowo-suszarniczo-czyszczalniczej zlokalizowanej w Uciechowie dz. nr 737/1, ob. Uciechów, gm. Dzierżoniów. Decyzja została wydana w dniu 13.01.2017 r. w związku ze skargami ze strony mieszkańców miejscowości Uciechów i po przeprowadzonych przez WIOŚ pomiarów emisji hałasu w środowisku i stwierdzonych przekroczeniach poziomu dopuszczalnego dla pory dnia. Ze względu na ponowne skargi mieszkańców w sprawie uciążliwej emisji hałasu oraz zapylenia (plewy kukurydzy, pył), Starosta Dzierżoniowski wydał w dniu 9 stycznia 2020 r. decyzję nakładającą obowiązek sporządzenia i przedłożenia przeglądu

ekologicznego eksploatowanych na terenie bazy wszystkich instalacji oraz używanych urządzeń, maszyn i środków transportowych. Obecnie, po kilku latach prowadzenia postępowania egzekucyjnego w przedmiotowej sprawie, Spółka sporządziła i przedłożyła przegląd ekologiczny. W ciągu kilku lat zakład się stopniowo rozbudowywał, obecnie nadal planuje dalsze rozbudowy. W sezonach suszarniczych mieszkańcy Uciechowa w dalszym ciągu interweniują w sprawie nadmiernej emisji hałasu oraz „fruwających” plew

- Kamieniarstwo Import – Eksport Józef Gorczowski, Nowa Wieś Niemczańska 13, 58-231 Przerzeczyn Zdrój
- Fabryka Wyrobów z Tworzyw Sztucznych, Zakładu Pracy Chronionej, „LIW LEWANT” Sp. z o.o., ul. Ostroszowicka 17b, 58-260 Bielawa
- Żelmet Sp. z o.o., ul. Cicha 6, 58-200 Dzierżoniów

Starosta Powiatu Dzierżoniowskiego wydał także pozwolenie zintegrowane określające źródła hałasu i dopuszczalny poziom hałasu dla:

- Zakład Usług Komunalnych Tadeusz Drozdowski, ul. Bielawska 6, 58-250 Pieszyce (obecnie ECO Ekologiczne Centrum Odzysku, ul. Bielawska 6, 58-250 Pieszyce) na prowadzenie instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych zlokalizowanej na terenie Zakładu Ekologicznego Centrum Odzysku, ul. Ceglana 10, 58-260 Bielawa, decyzja z dnia 30 stycznia 2015 r. W związku ze zmianą przepisów, przy piśmie z dnia 02 marca 2015 r. Starosta Dzierżoniowski przesłał Marszałkowi Województwa Dolnośląskiemu ww. decyzję jako organowi właściwemu w sprawie.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego eksploatowanych jest wiele zakładów kamieniarskich, głównie na terenie gminy wiejskiej Dzierżoniów, gminy Piława Górna, gminy Niemcza oraz gminy Łagiewniki. Prowadzone działalności wiążą się z nadmierną emisją hałasu oraz pyłu. Często pojawia się również problem zagospodarowania wytworzonych odpadów, w tym szlamów. W celu zapobiegania powyższym uciążliwościom Starosta Dzierżoniowski w toku prowadzonych postępowań administracyjnych nałożył wiele decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu, nałożył obowiązek przeprowadzenia przeglądu ekologicznego, a ponadto przeprowadza liczne oględziny i kontrole zakładów²⁶.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał pozwolenia zintegrowane określające źródła hałasu i dopuszczalny poziom hałasu dla:

- Falco Invest Nieruchomości Sp. z o.o., ul. Wrocławska 44, 58-230 Niemcza, na prowadzenie instalacji do chowu drobiu o maksymalnej liczbie stanowisk wynoszącej 140 000 szt., zlokalizowanej na terenie fermy kur niosek w Niemczy (dz. nr 18 obręb Jasień), decyzja z dnia 17 sierpnia 2018 r.
- GALWANIZER Sp. z o.o., ul. Świdnicka 38, 58-200 Dzierżoniów na prowadzenie instalacji do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów chemicznych i elektrochemicznych (galwanicznych) przy całkowitej objętości wanień procesowych 144,63 m³, decyzja z dnia 30 kwietnia, 2007 r., ostatnia zmiana z dnia 21 czerwca 2021 r.²⁷

²⁶ Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

²⁷ Dane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

5.2.2. Stan środowiska akustycznego

Monitoring GIOŚ

Celem Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) jest uzyskanie danych i ich ocena oraz obserwacja zmian stanu środowiska, w tym stanu akustycznego. Uzyskane informacje służą zapewnieniu ochrony przed hałasem, realizowanej przez poprawne planowanie przestrzenne oraz instrumenty ochrony środowiska, takie jak mapy akustyczne, programy ochrony przed hałasem oraz rozwiązania techniczne zmierzające do zminimalizowania oddziaływania źródła hałasu (np. budowa ekranów akustycznych, wałów ziemnych, zakładanie pasów zieleni).

Na terenie województwa dolnośląskiego niezmiennie od kilkunastu lat decydujące znaczenie dla odczuwania uciążliwości hałasowej ma hałas komunikacyjny, tj. dźwięki powstające w związku z komunikacją samochodową. Na podstawie art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r., poz. 54), oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska dla terenów:

- o których mowa w art. 118 ust. 2 – na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu $L_{Aeq D}$, $L_{Aeq N}$, L_{DWN} i L_N , z uwzględnieniem w szczególności danych demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu;
- innych niż tereny, o których mowa w art. 118 ust. 2 – na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu $L_{Aeq D}$, $L_{Aeq N}$, L_{DWN} i L_N lub innych metod oceny poziomu hałasu.

W ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego nie prowadzono monitoringu hałasu w ramach PMŚ.

Monitoring GDDKiA

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad realizując zadania wynikające z art. 118 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54) opracowała w 2022 r. w ramach IV rundy mapowania strategiczne mapy hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie. Analizą objęto pas terenu o szerokości 2 x 800 m, położony po obu stronach analizowanych odcinków drogi. Monitoring obejmował także odcinek drogi krajowej nr 8 przebiegający przez powiat dzierżoniowski.

Poniżej przedstawiono opis i usytuowanie terenów zagrożonych hałasem w poszczególnych miejscowościach oraz szacunkową liczbę osób zamieszkujących tereny na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu²⁸.

²⁸ Strategiczna mapa hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie dolnośląskim, GDDKiA, Wrocław, kwiecień 2022.

Tabela 32. Ilość budynków chronionych, które dosięgają przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu

Miejscowość	Ilość budynków chronionych, które sięgają przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu					
	L _{DWN}			L _N		
	1–5 dB	5–10 dB	10–15 dB	1–5 dB	5–10 dB	10–15 dB
Łagiewniki	38	21	8	33	19	2
Nowa Wieś Niemczańska	11	7	2	9	6	-
Przerzeczyn Zdrój	25	14	1	23	12	1
Przystronie	1	-	-	1	1	-
Radzików	8	4	1	10	4	1
Stare Miasto	13	4	1	8	1	-
Wilków Wielki	39	24	1	40	26	-
Razem	135	74	14	124	69	4

źródło: GDDKiA

Tabela 33. Szacunkowa liczba osób zamieszkujących na terenach w powiecie dzierżoniowskim, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu

Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu	Liczba osób	
	wskaźnik L _{DWN}	wskaźnik L _N
1–5dB	200	200
5,1–10 dB	100	100
10,1–15 dB	0	0
>15 dB	0	0

źródło: GDDKiA

Monitoring DSDiK

Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu wykonała w 2021 r. okresowe pomiary hałasu, których wyniki przedstawiono w tabeli. Wynika z nich, że przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu odnotowano na 5 spośród 6 badanych odcinków.

Tabela 34. Wyniki okresowych pomiarów hałasu przy drogach wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2021 r.

Wskaźnik		Wynik					
Nr drogi		382	383	383	384	384	384
Lokalizacja punktu pomiarowego		ul. Jesionowa 43, Dzierżoniów	ul. T. Kościuszki 42, Pieszycy	ul. Kilińskiego 14a, Dzierżoniów	ul. Pileckiego 56, Bielawa	ul. Dzierżoniowska 12, Bielawa	ul. Cybulskiego 14, Dzierżoniów
Rodzaj zabudowy		mieszkaniowa jednorodzinna	mieszkaniowo-usługowa i jednorodzinna	mieszkaniowa wielorodzinna	mieszkaniowa jednorodzinna	mieszkaniowa jednorodzinna	mieszkaniowa jednorodzinna i przemysłowa
Liczba budynków bezpośrednio ekspozowanych na hałas		3	5	3	6	10	5
Wartość poziomu dopuszczalnego	pora dnia	61 dB	65 dB	65 dB	61 dB	61 dB	61 dB
	pora nocy	56 dB	56 dB	56 dB	56 dB	56 dB	56 dB
Wartość równoważnego poziomu dźwięku	dzień (6.00-22.00)	54,4	65,2	67,9	63,1	72,0	68,2
	noc (22.00-6.00)	47,1	56,6	59,1	54,0	63,9	59,8

źródło: Sprawozdania z badań hałasu drogowego DSDiK

Monitoring hałasu przemysłowego WIOŚ

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu prowadzi kontrole zakładów w zakresie hałasu przemysłowego. Wykaz kontroli w latach 2022–2023 przedstawiono w tabeli.

Tabela 35. Kontrole z zakresu hałasu przemysłowego na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2022–2023

Wykaz kontroli	Stwierdzone naruszenia	Wydane decyzje pokontrolne
DW 17/2022	<ul style="list-style-type: none"> nie dotyczyły kwestii hałasu 	<ul style="list-style-type: none"> nie dotyczyły kwestii hałasu
DW 161/2023 (kontrola zakończona 15.02.2024 r.)	<ul style="list-style-type: none"> przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu w porze nocy niewykonywanie okresowych pomiarów hałasu przenikającego do środowiska niepoinformowanie w wyznaczonym terminie o realizacji zarządzenia pokontrolnego nr 59/2019 z dnia 30 grudnia 2019 r. dotyczącego wyeliminowania przyczyn stwierdzonego, nadmiernego przenikania hałasu w porze dziennej z terenu zakładu oraz wypełnienia ustawowego obowiązku prowadzenia okresowych pomiarów hałasu w środowisku i ich przedkładaniu WIOŚ 	<ul style="list-style-type: none"> będą wydane dwie decyzje: <ol style="list-style-type: none"> art. 298 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo Ochrony Środowiska – decyzja ustalająca wymiar kary biegnącej za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu w porze nocy art. 302 ust. 1 ustawy Prawo Ochrony Środowiska – decyzja wymierzająca karę pieniężną za okres przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu

źródło: WIOŚ Delegatura w Wałbrzychu

5.2.3. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Wzrost średnich temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym powoduje zwiększenie się poziomów dźwięków – zwłaszcza tych generowanych przez urządzenia mechaniczne oraz elektryczne. Wzrost temperatury wymusza również, intensywniejsze działanie układów chłodzących co również może powodować uciążliwości dla środowiska, zwłaszcza w gminach, gdzie naturalny krajobraz uległ największym przekształceniom. Aby zmniejszyć negatywny wpływ wysokich temperatur należy zwiększać ilość terenów zielonych oraz niwelować efekt tzw. „miejskiej wyspy ciepła”.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie zagrożenia hałasem można zaliczyć wszelkiego rodzaju zdarzenia losowe powodujące nagłe zwiększenie emisji dźwięku.

Działania edukacyjne

Zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczącej zagrożenia nadmiernym poziomem dźwięku w powietrzu, zwłaszcza przy nieustannie rosnącej ilości pojazdów mechanicznych, powinno być jednym z priorytetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym krokiem w tym kierunku może być organizacja szkoleń, dla mieszkańców gminy, mających na celu propagowanie wiedzy na temat zagrożeń związanych z hałasem oraz sposobów niwelowania ich skutków.

Monitoring środowiska

Monitoring poziomów dźwięku w województwie dolnośląskim prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska GIOŚ we Wrocławiu. Badania obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Dodatkowo zarządcy dróg sporządzają co 5 lat mapy akustyczne terenów, na których eksploatacja obiektów komunikacyjnych może powodować przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

5.2.4. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój inwestycji drogowych (budowa obwodnic, poprawa infrastruktury drogowej), • rozwój infrastruktury rowerowej oraz wzrost popularności transportu rowerowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • dynamiczny przyrost liczby pojazdów i wzrost natężenia ruchu. • rozwój zakładów przemysłowych emitujących uciążliwy hałas.

5.2.5. Analiza SWOT

ZAGROŻENIA HAŁASEM	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zidentyfikowane obszary zagrożone hałasem. 2. Systematyczne prace związane z ograniczeniem nadmiernego hałasu – remonty, modernizacje dróg 3. Niewielka ilość osób narażonych na ponadnormatywny hałas. 4. Wybudowane ekrany akustyczne wzdłuż dróg wojewódzkich. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w sąsiedztwie dróg krajowych i wojewódzkich. 2. Ponadnormatywny hałas na terenach zabudowy mieszkaniowej w centrach miast, w sąsiedztwie tras komunikacyjnych o intensywnym ruchu. 3. Występowanie złego stanu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych. 4. Występujący hałas przemysłowy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie poziomów hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych z największym natężeniem ruchu oraz monitorowanie poziomów emisji hałasu przemysłowego. 2. Dostępne techniki i technologie ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia. 3. Dbanie o poprawny stan techniczny nawierzchni ciągów komunikacyjnych. 4. Budowa ekranów akustycznych na obszarach narażonych na nadmierny poziom hałasu. 5. Rozwój komunikacji publicznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczny poziom funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego. 2. Zwiększająca się liczba i ruch pojazdów, w tym ciężkich i ciężarowych. 3. Pogorszenie jakości dróg wskutek ich eksploatacji przez zwiększającą się ilość pojazdów.

5.3. Pola elektromagnetyczne

Źródłami naturalnego pola elektromagnetycznego są: Ziemia (wytwarzająca w swoim jądrze pole magnetyczne), zjawiska atmosferyczne (związane z wyładowaniami piorunowymi), Słońce (wytwarzające promieniowanie w zakresie od podczerwieni do nadfioletu, w tym światło widzialne, jak również wiatr słoneczny), zjawiska kosmiczne oraz każda materia o temperaturze przekraczającej temperaturę zera bezwzględnego.

Człowiek wskutek rozwoju cywilizacyjnego rozpoczął wytwarzanie sztucznych źródeł pola elektromagnetycznego. Każde urządzenie zasilane energią elektryczną, czy to z sieci energetycznej, czy baterijne, wytwarza pole elektromagnetyczne. Z wytwarzanym polem elektromagnetycznym mamy do czynienia w przypadku wszystkich urządzeń radiowych czy mikrofalowych. Należą do nich zarówno duże obiekty, takie jak nadawcze stacje radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiolokacyjne i radionawigacyjne, jak również zdecydowanie mniejsze urządzenia, m.in. CB radio, radiotelefony wykorzystywane np. przez służby ratunkowe, telefony komórkowe, piloty do zdalnego sterowania (np. centralnym zamkiem w samochodzie lub bramą garażową), urządzenia do identyfikacji radiowej RFID, punkty dostępowe sieci Wi-Fi, telefony bezsznurowe DECT, urządzenia wyposażone w interfejs Bluetooth. Szczególny rodzaj urządzeń celowo wytwarzających pole elektromagnetyczne stanowią urządzenia stosowane w medycynie: do diagnozowania pacjentów oraz w fizykoterapii i rehabilitacji.

Zgodnie z art. 121 Ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54) ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz na zmniejszeniu poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448) oraz Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2022 r., poz. 2630).

5.3.1. Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Elektroenergetyka

Przez teren powiatu przebiega należąca do Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. linia najwyższego napięcia 220 kV Świebodzice-Ząbkowice²⁹. Systemem elektroenergetycznym na terenie powiatu dzierżoniowskiego zarządza TAURON Dystrybucja S.A. Oddział we Wrocławiu (teren gminy Łagiewniki) i Oddział w Wałbrzychu (pozostałe gminy). W skład systemu, którego właścicielem jest Oddział w Wałbrzychu wchodzi 3 główne punkty zasilania (GPZ):

- R-Dzierżoniów 110/20 kV powiązany liniami napowietrznymi WN 110 kV: S-205 ze stacją systemową R-Ząbkowice 220/110/20 kV oraz linią S-281 (pośrednio przez GPZ R-Świdnica oraz linią S-218) ze stacją systemową R-Świebodzice

²⁹ Dane od Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A.

400/220/110/20 kV. W GPZ R-Dzierżoniów zabudowane są dwa transformatory 110/20 kV o mocach 40 MVA i 25 MVA.

- R-Bielawa 110/20 kV powiązany liniami napowietrznymi WN 110 kV: S-217 ze stacją systemową R-Świebodzice 400/220/110/20 kV oraz poprzez linię napowietrzną WN 110 kV S-205a (oraz S-205) ze stacją systemową R-Ząbkowice 220/110/20 kV. W GPZ R-Bielawa zabudowane są dwa transformatory 110/20 kV o mocach 25 MVA i 16 MVA.
- R-Uciechów 110/20 kV zasilany linią napowietrzną WN 110 kV S-270 z GPZ R-Dzierżoniów 110/20 kV. W GPZ R-Uciechów zabudowany jest jeden transformator 110/20 kV o mocy 16 MVA.

Oprócz wyżej wymienionych GPZ na obszarze powiatu dzierżoniowskiego zlokalizowane są rozdzielnie sieciowe 20 kV: RS-Pieszycy, RS-Nowa Bielawa i RS-Niemcza. Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 378 stacji transformatorowych SN/nN (116 stacji słupowych i 262 stacje wewnętrzne) należących do TAURON Dystrybucja S.A., natomiast 149 stacji jest własnością odbiorców.

Długość sieci dystrybucyjnej oraz przesyłowej będących własnością TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu na terenie powiatu dzierżoniowskiego, wg stanu na dzień 31.12.2023 r. wynosi:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia WN 110 kV – 65,5 km,
- linie napowietrzne średniego napięcia SN 20 kV – 236,2 km,
- linie kablowe średniego napięcia SN 20 kV – 157 km,
- linie napowietrzne niskiego napięcia nN 0,4 kV – 284,9 km,
- linie kablowe niskiego napięcia nN 0,4 kV – 315,5 km,
- przyłącza napowietrzne niskiego napięcia nN 0,4 kV – 134,9 km,
- przyłącza kablowe niskiego napięcia nN 0,4 kV – 146,3 km³⁰.

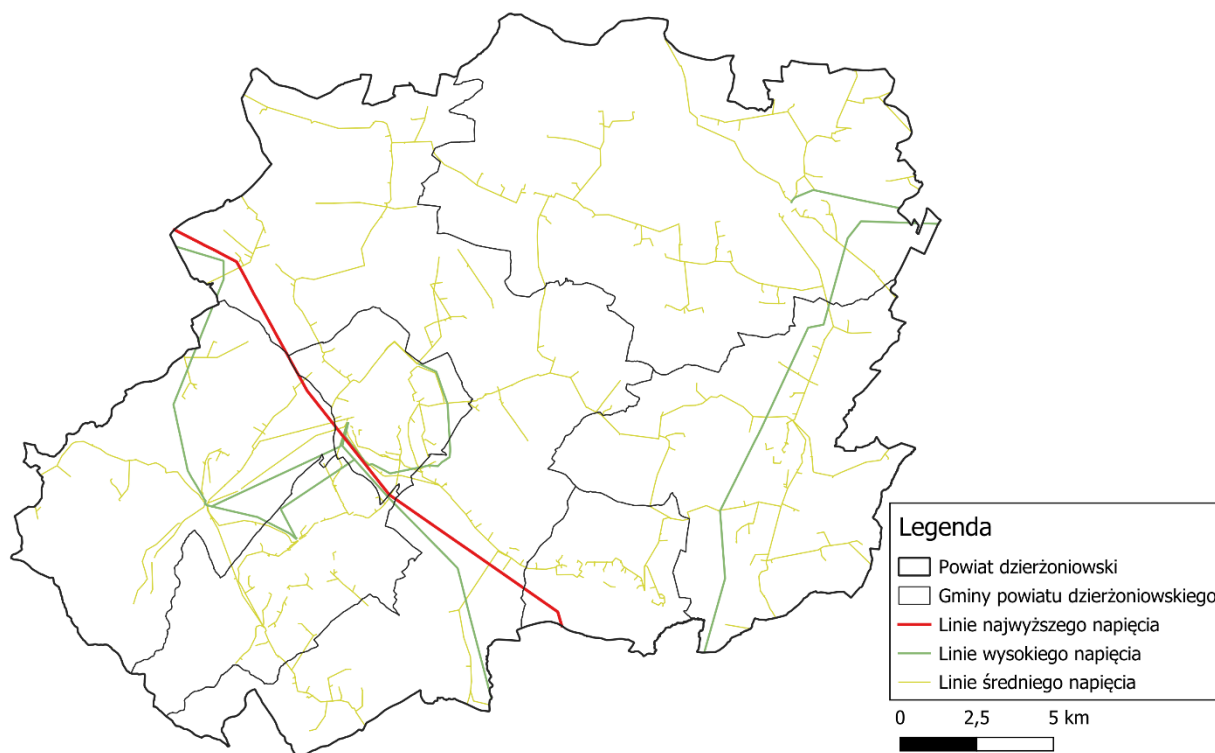
Na terenie gminy Łagiewnik TAURON Dystrybucja S.A. Oddział we Wrocławiu nie posiada stacji transformatorowych typu GPZ 110/20 kV. Stan techniczny sieci SN i nN oceniany jest jako dobry. Sieci elektroenergetyczne na terenie gminy Łagiewniki są sukcesywnie remontowane i przebudowywane. W skład sieci SN wchodzi linie napowietrzne z przewodami gołymi 20 kV oraz linie kablowe znajdujące się głównie w miejscowości Łagiewniki³¹.

Przebieg linii energetycznych przedstawiono na poniższym rysunku.

³⁰ Dane z TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu.

³¹ Dane z TAURON Dystrybucja S.A. Oddział we Wrocławiu.

Rysunek 27. Układ sieci elektroenergetycznych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Zgłoszonymi do Starostwa Powiatowego instalacjami wytwarzającymi pola elektromagnetyczne są:

- stacja elektroenergetyczna R-Uciechów w gminie Dzierżoniów,
- stacja elektroenergetyczna R-Dzierżoniów w mieście Dzierżoniów
- linia napowietrzna 110 kV relacji SE Dzierżoniów – SE Uciechów (S-270) w mieście Dzierżoniów³².

Stacje bazowe telefonii komórkowej

Instalacjami wytwarzającymi PEM są także stacje bazowe telefonii komórkowej w ilości 64 szt. (stan na dzień 15.05.2024 r.). Ich lokalizację na terenie powiatu dzierżoniowskiego przedstawiono na poniższym rysunku, a ilość z podziałem na gminy w tabeli.

³² Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

Rysunek 28. Ulokowanie stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: si2pem.gov.pl

Tabela 36. Ilość stacji bazowych telefonii komórkowej w gminach powiatu dzierżoniowskiego

Gmina	Ilość stacji bazowych
Bielawa	14
Dzierżoniów – miejska	20
Dzierżoniów – wiejska	6
Łagiewniki	5
Niemcza	10
Pieszczę	5
Piława Górna	4

źródło: Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie

Innymi instalacjami wytwarzającymi pola elektromagnetyczne są radiolinie:

- radiolinia Dzierżoniów w mieście Dzierżoniów,
- radiolinia OM Dzierżoniów w mieście Dzierżoniów,
- radiolinia DNI WB01, DNIWB007 w mieście Dzierżoniów,
- radiolinia Wielka Sowa w gminie Pieszczę,
- Cyfrowe Linie Radiowe Wielka Sowa w gminie Pieszczę³³.

³³ Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

5.3.2. Monitoring pól elektromagnetycznych

Monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS) prowadzony jest od 2008 r. W latach 2008–2020 pomiary wykonywano w trzyletnich cyklach pomiarowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Od 2021 r. monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2020 r., poz. 2311).

W ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznacza się w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców – 1 punkt pomiarowy,
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców – 2 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców – 3 punkty pomiarowe,
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców – 4 punkty pomiarowe,
- powyżej 200 000 mieszkańców – 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców – w każdym mieście.

W ramach monitoringu badawczego wyznacza się jeden punkt pomiarowy w każdej gminie wiejskiej, dla czteroletniego cyklu pomiarowego. Wartości dopuszczalne od 2020 r. wynoszą dla wysokich częstotliwości od 28 V/m do 61 V/m.

Ostatnie wyniki na terenie powiatu dzierżoniowskiego zaprezentowano w tabeli³⁴.

Tabela 37. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Lokalizacja punktu pomiarowego	Wynik pomiaru [V/m]
2021 r.	
Bielawa, ul. Hotelowa	0,4
Bielawa, ul. Strażacka	1,6
Dzierżoniów, ul. Gen. Sikorskiego/ Osiedle Jasne 22	1,4
Dzierżoniów, ul. Pocztowa 6	0,6
Piława Górna, ul. Fabryczna 4	0,7
Pieszycy, ul. Kopernika 10	0,8
Niemcza, ul. Herbowa	<0,3
Mościsko (gm. Dzierżoniów), ul. Pocztowa 1	<0,3
Łagiewniki, ul. Przemysłowa 3	1,1
2023 r.	
Bielawa, ul. Hotelowa	0,4
Bielawa, ul. Strażacka	0,6
Dzierżoniów, ul. Gen. Sikorskiego/ Osiedle Jasne 22	1,3
Dzierżoniów, ul. Pocztowa 2	0,6

źródło: GIOŚ

³⁴ Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych za rok 2021, 2023, GIOŚ, Warszawa 2022, 2024.

Na podstawie przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych. Poziom pól elektromagnetycznych w środowisku (tło elektromagnetyczne) na terenie całego województwa dolnośląskiego utrzymuje się na niskim poziomie, jednak systematycznie wzrasta, co spowodowane jest np. rozwojem sieci telekomunikacyjnych i stawianiem nowych stacji bazowych telefonii komórkowej. W ostatnich latach bardzo szybki rozwój branży telekomunikacyjnej przełożył się na wzrost liczby sztucznych źródeł pól elektromagnetycznych.

5.3.3. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Wzrost temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym może powodować zmiany w rozchodzeniu się pól elektromagnetycznych wokół emiterów, a w efekcie mieć negatywny wpływ na ludzi oraz środowisko. W celu zmniejszenia takiego wpływu należy zwiększać powierzchnię terenów zielonych oraz brać pod uwagę czynniki klimatyczne, podczas wybierania lokalizacji dla źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie PEM można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie urządzeń powodujące nadmierną emisję promieniowania mogącą negatywnie wpłynąć na środowisko oraz organizmy żywe.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne na terenie gminy powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat zagrożeń związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym oraz urządzeniami, które takie promieniowanie emitują.

Monitoring środowiska

Monitoring poziomów PEM w województwie dolnośląskim prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska GIOŚ we Wrocławiu. Badania prowadzi się w każdym mieście w dwuletnim cyklu pomiarowym oraz w każdej gminie wiejskiej w cyklu czteroletnim.

5.3.4. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none">utrzymujące się niskie wartości pól elektromagnetycznych we wszystkich rodzajach terenu	<ul style="list-style-type: none">wzrost liczby punktów mogących wytwarzać promieniowanie elektromagnetyczne

5.3.5. Analiza SWOT

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stały monitoring poziomu pól elektromagnetycznych. 2. Znacznie niższy od dopuszczalnego poziom promieniowania PEM. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalizacja potencjalnych źródeł PEM w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkaniowej. 2. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i elektroenergetycznej zwiększający ryzyko wzrostu natężenia pól elektromagnetycznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stała kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować PEM. 2. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych lokalizacji źródeł PEM, w sposób jak najmniej negatywnie wpływający na mieszkańców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie istniejących pól elektromagnetycznych przez nowe emitery. 2. Dynamiczny rozwój telekomunikacji oraz wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną.

5.4. Gospodarowanie wodami

Podstawową jednostką gospodarki wodnej w myśl polskiego prawa, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) jest jednolita część wód. Jednolite części wód dzielimy na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) i jednolite części wód podziemnych (JCWPd).

- **Jednolita część wód powierzchniowych** – rozumie się przez to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak:
 - jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny,
 - sztuczny zbiornik wodny,
 - struga, strumień, potok, rzeka i kanał lub ich części,
 - morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne;
- **Jednolita część wód podziemnych** – rozumie się przez to określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

5.4.1. Wody powierzchniowe

Obszar powiatu dzierżoniowskiego znajduje się w dorzeczu dwóch dopływów Odry: Ślęzy i Bystrzycy, tylko niewielka część jego obszaru (okolice Ostroszowic) należy do dorzecza Nysy Kłodzkiej. Przeważająca część powiatu znajduje się w dorzeczu Piławy, cieku III rzędu, prawobrzeżnego dopływu Bystrzycy, obejmującego swoim zasięgiem znaczny obszar północnych stoków Gór Sowich. Zasoby wód powierzchniowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego są ubogie, czego powodem jest górzyste ukształtowanie dużej części terenu powiatu, charakteryzujące się znacznymi spadkami, co powoduje brak naturalnej retencji i szybki odpływ wód powierzchniowych. Główne zbiorniki wód powierzchniowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego znajdują się w Sieniawce (7,6 ha, 140 tys. m³), Łagiewnikach (11,4 ha, 310 tys. m³) i w Bielawie (zbiornik Sudety 24 ha, 1 340 tys. m³). Na obszarze powiatu dzierżoniowskiego znajduje się również szereg większych i mniejszych

stawów, zwykle w obniżeniach dolin rzecznych lub cieków wodnych, m.in. w rejonie Ligoty Małej, Niemczy, Owiesna, Stoszowa, Bratoszowa, Dobrocina, Piławy Dolnej, Goli Dzierżoniowskiej³⁵.

Tabela 38. Wykaz głównych cieków wodnych przepływających przez powiat dzierżoniowski

Nazwa ciek	Długość ciek w granicach powiatu dzierżoniowskiego [m]
Czarna Woda	879
Słocina	6 315
Bielawica	11 725
Brzęczek	11 430
Gniły	10 811
Pieszycycki Potok	12 380
Kłomnica	14 638
Miła	1 409
Rogoźnica	7 643
Piława	30 623

źródło: RZGW

Obszar powiatu dzierżoniowskiego zgodnie z II aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2023 r., poz. 335), obowiązującą na lata 2022–2027, leży w zlewniach 16 rzecznych JCWP, które zostały przedstawione poniżej.

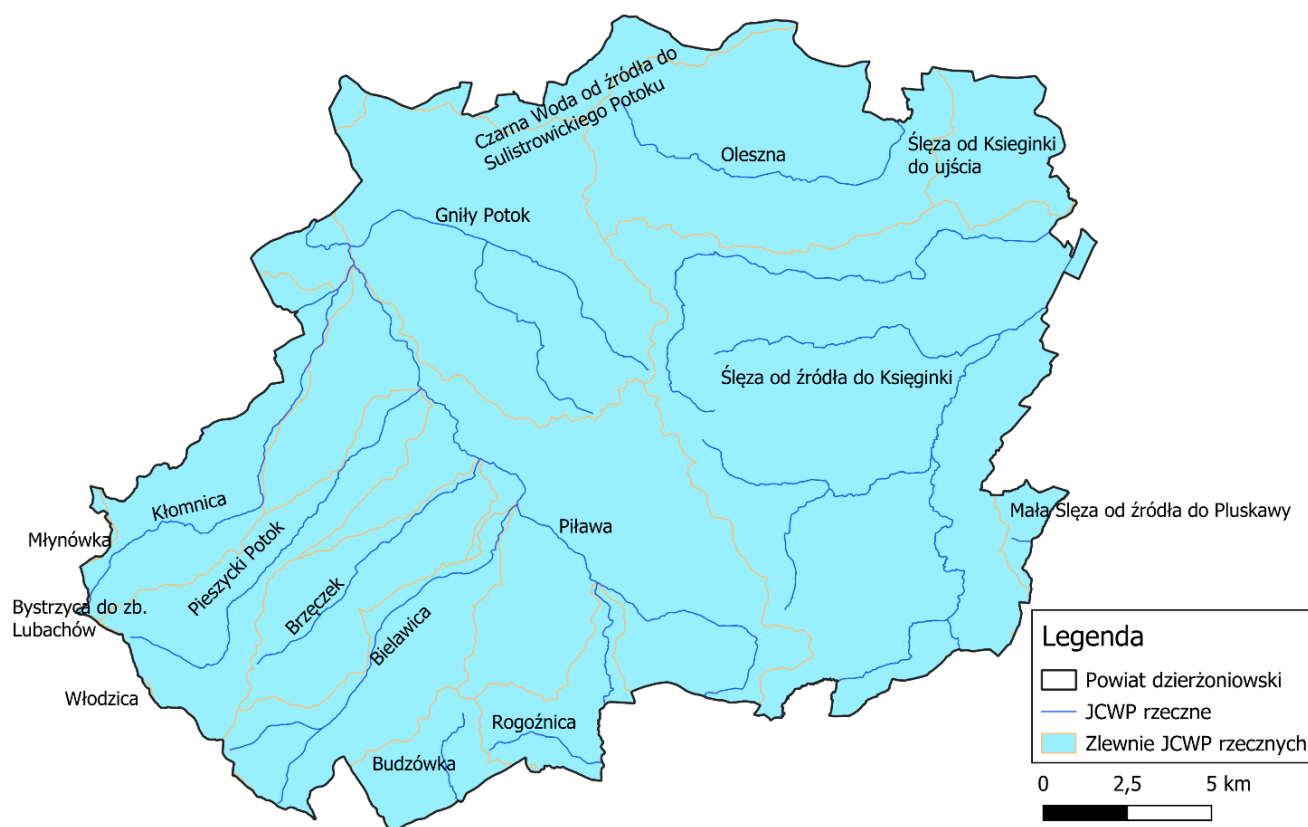
Tabela 39. JCWP znajdujące się na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Kod JCWP	Nazwa JCWP
RW6000031341959	Bystrzyca do zb. Lubachów
RW60001113369	Śłęza od Księginki do ujścia
RW6000061344349	Brzęczek
RW600006134449	Pieszycycki Potok
RW600003122499	Włodzica
RW60000312329	Budzówka
RW600006134429	Bielawica
RW6000061336191	Śłęza od źródła do Księginki
RW6000091336459	Mała Śłęza od źródła do Pluskawy
RW600006134469	Kłomnica
RW60000313419529	Młynówka
RW600003133629	Oleszna
RW600003134659	Czarna Woda od źródła do Sulistrowickiego Potoku
RW6000061344136	Rogoźnica
RW600006134499	Piława
Piława	Gniły Potok

źródło: Karty charakterystyk JCWP, PGW WP

³⁵ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Dzierżoniowskiej, Dzierżoniów, czerwiec 2021.

Rysunek 29. Powiat dzierżoniowski na tle JCWP

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW WP

5.4.2. Jakość wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach PMŚ wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2024 r., poz. 1087) przy czym zgodnie z ust. 3 tego artykułu badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych oraz obserwacje elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego należą do kompetencji organów Inspekcji Ochrony Środowiska.

Zgodnie z ustawą – Prawo wodne, realizacja monitoringu wód powierzchniowych ma na celu m.in. pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami i oceny osiągnięcia celów środowiskowych przypisanych jednolitym częściom wód powierzchniowych, czyli oddzielnym i znaczącym elementom wód powierzchniowych, takim jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny; sztuczny zbiornik wodny; struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części; morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Podstawę prawną dokonanej klasyfikacji stanu wód stanowi Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych

(Dz.U. z 2021 r., poz. 1475). Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.).

Tabela 40. Ocena stanu JCWP zlokalizowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nazwa JCWP	Status JCWP*	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan ogólny	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP
Bystrzyca do zb. Lubachów	SZCW	słaby	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V) fitobentos, ichtiofauna	poniżej dobrego	nikiel, bromowane difenyletery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasilających: ścieki przemysłowe i komunalne. Główne źródło presji hydromorfologicznych: budowle piętrzące – rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) – rzeki główne, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) – rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe – rzeki główne i rzeki pozostałe, górnictwo – rzeki pozostałe.
Śleza od Ksieginki do ujścia	SZCW	słaby	przewodność, azot ogólny, fitobentos, makrofity, makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren, benzo(g,h,i)perylene, fluoranten, rtęć, izoproturon, bromowane difenyletery, heptachlor	zły	Główne źródło presji troficznych: odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta – rzeki główne, budowle piętrzące – rzeki główne, wały przeciwpowodziowe – rzeki główne. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; nieznanne (substancje zakazane).
Brzęczek	SZCW	zły	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos, makrobezkręgowce	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel, bromowane difenyletery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasilających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta – rzeki główne, obiekty mostowe – rzeki główne. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport,

Nazwa JCWP	Status JCWP*	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan ogólny	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP
			wce, ichtiofauna				turystyka, odpływ miejski; punktowe – przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk; nieznanne (substancje zakazane).
Pieszycki Potok	NAT	zły	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos, makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel, bromowane difenyloetery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: obiekty mostowe – rzeki główne. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.
Włodzica	SZCW	umiarkowany	azot azotanowy	poniżej dobrego	benzo(a)piren, bromowane difenyloetery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja. Główne źródło presji hydromorfologicznych: budowle piętrzące – rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) – rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe – rzeki główne i rzeki pozostałe. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.
Budzówka	NAT	umiarkowany	BZT5, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos	brak danych	nie dotyczy	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: budowle regulacyjne (opaski brzegowe, ostrogi, tamy podłużne) – rzeki główne, obiekty mostowe – rzeki pozostałe.

Nazwa JCWP	Status JCWP*	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan ogólny	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP
Bielawica	SZCW	zły	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos, makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel, bromowane difenyloetery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta – rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe – rzeki główne i rzeki pozostałe. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.
Śleza od źródła do Księginki	NAT	umiarkowany	przewodność, azot ogólny, fitobentos, makrobezkręgowce	poniżej dobrego	benzo(a)piren, benzo(b)fluoranten, benzo(g,h,i)perylen; bromowane difenyloetery, rtęć, heptachlor	zły	Główne źródło presji troficznych: odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: budowle piętrzące – rzeki główne, obiekty mostowe – rzeki pozostałe, górnictwo – rzeki główne. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; nieznane (substancje zakazane).
Mała Śleza od źródła do Pluskawy	SZCW	umiarkowany	OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor fosforanowy (V), nie dotyczy	brak danych	nie dotyczy	zły	Główne źródło presji troficznych: odpływ miejski (wody opadowe). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta – rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące – rzeki pozostałe, wały przeciwpowodziowe – rzeki główne.

Nazwa JCWP	Status JCWP*	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan ogólny	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP
Kłomnica	NAT	zły	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V); fitobentos, makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel, bromowane difenylotery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: obiekty mostowe – rzeki główne i rzeki pozostałe. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.
Młynówka	NAT	dobry	nie dotyczy	poniżej dobrego	benzo(a)piren, bromowane difenylotery	zły	Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.
Oleszna	NAT	umiarkowany	BZT5, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos	brak danych	nie dotyczy	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym).
Czarna Woda od źródła do Sulistrowickiego Potoku	NAT	słaby	BZT5, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), makrofity	brak danych	nie dotyczy	zły	Główne źródło presji troficznych: odpływ miejski (wody opadowe). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: obiekty mostowe – rzeki pozostałe, wały przeciwpowodziowe – rzeki główne.
Rogoźnica	NAT	zły	BZT5, OWO, przewodność,	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel;	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz źródła bytowe i komunalne

Nazwa JCWP	Status JCWP*	Stan/potencjał ekologiczny	Wskaźniki determinujące stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Wskaźniki determinujące stan chemiczny	Stan ogólny	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP
			azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos, makrobezkręgowce, ichtiofauna		bromowane difenyletery		(rozproszone). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta – rzeki główne, obiekty mostowe – rzeki główne. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.
Piława	SZCW	umiarkowany	OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, fitobentos, makrobezkręgowce	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel; bromowane difenyletery	zły	Główne źródło presji troficznych: źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji hydromorfologicznych: budowle piętrzące – rzeki główne. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; punktowe – przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk, punktowe – przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk; nieznane (substancje zakazane).
Gniły Potok	SZCW	zły	BZT5, OWO, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy (V), fitobentos, makrobezkręgowce, ichtiofauna	poniżej dobrego	benzo(a)piren, nikiel; bromowane difenyletery	zły	Główne źródło presji troficznych: nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone). Główne źródło presji zasalających: eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym). Główne źródło presji hydromorfologicznych: prostowanie koryta – rzeki główne i rzeki pozostałe. Główne źródło presji chemicznych: rozproszone – rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski.

źródło: Karty charakterystyki JCWP, PGW WP

*NAT – naturalna SZCW – silenie zmieniona część wód

Ścieki odprowadzane do wód powierzchniowych stanowią najbardziej istotną presję na ten komponent środowiska i mają znaczny wpływ na jego stan – ścieki komunalne ze względu na ich ilość, a ścieki przemysłowe z uwagi na zawarte w nich zanieczyszczenia. Wiele miejscowości wiejskich nadal nie ma podłączenia do sieci kanalizacyjnej, co zmusza ich do korzystania z indywidualnych systemów, takich jak zbiorniki bezodpływowe. W Polsce duży problem stanowi wprowadzanie ścieków bytowych nieoczyszczonych do środowiska z nieszczelnych zbiorników, co generuje znaczące pogorszenie jakości wód.

Drugim istotnym czynnikiem wpływającym na jakość wód powierzchniowych jest prowadzona działalność rolnicza na obszarach pozamiejskich. W produkcji roślinnej istotnym czynnikiem mogącym wpływać na presję na wody jest stopień i sposób nawożenia gleb. Wymywanie nawozów i środków ochrony roślin do wód powierzchniowych powoduje zanieczyszczenie ich substancjami, które w konsekwencji prowadzą do eutrofizacji.

Do pozostałych presji troficznych determinujących stan wód należą: wody opadowe, presje chemiczne, takie jak: transport, turystyka, przemysł, odcieki ze składowisk.

5.4.3. Wody podziemne

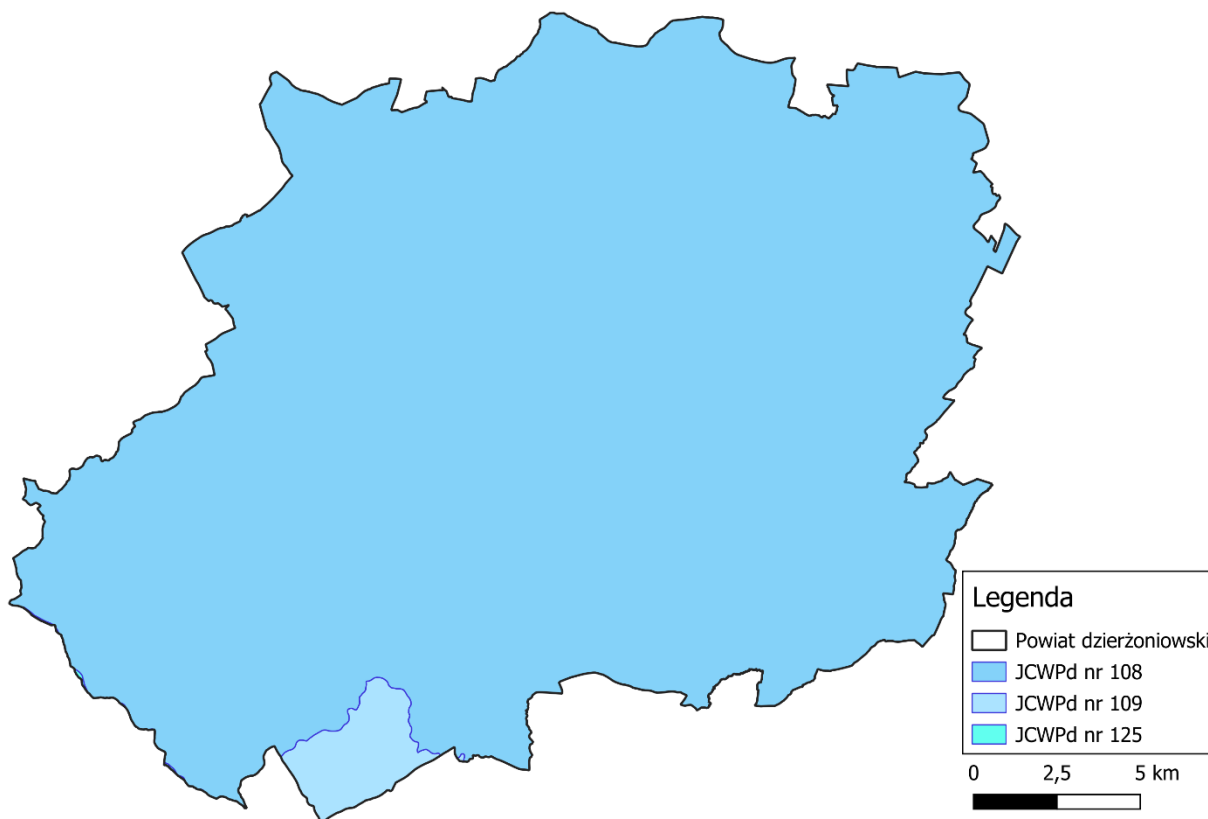
Powiat dzierżoniowski znajduje się w zasięgu 3 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd): 108, 109 (niewielkie fragmenty wzdłuż południowo-zachodniej granicy) i 125, scharakteryzowanych poniżej na podstawie II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2023 r., poz. 335), obowiązującej na lata 2022–2027.

Tabela 41. Charakterystyka JCWPd na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Numer JCWPd	108	109	125
Powierzchnia [km ²]	2 753,75	4 262,51	1 037,84
Województwa	dolnośląskie	dolnośląskie, opolskie	dolnośląskie
Powiaty	Wałbrzych, Wrocław, dzierżoniowski, jaworski, kłodzki, oławski, strzebiński, wałbrzyski, wrocławski, ząbkowicki, średzki, świdnicki	Wrocław, brzeski, dzierżoniowski, kłodzki, namysłowski, nyski, oleśnicki, opolski, oławski, prudnicki, strzebiński, wrocławski, ząbkowicki	dzierżoniowski, kłodzki, wałbrzyski, ząbkowicki
Gminy powiatu dzierżoniowskiego	Bielawa, Dzierżoniów – miejska i wiejska, Niemcza, Pieszycy, Piława Górna, Łagiewniki	Dzierżoniów – wiejska	Bielawa, Dzierżoniów – wiejska, Pieszycy
Dorzecze	Odry	Odry	Odry
Region wodny	Środkowej Odry	Środkowej Odry	Środkowej Odry
Obszar bilansowy	Nysa Kłodzka, Bóbr, Kaczawa, Bystrzyca - Ślęza, Przyodrze (WR)	Widawa i Stobrawa (GL), Widawa i Stobrawa (WR), Nysa Kłodzka, Bystrzyca – Ślęza, Osobłoga i Stradunia, Przyodrze (GL), Przyodrze (WR)	Nysa Kłodzka, Bystrzyca – Ślęza, Łaba, Morawa

źródło: Karty charakterystyk JCWPd, PGW WP

Rysunek 30. Powiat dzierżoniowski na tle JCWPd

źródło: : opracowanie własne na podstawie danych PGW WP

5.4.4. Jakość wód podziemnych

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2024 r., poz. 1087) zobowiązuje Państwową Służbę Hydrogeologiczną do wykonywania badań i oceny stanu wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych. Badania i klasyfikację wód podziemnych w punktach sieci krajowej w ramach PMŚ wykonuje Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie przy koordynacji i na zlecenie GIOŚ, natomiast w sieci regionalnej wykonuje WIOŚ.

Celem monitoringu wód podziemnych jest dostarczenie informacji o jakości tych wód, obserwacja zachodzących zmian chemizmu oraz sygnalizacja zagrożeń w skali regionu i kraju. Wyniki badań i ocen są pomocne do optymalizacji związanych z ochroną i gospodarowaniem zasobami wód działających, mających na celu utrzymanie lub osiągnięcie ich dobrego stanu. Wyniki ostatnich badań w ramach sieci krajowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego, przedstawiono w poniższej tabeli³⁶.

³⁶ 2022 – Klasy jakości wód podziemnych – monitoring jakości wód podziemnych – monitoring diagnostyczny, GIOŚ, Warszawa 2023. 2023 – Klasy jakości wód podziemnych – monitoring jakości wód podziemnych – monitoring operacyjny, GIOŚ, Warszawa 2024.

Tabela 42. Wyniki pomiarów JCWPd w ramach sieci krajowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Wskaźnik	Wartość	
Numer JCWPd	108	
Gmina	Piława Górna	
Miejscowość	Piława Górna	
Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	13,50	
Zwierciadło wody	swobodne	
Rodzaj punktu pomiarowego	studnia wiercona	
Użytkowanie terenu	zabudowa miejska luźna	
Rok badań	2022	2023
Klasa jakości*	IV	IV

źródło: GIOŚ

Poniżej przedstawiono wyniki badań z ostatnich lat w ramach sieci regionalnej.

Tabela 43. Wyniki pomiarów JCWPd w ramach sieci regionalnej na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Wskaźnik	Wartość			
Numer JCWPd	108	108	108	
Gmina	Dzierżoniów	Dzierżoniów	Niemcza	
Miejscowość	Uciechów	Kielczyn	Niemcza	
Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	-	39,5	65,3	
Zwierciadło wody	-			
Rodzaj punktu pomiarowego	-	studnia wiercona	studnia wiercona	
Rok badań	2020	2022	2021	2022
Klasa jakości*	IV	IV	I	I

źródło: GIOŚ

* I – wody bardzo dobrej jakości,
 II – wody dobrej jakości,
 III – wody zadowalającej jakości,
 IV – wody niezadowalającej jakości,
 V – wody złej jakości.

Poniżej przedstawiono ocenę stanu wód podziemnych wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2148).

Tabela 44. Ocena stanu JCWPd na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nr JCWPd	Stan	Ocena
108	chemiczny	dobry
	ilościowy	dobry
	ogólny	dobry
109	chemiczny	dobry
	ilościowy	dobry
	ogólny	dobry
125	chemiczny	dobry
	ilościowy	dobry
	ogólny	dobry

źródło: Karty charakterystyki JCWP, PGW WP

5.4.5. Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2024 r., poz. 1087) powódź to: czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych. Ze względu na źródło oraz mechanizmy powstania, powódzie występujące na obszarze Polski dzieli się na:

- powódzie rzeczne o mechanizmie naturalnego wezbrania,
- powódzie rzeczne powstałe w wyniku przelania lub zniszczenia obwałowań przeciwpowodziowych,
- powódzie rzeczne zimowe o mechanizmie zatorowym,
- powódzie opadowe, związane z zalaniem terenu wodami pochodzącymi bezpośrednio z opadów deszczu lub z topnienia śniegu,
- powódzie od wód podziemnych,
- powódzie od strony morza,
- powódzie powstałe w wyniku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzących.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową na terenie województwa pomorskiego odpowiadają Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie we Wrocławiu oraz organy administracji rządowej i samorządowej.

Mapy zagrożenia powodziowego oraz ryzyka powodziowego

Zgodnie z wymogami Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie przygotowuje mapy zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapy ryzyka powodziowego (MRP). Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się w szczególności:

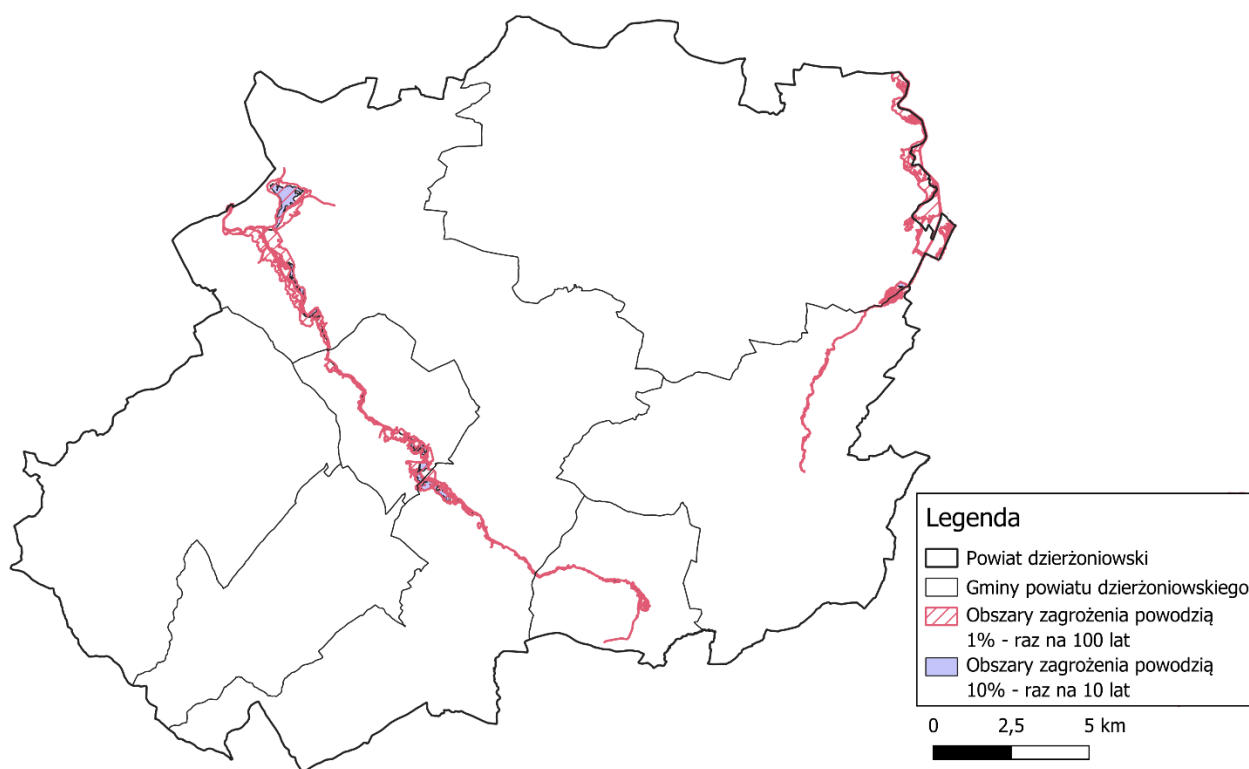
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat) lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat).
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - wału przeciwpowodziowego,
 - wału przeciwsztormowego,
 - budowli piętrzącej.

MRP określają natomiast wartości potencjalnych strat powodziowych, gdzie uwzględniane są obiekty narażone na zalanie w przypadku wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Obiekty te pozwalają na ocenę ryzyka powodziowego dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej.

Podwyższone sumy opadów atmosferycznych, wymuszone przez barierę górską, powodują występowanie gwałtownych wezbrań, które mogą stanowić zagrożenie powodziowe, zwłaszcza na obszarze przedgórskim. Na poniższej mapie zaprezentowano zagrożenie powodziowe. Występuje ono wzdłuż rzeki Piława przepływającej przez gminy Dzierżoniów (miejska i wiejska) i Piława Górna oraz we wschodniej części powiatu, od strony rzeki Śleza, w gminach Łagiewniki i Niemcza.

Rysunek 31. Zagrożenie powodziowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW WP

5.4.6. Zagrożenie suszą

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Wyróżnia się następujące typy suszy:

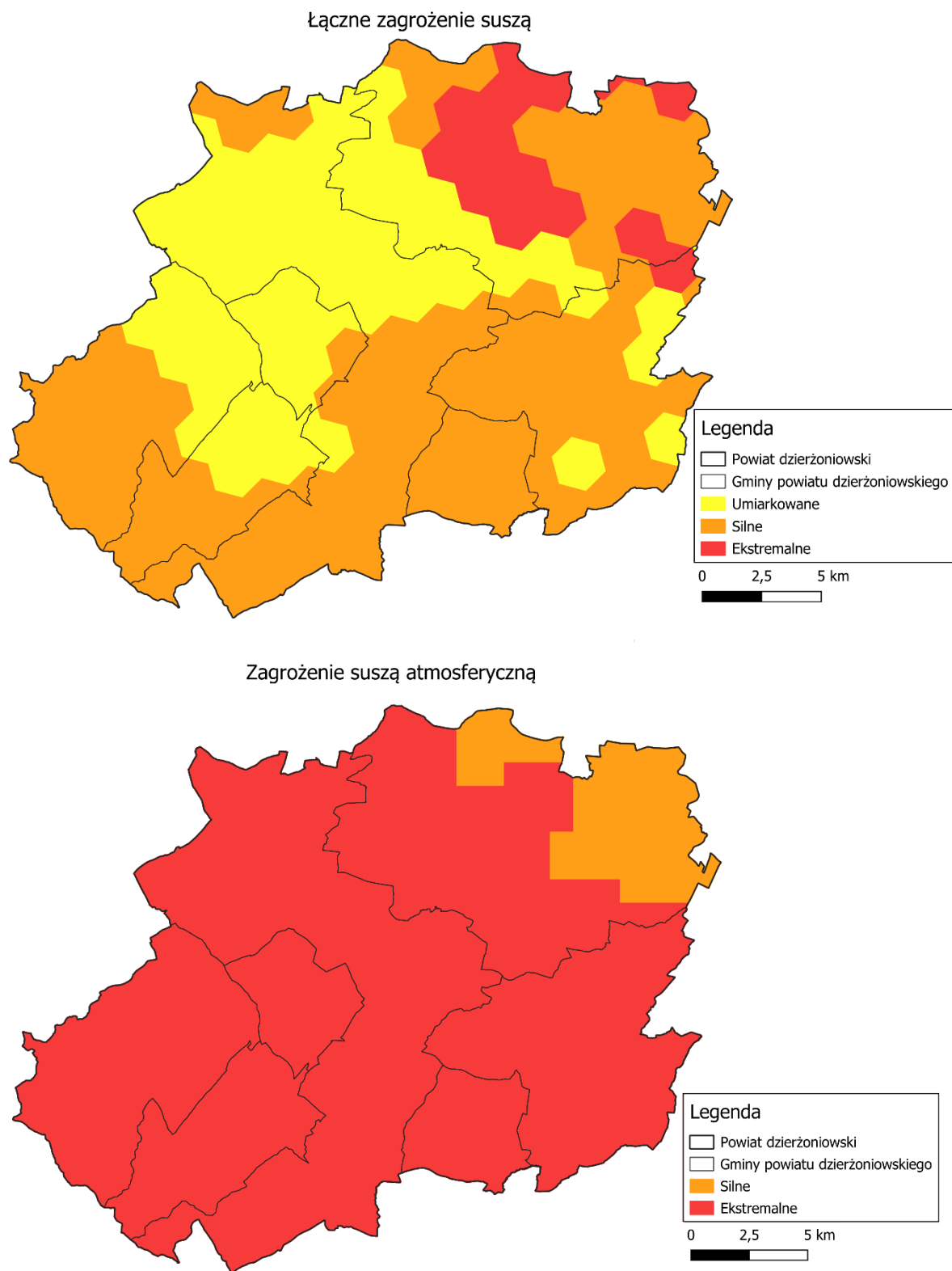
- Susza atmosferyczna – związana z deficytem opadów atmosferycznych, niemożliwe jest zminimalizowanie czy usunięcie suszy atmosferycznej. Pojawia się wówczas, gdy opady występują poniżej średniej wieloletniej lub jest ich całkowicie brak.
- Susza rolnicza – definiowana jako okres, w którym wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej.
- Susza hydrologiczna – odnosząca się do okresu, gdy przepływy w rzekach spadają poniżej przepływu średniego, a w przypadku przedłużającej się suszy meteorologicznej obserwuje się znaczne obniżenie poziomu zalegania wód podziemnych.
- Susza hydrogeologiczna – nazywana również niżówką hydrogeologiczną, przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych. Zjawisko tego rodzaju suszy jest zwykle poprzedzone powyższymi rodzajami suszy. Wstępna faza objawia się m.in. wysychaniem studni.

Susza, obok zjawiska powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych i bezpośrednich zjawisk naturalnych oddziałujących na środowisko, gospodarkę i lokalne społeczności. Jednakże w przeciwieństwie do powodzi nie ma praktycznie możliwości prowadzenia działań doraźnych, które przyczynią się do zminimalizowania skutków suszy. W walce z suszą potrzebne są działania długofalowe, strategiczne które poprzez swą ilość przyczynią się do minimalizowania jej skutków. Takim działaniem jest m.in. opracowanie planu przeciwdziałania skutkom suszy, który jest głównym, strategicznym dokumentem w Polsce, zgodnie z którym prowadzi się walkę z suszą.

Dnia 15 lipca 2021 r. przyjęto Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 r. poz. 1615). Celem dokumentu jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Dzięki realizacji jego założeń możliwe będzie zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wody niezbędnej dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej. Realizacja działań zawartych w Planie przyczyni się do ograniczenia zjawiska suszy oraz minimalizowania skutków suszy. Wraz z planami gospodarowania wodami oraz planami zarządzania ryzykiem powodziowym stanowić będzie program przyczyniający się do zintegrowanej ochrony wód i gospodarki wodami. Jego celem jest zapewnienie dobrej jakości oraz wystarczającej ilości wód służących wszystkim działom gospodarki narodowej oraz środowisku naturalnemu. W ramach opracowania Planów zostanie dokonana identyfikacja i hierarchizacja obszarów zagrożonych wystąpieniem zjawiska suszy na poszczególnych obszarach dorzeczy, ocena potrzeb w zakresie ochrony przed suszą. Zostanie również opracowany zestaw działań mający na celu zapobieganie i łagodzenie skutków suszy na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Zgodnie z danymi zawartymi w dokumencie powiat dzierżoniowski położony jest w obszarze ekstremalnie,

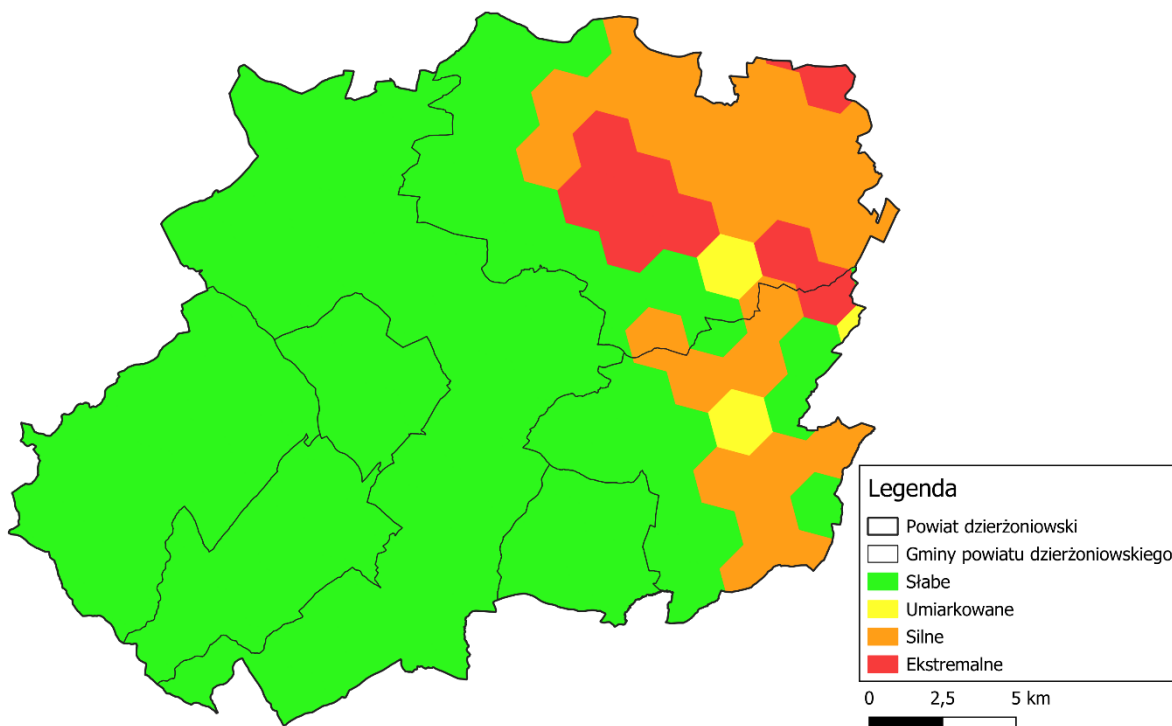
silnie i umiarkowanie zagrożonym suszą. Największe zagrożenie dotyczy suszy atmosferycznej i hydrogeologicznej³⁷.

Rysunek 32. Zagrożenie suszą na terenie powiatu dzierżoniowskiego

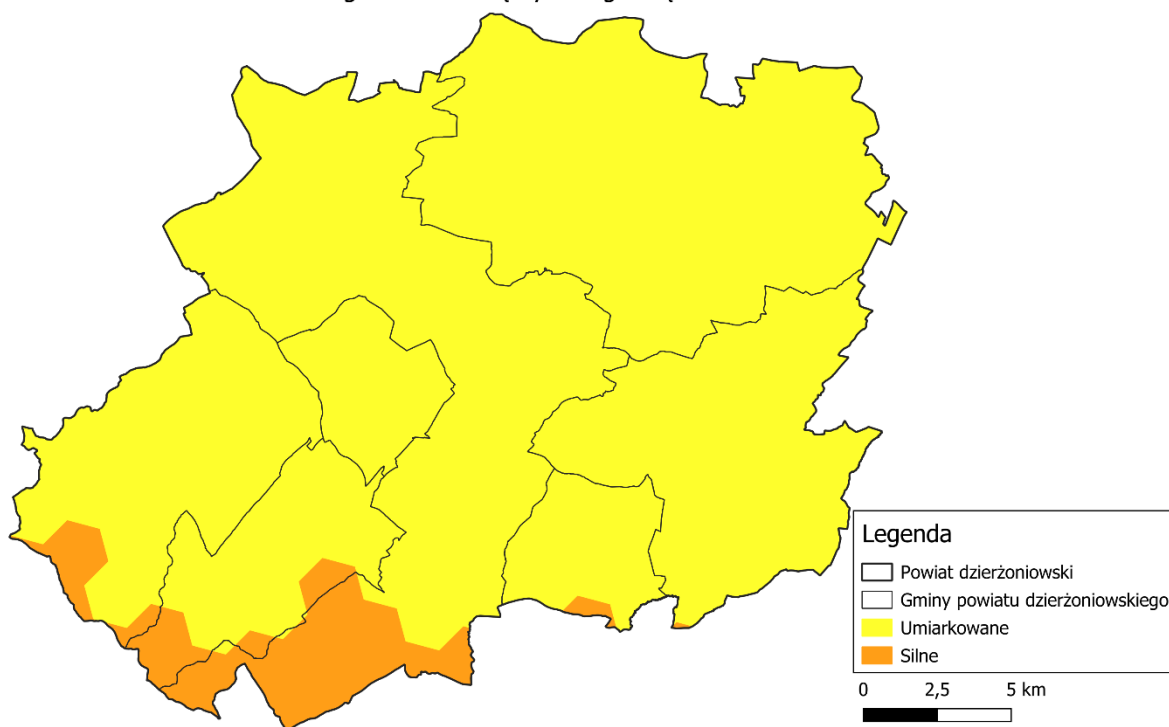

³⁷ Plan przeciwdziałania skutkom suszy, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (poz. 1615), Warszawa 2021.

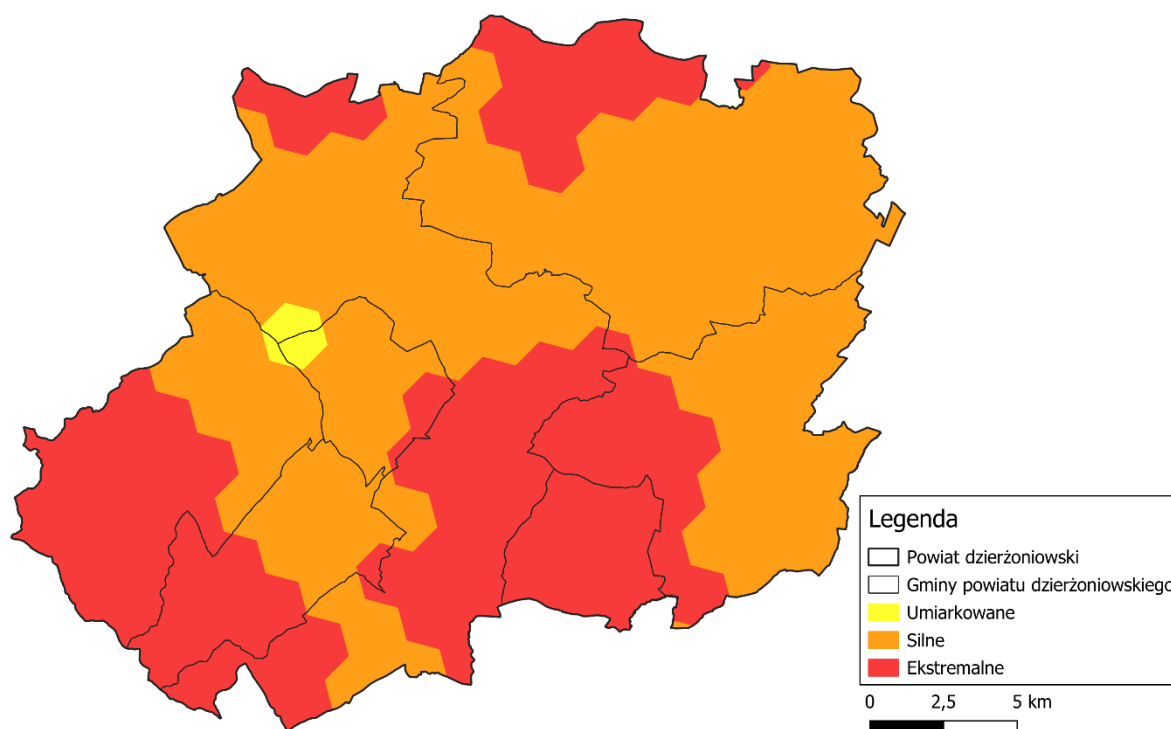
Zagrożenie suszą rolniczą

Zagrożenie suszą hydrologiczną

Zagrożenie suszą hydrogeologiczną

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW WP

Mieszkańcy z terenu powiatu dzierżoniowskiego mają możliwość korzystania z programów ogólnokrajowych. W ramach funkcjonującego w latach 2020–2024 Programu Priorytetowego „Moja Woda” na realizację przedsięwzięć polegających na budowie instalacji pozwalających na zbieranie, retencjonowanie i wykorzystywanie wód opadowych oraz roztopowych na terenie nieruchomości, na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2023 r. WFOŚiGW we Wrocławiu zawarł z beneficjentami umowy na budowę zbiorników retencyjnych, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 45. Realizacja programu „Moja Woda” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2021 – umowy zakończone i rozliczone

Gmina	Liczba zamontowanych zbiorników retencyjnych	Rzeczywista objętość zamontowanych zbiorników retencyjnych [m ³]	Kwota dofinansowania [zł]
Powiat	45	327,7	228 957,07
Bielawa	9	39,1	42 754,53
Dzierżoniów – miejska	0	0	0
Dzierżoniów – wiejska	19	254,5	112 080,13
Łagiewniki	5	5	20 528,31
Niemcza	1	3,1	3 842,78
Pieszycy	7	9	33 203,12
Piława Górna	4	17	16 548,20

źródło: WFOŚiGW

Tabela 46. Realizacja programu „Moja Woda” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2023 r. – umowy zawarte

Gmina	Liczba zamontowanych zbiorników retencyjnych	Planowana objętość zamontowanych zbiorników retencyjnych [m ³]	Kwota dofinansowania [zł]
Powiat	34	331	198 697,08
Bielawa	9	45	54 000,00
Dzierżoniów – miejska	0	0	0
Dzierżoniów – wiejska	16	255	90 697,08
Łagiewniki	3	5	18 000,00
Niemcza	0	0	0
Pieszycy	2	9	12 000,00
Piława Górna	4	17	24 000,00

źródło: WFOŚiGW

5.4.7. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Przeprowadzone analizy wskazują na zwiększenie się prawdopodobieństwa występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, mogących spowodować zalewanie obszarów, na których gospodarka przestrzenna prowadzona jest w sposób nieodpowiedni. Przewidywane jest również skrócenie się okresu zalegania warstwy śnieżnej co może mieć skutki pozytywne (mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi roztopowych) jak i negatywne (niedobór wód i susze). Planowane działania mają na celu usprawnienie funkcjonowania w warunkach nadmiaru, jak i niedoboru wody. Osiągnięcie tego planowane jest poprzez zreformowanie struktur gospodarki wodnej z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu, opracowanie i wdrożenie metod oceny ryzyka powodziowego i ryzyka podtopień, odpowiednie zarządzanie ryzykiem powodziowym oraz przywracanie i utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych.

Zgodnie z projektem KLIMADA³⁸, rekomendowanymi kierunkami działań adaptacyjnych są:

- zwiększenie poziomu ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałanie osuwiskom i deficytowi wodnemu;
- powiązanie systemu dolin rzecznych z systemem obszarów chronionych;
- uwzględnianie problemu gwałtownych zmian temperatury, ulewnych opadów, oblodzenia i silnych wiatrów w inwestycjach budowlanych, transportowych i energetycznych;
- rozwijanie alternatywnych źródeł produkcji energii na poziomie lokalnym;
- tworzenie systemów wczesnego ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami powodziowymi.

³⁸ Projekt KLIMADA to opracowanie i wdrożenie strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w zakresie gospodarowania wodami należą powodzie, podtopienia oraz susze.

Zagrożenie powodziowe oraz zagrożenie podtopieniami

MZP oraz MRP wskazują, iż teren powiatu dzierżoniowskiego jest zagrożony powodzią.

Susza

Powiat dzierżoniowski leży w obszarze ekstremalnie, silnie i umiarkowanie zagrożonym suszą.

Dużym zagrożeniem dla wód jest również spływ zanieczyszczeń z powierzchni ziemi czy nielegalne zrzuty ścieków.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące gospodarowania wodami powinny dotyczyć zagadnień takich jak: racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona wód przed zanieczyszczeniami oraz zwiększenie świadomości na temat wpływu rolnictwa na stan wód.

Monitoring środowiska

Monitoring wód powierzchniowych w województwie dolnośląskim prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska GIOŚ we Wrocławiu. W ramach monitoringu prowadzone są badania wód rzecznych i jeziornych. Wykonawcą monitoringu wód podziemnych (chemicznego i ilościowego) jest Państwowa Służba Hydrogeologiczna na zlecenie GIOŚ. Kontrolą sytuacji hydrologicznej zajmuje się również RZGW we Wrocławiu.

5.4.8. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> stały monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, dotacje na realizację zadań w zakresie małej retencji. 	<ul style="list-style-type: none"> utrzymywanie się złego stanu wód powierzchniowych, utrzymywanie się niezadowalającej jakości wód podziemnych w wybranych punktach monitoringowych na terenie powiatu, zmiany klimatyczne sprzyjające występowaniu suszy i powodzi.

5.4.9. Analiza SWOT

GOSPODAROWANIE WODAMI	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> Stąły monitoring w ramach PMŚ wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu. Dobry stan chemiczny, ilościowy i ogólny jednolitych części wód podziemnych w obrębie których leży powiat dzierżoniowski Realizacja zadań w zakresie małej retencji. Niewielki obszar zagrożony powodzią. 	<ol style="list-style-type: none"> Zły stan ogólny wód powierzchniowych. Wody podziemne niezadowalającej jakości w wybranych punktach monitoringowych na terenie powiatu. Występujące obszary zagrożenia powodziowego. Silne, umiarkowane i ekstremalne łączne zagrożenie suszą. Ubogie zasoby wód powierzchniowych spowodowane brakiem naturalnej retencji.

GOSPODAROWANIE WODAMI	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Retencjonowanie wód. 2. Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej, nowoczesnych technologii w przemyśle i gospodarki o obiegu zamkniętym. 3. Edukacja społeczeństwa dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów wodnych 4. Realizacja inwestycji w dziedzinie infrastruktury przeciwpowodziowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak środków na realizację inwestycji kanalizacyjnych. 2. Podatność wód powierzchniowych na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego. 3. Spływy powierzchniowe, wymywanie nawozów i środków ochrony roślin z pól. 4. Przedostawanie się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń z dzikich składowisk odpadów, nieszczelnych zbiorników bezodpływowych i kanalizacji. 5. Zmiany klimatu i brak możliwości przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych.

5.5. Gospodarka wodno-ściekowa

Obsługą sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie powiatu zajmują się:

- Wodociąg i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie – obsługuje gminy Bielawa, Dzierżoniów (miejska i wiejska), Niemcza, Pieszycy i Piława Górna,
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach – obsługuje gminę Łagiewniki,
- Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Niemczy – obsługuje gminę Niemcza.

5.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Powiat dzierżoniowski posiadał na koniec 2023 r. sieć wodociągową o długości 503,7 km z 9 647 podłączeniami do budynków mieszkalnych oraz zbiorowego mieszkania. Dostarczono nią do gospodarstw domowych 2 684,8 dam³ wody. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wyniosło 28,2 m³. Największy odsetek mieszkańców ma dostęp do sieci wodociągowej w gminach miejskiej i wiejskiej Dzierżoniów – 100%, najmniejszy – ok. 75% w gminach Pieszycy i Niemcza. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci wodociągowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

Tabela 47. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Gmina	Długość eksploatowanej sieci wodociągowej [km]		Przyłącza sieci prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]		Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]		Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności [%]		Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]		Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]		Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [dam ³]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Powiat dzierżoniowski	482,2	503,7	9 583	9 647	90 271	b.d.	94,2	b.d.	2 674,1	2 684,8	27,8	28,2	3 375,5	3 344,9
Bielawa	68,9	75,9	2 342	2 350	27 500	b.d.	97,0	b.d.	825,6	836,7	29,0	29,7	984,8	979,5
Dzierżoniów – miejska	83,9	95,9	2 880	2 890	31 058	b.d.	100,0	b.d.	962,8	954,6	30,8	31,0	1 280,1	1 252,4
Dzierżoniów – wiejska	115,6	116,7	1 222	1 225	9 190	b.d.	100,0	b.d.	227,9	232,0	24,8	25,3	274,1	273,3
Łagiewniki	87,7	87,8	1 478	1 516	6 483	b.d.	90,1	b.d.	171,0	171,0	23,7	23,9	199,0	202,0
Niemcza	58,0	58,0	620	624	3 849	b.d.	75,1	b.d.	157,4	153,7	30,6	30,3	249,6	244,2
Pieszycy	45,4	46,7	587	587	6 722	b.d.	74,9	b.d.	177,1	179,5	19,6	20,1	214,4	217,7
Piława Górna	22,7	22,7	454	455	5 469	b.d.	91,6	b.d.	152,3	157,3	25,3	26,5	173,5	175,8

źródło: GUS

W chwili obecnej Spółka z o.o. WiK w Dzierżoniowie – poza stałą rozbudową sieci wodociągowej kładzie spory nacisk na renowację sieci już istniejącej oraz jej wymianę.

System zaopatrzenia w wodę mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego oparty jest na ujęciach wód scharakteryzowanych w poniższych tabelach.

Tabela 48. Ujęcia wód należące do Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Dzierżoniowie obsługujące mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego

Rodzaj ujęcia	Gmina	Nazwa i lokalizacja	Ilość studni	Wydajność [m ³ /d]
Powierzchniowe	Walim	Zbiornik Lubachów, Zagórze Śląskie	-	8 400
Powierzchniowe	Pieszycy	Kamionki – Lasocin:	-	2 913
		Ujęcie nr I „Buki”, dz. nr 489 Kamionki		
		Ujęcie nr IIa, „Na zakręcie” dz. nr 420 i 139/4 Kamionki		
		Ujęcie nr IIb, „Skałki” dz. nr 465/204 Kamionki		
		Ujęcie nr III, „Za kościołem” dz. nr 419 Kamionki		
		Ujęcie nr IV, „Lasocin” dz. nr 764/172 Kamionki		
Podziemne	Pieszycy	Kamionki, Studnia nr 1 dz. nr 319/1 Kamionki	1	213
Podziemne	Pieszycy	Pieszycy, ul. Zamkowa dz. nr 781 Pieszycy Środkowe	1	302,4
Podziemne	Łagiewniki	Tuszyn: Studnia 2z dz. nr 900/13 Jaźwina	2	500
	Dzierżoniów	Studnia nr 1 dz. nr 197/4 Tuszyn		
Podziemne	Dzierżoniów	Uciechów, Studnia nr 6 dz. nr 744/1 Uciechów	1	600
Powierzchniowe	Dzierżoniów	Ostroszowice:	-	426
		Ujęcie „Muflon” na rowie R-C (potok Zamkowy)		172
		Ujęcie „Kozica” z potoku Gliniec (potok Tatarczyn)		194
		Ujęcie „Jeleń” na rowie R-W		

Rodzaj ujęcia	Gmina	Nazwa i lokalizacja	Ilość studni	Wydajność [m ³ /d]
		Ujęcie „Dzik” na rowie R-T		294
		Ujęcie „Daniel” na potoku Piekielnica		604
Powierzchniowe	Bielawa	Ujęcia Drenażowe „Góry Sowie”: Ciągi drenarskie na działkach nr 29/258, 32/259, 33/261, 34/267, 42/268, 48/274, 43/262, 62, 63, 38/271, 61, 64 obręb Las	-	3 000
	Dzierżoniów	Ciągi drenarskie na działkach nr 872/273, 873/272, 862/276, 863/278, 870/277, 871/275, 879/280, 876/281, 874/282, 869/283, 866/284, 865/285, 861/274 Ostroszowice		
Podziemne	Dzierżoniów	Uciechów:	2	1 500
		Studnia Uciechów 1 dz. nr 379/1 Uciechów		
		Studnia Uciechów 2z dz. nr 377/1 Uciechów		
Podziemne	Dzierżoniów	Borowica:	2	480
		Studnia nr 2 dz. nr 73/3 Uciechów		
	Łagiewniki	Studnia nr 3a dz. nr 916/2 Jaźwina		
Podziemne	Dzierżoniów	Kielczyn, Studnia nr 2 dz. nr 141/2 Kielczyn	1	494
Podziemne	Piława Górna	Piława Górna, „Nowar” Studnia nr 1 ul. B. Chrobrego Piława Górna	1	950
Podziemne	Piława Górna	Piława Górna, Studnia S-1 dz. nr 589 obręb Kopanica	1	800
Podziemne	Niemcza	Niemcza, Studnia S1 ul. Sienkiewicza dz. nr 62/1 obręb Wojsławice Niemcza	1	423

Rodzaj ujęcia	Gmina	Nazwa i lokalizacja	Ilość studni	Wydajność [m ³ /d]
Podziemne	Bielawa	Bielawa, Studnia głębinowa dz. nr 136 obręb Nowa Bielawa	1	520,8
Podziemne	Dzierżoniów	Ostroszowice, Studnia głębinowa dz. nr 122 Ostroszowice	1	351

źródło: WiK w Dzierżoniowie

Tabela 49. Ujęcia wód należące do Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach obsługujące mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego

Rodzaj ujęcia	Gmina	Lokalizacja	Ilość studni	Wydajność [m ³ /h]
Podziemne	Łagiewniki	Białobrzezie dz. nr 32/7, 32/9, 32/10, 25/2, 25/5, 32/1, 32/2, 32/4	10	76
Podziemne	Łagiewniki	Sieniawka dz. nr 5/4, 5/5	4	20

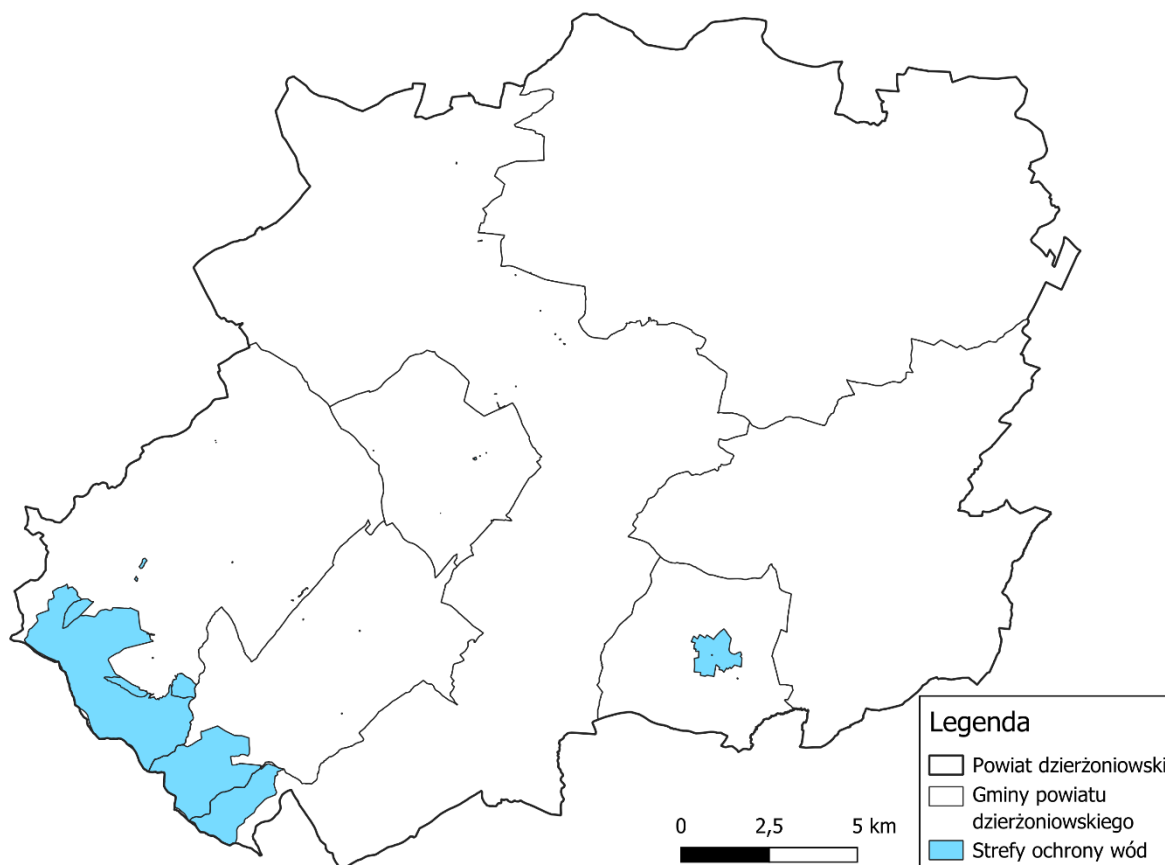
źródło: ZUK w Łagiewnikach

Zapewnieniu odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych, służy ustanawianie stref ochronnych ujęć wody. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód. Na terenie ochrony bezpośredniej zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie ochrony pośredniej może być zakazane lub ograniczone wykonywanie robót lub czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia. Działania wymagające korzystania z wód lub mogące mieć wpływ na stan wód wymagają uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Pozwolenie wymagane jest m.in. na usługi wodne (np. pobór, uzdatnianie i dystrybucję wód, odbiór, oczyszczanie i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), szczególne korzystanie z wód (np. w stawach hodowlanych, odwodnianie i nawadnianie gruntów), rekultywację wód czy wykonanie urządzeń wodnych³⁹.

Na poniższym rysunku przedstawiono strefy ochrony pośredniej ujęć wód na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

³⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1087.).

Rysunek 33. Strefy ochrony pośredniej ujęć wód na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: RZGW

5.5.2. Oczyszczanie ścieków komunalnych

Powiat dzierżoniowski posiadał na koniec 2023 r. sieć kanalizacyjną o długości 298,6 km z 7 571 podłączeniami do budynków mieszkalnych oraz mieszkania zbiorowego. W 2023 r. odprowadzono nią 2 439,3 dam³ ścieków. Największy odsetek mieszkańców ma dostęp do sieci kanalizacyjnej w miastach Bielawa i Dzierżoniów, odpowiednio 88,0% i 86,4%, najmniejszy w gminach wiejskiej Dzierżoniów i Pieszycy – ok. 37%. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

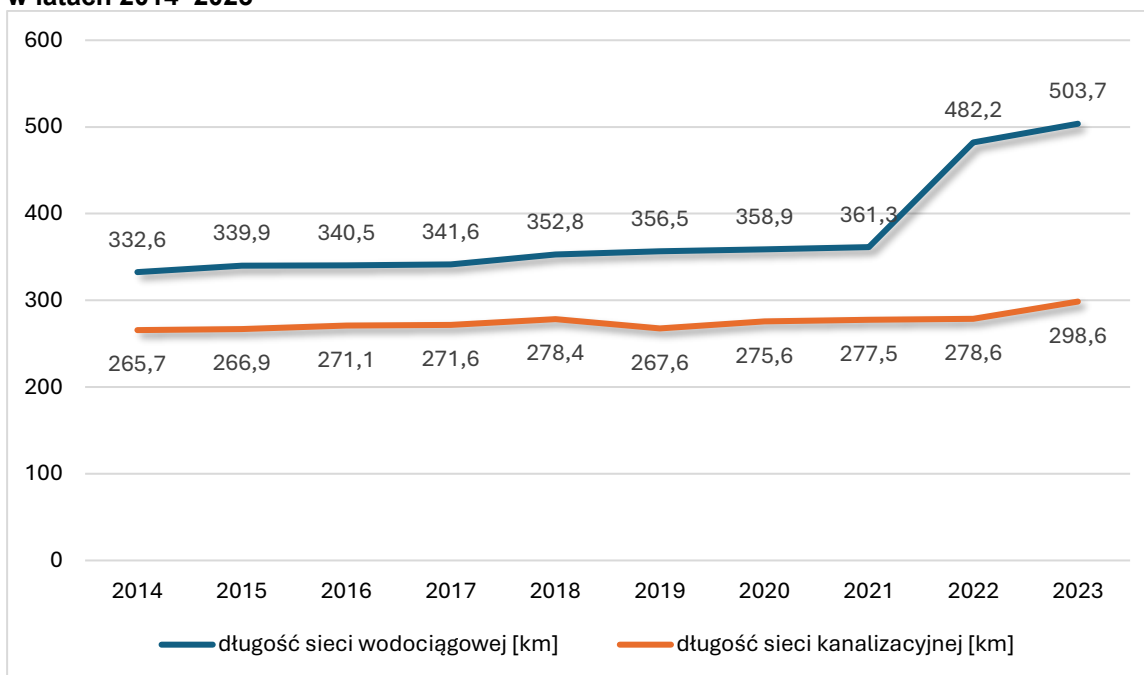
Tabela 50. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Gmina	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]		Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]		Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]		Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności [%]		Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam ³]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Powiat dzierżoniowski	278,3	298,6	7 463	7 571	69 363	b.d.	72,4	b.d.	2 406,3	2 439,3
Bielawa	60,9	60,9	2 053	2 060	24 951	b.d.	88,0	b.d.	816,9	858,2
Dzierżoniów – miejska	76,1	77,3	2 459	2 460	26 849	b.d.	86,4	b.d.	959,9	953,8
Dzierżoniów – wiejska	52,5	66,9	709	786	3 425	b.d.	37,3	b.d.	121,7	131,3
Łagiewniki	19,6	19,7	701	721	3 485	b.d.	48,5	b.d.	103,0	101,0
Niemcza	31,1	31,1	674	674	3 696	b.d.	72,1	b.d.	113,5	123,5
Pieszycy	20,9	25,0	468	470	3 382	b.d.	37,7	b.d.	153,5	157,9
Piława Górna	17,2	17,7	399	400	3 575	b.d.	59,9	b.d.	137,8	143,6

źródło: GUS

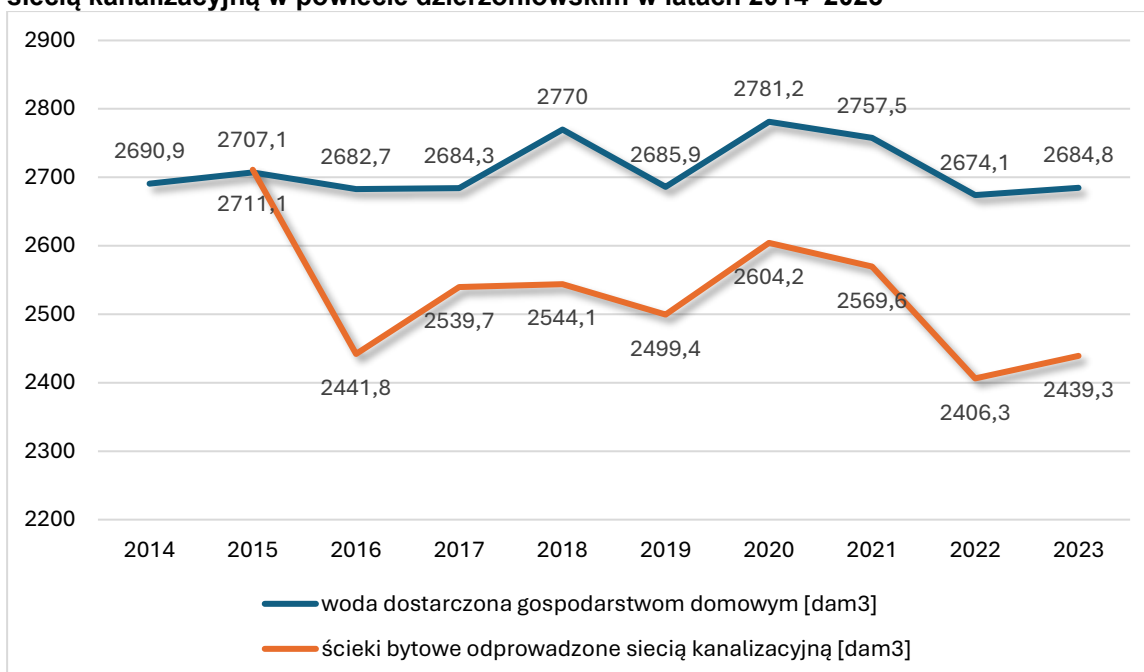
Na poniższych rysunkach przedstawiono tendencje zmian podstawowych parametrów gospodarki wodno-ściekowej na przestrzeni dekady.

Rysunek 34. Zmiany długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w powiecie dzierżoniowskim w latach 2014–2023

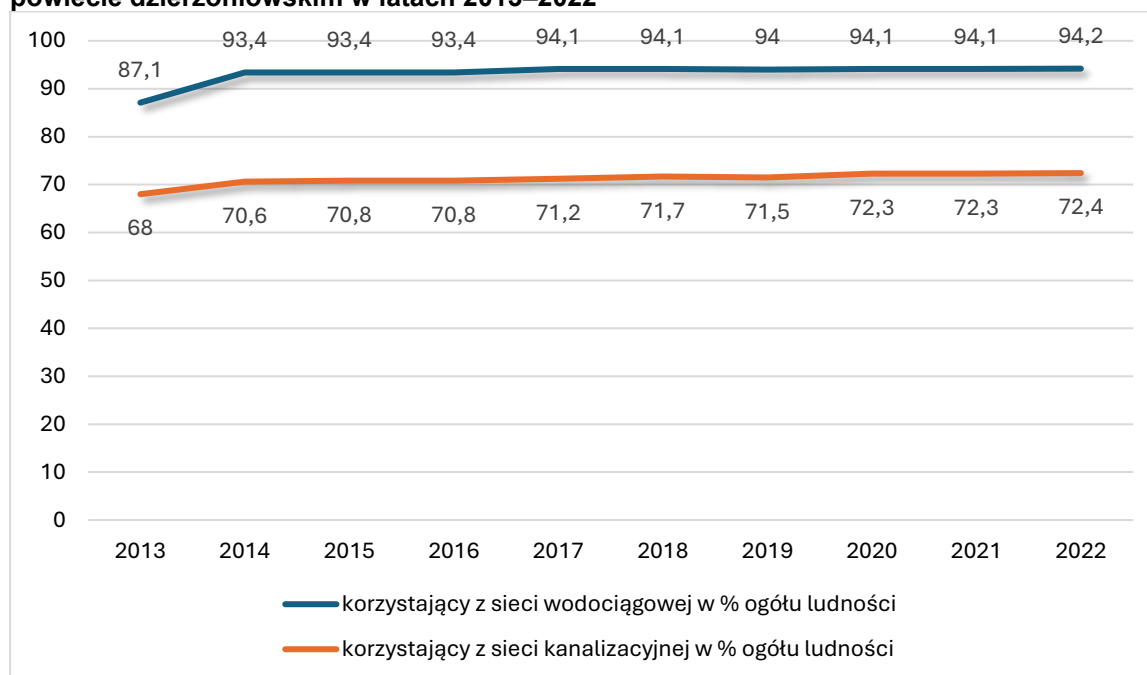
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (długość sieci wodociągowej w latach 2014-2021 dotyczy sieci rozdzielczej, a w latach 2022-2023. sieci rozdzielczej i przesyłowej – wynika z poziomu dostępności danych)

Rysunek 35. Woda dostarczona gospodarstwom domowym i ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną w powiecie dzierżoniowskim w latach 2014–2023

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (brak danych dot. ścieków za 2014 r.)

Rysunek 36. Korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w % ogółu ludności w powiecie dzierżoniowskim w latach 2013–2022

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego funkcjonują oczyszczalnie ścieków scharakteryzowane w tabeli.

Tabela 51. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Lokalizacja	Rodzaj oczyszczalni	Przepustowość [m ³ /dobę]	Wielkość w RLM ⁴⁰	Miejsce odprowadzania oczyszczonych ścieków	Obsługiwane gminy
Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie					
Bielawa, ul. Ceglana 3	mechaniczno-biologiczna	8 100	45 900	potok Brzeczek stanowiący dopływ rzeki Pilawy	Bielawa, Piława Górna, miejscowość Piława Dolna w gminie wiejskiej Dzierżoniów
Dzierżoniów, ul. Brzegowa 144	mechaniczno-biologiczna	7 500	37 500	rzeka Piława	Miejska Dzierżoniów, Pieszyce, miejscowość Nowizna w gminie wiejskiej Dzierżoniów

⁴⁰ RLM – równoważna liczba mieszkańców: ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania tlenu (BZT5), w ilości 60 g tlenu na dobę (art. 86 ust. 3 punkt 2 ustawy Prawo wodne).

Lokalizacja	Rodzaj oczyszczalni	Przepustowość [m ³ /dobę]	Wielkość w RLM ⁴⁰	Miejsce odprowadzania oczyszczonych ścieków	Obsługiwane gminy
Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Dzierżoniowie					
Adresy wg zestawienia umów	brak w umowie	brak w umowie	brak w umowie	Oczyszczalnia Ścieków WiK przy ul. Brzegowej 144	Miejska Dzierżoniów
Adresy wg zestawienia umów	brak w umowie	brak w umowie	brak w umowie	Oczyszczalnia Ścieków WiK przy ul. Brzegowej 144	Wiejska Dzierżoniów
Zakład Usług Komunalnych w Łagiewnikach					
Sokolniki dz. nr 70/8	mechaniczno-biologiczna	200	1 500	potok Oleszna	Łagiewniki
Łagiewniki ul. Lipowa dz. nr 219/13	mechaniczno-biologiczna	3 576	3 922	Łagiewniki rów melioracyjny RH-12 dz. nr 497	Łagiewniki
Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o. o. w Niemczy					
ul. Dębowa 2, 58-230 Niemcza	mechaniczno-biologiczna	1 000	7 330	rzeka Ślęza	Niemcza
Przerzeczyn Zdrój	biologiczna	b.d.	900	rzeka Ślęza	Niemcza (m. Przerzeczyn Zdrój)

źródło: WiK w Dzierżoniowie, ZUK w Łagiewnikach, Przedsiębiorstwo Komunalne w Dzierżoniowie, Sprawozdanie z wykonania KPOŚK za 2022 r., Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Niemcza na lata 2022–2026 z perspektywą do roku 2030

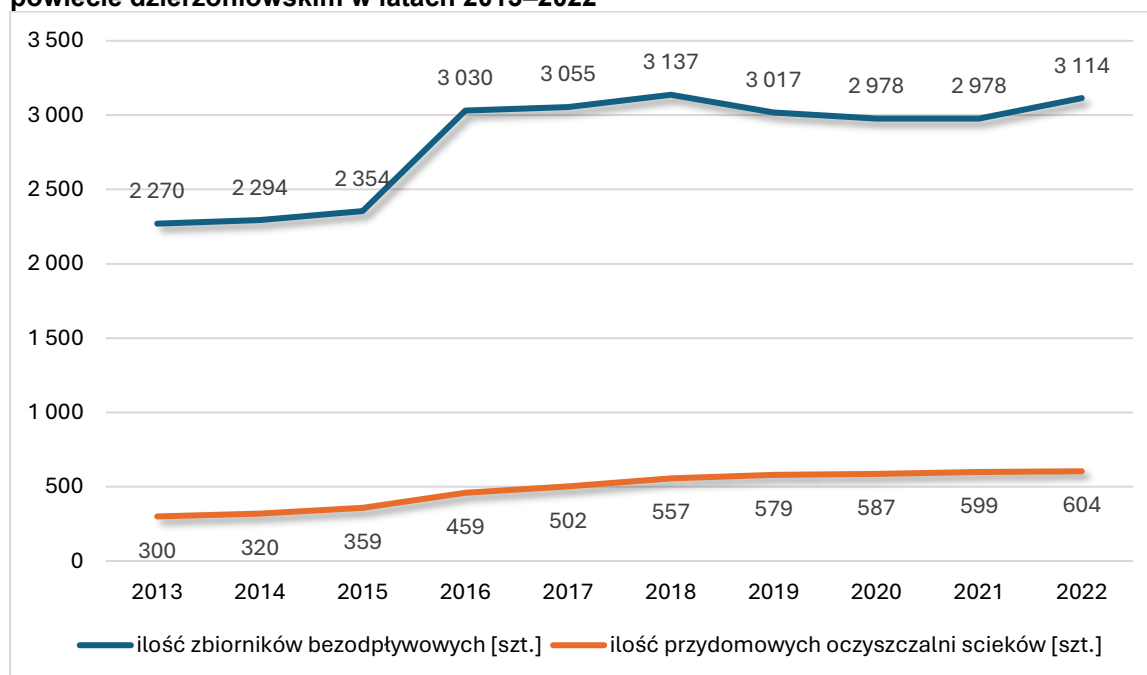
W miejscach, gdzie nie ma systemu kanalizacyjnego lub istnieje on w bardzo ograniczonym zakresie ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub oczyszczane są w przydomowych oczyszczalniach.

Tabela 52. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nazwa	Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.]		Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	
	2021	2022	2021	2022
Powiat dzierżoniowski	2 978	3 114	599	604
Bielawa	51	54	25	27
Dzierżoniów – miejska	56	59	22	22
Dzierżoniów – wiejska	1 156	1 236	384	393
Łagiewniki	579	579	30	30
Niemcza	367	394	17	18
Pieszycy	594	617	95	88
Piława Górna	175	175	26	26

źródło: GUS

Rysunek 37. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w powiecie dzierżoniowskim w latach 2013–2022

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.5.3. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Głównym celem KPOŚK jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków na terenie poszczególnych aglomeracji. W *Programie* opracowane zostały szczegółowe potrzeby oraz działania dla aglomeracji o RLM>2 000 w zakresie rozbudowy systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Zgodnie z dyrektywą 91/271/EWG warunkami koniecznymi do spełnienia dla aglomeracji jest:

- wydajność oczyszczalni powinna być dostosowana do odbioru 100% ładunków zanieczyszczeń powstających w aglomeracji,
- standardy oczyszczania ścieków przez oczyszczalnie powinny zostać zapewnione poprzez zastosowanie odpowiednich technologii oczyszczania ścieków gwarantujących osiągnięcie wymaganych standardów oczyszczania ścieków, w tym podwyższone usuwanie biogenów w aglomeracjach powyżej 10 000 RLM,
- wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące przynajmniej 98% poziom obsługi, przy czym pozostałe 2% nie zebranego ściekiem kanalizacyjnym ładunku jest mniejsze niż 2 000 RLM. Ładunek niezebrany siecią musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji (art. 3 dyrektywy 91/271/EWG)⁴¹.

Zgodnie z wymogami prawa oraz interpretacją KE należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany na oczyszczalnię ścieków albo do końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych. Dlatego w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi

⁴¹ VI Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Ministerstwo Infrastruktury, PGW WP, Warszawa 2022.

(% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego). Pozostali mieszkańcy aglomeracji, nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, powinni korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków. Cały ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracji powinien być doprowadzany do oczyszczalni obsługującej aglomerację albo końcowego punktu zrzutu tych ścieków, a w uzasadnionych przypadkach usuwany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska. Każdy przypadek stosowania systemów indywidualnych do odprowadzania bądź odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu aglomeracji wymagać będzie szczegółowych wyjaśnień. W każdym przypadku jednak oczyszczalnie obsługujące aglomerację powinny być przystosowane do odbioru 100% ładunku zanieczyszczeń powstających w aglomeracji. Jednocześnie zgodnie z wymogami KE zastosowano hierarchię zgodności z artykułami 3, 4, 5 i 10 dyrektywy 91/271/EWG. Oznacza to, że jeżeli aglomeracja nie spełnia wymogu w zakresie ww. warunku wynikającego z art. 3 dyrektywy 91/271/EWG, to uznaje się, że równocześnie nie spełnia pozostałych warunków dyrektywy.

Tabela 53. Charakterystyka aglomeracji na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Nazwa aglomeracji	Bielawa	Dzierżoniów	Łagiewniki	Piława Górna	Mościsko	Niemcza
Gminy w aglomeracji	Bielawa, Dzierżoniów wiejska	Dzierżoniów miejska, Pieszycy	Łagiewniki	Piława Górna	Dzierżoniów wiejska	Niemcza
RLM aglomeracji zgodnie obowiązująca uchwałą	32 797	43 028	3 907	5 491	2 568	3 401
Liczba mieszkańców aglomeracji	28 854	36 386	3 814	5 872	2 548	3 075
Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	27 773	35 567	3 775	5 774	2 500	2 918
Liczba mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych mieszkających na terenie skanalizowanym	670	378	35	0	36	139
Liczba mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych mieszkających na terenie nieskanalizowanym	0	353	0	91	0	0
Liczba mieszkańców korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków	411	88	4	7	12	18

źródło: Sprawozdanie z wykonania KPOŚK za 2022 r.

5.5.4. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany zachodzące obecnie w klimacie cechuje zwiększenie się gwałtowności zjawisk pogodowych. Częściej występują także skrajne zjawiska takie jak burze. Wiąże się to z dostarczeniem do sieci kanalizacyjnych dużych ilości wody w krótkim czasie. Infrastruktura może być nieprzygotowana na taką sytuację co może spowodować wydostawanie się wody, wraz z zanieczyszczeniami, z sieci kanalizacyjnej, zwiększa się ryzyko przerwania sieci elektrycznej oraz pracy pompowni. Fale upałów mogą powodować wzrost intensywności korozji, może wystąpić ryzyko pęknięcia rur na skutek osiadania terenu przez obniżenie poziomu wód gruntowych. Natomiast występowanie bardzo niskich temperatur może skutkować pękaniem rur, a także występuje zmniejszona efektywność oczyszczania z powodu niskiej temperatury ścieków. Również przepustowość oczyszczalni ścieków może być niewystarczająca w przypadku wystąpienia gwałtownych zjawisk pogodowych. Aby zminimalizować efekty takich zjawisk należy brać je pod uwagę już na etapie planowania przedsięwzięć związanych z gospodarką wodno-ściekową.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej można zaliczyć wszelkiego rodzaju wycieki i awarie sieci kanalizacyjnej powodujące zanieczyszczenie środowiska. Ponadto istnieje zagrożenie przedostania ścieków przemysłowych do środowiska jak i sieci kanalizacyjnej. Przyczyną mogą być awarie w zakładach przemysłowych oraz awarie podczas transportu ścieków. Przedstawianie się ścieków do środowiska może powodować przedostanie się szkodliwych substancji do gleb, a poprzez spływ powierzchniowy, również do wód. Awarie sieci wodociągowej mogą doprowadzić do przerw w dostawie wód lub skażenia wody pitnej co niesie za sobą bezpośrednie zagrożenie zdrowia ludności.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne na terenie powiatu powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat roli sieci wodno-kanalizacyjnych w ochronie wód oraz propagowaniu racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.

Monitoring środowiska

Oceną jakości wód pitnych na terenie powiatu dzierżoniowskiego zajmuje się Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Dzierżoniowie. W celu wykonania takiej oceny wykorzystywane są wyniki próbek pobieranych i badanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, a także wyniki uzyskane przez producentów wody w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej. Badania jakości ścieków są natomiast prowadzone przez jednostki zarządzające oczyszczalniami ścieków oraz sieciami kanalizacyjnymi, a także przez wytwórców ścieków – w tym zakłady przemysłowe. Kontrolą przestrzegania reżimu jakości oczyszczanych ścieków zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

5.5.5. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> • przyrost długości sieci wodociągowej, • przyrost długości sieci kanalizacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujące się wysokie zużycie wody w gospodarstwach domowych.

5.5.6. Analiza SWOT

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki stopień zwodociągowania powiatu – 94,2%. 2. Wysoki stopień skanalizowania powiatu – 72,4%. 3. Systematyczne prace związane z rozbudową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczny stopień skanalizowania niektórych gmin. 2. Możliwe niewłaściwe opróżnianie zbiorników bezodpływowych przez mieszkańców tam, gdzie nie ma sieci kanalizacyjnej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dalsza rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. 2. Usprawnianie funkcjonowania oczyszczalni ścieków. 3. Inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych. 4. Edukacja ekologiczna mieszkańców ze szczególnym naciskiem na zagadnienia dotyczące prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczone możliwości finansowania inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej. 2. Zmiany klimatyczne wpływające na wzrost częstotliwości występowania suszy (okresowe niedobory wody, spadek ciśnienia w sieci wodociągowej). 3. Uszkodzenia infrastruktury (sieci, ujęcia wody) w wyniku gwałtownych zjawisk pogodowych.

5.6. Zasoby geologiczne

5.6.1. Stan aktualny

Główne surowce naturalne udokumentowane na terenie powiatu dzierżoniowskiego to kamienie łamane i bloczne (są wapieniami skał osadowych wykorzystywane do produkcji kruszyw łamanych oraz elementów kamiennych dla drogownictwa, budownictwa i kolejnictwa) oraz kruszywa naturalne piaszczysto-żwirowe, które mogą być wykorzystywane w budownictwie mieszkalnym oraz drogownictwie. Pojedyncze kopaliny to surowce ilaste do produkcji ceramiki budowlanej, którymi są piaski schudzające różnorodne skały ilaste, zarobione wodą tworzące poddającą się formowaniu plastyczną masę oraz wody lecznicze wykorzystywane są celów rozlewniczych a także do wytwarzania produktów zdrowych takich jak sole, ługi, szlamy, preparaty farmaceutyczne i kosmetyki.

Charakterystykę surowców mineralnych występujących na terenie powiatu dzierżoniowskiego przedstawiono poniżej⁴².

⁴² Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2023 r., PIG-PIB, Warszawa 2024.

Tabela 54. Surowce naturalne zlokalizowane na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na 31.12.2023 r.)

Kod*	Nazwa złoża	Gmina	Stan zagospodarowania	Kopalina wg Narodowej klasyfikacji zasobów	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby (tys. t)		Wydobycie (tys. t)
						geologiczne bilansowe	przemysłowe	
KD	Dobrocin	Dzierżoniów	złoże rozpoznane szczegółowo	złoża amfibolitów	3,17	4 609	-	-
KN	Dobrocin	Dzierżoniów	eksploatacja złoża zaniechana	złoża piasków budowlanych	5,33	675	-	-
KN	Jażwina	Łagiewniki	złoże zagospodarowane	złoża piasków poza piaskami szklarskimi	8,17	2 195	2 195	22
KD	Kośmin	Niemcza	złoże zagospodarowane	złoża sjenitów (poza sjenitami ciosowymi)	26,53	61 599,62	30 361,44	1 021,12
KN	Krzczonów I	Dzierżoniów, Świdnica	złoże rozpoznane szczegółowo	złoża piasków budowlanych	13,90	3 341	-	-
KN	Książnica Wschód	Dzierżoniów	złoże zagospodarowane	złoża piasków poza piaskami szklarskimi	29,97	5 759	3 279	87
KD	Mościsko	Dzierżoniów	eksploatacja złoża zaniechana	złoża gnejsów	5,80	5 304	-	-
KD	Padole	Pieszycy, Świdnica	złoże rozpoznane wstępnie	złoża pozostałych metamorf. i metasom. kamieni drogowych i budowlanych	16,42	40 390	-	-
KD	Piekielnik	Niemcza	złoże rozpoznane szczegółowo	złoża sjenitów (poza sjenitami ciosowymi)	28,61	13 370	-	-
KD	Piława Górna	Dzierżoniów, Piława Górna	złoże zagospodarowane	złoża amfibolitów	79,99	245 869,95	265 308,63	3 302,11

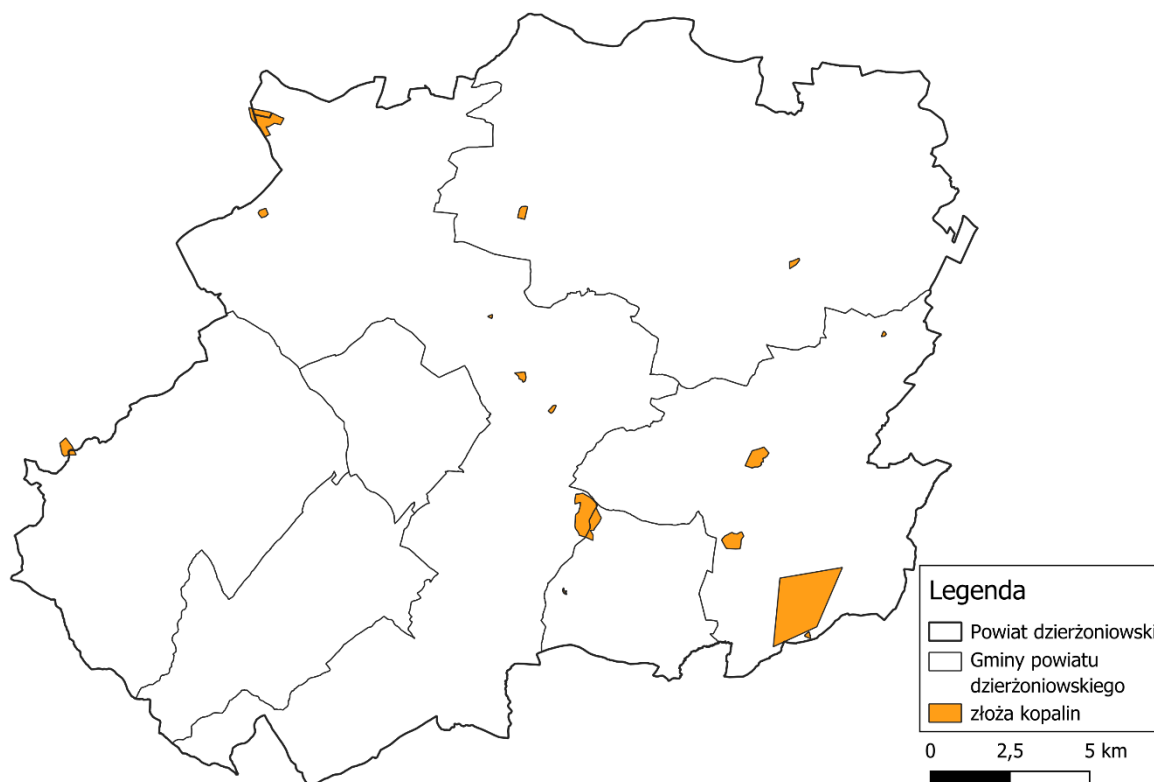
Kod*	Nazwa złoża	Gmina	Stan zagospodarowania	Kopalina wg Narodowej klasyfikacji zasobów	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby (tys. t)		Wydobycie (tys. t)
						geologiczne bilansowe	przemysłowe	
KD	Piława Górna (zarej.)	Piława Górna	eksploatacja złoża zaniechana	złoża sjenitów (poza sjenitami ciosowymi)	0,84	238	-	-
WL	Przerzeczyn	Niemcza	wody słabo zmineralizowane	-	-	7,67 m ³ /h – zasoby eksploatacyjne	-	-
KD	Przerzeczyn Zdrój	Niemcza	eksploatacja złoża zaniechana	złoża sjenitów (poza sjenitami ciosowymi)	2,27	320	-	-
KN	Ratajno	Łagiewniki	eksploatacja złoża zaniechana	złoża piasków budowlanych	4,97	534	-	-
KN	Uciechów	Dzierżoniów	złożo rozpoznane szczegółowo	złoża piasków poza piaskami szklarskimi	1,00	74	-	-
IB	Wilków Wielki	Niemcza	eksploatacja złoża zaniechana	złoża glin ceramiki budowlanej i pokrewnych	1,48	88	-	-
Złoża skreślone z bilansu zasobów								
KN	Jaźwina II	Łagiewniki	złożo skreślone z bilansu zasobów	złoża piasków budowlanych	7,68	-	-	-
KN	Książnica III	Dzierżoniów	złożo skreślone z bilansu zasobów	złoża piasków budowlanych	-	-	-	-
KD	Piotrówek	Niemcza	złożo skreślone z bilansu zasobów	złoża pozostałych metamorf. i metasom. kamieni drogowych i budowlanych	57,70	-	-	-

Kod*	Nazwa złoża	Gmina	Stan zagospodarowania	Kopalina wg Narodowej klasyfikacji zasobów	Powierzchnia złoża [ha]	Zasoby (tys. t)		Wydobycie (tys. t)
						geologiczne bilansowe	przemysłowe	
KD	Trzebnik	Łagiewniki	złoże skreślone z bilansu zasobów	złoża pozostałych metamorf. i metasom. kamieni drogowych i budowlanych	1,00			

źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce (wg stanu na 31 XII 2023 r.), geoportal MIDAS PIG

- * KN – kruszywa naturalne,
- KD – kamienie łamane i bloczne
- WL – wody lecznicze,
- IB – surowce ilaste ceramiki budowlanej.

Rysunek 38. Położenie złóż kopalin na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego eksploatowane są dwie duże kopalnie:

- Przedsiębiorstwo Górniczo – Produkcyjne „BAZALT” S.A., 59-500 Złotoryja, instalacja przeróbcza kruszywa kopalni sjenitu „Kośmin”, zlokalizowana w Niemczy, Gumin 18,
- Kompania Górnicza Sp. z o.o., ul. Tytusa Chałubińskiego 42, 25-619 Kielce: instalacja do przeróbki kruszyw łamanych zlokalizowana na terenie Kopalni Piława Górna, przy ul. Kościńskiej 1h, 58- 240 Piława Górna.

Na terenach tych kopalni powstały duże zakłady przeróbcze, których eksploatacja powoduje nadmierną emisję pyłu do powietrza i hałasu, co negatywnie wpływa na środowisko oraz na mieszkańców Piławy Górnej oraz gminy Niemcza. Ponadto mieszkańcy narażeni są na uciążliwości i negatywne skutki związane z transportem kruszywa przez ich miejscowości. Pomimo wielu podjętych działań zapobiegawczych i ochronnych problem uciążliwości tych zakładów nie został rozwiązany⁴³.

Pracownicy inspekcyjno-techniczni Okręgowego Urzędu Górniczego we Wrocławiu na bieżąco prowadzą kontrole zakładów górniczych w celu uniknięcia jakichkolwiek nieprawidłowości. W latach 2022–2023 skontrolowano niżej wymienione zakłady górnicze znajdujące się na terenie powiatu dzierżoniowskiego:

1. Zakład górniczy „Kośmin” należący do przedsiębiorcy Przedsiębiorstwo Górniczo-Produkcyjne Bazalt w Wilkowie

- w 2022 r. przeprowadzono 2 kontrole z zakresu geologicznego, górniczego i budowlanego,

⁴³ Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

- w 2023 r. przeprowadzono 2 kontrole z zakresu geologicznego, górniczego, budowlanego i mierniczego.
2. Zakład górniczy „Piława Górna” należący do przedsiębiorcy Kompania Górnicza Sp. z o.o., ul. Chałubińskiego 42, 25-619 Kielce
- w 2022 r. przeprowadzono 1 kontrolę z zakresu górniczego, budowlanego i mierniczego,
 - w 2023 r. przeprowadzono 4 kontrole z zakresu górniczego, budowlanego i ochrony środowiska.
3. Zakład górniczy „Kopalnia Kruszywa Naturalnego Książnica-Wschód” należący do przedsiębiorcy PPHiUR TRANS-KIER Sp. z o.o., ul. Piastowska 31, 58-340 Głuszycza
- w 2023 r. przeprowadzono 1 kontrolę z zakresu górniczego i mechanicznego.
4. Zakład górniczy „Jaźwina” należący do przedsiębiorcy Produkcja, Handel, Usługi Standard import-export Sznajderski Kazimierz, Jaźwina 131A, 58-212 Jaźwina
- w 2023 r. przeprowadzono 1 kontrolę z zakresu górniczego, geologicznego i mierniczego.

Ponadto Kompania Górnicza Sp. z o.o. posiada decyzję Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 25.08.2022 r. znak DOW-G.I.7422.18.2022.JB uchylającą koncesję Wojewody Wałbrzyskiego z dnia 14.09.1995 r. nr 7/95 z późn. zm. do koncesji oraz udzielającą koncesji na wydobywanie migmatytu i amfibolitu ze złoża „Piława Górna” w granicach obszaru górniczego „Piława Górna II”, położonego w gminach Dzierżoniów i Piława Górna⁴⁴.

5.6.2. Przepisy prawne

Zasady eksploatacji złóż surowców mineralnych zostały określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2023 r., poz. 633). Zgodnie z art. 21 ww. ustawy działalność w zakresie:

1. Poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1;
 - 1a. poszukiwania lub rozpoznawania kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla,
 2. Wydobywania kopalin ze złóż,
 - 2a. Poszukiwania i rozpoznawania złóż węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złóż,
 3. Podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji,
 4. Podziemnego składowania odpadów,
 5. Podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- może być wykonywana po uzyskaniu koncesji.

Koncesji na:

- 1) poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1, z wyłączeniem złóż węglowodorów:
 - a. poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla;

⁴⁴ Dane z Okręgowego Urzędu Górniczego we Wrocławiu.

- 2) wydobywanie kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1, ze złóż:
 - a. poszukiwanie i rozpoznawanie złóż węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złóż;
 - 3) wydobywanie kopalin ze złóż znajdujących się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 4) podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji;
 - 5) podziemne składowanie odpadów;
 - 6) podziemne składowanie dwutlenku węgla,
- udziela minister właściwy do spraw środowiska.

Koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, jeżeli jednocześnie są spełnione następujące wymagania:

- 1) obszar udokumentowanego złoża nieobjętego własnością górnictwem nie przekracza 2 ha;
 - 2) wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20 000 m³;
 - 3) działalność będzie prowadzona metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych.
- udziela starosta.

W pozostałych przypadkach koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż udziela marszałek województwa.

Uzyskanie koncesji nie jest wymagane w przypadku, gdy prowadzone działania określone w art. 4 ust 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2023 r., poz. 633) spełniają warunki ww. ustawy. Zgodnie z art. 4:

- ust. 1. Przepisów działu III-VIII oraz art. 168-174 nie stosuje się do wydobywania piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopaliną, jeżeli jednocześnie wydobycie:
 - 1) będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych.
 - 2) nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym.
 - 3) nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.
- ust. 2. Ten, kto zamierza podjąć wydobywanie, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany z 7-dniowym wyprzedzeniem na piśmie zawiadomić o tym właściwy organ nadzoru górniczego, określając lokalizację zamierzonych robót oraz zamierzony czas ich wykonywania;
- ust. 3. W przypadku naruszenia wymagań określonych w ust. 1 i 2, właściwy organ nadzoru górniczego, w drodze decyzji, ustala prowadzącemu taką działalność opłatę podwyższoną, o której mowa w art. 140 ust. 3 pkt 3.

5.6.3. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu mają również wpływ na wydobycie surowców. Do negatywnego wpływu zmian klimatycznych na przemysł wydobywczy należą głównie ekstremalne warunki pogodowe – powodzie, wiatry huraganowe, ulewy, deszcze marzące oraz długotrwałe zaleganie pokrywy lodowej. Działania adaptacyjne w sektorze powinny być skupione wokół zagadnień związanych z:

- technicznymi i organizacyjnymi sposobami dostosowania infrastruktury,
- monitoringiem i wymianą informacji,
- podjęciem niezbędnych badań naukowych,
- prowadzeniem szkoleń i edukacji.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki kopalinami można zaliczyć nielegalne wydobycie zasobów naturalnych i szkody powstające podczas wydobycia surowców.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące gospodarki zasobami geologicznymi powinny dotyczyć głównie uświadamiania mieszkańcom powiatu wagi wykorzystania surowców naturalnych oraz realnego negatywnego wpływu na środowisko i mieszkańców.

Monitoring środowiska

Nadzorem nad optymalnym zagospodarowaniem złóż kopalin oraz ograniczeniem uciążliwości oddziaływania przemysłu wydobywczego na ludzi i środowisko zajmują się organy wydające koncesje na wydobycie oraz Urzędy Górnicze. Urzędy Górnicze, w granicach ich właściwości miejscowej, wykonują zadania określone w przepisach określających kompetencje organów nadzoru górniczego, sprawujących w szczególności:

1. Nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych w zakresie:
 - a. bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego,
 - b. ratownictwa górniczego,
 - c. gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania,
 - d. ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie,
 - e. zapobiegania szkodom,
 - f. budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej.

5.6.4. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none">• pozyskiwanie surowców,• systematycznie przeprowadzane kontrole zakładów górniczych.	<ul style="list-style-type: none">• ingerencja w środowisko naturalne związana z eksploatacją surowców naturalnych

5.6.5. Analiza SWOT

ZASOBY GEOLOGICZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Występowanie udokumentowanych złóż surowców mineralnych. 2. Systematycznie prowadzone kontrole w zakładach górniczych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingerencja w środowisko naturalne związana z eksploatacją surowców naturalnych. 2. Zmiany środowiska glebowego w okolicach miejsca wydobycia zasobów mineralnych. 3. Uciążliwe skutki dla mieszkańców związane z eksploatacją i transportem kruszyw.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosowanie najnowszych technologii w górnictwie służących minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko. 2. Rekultywacja terenów po zakończeniu wydobycia surowców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Degradacja gleb. 2. Nielegalna i niekontrolowana eksploatacja kopalin. 3. Konflikty społeczne wynikające z potrzeby eksploatacji kopalin i ochrony środowiska.

5.7. Gleby

5.7.1. Stan aktualny

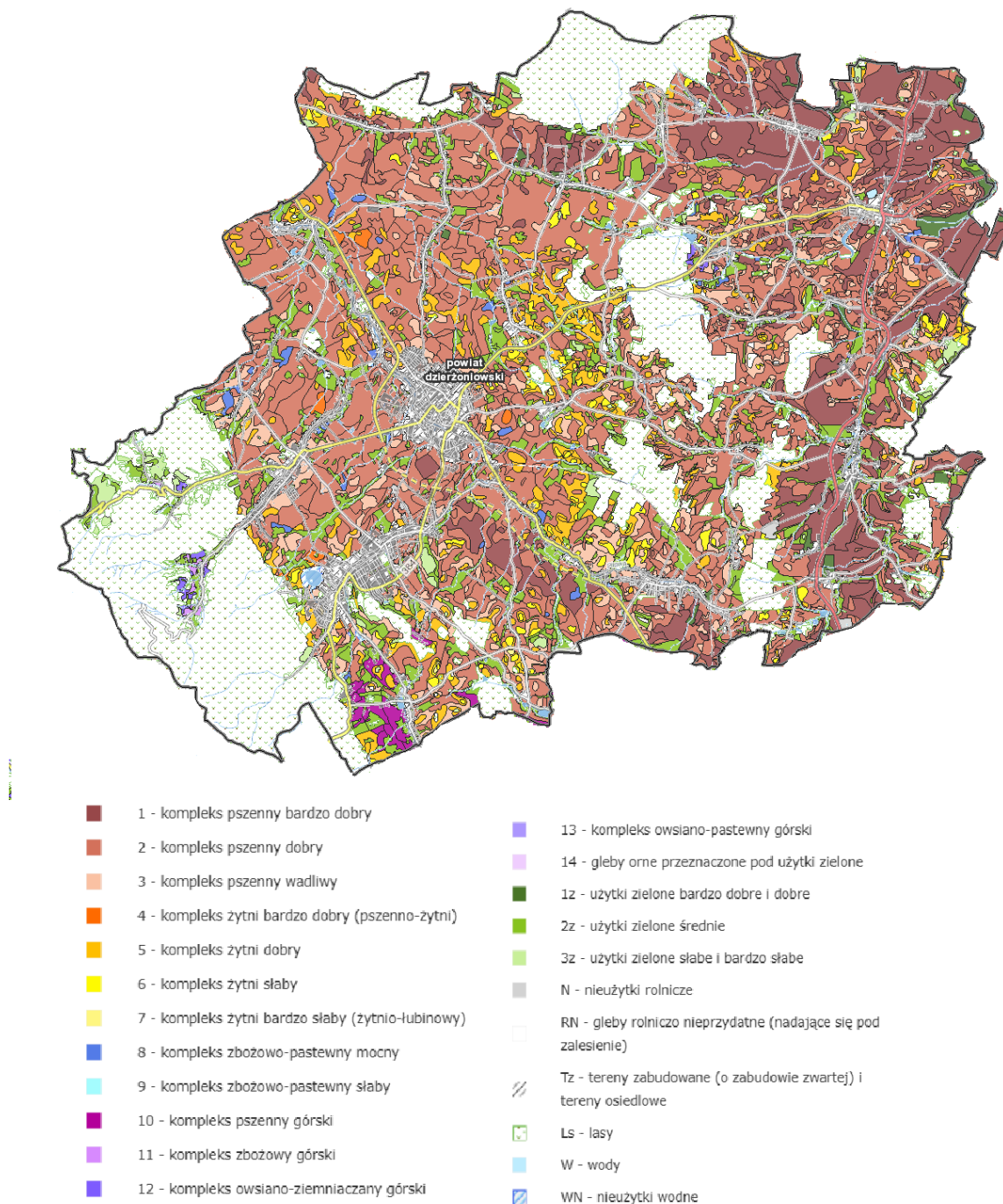
Typami gleb występującymi na terenie powiatu dzierżoniowskiego są:

- gleby brunatne i płowe – 70% powierzchni użytków rolnych. Ich procentowy udział na użytkach rolnych w gminach powiatu waha się od 54% (gmina Łagiewniki) do 93% (gminy miejskie Bielawa i Piława Górna),
- czarne ziemie – 19,5% na użytkach rolnych, charakteryzują się potencjalnie najwyższą żyznością z typów gleb występujących w powiecie. Większość gleb tego typu jest skoncentrowanych na terenie gminy Łagiewniki,
- mady – 10,5% na użytkach rolnych, powstałe w wyniku akumulacji wód rzecznych oraz stokowych. W porównaniu do gleb brunatnych i płowych, mady są zasobniejsze w próchnicę oraz składniki pokarmowe⁴⁵.

Na poniższej mapie glebowo-rolniczej widać, iż znaczną część powiatu pokrywają gleby o kompleksach pszennych bardzo dobrych i dobrych.

⁴⁵ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Dzierżoniowskiej, Dzierżoniów, czerwiec 2021.

Rysunek 39. Mapa glebowo-rolnicza powiatu dzierżoniowskiego

źródło: <https://geoportal.dolnyslask.pl>, data dostępu 04.04.2024 r.

Na terenie powiatu na gruntach ornych występują głównie gleby dobrej (klasa IIIa) i średnio dobrej jakości (klasa IIIb). Łącznie gleby tych klas w powiecie mają ponad 50% udziału. W gminach Łagiewniki i Niemcza zdecydowanie dominują gleby bardzo dobre i dobre (klasy I – IIIa). Tylko w tych gminach występują gleby klasy I, a udział procentowy gleb klasy II jest znaczny (Łagiewniki 25,7%, Niemcza 30,9%). W gminach miejskich Bielawa, Dzierżoniów i Piława Górna oraz wiejskiej Dzierżoniów przeważają gleby dobre i średnio dobre (klasy IIIa i IIIb). W gminie miejskiej Pieszycy dominują gleby średnio dobrej i średniej jakości (klasy IIIb i IVa)⁴⁶.

⁴⁶ Tamże.

Grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej określane są mianem gruntów zdegradowanych. Grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe, określane są mianem gruntów zdewastowanych.

Osoby powodujące utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów są obowiązane do ich rekultywacji, czyli nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych. Według danych Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie powierzchnia gruntów na których prowadzona jest rekultywacja zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2024 r., poz. 82) wynosi 192,08 ha, z tego 146,90 ha gruntów zdewastowanych powstało w wyniku działalności kopalnictwa rud metali oraz pozostałego górnictwa i kopalnictwa, a 45,18 ha w wyniku innej działalności⁴⁷.

W 2022 r. prowadzono 20 postępowań administracyjnych w zakresie rekultywacji gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, wydano 7 decyzji, natomiast w 2023 r. prowadzono 21 postępowań, wydano 11 decyzji⁴⁸.

Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Użytki rolne zajmują 33 738,6 ha powierzchni, co stanowi 70,61% całego obszaru powiatu. Dane na temat struktury użytkowania powierzchni ziemi na terenie powiatu zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 55. Struktura użytkowania powierzchni ziemi na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na 01.01.2024 r.)

Lp.	Nazwa	Wielkość obszaru [ha]
1.	użytki rolne – razem	33 738,6
2.	użytki rolne – grunty orne	27 908,79
3.	użytki rolne – sady	332,33
4.	użytki rolne – łąki trwałe	1 615,24
5.	użytki rolne – pastwiska trwałe	2 138,01
6.	użytki rolne – grunty rolne zabudowane	913,4
7.	użytki rolne – grunty pod stawami	73,94
8.	użytki rolne – grunty pod rowami	334,99
9.	użytki rolne – grunty zadrzewione i zakrzewione	279,79
10.	użytki rolne – nieużytki	142,11
Pozostałe grunty		
11.	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	10 132,8
12.	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – lasy	10 061,07
13.	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	71,73

⁴⁷ Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

⁴⁸ Raport o Stanie Powiatu Dzierżoniowskiego za 2022 rok i 2023 r.

Lp.	Nazwa	Wielkość obszaru [ha]
14.	grunty pod wodami razem	253,6
15.	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	182,8
16.	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	70,8
17.	grunty zabudowane i zurbanizowane razem	3 642,09
18.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny mieszkaniowe	769,87
19.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny przemysłowe	288,89
20.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny zabudowane inne	391,41
21.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny zurbanizowane niezabudowane	92,82
22.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny rekreacji i wypoczynku	172,34
23.	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – drogi	1 625,53
24.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – koleje	182,92
25.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – inne	1,27
26.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – użytki kopalne	62,12
25.	grunty zabudowane i zurbanizowane – tereny komunikacyjne – grunty przeznaczone pod zabudowę dróg lub linii kolejowych	54,92
26.	tereny różne	8,65
POWIERZCHNIA OGÓŁEM		47 775,74

źródło: Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie

5.7.2. Stan środowiska glebowego

Monitoring chemizmu gleb ornych

Program „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski” stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Realizowany jest od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura Monitoringu przypadła na lata 2020–2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie GIOŚ. Baza danych gromadzonych od 1995 r. w ramach programu pozwala na określenie stanu jakości gleb, ocenę kierunków jej zmian oraz identyfikację potencjalnych zagrożeń dla funkcji gleb użytkowanych rolniczo.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego nie ma zlokalizowanego punktu monitoringowego.

Monitoring gleb w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Na terenie województwa dolnośląskiego w ramach monitoringu wojewódzkiego realizowane są badania gleb i ziemi w celu identyfikacji terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych zawartości w glebie substancji powodujących ryzyko. Interpretacji wyników badań dokonano w oparciu o rozporządzenia Ministra Środowiska rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1395).

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego badania przeprowadzono w 2020 r., w ramach badania gleb obszarów chronionych. Punkty pomiarowo-kontrolne rozmieszczono na gruntach ornych w granicach Ślezańskiego Parku Krajobrazowego. Szczegółowe wyniki badań przedstawiono poniżej.

Tabela 56. Wyniki badań monitoringowych gleb w powiecie dzierżoniowskim w 2020 r.

Lokalizacja	dz. nr 261, obręb Słupice, gm. Łagiewniki	dz. nr 101/3, obręb Jażwina, gm. Łagiewniki	dz. nr 137, obręb Młynica, gm. Łagiewniki
Poziom pobrania	0-0,25 m	0-0,25 m	0-0,25 m
Uziarnienie gleb	pył ilasty	glina średnia pylasta	pył ilasty
Odczyn pH	7,4	5,9	7,2
Zawartość węgla organicznego [%]	1,04	1,29	1,69
Zawartość próchnicy [%]	1,79	2,22	2,91
Siarka siarczanowa [mg/100 g]	0,04	0,19	1,28
Benzo(a)piren [mg/kg]	0,019	0,020	0,016
Metale w mg/kg gleby			
Cynk	57,0	54,0	49,0
Ołów	14,4	19,4	17,4
Kadm	<0,05	0,34	<0,05
Miedź	15,8	10,2	12,3
Chrom	784,0	54,0	352,0
Nikiel	751,0	54,0	315,0
Arsen	7,6	7,6	5,6
Rtęć	0,055	0,050	0,050

źródło: GIOŚ

Analizowane próbki charakteryzowały się odczynem od lekko kwaśnego (Jażwina), poprzez obojętny (Młynica) po zasadowy (Słupice). W glebach nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie, zawartych w obowiązującym rozporządzeniu w odniesieniu do cynku, ołowiu, kadmu, miedzi i rtęci. W punktach w Słupicach i Młynicy stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych zawartości niklu, a w punkcie w Słupicach także chromu. Na analizowanym obszarze nie stwierdzono

przekroczenia dopuszczalnej zawartości benzo(a)pirenu. Zawartość siarki siarczanowej była niska (I stopień) we wszystkich punktach pomiarowych⁴⁹.

Wapniowanie gleb

W związku z odkwaszaniem gleb WFOŚiGW we Wrocławiu udziela dofinansowań na zadanie pn. „Wapniowanie regeneracyjne gleb”.

Tabela 57. Realizacja „Ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2023

Gmina	Liczba przyznanych dofinansowań
Powiat dzierżoniowski	38
Bielawa	0
Dzierżoniów – miejska	0
Dzierżoniów – wiejska	22
Łagiewniki	6
Niemcza	1
Pieszycy	3
Piława Górna	6

źródło: WFOŚiGW

Historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi

Zgodnie z art. 3 pkt 5a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54) przez historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi rozumie się zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r. Rozumie się przez to także szkodę w środowisku w powierzchni ziemi w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. c ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. z 2020 r. poz. 2187), która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat. Zanieczyszczenie powierzchni ziemi ocenia się na podstawie przekroczenia dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie lub w ziemi. Dopuszczalna zawartość w glebie i w ziemi substancji powodującej ryzyko oznacza zawartość, poniżej której żadna z funkcji pełnionych przez powierzchnię ziemi nie jest znacząco naruszona, z uwzględnieniem wpływu tej substancji na zdrowie ludzi i stan środowiska. Funkcję pełnioną przez powierzchnię ziemi ocenia się na podstawie jej faktycznego zagospodarowania i wykorzystania, chyba że inna funkcja wynika z planu zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze powiatu dzierżoniowskiego, w gminie Pieszycy zidentyfikowano szkodę w środowisku, na powierzchni ziemi. Substancjami wpływającymi na szkodę są suma węglowodorów C12-C35, składników frakcji olejów. W toku jest postępowanie administracyjne⁵⁰.

⁴⁹ Badania monitoringowe gleb w województwie dolnośląskim w 2020 roku, GIOŚ, Wrocław 2021.

⁵⁰ <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

5.7.3. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Efektom przewidywanych zmian klimatycznych będzie wzrost częstotliwości oraz intensywności susz co będzie miało negatywny wpływ na gleby oraz rolnictwo. Wymagane będzie zintensyfikowane nawadnianie terenów dotkniętych suszami. Do działań adaptacyjnych będzie można zaliczyć wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia i doradztwo technologiczne, a także doskonalenie systemu tworzenia i zarządzania rezerwami żywności, materiału siewnego i paszy na wypadek nieurodzaju.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń gleb można zaliczyć brak stosowania tzw. „dobrych praktyk rolniczych”, awarie w zakładach przemysłowych, degradacje środowiska przez wydobywanie kopalin, zanieczyszczenia powstające podczas ruchu komunikacyjnego, ruchy masowe ziemi, odprowadzanie ścieków do gleby oraz gromadzenie odpadów na dzikich wysypiskach.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące rolnictwa oraz zagospodarowania gleb powinny dotyczyć tematów takich jak dobre praktyki rolnicze, ochrona gleb, bezpieczne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów oraz ograniczanie erozji gleb. Płatne i bezpłatne szkolenia poruszające tematy rolnicze organizowane są przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu oraz jego oddziały. Organizowane są tam szkolenia dla rolników obejmujące zagadnienia takie jak: nowe rozwiązania chroniące środowisko w gospodarstwach rolnych, pozyskiwaniu dofinansowań na wymianę źródeł ciepła, rolnictwa ekologicznego oraz tematykę rolnictwa przyjaznego środowisku. W szkoleniach tych mogą brać udział zainteresowani właściciele gospodarstw rolnych. Rolnicy mają także możliwość składania do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wniosków o płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne.

Monitoring środowiska

Monitoringiem jakości gleb zajmuje się GIOŚ, w ramach PMŚ oraz Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza we Wrocławiu na zlecenie rolników i innych podmiotów gospodarczych.

5.7.4. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> wapnowanie gleb zakwaszonych. 	<ul style="list-style-type: none"> dewastacja gruntów, głównie w wyniku działalności górniczej

5.7.5. Analiza SWOT

GLEBY	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> Bardzo wysoki udział użytków rolnych w powierzchni powiatu. Przewaga gleb dobrych i średnich klas bonitacyjnych. 	<ol style="list-style-type: none"> Wysokie zakwaszenie gleb powodujące konieczność wapnowania. Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi. Występujące grunty zdewastowane.

GLEBY	
3. Dobre warunki glebowe. 4. Monitoring gleb pod kątem występowania zanieczyszczeń. 5. Realizacja zadania „Wapnowanie regeneracyjne gleb”. 6. Brak osuwisk.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wdrażanie kodeksu dobrej praktyki rolniczej. 2. Szkolenie rolników z zakresu zasad dobrej praktyki rolniczej przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. 3. Przeciwdziałanie zakwaszeniu gleb poprzez wapnowanie. 4. Ograniczenie użycia chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. 5. Zalesianie gleb o niskim potencjale rolnym. 6. Rekultywacja terenów zdegradowanych i remediacja gleb zanieczyszczonych.	1. Nieprawidłowe praktyki rolnicze (m.in. wypalanie traw, nieprawidłowa gospodarka nawozami). 2. Zanieczyszczenia przy szlakach komunikacyjnych. 3. Erozja gleb. 4. Degradacja gleb. 5. Zmiany klimatyczne powodujące m.in. przesuszanie gruntów. 6. Możliwe odprowadzanie przez mieszkańców nieoczyszczonych ścieków do gleby.

5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.8.1. Zagospodarowanie odpadów komunalnych

Odpady komunalne są przetwarzane w instalacjach komunalnych. Mogą być przetwarzane także w instalacjach znajdujących się na terenie innych województw, z zachowaniem kryteriów takich jak odległość od miejsca wytworzenia odpadów, stosowane technologie przetwarzania odpadów, koszt zagospodarowania odpadów. Listy instalacji komunalnych prowadzone są przez marszałków województw. Na terenie województwa dolnośląskiego znajduje się 17 instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (w tym jedna na terenie powiatu dzierżoniowskiego) oraz 15 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Tabela 58. Wykaz funkcjonujących instalacji komunalnych na terenie województwa dolnośląskiego

Lp.	Zakład	Lokalizacja instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego
Funkcjonujące na terenie województwa dolnośląskiego instalacje komunalne do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych.			
1.	Zakład Gospodarowania Odpadami w miejscowości Gać	Gać 90, 55-200 Oława, gmina Oława, powiat oławski	Zakład Gospodarowania Odpadami Gać Sp. z o.o., Gać 90, 55-200 Oława
2.	Zakład przetwarzania odpadów w Rusku	Rusko 66, 58-120 Jaroszów, gmina Strzegom, powiat świdnicki	ENERIS Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o.o. Rusko 66, 58-120 Jaroszów
3.	Zakład przetwarzania odpadów w Krynicznie	Kryniczno 93, 55-300 Środa Śląska, gmina Środa Śląska, powiat średzki	FBSerwis Wrocław Sp. z o.o., ul. Atramentowa 10, Bielany Wrocławskie, 55-040 Kobierzyce

Lp.	Zakład	Lokalizacja instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego
4.	Zakład przetwarzania odpadów w Rudnej Wielkiej	Rudna Wielka, 56-210 Wąsosz, gmina Wąsosz, powiat górski	Modern Recycling Sp. z o.o., ul. Jerzmanowska 6a, 54-519 Wrocław
5.	Ekologiczne Centrum Odzysku w Bielawie	ul. Ceglana 10, 58-260 Bielawa, gmina Bielawa, powiat dzierżoniowski	ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o., ul. Bielawska 6, 58-250 Pieszyce
6.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Ścinawce Dolnej	Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia, gmina Radków, powiat kłodzki	FBSerwis Dolny Śląsk Sp. z o.o., Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia
7.	Zakład przetwarzania odpadów w Zawiszowie	Zawiszów 5, 58-100 Świdnica, gmina Świdnica, powiat świdnicki	Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Zawiszów 5, 58-100 Świdnica
8.	Zakład przetwarzania odpadów przy ul. Beethovena w Wałbrzychu	ul. Beethovena, 58-300 Wałbrzych, gmina Wałbrzych, powiat wałbrzyski	Miejski Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Kolejowa 4, 58-300 Wałbrzych
9.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Głogowie przy ul. Komunalnej 3	ul. Komunalna 3, 67-200 Głogów, gmina Głogów, powiat głogowski	GPK-SUEZ Głogów Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 7a, 67-200 Głogów
10.	Zakład przetwarzania odpadów przy ul. Rzeszotarskiej w Legnicy	ul. Rzeszotarska, 59-220 Legnica, gmina Legnica, powiat legnicki	Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Nowodworska 60, 59-220 Legnica
11.	Zakład przetwarzania odpadów przy ul. Zielonej 3 w Lubinie	ul. Zielona 3, 59-300 Lubin, gmina Lubin, powiat lubiński	EkoPartner Recykling Sp. z o.o., ul. Zielona 3, 59-300 Lubin
12.	Zakład Gospodarki Odpadami w Trzebczu przy ul. Działkowej 20 w Polkowicach	ul. Działkowa 20, 59-100 Polkowice, gmina Polkowice, powiat polkowicki	Polkowicka Dolina Recyklingu Sp. z o.o., ul. Dąbrowskiego 2, 59-100 Polkowice
13.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Lubawce	ul. Zielona 30, 58-420 Lubawka, gmina Lubawka, powiat kamiennogórski	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „SANIKOM” Sp. z o.o., ul. Nadbrzeżna 5a, 58-420 Lubawka
14.	Karkonoskie Centrum Gospodarki Odpadami w Ściegnach-Kostrzycy	Ściegny – Kostrzyca, 58-533 Mysłakowice, gmina Podgórzyn oraz gmina Mysłakowice, powiat karkonoski	Karkonoskie Centrum Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., Bukowiec, ul. Robotnicza 6, 58-533 Mysłakowice
15.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Trzebieniu przy ul. Spacerowej	Trzebień, ul. Spacerowa 24, 59-700 Bolesławiec, gmina Bolesławiec, powiat bolesławiecki	Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Bolesławcu, ul. Staszica 6, 59-700 Bolesławiec
16.	Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich	ul. Bazaltowa 1, 59-800 Lubań, gmina Lubań, powiat lubański	Zakład Gospodarki i Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Bankowa 8, 59-800 Lubań
17.	Zakład przetwarzania odpadów przy ul. Zgorzeleckiej w Bogatyni	ul. Zgorzelecka, 59 – 920 Bogatynia, gmina Bogatynia, powiat zgorzelecki	Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o., ul. Kilińskiego 17, 59-920 Bogatynia
Funkcjonujące na terenie województwa dolnośląskiego instalacje komunalne do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych			
1.	Zakład Gospodarowania Odpadami w miejscowości Gać	Gać 90, 55-200 Oława, gmina Oława, powiat oławski	Zakład Gospodarowania Odpadami Gać Sp. z o.o., Gać 90, 55-200 Oława

Lp.	Zakład	Lokalizacja instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego
2.	Zakład przetwarzania odpadów w Rusku	Rusko 66, 58-120 Jaroszków, gmina Strzegom, powiat świdnicki	ENERIS Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o.o. Rusko 66, 58-120 Jaroszków
3.	Zakład Zagospodarowania Odpadów w Rudnej Wielkiej	Rudna Wielka, 56-210 Wąsosz, gmina Wąsosz, powiat górowski	CHEMEKO-SYSTEM Sp. z o.o. Zakład Zagospodarowania Odpadów, ul. Jerzmanowska 6a, 54-519 Wrocław
4.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Ścinawce Dolnej	Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia, gmina Radków, powiat kłodzki	FBSerwis Dolny Śląsk Sp. z o.o., Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia
5.	Zakład przetwarzania odpadów w Zawiszowie	Zawiszów 5, 58-100 Świdnica, gmina Świdnica, powiat świdnicki	Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o., Zawiszów 5, 58-100 Świdnica
6.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Głogowie przy ul. Komunalnej 3	ul. Komunalna 3, 67-200 Głogów, gmina Głogów, powiat głogowski	GPK-SUEZ Głogów Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 7a, 67-200 Głogów
7.	Zakład przetwarzania odpadów przy ul. Rzeszotarskiej w Legnicy	ul. Rzeszotarska, 59-220 Legnica, gmina Legnica, powiat legnicki	Legnickie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Nowodworska 60, 59-220 Legnica
8.	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne przy ul. Zielonej 1 w Lubinie	ul. Zielona 1, 59-300 Lubin, gmina Lubin, powiat lubiński	MUNDO Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w likwidacji, ul. Zielona 1, 59-300 Lubin
9.	Zakład Gospodarki Odpadami w Trzebczu przy ul. Działkowej 20 w Polkowicach	ul. Działkowa 20, 59-100 Polkowice, gmina Polkowice, powiat polkowicki	Polkowicka Dolina Recyklingu Sp. z o.o., ul. Dąbrowskiego 2, 59-100 Polkowice
10.	Karkonoskie Centrum Gospodarki Odpadami w Ściegnach-Kostrzycy	Ściegny – Kostrzyca, 58-533 Mysłakowice, gmina Podgórzyn oraz gmina Mysłakowice, powiat karkonoski	Karkonoskie Centrum Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., Bukowiec, ul. Robotnicza 6, 58-533 Mysłakowice
11.	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pielgrzymce	Pielgrzymka, 59-524 Pielgrzymka, gmina Pielgrzymka, powiat złotoryjski	Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Pielgrzymka 109 A/1, 59 – 524 Pielgrzymka
12.	Zakład przetwarzania odpadów przy ul. Zgorzeleckiej w Bogatyni	ul. Zgorzelecka, 59 – 920 Bogatynia, gmina Bogatynia, powiat zgorzelecki	Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o., ul. Kilińskiego 17, 59-920 Bogatynia
13.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Trzebieńcu przy ul. Spacerowej	Trzebień, ul. Spacerowa 24, 59-700 Bolesławiec, gmina Bolesławiec, powiat bolesławiecki	Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Bolesławcu, ul. Staszica 6, 59-700 Bolesławiec
14.	Centrum Utylizacji Odpadów Gmin Łużyckich	ul. Bazaltowa 1, 59-800 Lubań, gmina Lubań, powiat lubański	Zakład Gospodarki i Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Bankowa 8, 59-800 Lubań
15.	Zakład Zagospodarowania Odpadów w Rudnej Wielkiej (składowisko „N”)	Rudna Wielka, 56-210 Wąsosz, gmina Wąsosz, powiat górowski	CHEMEKO-SYSTEM Sp. z o.o. Zakład Zagospodarowania Odpadów, ul. Jerzmanowska 6a, 54-519 Wrocław

Lp.	Zakład	Lokalizacja instalacji	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego
Lista instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji na terenie województwa dolnośląskiego			
1.	Zakład Gospodarowania Odpadami w miejscowości Gać	Gać 90, 55-200 Oława, gmina Oława, powiat oławski	Zakład Gospodarowania Odpadami Gać Sp. z o.o., Gać 90, 55-200 Oława
2.	Zakład Zagospodarowania odpadów	gmina Strzelin	ECO-GRASS Sp. z o.o. ul. Graniczna 105 54-530 Wrocław
3.	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Ścinawce Dolnej	Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia, gmina Radków, powiat kłodzki	FBSerwis Dolny Śląsk Sp. z o.o., Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia

źródło: Lista instalacji komunalnych na terenie województwa dolnośląskiego

Tabela 59. Charakterystyka Ekologicznego Centrum Odzysku w Bielawie

Rodzaj instalacji	Suma mocy przerobowych [Mg/rok]	Planowane po modernizacji moce przerobowe [Mg/rok]
Instalacja do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów komunalnych	45 000	30 000
Instalacja do odzysku innego niż recykling odpadów budowlanych i rozbiórkowych	60 000	modernizacja nie jest planowana
Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	60 000 (część mechaniczna) 50 000 (część biologiczna)	90 000 (część mechaniczna) 75 000 (część biologiczna)
Linia do produkcji paliwa alternatywnego	17 248	55 770
Budowa linii do produkcji paliwa alternatywnego	-	100 000
Instalacja do demontażu odpadów wielogabarytowych	5 000	20 000
Instalacja do biologicznego przetwarzania – kompostownia	brak	30 000
Instalacja do stabilizacji tlenowej	brak	75 000
Instalacja do produkcji biopaliw stałych – biomasa energetyczna/paliwo energetyczne	brak	80 000
Instalacja do recyklingu odpadów budowlanych oraz innych odpadów do produkcji kruszywa/produktu budowlanego	brak	10 000
Instalacja przerobu odpadów budowlano-remontowych	brak	100 000
Instalacja do biosuszenia	brak	49 000

źródło: Załącznik 1 do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023–2028 z perspektywą do 2032. Plan inwestycyjny

Z inicjatywy ECO Ekologicznego Centrum Odzysku i Zakładu Energetyki Ciepłej w Dzierżoniowie planowana jest także budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów z paliwa RDF (paliwo alternatywne do którego produkcji używa się wyselekcjonowanej z odpadów komunalnych frakcji palnej: papieru, folii, plastiku, drewna,

ubrań itp., której recykling jest niemożliwy lub nieopłacalny, a zarazem odpady takie nie mogą być składowane w ziemi lub kompostowane, z racji ich wysokiej wartości energetycznej i jednocześnie długiego czasu rozkładu) lub paliwa pochodzącego z odpadów o planowanej mocy przerobowej 100 000 Mg odpadów na rok⁵¹.

Od 2020 r. do Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie wpływają liczne skargi mieszkańców Bielawy i Dzierżoniowa dotyczące uciążliwego i nieprzyjemnego zapachu pochodzącego z terenu zakładu ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o. w Bielawie. Zwiększona emisja odoru ma miejsce przede wszystkim w okresie wiosny/lata, jednakże również przy niższych temperaturach uciążliwości pojawiają się. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, Starosta Dzierżoniowski nie posiada kompetencji organu ochrony środowiska do prowadzenia kontroli lub podjęcia innych działań prawnych wobec tej instalacji. Właściwym organem do kontroli jest Marszałek Województwa Dolnośląskiego oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu. Organy te prowadzą cykliczne i odrębne postępowania administracyjne i kontrolne według posiadanych kompetencji⁵².

5.8.2. Odpady wytwarzane na terenie powiatu dzierżoniowskiego

Odpady komunalne

Odpady komunalne na terenie powiatu dzierżoniowskiego powstają głównie w gospodarstwach domowych, ale również na terenach nieruchomości niezamieszkałych. Wszystkie gminy powiatu za wyjątkiem gminy Łagiewniki należą do Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”, który został powołany w 2003 r. dla zbudowania zintegrowanego, wspólnego systemu zagospodarowania odpadów komunalnych od mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego. Masę poszczególnych odpadów komunalnych odebranych od mieszkańców z terenu powiatu dzierżoniowskiego w 2023 r. przedstawia poniższa tabela.

⁵¹ Załącznik 1 do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023–2028 z perspektywą do 2032. Plan inwestycyjny, Wrocław 2023.

⁵² Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

Tabela 60. Masa odpadów komunalnych [Mg] zebranych w sposób selektywny oraz zmieszany w 2023 r. z terenu powiatu dzierżoniowskiego

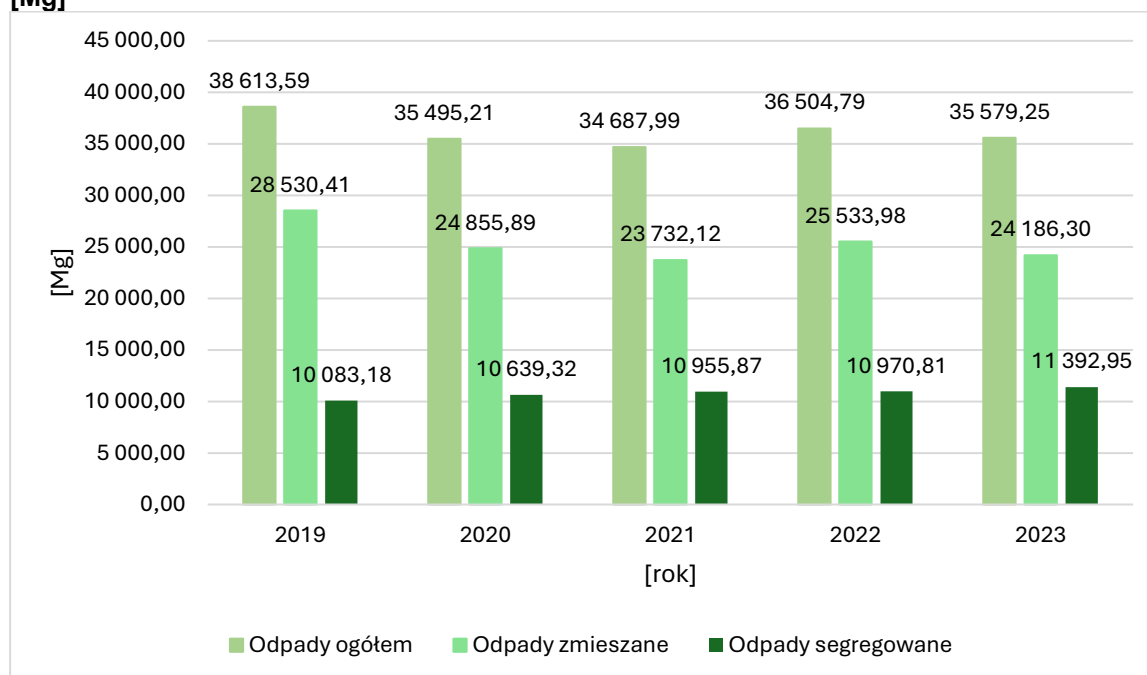
Wskaźnik	Powiat	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku								
ogółem	11 392,95	3 497,14	3 689,85	727,99	755,35	459,37	1 527,26	735,99
ogółem; z gospodarstw domowych	10 671,80	3 442,39	3 307,44	690,95	736,43	447,58	1 513,46	533,55
ogółem; z innych źródeł*	721,15	54,75	382,41	37,04	18,92	11,79	13,80	202,44
papier i tektura	1 408,49	375,92	677,67	74,62	60,65	49,19	103,44	67,00
szkło	1 699,07	462,37	458,77	207,83	193,72	86,20	162,66	100,52
tworzywa sztuczne	215,60	28,93	99,55	27,56	5,16	1,78	5,74	46,88
metale	3,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,80	0,00
tekstylna	1,60	0,00	0,00	0,00	1,60	0,00	0,00	0,00
niebezpieczne	0,30	0,00	0,24	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	60,52	0,18	27,30	2,82	19,18	2,14	8,76	0,14
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – niebezpieczne	9,36	0,00	0,00	0,00	9,36	0,00	0,00	0,00
wielkogabarytowe	2 130,04	571,29	719,67	170,18	148,58	153,04	215,84	151,44
biodegradowalne	4 153,73	1 664,84	1 192,11	16,08	162,92	57,30	802,36	258,12
zmieszane odpady opakowaniowe	1 719,80	393,61	487,54	228,90	163,48	109,72	224,66	111,89
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku								
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku	24 186,30	6 833,23	8 481,85	2 246,44	1 658,95	1 478,52	1 845,23	1 612,08
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku z	20 412,54	5 997,24	6 588,25	1 753,03	1 493,15	1 355,52	1 770,33	1 455,02

Wskaźnik	Powiat	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna
gospodarstw domowych								
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku z innych źródeł*	3 773,76	835,99	1 893,60	493,41	165,80	123,00	104,90	157,06
ogółem na 1 mieszkańca	253,9	242,5	275,2	245,4	231,7	291,2	209,9	271,9
Odpady zebrane w ciągu roku								
ogółem	35 579,25	10 330,37	12 171,70	2 974,43	2 414,30	1 937,89	3 402,49	2 348,07
z gospodarstw domowych	31 084,34	9 439,63	9 895,69	2 443,98	2 229,58	1 803,10	3 283,79	1 988,57
z innych źródeł*	4 494,91	890,74	2 276,01	530,45	184,72	134,79	118,70	359,50

źródło: GUS

*inne źródła – usługi komunalne, handlu, małego biznesu, biur i instytucji

Rysunek 40. Odpady zebrane w ciągu roku w powiecie dzierżoniowskim w latach 2019–2023 [Mg]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu zebranych odpadów w powiecie dzierżoniowskim wyniósł odpowiednio:

- 2019 r. – 26,1%;
- 2020 r. – 30,0%;
- 2021 r. – 31,6%;
- 2022 r. – 30,1%;
- 2023 r. – 32,0%

Najlepiej z selektywnym zbieraniem radzi sobie gmina Pieszyce, gdzie wskaźnik wyniósł w 2023 r. 44,9% oraz Bielawa – 33,9%. Natomiast najgorzej gminy Niemcza – 23,7% i Dzierżoniów (wiejska) – 24,5%.

Zgodnie z art. 17.1. Ustawy o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm.) wprowadza się następującą hierarchię sposobów postępowania z odpadami:

- 1) zapobieganie powstawaniu odpadów,
- 2) przygotowywanie do ponownego użycia,
- 3) recykling,
- 4) inne procesy odzysku,
- 5) unieszkodliwianie.

Odebrane odpady w 2023 r. trafiły do instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w Bielawie, ul. Ceglana 10, 58-260 Bielawa oraz w znikomej ilości do instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Lubinie, Zabrzu i Tarnobrzegu. Zdolności przerobowe instalacji komunalnej w Bielawie do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów

komunalnych oraz kompostowni odpadów zielonych i innych bioodpadów, są wystarczające w stosunku do ilości odbieranych odpadów⁵³.

Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)

Poniżej przedstawiono adresy Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do których mieszkańcy mogą oddawać odpady komunalne na terenie powiatu dzierżoniowskiego:

- Gmina Bielawa:
 - ul. Ceglana 2, 58-260 Bielawa,
- Gmina miejska Dzierżoniów:
 - ul. Bielawska 15B, 58-200 Dzierżoniów,
- Gmina wiejska Dzierżoniów:
 - ul. Ceglana 2, 58-260 Bielawa,
 - ul. Bielawska 15B, 58-200 Dzierżoniów,
- Gmina Łagiewniki:
 - ul. Lipowa (teren oczyszczalni ścieków) w Łagiewnikach,
- Gmina Niemcza:
 - ul. Wrocławska 3a-3b, 58-230 Niemcza,
- Gmina Pieszyce:
 - ul. Bielawska 6, 58-250 Pieszyce,
- Gmina Piława Górna:
 - ul. Młynarska (koło stawu), 58-240 Piława Górna

Poziomy recyklingu

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2024 r., poz. 339) gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej:

- 20% wagowo – za rok 2021,
- 25% wagowo – za rok 2022,
- 35% wagowo – za rok 2023,
- 45% wagowo – za rok 2024,
- 55% wagowo – za rok 2025,
- 56% wagowo – za rok 2026,
- 57% wagowo – za rok 2027,
- 58% wagowo – za rok 2028,
- 59% wagowo – za rok 2029,
- 60% wagowo – za rok 2030,
- 61% wagowo – za rok 2031,
- 62% wagowo – za rok 2032,
- 63% wagowo – za rok 2033,
- 64% wagowo – za rok 2034,
- 65% wagowo – za rok 2035 i za każdy kolejny rok.

⁵³ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” za 2023 rok, kwiecień 2024.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oblicza się jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych. Przy obliczaniu poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych nie uwzględnia się innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne.

Tabela 61. Informacja o osiągniętym poziomie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2021–2023

Gmina	Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych [%]		
	2021 r - wymagane 20%	2022 r - wymagane 25%	2023 rok - wymagane 35%
Bielawa	19,8	29,7	38,0
Dzierżonów – miejska	20,8	25,2	34,1
Dzierżonów – wiejska	26,2	21,9	35,3
Łagiewniki	29,6	25,99	36,0
Niemcza	24,1	27,6	41,6
Pieszycy	21,8	41,7	54,3
Piława Górna	21,1	27,9	44,7

źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” za 2023 rok. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2021, 2022, 2023 rok w Gminie Łagiewniki

W 2021 r. wymagany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych osiągnęły wszystkie gminy za wyjątkiem gminy Bielawa, w 2022 r. gminy wiejskiej Dzierżonów, a w 2023 r. gminy miejskiej Dzierżonów.

Od 2025 r. gminy są obowiązane nie przekraczać poziomu składowania w wysokości:

- 30% wagowo – za każdy rok w latach 2025–2029,
- 20% wagowo – za każdy rok w latach 2030–2034,
- 10% wagowo – w 2035 r. i za każdy kolejny rok w latach następnych

Poziom składowania oblicza się jako stosunek masy odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych przekazanych do składowania do masy wytworzonych odpadów komunalnych. Dla potrzeb obliczania poziomu składowania do odpadów przekazanych do składowania zalicza się również odpady poddane odzyskowi na składowisku odpadów.

Gminy, które nie osiągną wymaganych poziomów recyklingu i składowania podlegać będą karze pieniężnej.

Wspólny System Segregacji Odpadów (WSSO)

W dniu 1 lipca 2017 r. wszedł w życie Wspólny System Segregacji Odpadów (WSSO), zgodnie z którym odpady są zbierane w sposób określony w ówczesnie obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz. U. 2019 r. poz. 2028)⁵⁴.

Realizowana na terenie powiatu dzierżoniowskiego gospodarka odpadami komunalnymi nakierowana jest na tworzenie warunków właściwego zbierania odpadów w sposób selektywny oraz zagospodarowania odpadów, zapewniających osiągnięcie określonych przepisami poziomów recyklingu i odzysku oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz.U. 2021 r. poz. 906) pojemniki oraz worki do zbierania poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych oznaczone powinny być w następujący sposób:

- 1) papier – odpady z papieru, w tym odpady z tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury, zbiera się w pojemnikach lub workach koloru niebieskiego, oznaczonych napisem „Papier”;
- 2) szkło – odpady ze szkła, w tym odpady opakowaniowe ze szkła, zbiera się w pojemnikach lub workach koloru zielonego, oznaczonych napisem „Szkło”;
- 3) metale, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe – odpady metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady z tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe, zbiera się w pojemnikach lub workach koloru żółtego, oznaczonych napisem „Metale i tworzywa sztuczne”;
- 4) bioodpady - zbiera się w pojemnikach lub workach koloru brązowego, oznaczonych napisem „BIO”.

Odpady w postaci wyrobów zawierających azbest

Programy usuwania odpadów zawierających azbest z terenu gmin powiatu dzierżoniowskiego zostały opracowane i wdrożone ze względu na narastający problem bezpiecznego dla środowiska i kosztownego procesu unieszkodliwiania tych niebezpiecznych odpadów. Funkcjonowanie programów otwiera drogę do starania się o dofinansowanie działań związanych z demontażem, transportem i składowaniem (unieszkodliwieniem) wyrobów azbestowych dzięki m.in. temu, że wraz z aktualną inwentaryzacją szacuje koszty stopniowego usuwania wyrobów azbestowych.

Celem każdego programu jest bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru gmin powiatu dzierżoniowskiego. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację zadań określonych w Programach, takich jak:

- Zwiększenie zakresu wiedzy mieszkańców na temat azbestu, jego bezpiecznego użytkowania i usuwania (likwidacja przyzwolenia społecznego na nielegalne zachowania związane z azbestem – nieuprawniony demontaż i wyrzucanie eternitu m.in. do lasów).
- Stworzenie właściwych warunków do wdrożenia obowiązujących przepisów prawnych oraz dobrych praktyk związanych z wyrobami azbestowymi.

⁵⁴ Akt zastąpiony Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz.U. 2021 r. poz. 906 z późn. zm.)

- Stworzenie mechanizmów zapewniających mieszkańcom pomoc finansową podczas usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych w całym okresie działania programu.
- Skuteczny monitoring powstawania odpadów azbestowych i gospodarki nimi.
- Stworzenie systemu dotowania usuwania azbestu.

Materiały zawierające azbest występują przede wszystkim jako pokrycia dachowe na budynkach mieszkalnych i budynkach gospodarczych (stodoły, wiaty, garaże, altany) oraz w rurach i złączach azbestowo-cementowych. Wyroby zawierające azbest składowane są także na posesjach mieszkańców i działkach gruntowych.

Dla poszczególnych gmin powiatu dzierżoniowskiego obowiązują następujące programy (jedynie miasto Dzierżoniów i gmina Łagiewniki nie posiadają programu):

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7 z 2010 r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Gminy Bielawa na lata 2015–2032,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Dzierżoniów (aktualizacja) z 2014 r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Niemcza na lata 2022–2032.,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pieszycy z 2015 r.,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Piławy Górnej na lata 2016–2032.

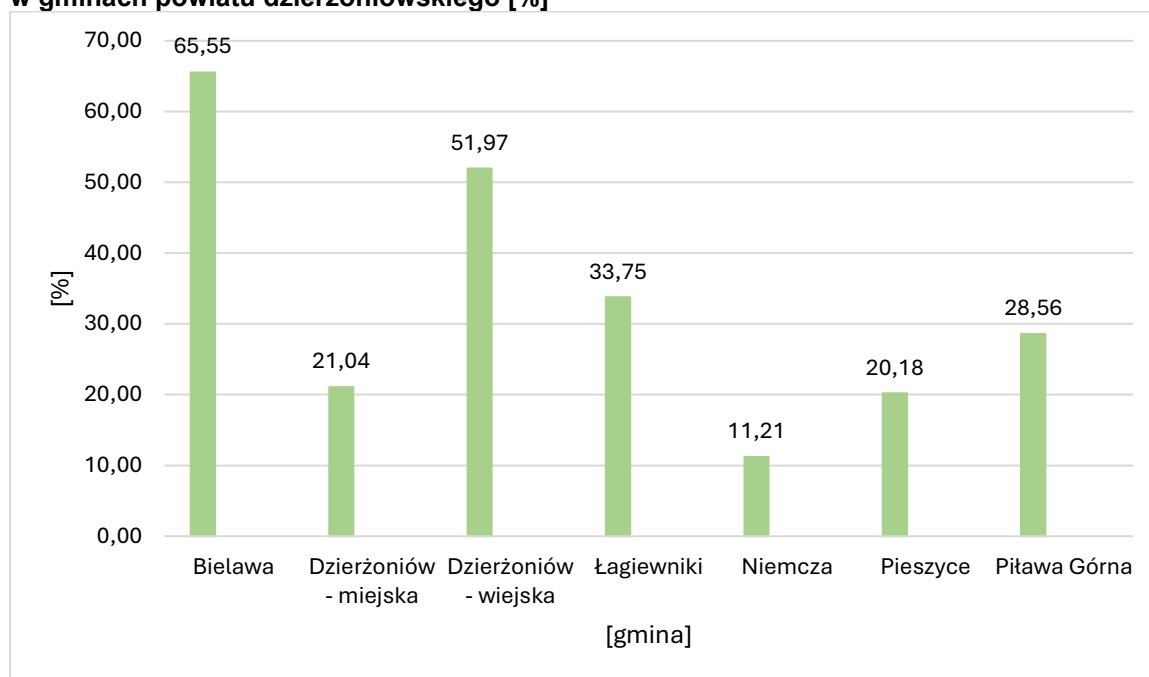
Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane dot. ilości azbestu w poszczególnych gminach powiatu.

Tabela 62. Ilość azbestu zinwentaryzowanego, unieszkodliwionego oraz pozostałego do unieszkodliwienia na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego

Jednostka terytorialna	Ilość azbestu		
	Zinwentaryzowanego [Mg]	Unieszkodliwionego [Mg]	Pozostałego do unieszkodliwienia [Mg]
Powiat dzierżoniowski	4 134,614	1 339,978	2 794,636
Bielawa	103,310	67,728	35,582
Dzierżoniów – miejska	492,294	103,624	388,670
Dzierżoniów – wiejska	1 139,210	592,048	547,162
Łagiewniki	1 113,584	375,899	737,685
Niemcza	828,404	92,880	735,524
Pieszycy	274,234	55,358	218,877
Piława Górna	183,578	52,441	131,137

źródło: bazaazbestowa.gov.pl, stan na 05.06.2024 r.

Rysunek 41. Ilość azbestu, który przekazano do unieszkodliwienia (w stosunku do ogółu) w gminach powiatu dzierżoniowskiego [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy azbestowej, stan na 05.06.2024 r.

Według stanu na dzień 05.06.2024 r., z terenu powiatu dzierżoniowskiego unieszkodliwiono 32,40% odpadów zawierających azbest. Zgodnie z powyższym wykresem, dotychczas najwięcej tych odpadów w stosunku do masy zinwentaryzowanych unieszkodliwiła gmina Bielawa. Najmniejszą ilość azbestu usunięto na terenie gminy Niemcza.

WFOŚiGW we Wrocławiu systematycznie udziela dofinansowań na demontaż, zbieranie, transport oraz unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest. W latach 2020-2023 łącznie przyznano dofinansowanie dla powiatu dzierżoniowskiego w kwocie 154 199,42 zł. Poniższa tabela prezentuje zrealizowane zadania w ramach Programu usuwania azbestu.

Tabela 63. Realizacja Programu usuwania azbestu na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2023

Wnioskodawca	Nazwa zadania	Rok umowy	Ilość usuniętego azbestu [Mg]	Kwota dotacji [zł]
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” w 2020 r.	2020	70,292	31 876,32
Gmina Łagiewniki	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagiewniki	2020	60,04	37 518,88

Wnioskodawca	Nazwa zadania	Rok umowy	Ilość usuniętego azbestu [Mg]	Kwota dotacji [zł]
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” – Gmina Miejska Dzierżoniów w 2021 r.	2021	7,135	3 409,32
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” w 2021r.	2021	20,387	11 602,29
Gmina Łagiewniki	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagiewniki	2021	21,08	13 358,00
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” – Miasto i Gmina Dzierżoniów w 2022 r.	2022	20,827	8 548,00
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” w 2022r.	2022	2,873	2 011,10
Gmina Łagiewniki	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagiewniki	2022	10,62	7 434,00
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie	2023	9,18	6 426,00

Wnioskodawca	Nazwa zadania	Rok umowy	Ilość usuniętego azbestu [Mg]	Kwota dotacji [zł]
	Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” w 2023 r., gminy: Bielawa i Piława Górna			
Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”	Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7” w 2023 r., gminy: Dzierżoniów i Niemcza	2023	62,88	30 811,20
Gmina Łagiewniki	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagiewniki	2023	2,64	1 168,31
Suma			287,954	154 199,42

źródło: WFOŚiGW

Odpady przemysłowe

Zgodnie z art. 180a Ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54) wymagane jest uzyskanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów (odpady powstające w związku z eksploatacją instalacji), jeżeli wytwarzane są odpady:

- o masie powyżej 1 Mg rocznie – w przypadku odpadów niebezpiecznych,
- o masie powyżej 5 000 Mg rocznie – w przypadku odpadów innych niż niebezpieczne.

Podmiotami posiadającymi ważne pozwolenia Starosty Powiatu Dzierżoniowskiego na wytwarzanie odpadów są:

- Lincoln Electric Bester Sp. z o.o. ul. Jana III Sobieskiego 19a, 58-260 Bielawa,
- „LIW LEWANT” Fabryka Wyrobów z Tworzyw Sztucznych ul. Ostroszowicka 17b, 58-260 Bielawa,
- Ace Rico Poland Sp. z o.o. ul. Ostroszowicka 11, 58-260 Bielawa
- „Zakład Usług Komunalnych- Drozdowski” Sp. z o.o., ul. Bielawska 6/18, 58-250 Pieszycy,
- Aalberts Surface Technologies Heat` Sp. o.o. ul. Strefowa 5, 58-200 Dzierżoniów
- Henkel Polska Operations Sp. z o.o. oddz. w Dzierżoniowie, ul. Pieszycza 6, 58-200 Dzierżoniów,
- MECAMEN POLSKA Sp.z o.o., ul. Pieszycza 8, 58-200 Dzierżoniów,
- Harris Calorific International Sp. z o.o. ul. Strefowa 8, 58-200 Dzierżoniów,
- PFO „VETOS-FARMA” Sp. z o.o. ul. Pocztowa 6, 58-260 Bielawa,
- SK pucore Europe Sp. z o.o. ul. Strefowa 16, 58-200 Dzierżoniów,
- Pentair Poland Sp. z o.o., ul. Strefowa 10, 58-200 Dzierżoniów,

- Rupf Industries Poland Sp. z o.o. Wrocław, ul. Sw. Mikołaja 19 – instalacja w Dzierżoniowie ul. Strefowa,
- MECFIL Sp. z o.o. ul. Strefowa 2, 58-200 Dzierżoniów
- ZAMEH Sp z o.o. ul. Kłodzka 10, 58-210 Łagiewniki
- DIOTECH Sp. z o.o. ul. Świdnicka 23, 58-200 Dzierżoniów
- NZOZ Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o., ul. Cicha 1, 58-200 Dzierżoniów
- BROEN POLAND Sp. z o.o., ul. Pieszycza 10, 58-200 Dzierżoniów
- BIOZE Sp. z o.o., ul. Bierutowska 57-59, 51-317 Wrocław
- LS Cable&System Poland Sp. z o.o. ul. Strefowa 7, 58-200 Dzierżoniów
- Selena Industrial Technologies Sp. z o.o. ul. Pieszycza 3, 58-200 Dzierżoniów – instalacja w Dzierżoniowie ul Stanisława Staszica 24
- BOXMET Ltd Sp.z o.o. Piskorzów 51, 58-250 Pieszycze

Zezwolenie Marszałka Województwa Dolnośląskiego na wytwarzanie odpadów posiada:

- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „Kolekcja” Anna Witkowska, ul. Ceglana 7, 58-260 Bielawa – pozwolenie na wytwarzanie odpadów wraz zezwoleniem na przetwarzanie odpadów dla stacji demontażu pojazdów wycofanych eksploatacji, ostatnia decyzja z dnia 05.10.2023 r.

Zezwolenie Starosty Powiatu Dzierżoniowskiego na zbieranie odpadów (gromadzenie odpadów przed ich transportem do miejsc przetwarzania, w tym wstępne sortowanie) posiadają:

- Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Dzierżoniowska 31, 58-260 Bielawa (PSZOK),
- Skup Złomu i Metali Kolorowych Mieczysław Sojka ul. Ludowa 14, 58-260 Bielawa,
- Skup Złomu i Metali Kolorowych Zofia Sojka ul. Kopernika 11, 58-200 Dzierżoniów,
- WTÓRPOL S.C. M.D. Sikora, ul. Wrocławska 32, 58-200 Dzierżoniów,
- B&K PLAST Przetwórstwo tworzyw sztucznych Konrad Wester Rościszów 66, 58-250 Pieszycze, wraz z pozwoleniem na przetwarzanie odpadów,
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Słowiańska 13, 58-210 Łagiewniki (PSZOK),
- Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. ul. Bielawska 15b, 58-200 Dzierżoniów (PSZOK),
- Skup Surowców Wtórnych Wiesław Jasiński ul. Rolna 2, 58-200 Dzierżoniów,
- Skup Surowców Wtórnych, Małgorzata Jasińska, ul. Boh. Getta 23, 58-260 Bielawa,
- Skup Złomu Ryszard Sojka, ul. Sienkiewicza, 58-200 Dzierżoniów,
- ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. o.o. ul. Bielawska 6, 58-250 Pieszycze (PSZOK).

Zezwolenie Starosty Powiatu Dzierżoniowskiego na przetwarzanie odpadów (odzyskiwanie surowców wtórnych w procesach produkcyjnych w celu uzyskania materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub unieszkodliwianie odpadów w instalacjach technicznych) posiadają:

- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Słowiańska 13, 58-210 Łagiewniki,
- WTÓRPOL S.C. M.D. Sikora, ul. Wrocławska 32, 58-200 Dzierżoniów,
- B&K PLAST Przetwórstwo tworzyw sztucznych Konrad Wester Rościszów 66, 58-250 Pieszycze, wraz z pozwoleniem na zbieranie odpadów,

- KA Recykling Sp. z o.o. ul. Bielawska 6, 58-250 Pieszyce,
- ZBM Sp. z o.o. ul. Piastowska 15a, 58-240 Piława Górna,
- KAMSKAL S.C. Przerób Kamienia naturalnego ul. Kłodzka 14, 58-210 Łagiewniki.

Starosta Dzierżoniowski decyzją z dnia 30.01.2015 r. znak: RL.6222.2.2014 udzielił Tadeuszowi Drozdowskiemu, prowadzącemu działalność gospodarczą pn. Zakład Usług Komunalnych Tadeusz Drozdowski, ul. Bielawska 6, 58-250 pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, zlokalizowanej na terenie Zakładu Ekologiczne Centrum Odzysku, ul. Ceglana 10, 58-260 Bielawa, dz. nr 103/1 obręb 0001 Północ, gmina Bielawa, powiat dzierżoniowski, woj. dolnośląskie. W związku ze zmianą przepisów, przy piśmie z dnia 02.03.2015 r. znak: RL.6222.2.2015 Starosta Dzierżoniowski przesłał Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego ww. decyzję z dnia 30.01.2015 r., jako organowi właściwemu w sprawie." Wszystkie kolejne zmiany procedowane są przez Marszałka.

Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał pozwolenia zintegrowane określające warunki wytwarzania i sposoby postępowania z odpadami niebezpiecznymi oraz innymi niż niebezpieczne dla:

- Falco Invest Nieruchomości Sp. z o.o., ul. Wrocławska 44, 58-230 Niemcza, na prowadzenie instalacji do chowu drobiu o maksymalnej liczbie stanowisk wynoszącej 140 000 szt., zlokalizowanej na terenie fermy kur niosek w Niemczy (dz. nr 18 obręb Jasień), decyzja z dnia 17 sierpnia 2018 r.
- GALWANIZER Sp. z o.o., ul. Świdnicka 38, 58-200 Dzierżoniów na prowadzenie instalacji do powierzchniowej obróbki metali i tworzyw sztucznych z zastosowaniem procesów chemicznych i elektrochemicznych (galwanicznych) przy całkowitej objętości wanień procesowych 144,63 m³, decyzja z dnia 30 kwietnia, 2007 r., ostatnia zmiana z dnia 21 czerwca 2021 r.⁵⁵

5.8.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów

Gospodarka o obiegu zamkniętym – nowe wytyczne Komisji Europejskiej

2 grudnia 2015 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet dotyczący budowania gospodarki o obiegu zamkniętym (tzw. circular economy). Idea gospodarki o obiegu zamkniętym polega na zamknięciu cyklu życia produktu, który w ujęciu linearnym oznacza sekwencję: produkcja - użytkowanie - usunięcie odpadu (ujęcie zwane "od kołyski do grobu" – ang. "from cradle to grave"). Zamykając cykl życia otrzymujemy zaś sekwencję: produkcja – użytkowanie – wykorzystanie odpadu w kolejnym cyklu produkcyjnym (ujęcie zwane "od kołyski do kołyski" – ang. "from cradle to cradle"). Istotą tego podejścia jest wykorzystanie odpadów powstałych w cyklu życia produktu i tym samym ograniczenie zużycia surowców, zmniejszenie ilości składowanych odpadów oraz zwiększenie strumienia odpadów wykorzystywanych w ramach odzysku i recyklingu.

Poprzez wdrożenie proponowanych rozwiązań planuje się na terenie poszczególnych gmin całego kraju m.in. osiągnięcie do 2035 r. poziomu 65% w zakresie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Strumień odpadów przeznaczonych do składowania ma wynieść do 2035 r. maksymalnie 10%. Zagadnienia te uwzględnia

⁵⁵ Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie i z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

zarówno *Krajowy plan gospodarki odpadami 2028*, jak również *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami na lata 2023–2028*. W celu wdrożenia gospodarki odpadami w obiegu zamkniętym zostały już uruchomione fundusze na pilotażowe programy, których celem jest upowszechnienie doświadczeń we wdrażaniu gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym na poziomie powiatu.

W *Krajowym planie gospodarki odpadami 2028* wyznaczono następujące kierunki działań w zakresie powstawania odpadów oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi:

- 1) Stosowanie działań na rzecz ZPO komunalnych m.in. przez: promowanie ponownego użycia produktów, tworzenie punktów napraw produktów, promowanie wytwarzania i użytkowania produktów o wydłużonym okresie użytkowania, tworzenie punktów ponownego użycia przy PSZOK-ach lub innych miejscach ogólnodostępnych dla społeczności lokalnej;
- 2) monitorowanie składu morfologicznego odpadów komunalnych, w tym fizycznych i chemicznych właściwości odpadów;
- 3) organizowanie i prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych na szczeblu zarówno ogólnokrajowym, jak i gminnym, mających na celu między innymi: podnoszenie świadomości i wiedzy społeczeństwa w zakresie ZPO, właściwe postępowanie z odpadami, promowanie prawidłowego sposobu postępowania z odpadami oraz korzyści z tego wynikających;
- 4) zapewnienie finansowania w obszarze ZPO w zakresie podnoszenia świadomości i wiedzy społeczeństwa;
- 5) zwiększenie dostępności PSZOK-ów dla mieszkańców;
- 6) zwiększenie efektywności prowadzenia selektywnego zbierania „u źródła”, w tym również komunalnych odpadów ulegających biodegradacji;
- 7) zagospodarowanie bioodpadów w biogazowniach rolniczych lub we własnym zakresie np. w kompostownikach przydomowych, również na terenach z zabudową jednorodzinną;
- 8) tworzenie przez jednostki samorządu terytorialnego zachęt w zakresie zagospodarowywania bioodpadów w przydomowych kompostownikach (finansowanie lub współfinansowanie zakupu kompostowników);
- 9) budowa lub modernizacja instalacji recyklingu zgodnie z określonym zakresem zapotrzebowania, w tym instalacji do fermentacji bioodpadów z wytworzeniem biometanu, energii elektrycznej, ciepłej, chłodu;
- 10) modernizacja instalacji MBP w kierunku przetwarzania odpadów selektywnie zbieranych; po modernizacji część mechaniczna w tych instalacjach powinna służyć do efektywnego sortowania odpadów zebranych selektywnie u źródła, natomiast część biologiczna powinna być wykorzystywana do fermentacji lub kompostowania zbieranych selektywnie bioodpadów i odpadów zielonych;
- 11) zmniejszenie ilości kierowanych do składowania odpadów komunalnych oraz pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych, które nie nadają się do przygotowania do ponownego użycia lub recyklingu, przez zagospodarowanie tych odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami w innych procesach odzysku, w tym przez termiczne przekształcanie z odzyskiem energii;
- 12) zapewnienie wysokiej automatyzacji linii sortowniczych w celu maksymalizacji odzysku surowcowego;

- 13) zapewnienie finansowania przedsięwzięć niwelujących zapotrzebowanie na obiekty i instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych, o których mowa w załączniku nr 2 do KPGO 2028, ze szczególnym uwzględnieniem instalacji do fermentacji bioodpadów;
- 14) zapewnienie finansowania przedsięwzięć w zakresie modernizacji instalacji przetwarzających odpady komunalne i pochodzące z przetworzenia odpadów komunalnych, w tym odpady ulegające biodegradacji selektywnie zebrane, w celu zapewnienia wysokich standardów ochrony środowiska ich funkcjonowania;
- 15) w przypadku odpadów żywności preferowanie technologii fermentacji z wytworzeniem biometanu, energii elektrycznej, ciepłej, chłodu, a dla pozostałych odpadów i przy mniejszych wydajnościach technologii tlenowych;
- 16) kontynuacja zapewnienia bezpiecznego składowania odpadów powstałych po przetwarzaniu odpadów, w tym stabilizatu, które nie mogą zostać poddane innym procesom przetwarzania, w tym recyklingowi; budowa składowisk lub ich rozbudowa powinna zostać ograniczona wyłącznie do potrzeb wynikających z ilości odpadów wytwarzanych w instalacjach do przetwarzania odpadów komunalnych i odpadów, dla których nie ma innej możliwości przetwarzania;
- 17) monitorowanie i kontrola przez gminy funkcjonowania systemów gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym ograniczanie nielegalnego składowania odpadów komunalnych;
- 18) poprawa jakości zbieranych i gromadzonych danych w BDO.

5.8.4. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Wpływ gwałtownych zjawisk pogodowych oraz ich efektów należy mieć na uwadze podczas wybierania lokalizacji oraz projektowania obiektów typu PSZOK i składowisk odpadów.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Większość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska dotyczących gospodarki odpadami, jest związana ze składowiskami odpadów. Można do nich zaliczyć przedostawanie się odpadów poza miejsce wyznaczone do ich składowania, ruchy masowe ziemi, a także samozapłon gazów składowiskowych lub pożary miejsc przeznaczonych do zbierania odpadów.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne dotyczące gospodarki powinny dotyczyć zagadnień, takich jak prawidłowa gospodarka odpadami, w tym przede wszystkim zapobieganie powstawaniu odpadów, znaczenie segregacji odpadów oraz obejmować akcje, takie jak „Sprzątanie Świata”.

Monitoring środowiska

Monitoringiem składowisk odpadów zajmują się jednostki zarządzające takimi instalacjami oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, który zajmuje się działalnością kontrolną.

5.8.5. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost udziału odpadów selektywnie zebranych w ogólnym strumieniu odpadów, • utrzymująca się na podobnym poziomie liczba wytworzonych odpadów ogółem, • prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych, • systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest 	<ul style="list-style-type: none"> • niska efektywność selektywnego zbierania odpadów „u źródła”, • niska świadomość społeczeństwa w zakresie należytego postępowania z odpadami, • nadal istniejące wyroby zawierające azbest.

5.8.6. Analiza SWOT

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Osiągnięty poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych przez większość gmin. 2. Zwiększająca się ilość selektywnie zebranych odpadów. 3. Funkcjonujące PSZOK w każdej gminie. 4. Ciągłe usuwanie wyrobów zawierających azbest 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża ilość odpadów zmieszanych w ogólnej ilości odpadów. 2. Brak świadomości w kwestii prawidłowej segregacji odpadów. 3. Nieosiąganie przez wszystkie gminy wymaganego poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. 4. Skargi mieszkańców na uciążliwy i nieprzyjemny zapach z terenu zakładu ECO Ekologiczne Centrum Odzysku w Bielawie. 5. Nadal istniejące wyroby zawierające azbest.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Intensyfikacja działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami. 2. Rozwój selektywnego zbierania odpadów. 3. Zwiększenie stopnia odzysku materiałów ze strumienia odpadów komunalnych. 4. Promocja działań w kierunku rozwoju zagadnień zapobiegania powstawaniu odpadów. 5. Wzrastająca masa odpadów zbieranych selektywnie. 6. Modernizacja i rozbudowa instalacji komunalnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieprzepisowe składowanie odpadów. 2. Odpady związane z ruchem turystycznym. 3. Wzrost kosztów zagospodarowania odpadów komunalnych. 4. Brak wystarczających środków finansowych pozwalających na całkowite usunięcie wyrobów azbestowych do 2032 r.

5.9. Zasoby przyrodnicze

Realizując zadania zawarte w niniejszym Programie Ochrony Środowiska należy uwzględnić ochronę gatunkową roślin i zwierząt, wynikającą z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2023 r., poz. 1336) mającą na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu okazów gatunków oraz ich siedlisk i ostoi. Wymagane jest również przestrzeganie zapisów ww. ustawy, dotyczących zakazów oraz odstępstw od zakazów w odniesieniu do ww. gatunków oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, zwłaszcza:

- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2022 r., poz. 2380),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409),
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408).

5.9.1. Formy ochrony przyrody

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego występują następujące formy ochrony przyrody⁵⁶:

1. Parki krajobrazowe – obejmują obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

2. Obszary chronionego krajobrazu – obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

3. Obszary Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

4. Rezerваты przyrody – obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

5. Użytki ekologiczne – zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

6. Pomniki przyrody – pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów,

⁵⁶ crfop.gdos.gov.pl/crfop

okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie⁵⁷.

W powiecie dzierżoniowskim powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmuje 8 556,09 ha, co stanowi 17,9% powierzchni powiatu. Ponadto na terenie powiatu występuje kilka obszarów objętych ochroną Natura 2000.

Tabela 64. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na 31.12.2023 r.)

Wskaźnik	Jednostka	Wartość
Obszary prawnie chronione ogółem	ha	8 556,09
Rezerваты przyrody	ha	71,11
Parki krajobrazowe	ha	6 731,90
Obszary chronionego krajobrazu	ha	1 832,40
Użytki ekologiczne	ha	1,26
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	%	17,9

źródło: GUS

Park Krajobrazowy Gór Sowich

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: kłodzki, wałbrzyski, dzierżoniowski, ząbkowicki

Gminy: Jedlina-Zdrój, Dzierżoniów (gmina wiejska), Stoszowice, Nowa Ruda (gmina wiejska), Pieszycy, Walim, Głuszyca, Bielawa

Data utworzenia: 13.12.1991

Powierzchnia: 8 140,67 ha

Akt prawny o utworzeniu: Rozporządzenie Nr 7/91 Wojewody Wałbrzyskiego z dnia 8 listopada 1991 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Gór Sowich

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Nr 20 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 15 maja 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Gór Sowich

Celem ochrony jest ochrona wartości przyrodniczych, z zachowaniem fragmentów mieszanego lasu górno- i dolnoreglowego, zachowanie geologicznej i geomorfologicznej różnorodności Parku, w tym licznych form skalnych, ochrona wartości historycznych związanych z osadnictwem, kopalnictwem oraz okresem II wojny światowej, zachowanie krajobrazu rolniczego i kulturowego, w tym otwartych, niezabudowanych przestrzeni w krajobrazie leśno-polno-łąkowym.

Ślezański Park Krajobrazowy

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: wrocławski, dzierżoniowski, świdnicki

Gminy: Sobótka, Marcinowice, Dzierżoniów (gmina wiejska), Łagiewniki, Jordanów Śląski

Data utworzenia: 30.08.1988

Powierzchnia: 8 190,00 ha

⁵⁷ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 maja 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2023 r., poz. 1336).

Akt prawny o utworzeniu: Uchwała nr XXIV/155/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu z dn. 8.06.1988 r. w sprawie utworzenia Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 17 z dnia 12 listopada 2008 r. zmieniające rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 4 kwietnia 2007 r. w sprawie Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego

Obszar chronionego krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: kłodzki, wałbrzyski, dzierżoniowski, ząbkowicki, świdnicki

Gminy: Dzierżonów (gmina wiejska), Stoszowice, Nowa Ruda (gmina wiejska), Złoty Stok, Świdnica (gmina wiejska), Pieszyce, Walim, Kłodzko (gmina wiejska), Bardo

Data wyznaczenia: 01.01.1981

Powierzchnia: 17 336,00 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Uchwała Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 r. w sprawie utworzenia na terenie województwa Wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Nr 25 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie”

Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie obejmuje głównie grzbiety tych gór pomiędzy przełęczą Kłodzką na wschodzie, a doliną Bystrzycy Świdnickiej na zachodzie. Góry Sowie są zrębem tektonicznym zbudowanym z prekambryjskich gnejsów. Na szczytach i stokach występują ostańcowe skałki. Orograficznie Góry Bardzkie są przedłużeniem Gór Sowich. Zbudowane są ze sfałdowanych w orogenezie hercyńskiej skał paleozoicznych: zlepieńców, piaskowców i łupków oraz skał wulkanicznych. Oba pasma gór porasta las piętra regla dolnego. Na Bukowej Kalenicy w Górach Sowich utworzono rezerwat chroniący fragment pierwotnej puszczy sudeckiej.

Obszar chronionego krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: dzierżoniowski, ząbkowicki, strzeliński

Gminy: Ciepłowody, Niemcza, Ziębice, Ząbkowice Śląskie, Strzelin, Przeworno

Data wyznaczenia: 01.01.1981

Powierzchnia: 6 180,00 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Uchwała Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 r. w sprawie utworzenia na terenie województwa Wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego Nr 29 z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie”

Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie obejmuje południowe części tych masywów o stosunkowo niewielkim przekształceniu gospodarczym i leży w mezoregionie Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie. Jest on najbardziej zróżnicowaną częścią Przedgórze Sudeckiego. Masywy te zbudowane są z różnych skał magmowych i metamorficznych.

Obszar Natura 2000 Wzgórza Kielczyńskie

Kod: PLH020021

Rodzaj: dyrektywa siedliskowa

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: dzierżoniowski, świdnicki

Gminy: Marcinowice, Dzierżonów (gmina wiejska)

Data wyznaczenia przez KE: 13.02.2009

Data wyznaczenia w Polsce: 02.10.2021

Powierzchnia: 403,64 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE)

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wzgórza Kielczyńskie (PLH020021)

Wzgórza stanowią niewielkie, zbudowane z serpentynitu, pasmo zalesionego terenu rozciągniętego wrzecionowato ze wschodu na zachód. Najwyższa ich część to skalisty wierzchołek Szczytna (466 m n. p. m.). Obszar obejmuje głównie siedliska leśne należące do Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych. Przedmiotami ochrony w obszarze są 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum) i 9110 ciepłolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti petraeae) z licznymi wychodniami skalnymi tworzącymi siedliska 8220 ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii* oraz 6210 murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea). Kluczowy przedmiot ochrony w obszarze to paproć zanokcica serpentynowa (*Asplenium adulterinum*).

Obszar Natura 2000 Masyw Ślęży

Kod: PLH020040

Rodzaj: dyrektywa siedliskowa

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: wrocławski, dzierżoniowski, świdnicki

Gminy: Sobótka, Marcinowice, Dzierżonów (gmina wiejska), Łagiewniki, Jordanów Śląski

Data wyznaczenia przez KE: 13.02.2009

Data wyznaczenia w Polsce: 08.10.2021

Powierzchnia: 5 059,25 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE)

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Masyw Ślęży (PLH020040)

Masyw Ślęży i przylegające wzgórza mają urozmaiconą budowę geologiczną. Występują tam gabra, amfibolity, gnesy, granity i serpentynity. Gleby należą do inicjalnych, brunatnych i bielcowych. Tutejsze lasy to żyzna i kwaśna buczyna, acydofilne i ciepłolubne dąbrowy oraz fragmenty łągów i lasów stokowych rozrzucone wśród gospodarstw. Na serpentynitach

Góry Raduni wykształciła się unikatowa roślinność. Dużą część ostoi zajmują łąki, miejscami zarastające w wyniku naturalnych procesów sukcesji i pola uprawne. Występują tu siedliska przyrodnicze: skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską Alysso-Sedion, murawy panońskie, murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne, środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe, ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z Androsacion vandellii, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, jaworzyny y i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, ciepłolubne dąbrowy.

Obszar Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich

Kod: PLH020071

Rodzaj: dyrektywa siedliskowa

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: kłodzki, wałbrzyski, dzierżoniowski, ząbkowicki, świdnicki

Gminy: Jedlina-Zdrój, Dzierżoniów (gmina wiejska), Stoszowice, Nowa Ruda (gmina miejska), Nowa Ruda (gmina wiejska), Świdnica (gmina wiejska), Pieszyce, Walim, Głuszyca, Kłodzko (gmina wiejska), Bielawa

Data wyznaczenia przez KE: 13.02.2009

Data wyznaczenia w Polsce: 13.08.2022

Powierzchnia: 21 126,98 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE)

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 czerwca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Nietoperzy Gór Sowich (PLH020071)

Obszar obejmuje większość pasma Gór Sowich. W obszarze zlokalizowane są cenne obiekty – miejsca zimowania gatunków nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 – mopka Barbastella barbastellus, nocka dużego Myotis myotis, nocka Bechsteina Myotis bechsteinii. Oprócz w/w gatunków na terenie ostoi Nietoperzy Gór Sowich stwierdzono występowanie nocka orzęsionego. Kolonia nocka dużego licząca ok. 700-800 osobników znajduje się w budynku mieszkalnym w Rościszowie (gmina Pieszyce). Przeprowadzone badania terenowe wykazały obecność tego gatunku w obszarze w okresie rozrodu. Populację rozrodczą nocka dużego w obszarze oszacowano na ok. 800-1000 osobników. Brak jest danych na temat występowania populacji rozrodczej mopka, natomiast przeprowadzone badania wykazały jego obecność w okresie rozrodu. Z uwagi na specyfikę gatunku, potwierdzenie istnienia rozrodczej populacji bez zlokalizowania kolonii jest niemożliwe. Populacja rozrodcza nocka Bechsteina jest nieznana i jej poznanie wymaga dalszych badań, zaś populacja zimująca oceniana jest na 5-10 osobników. Z gatunków zwierząt, oprócz nietoperzy, na terenie ostoi zlokalizowano cenne stanowiska motyli – modraszka telejusa Phengaris teleius oraz modraszka nausitosa Phengaris nausitosa. Obszar obejmuje łącznie 13 typów siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony. Do najcenniejszych należą m. in. kompleks łąk Glinno-Zagórze, wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie oraz kompleks torfowisk górskich pod Wielką Sową. Bardzo istotna jest obecność zajmujących w obszarze największą

powierzchnię kwaśnych buczyn, które mogą stanowić obszar żerowiskowy dla kolonii rozrodzanej nocka dużego w Rościszowie. Na liście przedmiotów ochrony występuje także zanokcica serpentynowa *Asplenium adulterinum*, mająca w obszarze Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich jedno z 11 stanowisk w Polsce. W Ostoi Nietoperzy Gór Sowich występują ponadto siedliska, które na opisywanym obszarze występują w formie nieistotnej dla ich ochrony: murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk.

Obszar Natura 2000 Kielczyn

Kod: PLH020099

Rodzaj: dyrektywa siedliskowa

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Dzierżoniów (gmina wiejska)

Data wyznaczenia przez KE: 08.02.2011

Data wyznaczenia w Polsce: 09.12.2021

Powierzchnia: 2,75 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE)

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Kielczyn (PLH020099)

Obszar obejmuje kościół p.w. Narodzenia NMP wraz z przylegającym do niego cmentarzem i częścią ogrodu plebanii. Położony jest w miejscowości Kielczyn, gm. Dzierżoniów i przylega do porośniętych lasami południowych zboczy Wzgórz Kielczyńskich. Powołany został dla ochrony kolonii rozrodzanej nocka dużego *Myotis myotis*, zajmującej główny strych i wieżę kościoła. Jest to jedna z większych kolonii tego gatunku na Przedgórzu Sudeckim i jedna z dwóch w Masywie Ślęży. Okoliczne lasy porastające Wzgórze Kielczyńskie i Ślężę stanowią żerowiska nocków dużych tworzących tę kolonię. Kościół zlokalizowany jest na północnym skraju miejscowości u podnóża zalesionych zboczy Wzgórz Kielczyńskich, przez co kolonia ma bezpośrednie połączenie z żerowiskami. Wszystkie obszary leśne porastające Wzgórze Kielczyńskie i Ślężę są chronione w ramach sieci Natura 2000, jako specjalny obszar ochrony siedlisk Wzgórze Kielczyńskie. Kościół był wcześniej otoczony drzewami, z których 5 po stronie południowej zostało wyciętych w 2011 r.

Obszar Natura 2000 Wzgórze Niemczańskie

Kod: PLH020082

Rodzaj: dyrektywa siedliskowa

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: dzierżoniowski, strzeliński

Gminy: Kondratowice, Dzierżoniów (gmina wiejska), Niemcza, Piława Górna, Łagiewniki

Data wyznaczenia przez KE: 08.02.2011

Data wyznaczenia w Polsce: 25.01.2022

Powierzchnia: 3 237,16 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE)

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wzgórza Niemczańskie (PLH020082)

Ostoja „Wzgórza Niemczańskie” obejmuje głównie obszary zalesione, których wspólną cechą jest dominujący udział drzewostanów liściastych z dobrze zachowanymi zbiorowiskami. Równocześnie, lasy ograniczone są do wyżej położonych partii wzgórz, co jest cechą całego makroregionu Przedgórze Sudeckie, a jednocześnie zadecydowało o rozproszonym przebiegu granic ostoi oraz o wydzieleniu Wzgórz Dębowych w formie enklawy. Oprócz zbiorowisk leśnych ostoja obejmuje kilka obiektów i środowisk, o wybitnych wartościach przyrodniczych;

- siedliska łąkowe, w szczególności: śródleśny kompleks zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (2 ha), położony w południowej części Wzgórz Krzyżowych, znakomicie zachowany i corocznie wykaszany, z silnymi populacjami gatunków uznawanych za ginące w kraju,
- skalne bramy tworzone przez przełomowe odcinki potoków przecinające Wzgórza Gumińskie - tzw. „Szwedzki Okop” koło Przystronia i „Tatarski Jar” koło Gilowa. Wąwozy te, o zagłębieniu sięgającym kilkudziesięciu metrów, obejmują malownicze wychodnie skalne, okapy i półki, zaś strome zbocza pokrywają wielogatunkowe lasy liściaste,
- nieczynna kopalnia wapienia koło Gilowa na Wzgórzach Gilowskich, z systemem podziemnych sztolni i jeziozem, stanowi ważną na Przedgórzu Sudeckim ostoję nietoperzy,
- zbiorniki wodne – dwa stawy założone na potoku Krzywula, okalającym od północy i północno-zachodu masyw Wzgórz Krzyżowych (Trzciny Staw koło wsi Sieniawka i bezimienny staw koło Kołaczowa) oraz kompleks koło Jasina na Wzgórzach Gumińskich, zwany Doliną Siedmiu Stawów. Stawy częściowo otoczone są przez kompleksy leśne, stanowią ostoję ptaków, w tym gatunków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, ostoję bobrów *Castor fiber* (Trzciny Staw), a szczególnie cennym ich elementem są zespoły łągowo-łąkowe zajmujące duże powierzchnie w części dopływowej.

Warto wspomnieć, że oprócz walorów przyrodniczych, obszar proponowanej ostoi jest niezwykle interesujący pod względem kulturowym. Odkryto tu ślady siedmiu wczesnośredniowiecznych grodzisk, z których jedno, w pobliżu „Tatarskiego Jaru”, należy do największych na Śląsku (4,5 ha), zaś położona w centrum obszaru Niemcza jest jednym z najstarszych i najciekawszych miast w Polsce.

Obszar Natura 2000 Kamionki

Kod: PLH020005

Rodzaj: dyrektywa siedliskowa

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Pieszyce

Data wyznaczenia przez KE: 15.01.2008

Data wyznaczenia w Polsce: 27.07.2022

Powierzchnia: 71,95 ha

Akt prawny o wyznaczeniu: Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE)

Obowiązujący akt prawny: Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 czerwca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Kamionki (PLH020005)

Obszar obejmuje tereny leżące w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Kamionka, na zachód od zabudowań. Są to północne stoki Gór Sowich. Większość obszaru stanowią użytki zielone w ramach, których wyróżnić można łąki ekstensywnie użytkowane oraz, zajmujące niewielkie obszary, murawy bliśniczkowe i murawy kserotermiczne, przy czym najważniejszym przedmiotem ochrony jest paproć zanokcica serpentynowa. Obszar w części zarośnięty jest lasem zaklasyfikowanym jako las aluwialny oraz kwaśna buczyna.

Rezerwat przyrody Góra Radunia

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Łagiewniki

Data uznania: 07.05.1958

Powierzchnia: 44,26 ha

Akt prawny o uznaniu: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 marca 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody

Obowiązujący akt prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Góra Radunia”

Celem ochrony rezerwatu florystycznego jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych wzgórza zbudowanego ze skał wulkanicznych ze stanowiskami rzadkich roślin.

Rezerwat przyrody Bukowa Kalenica w Górach Sowich

Województwo: dolnośląskie

Powiaty: kłodzki, dzierżoniowski

Gminy: Nowa Ruda (gmina wiejska), Bielawa

Data uznania: 30.05.1962

Powierzchnia: 28,78 ha

Akt prawny o uznaniu: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 kwietnia 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody

Obowiązujący akt prawny: Zarządzenie Nr 4 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Bukowa Kalenica w Górach Sowich”

Celem ochrony rezerwatu leśnego jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu bukowego na krawędzi grani Gór Sowich.

Użytek ekologiczny Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży stanowisko nr 2

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Dzierżoniów (gmina wiejska)

Data ustanowienia: 01.01.2004

Powierzchnia: 0,26 ha

Akt prawny o uznaniu: Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

Wyrobisko nieczynnych kamieniołomów. Stanowisko chronionych gatunków roślin, ich ostoje. Celem ochrony jest zachowanie stanowisk paproci serpentynitowych z przyległymi zbiorowiskami roślinnymi, w tym ze zbiorowiskami ciepłolubnymi.

Użytek ekologiczny Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży stanowisko nr 3

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Dzierżoniów (gmina wiejska)

Data ustanowienia: 01.01.2004

Powierzchnia: 0,22 ha

Akt prawny o uznaniu: Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

Wyrobisko nieczynnych kamieniołomów. Stanowisko chronionych gatunków roślin, ich ostoje.

Celem ochrony jest zachowanie stanowisk paproci serpentynitowych z przyległymi zbiorowiskami roślinnymi, w tym ze zbiorowiskami ciepłolubnymi.

Użytek ekologiczny Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży stanowisko nr 5

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Dzierżoniów (gmina wiejska)

Data ustanowienia: 01.01.2004

Powierzchnia: 0,20 ha

Akt prawny o uznaniu: Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

Wyrobisko nieczynnych kamieniołomów. Stanowisko chronionych gatunków roślin, ich ostoje.

Celem ochrony jest zachowanie stanowisk paproci serpentynitowych z przyległymi zbiorowiskami roślinnymi, w tym ze zbiorowiskami ciepłolubnymi.

Użytek ekologiczny Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży stanowisko nr 6

Województwo: dolnośląskie

Powiat: dzierżoniowski

Gmina: Łagiewniki

Data ustanowienia: 01.01.2004

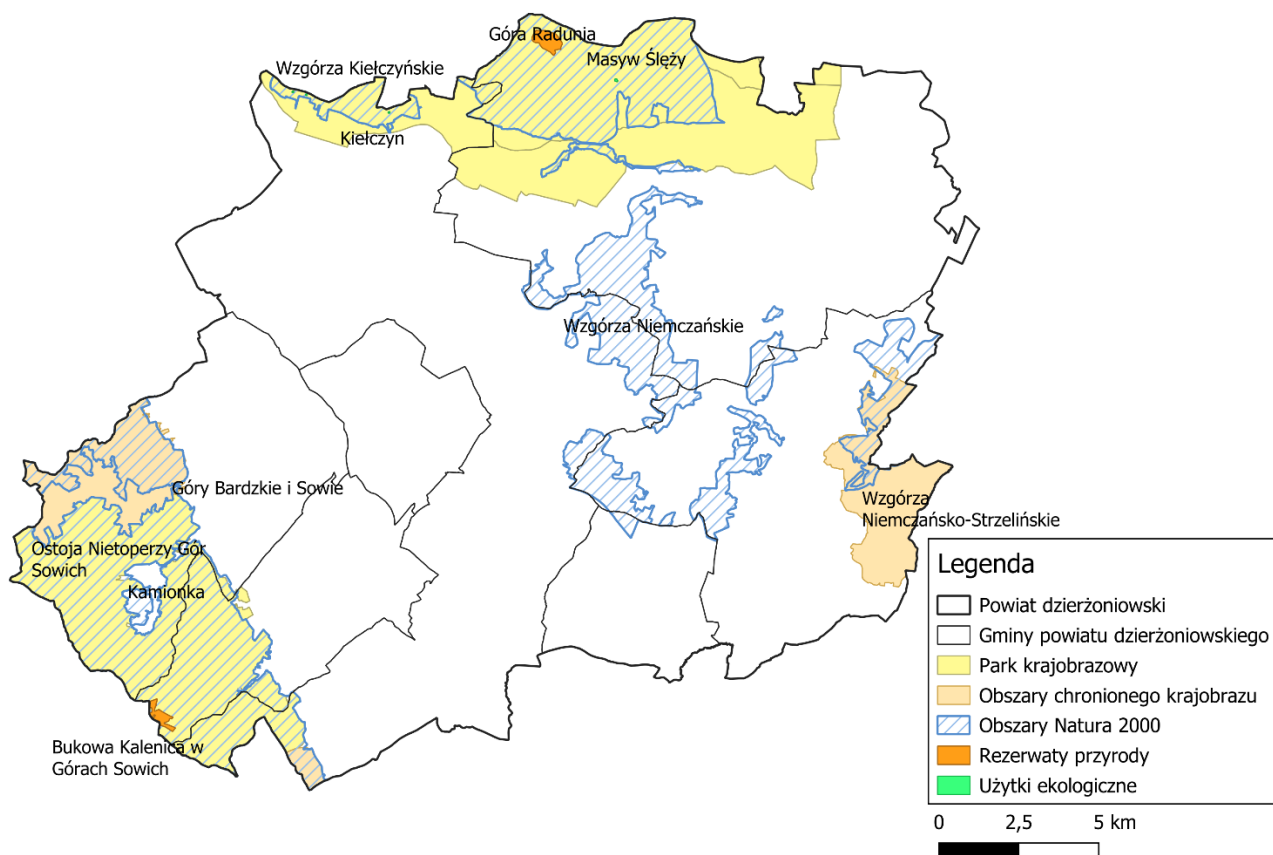
Powierzchnia: 0,58 ha

Akt prawny o uznaniu: Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne

Stanowisko paproci z rodzaju zanokcica (*Asplenium*) znajdujące się w wyrobiskach nieczynnych kamieniołomów podlegających ścisłej ochronie. Celem ochrony jest zachowanie stanowisk paproci serpentynitowych z przyległymi zbiorowiskami roślinnymi, w tym ze zbiorowiskami ciepłolubnymi.

Na poniższym rysunku przedstawiono usytuowanie obszarowych form ochrony przyrody na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

Rysunek 42. Usytuowanie obszarowych form ochrony przyrody na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego znajduje się także 119 pomników przyrody. Są to głównie pojedyncze drzewa, a także grupy drzew. W gminie Niemcza znajduje się aleja 24 drzew, a w gminie Pieszyce znajdują się także dwie skałki mineralne.

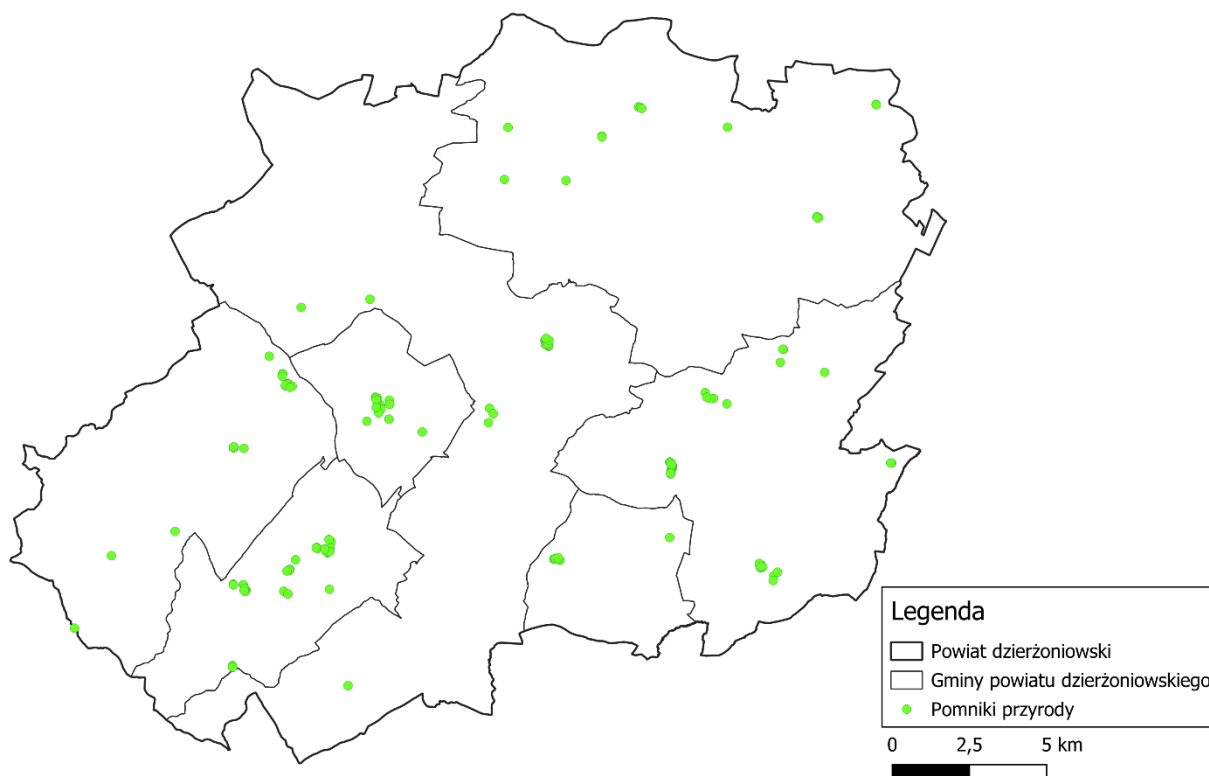
Tabela 65. Liczba pomników przyrody w gminach powiatu dzierżoniowskiego

Gmina	Liczba pomników przyrody
Bielawa	30
Dzierżoniów – miejska	14
Dzierżoniów – wiejska	17
Łągiewniki	15
Niemcza	22

Gmina	Liczba pomników przyrody
Pieszycy	16
Piława Górna	5
Razem	119

źródło: GDOŚ

Rysunek 43. Usytuowanie pomników przyrody na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

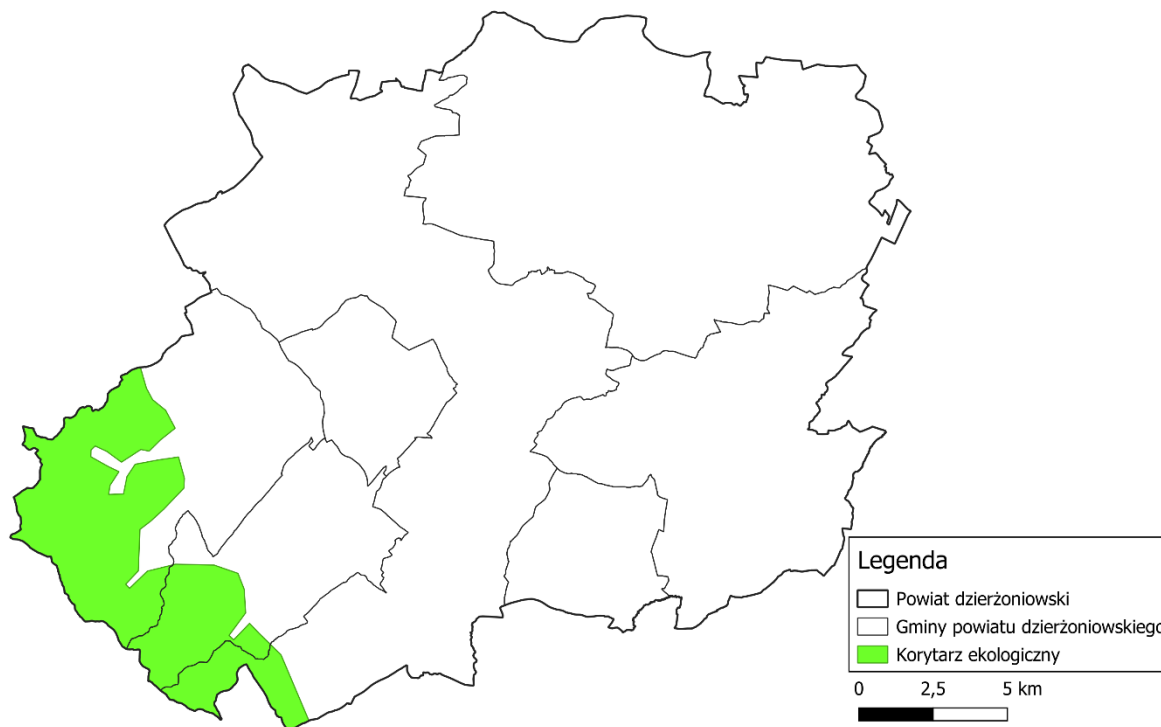
5.9.2. Korytarze ekologiczne

W przestrzeni przyrodniczej ważną rolę spełniają korytarze ekologiczne. System obszarów obejmuje przede wszystkim doliny i pradoliny rzek, którymi mogą przemieszczać się organizmy zwierzęce i diaspyry roślinne oraz rozległe tereny (np. puszcze, duże kompleksy łąk, bagien), w których skupia się zasadnicza część różnorodności biologicznej. Korytarze ekologiczne, aby spełniały swoją funkcję, muszą tworzyć sieć powiązanych przestrzennie obszarów. Główne cele wyznaczania i ochrony korytarzy to:

- przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i zapewnienie funkcjonalnych połączeń między poszczególnymi regionami kraju,
- zapewnienie możliwości funkcjonowania stabilnych populacji gatunków roślin i zwierząt,
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności w kraju i Europie,
- stworzenie spójnej sieci obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia możliwie dużej liczbie gatunków.

Zgodnie z systematyką dokonaną przez GDOŚ wzdłuż południowo-zachodniej granicy powiatu przebiega korytarz ekologiczny Góry Stołowe – wschód.

Rysunek 44. Usytuowanie korytarza ekologicznego na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

5.9.3. Lasy, grunty leśne i tereny leśne

Zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową wyznacza Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2024 r., poz. 530).

Z danych GUS wynika, iż powierzchnia gruntów leśnych na terenie powiatu dzierżoniowskiego wynosi 10 072,57 ha, co daje lesistość na poziomie 20,6%. Jest nieznacznie niższa od średniej krajowej (29,6%) i wojewódzkiej (30%). Na przestrzeni ostatniej dekady utrzymuje się ona na podobnym poziomie. Powierzchnie gruntów leśnych i lasów oraz zieleni urządzonej na terenie powiatu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 66. Struktura gruntów leśnych, lasów i terenów zieleni na obszarze powiatu dzierżoniowskiego (stan na 31.12.2023 r.)

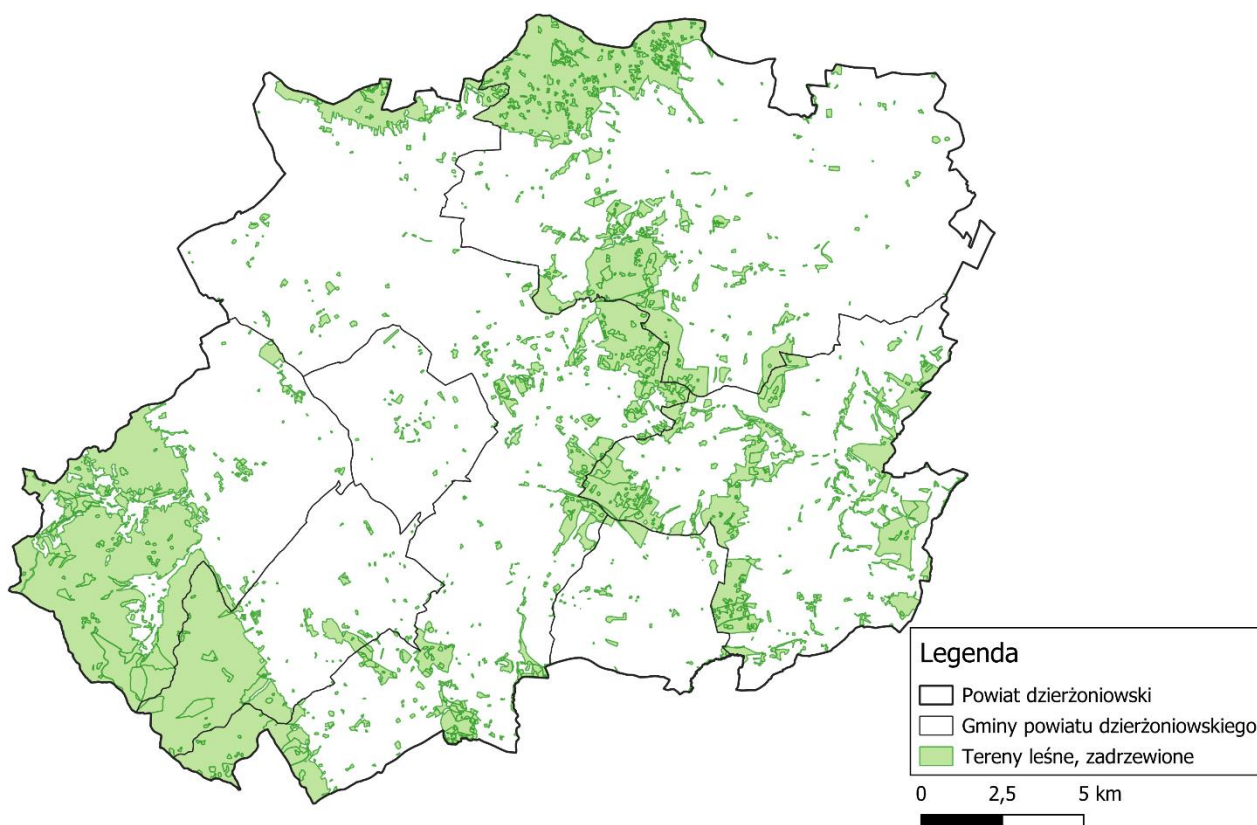
Wskaźnik	Powiat	Bielawa	Dzierżoniów – miejska	Dzierżoniów – wiejska	Łagiewniki	Niemcza	Pieszycy	Piława Górna
Powierzchnia gruntów leśnych								
Lesistość [%]	20,6	34,3	0	14,8	19,0	20,5	41,4	2,9
Grunty leśne ogółem [ha]	10 072,57	1 275,00	0	2 132,28	2 424,74	1 495,38	2 683,23	61,94
Grunty leśne publiczne ogółem [ha]	9 853,12	1 263,49	0	2 056,48	2 393,50	1 445,13	2 633,72	60,80
Grunty leśne prywatne [ha]	219,45	11,51	0	75,80	31,24	50,25	49,51	1,14
Powierzchnia lasów								
Lasy ogółem [ha]	9 857,90	1 240,69	0	2 084,61	2 370,03	1 470,00	2 631,19	61,38
Lasy publiczne ogółem [ha]	9 638,45	1 229,18	0	2 008,81	2 338,79	1 419,75	2 581,68	60,24
Lasy prywatne ogółem [ha]	219,45	11,51	0	75,80	31,24	50,25	49,51	1,14
Tereny zieleni								
Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej [ha]	216,14	100,82	75,73	3,21	10,00	7,90	11,98	6,50
Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem [%]	0,5	2,8	3,8	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3
Parki spacerowo-wypoczynkowe [ha]	77,57	54,17	10,00	0,00	0,00	4,20	9,20	0,00
Zieleńce [ha]	82,05	18,44	43,00	3,21	10,00	3,00	0,10	4,30
Zieleń uliczna [ha]	32,20	19,90	10,50	0,00	0,00	0,40	1,30	0,10
Tereny zieleni osiedlowej [ha]	56,52	28,21	22,73	0,00	0,00	0,70	2,68	2,20

źródło: GUS

Teren powiatu dzierżoniowskiego znajduje się w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu, Nadleśnictw Świdnica, Henryków, Miękina oraz Bardo Śląskie (niewielki południowy fragment).

Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa sprawuje nadleśnictwo na zlecenie starosty. Gospodarkę leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa prowadzi się w oparciu o Uprozczone Plany Urządzenia Lasów lub decyzje administracyjne określające zadania z zakresu gospodarki leśnej wydane na podstawie Inwentaryzacji Stanu Lasu. Ww. dokumenty (UPUL i ISL) opracowywane są na okres 10 lat.

Rysunek 45. Położenie lasów na terenie powiatu dzierżoniowskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

5.9.4. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu mają także bezpośredni wpływ na florę oraz faunę. Wpływają one na zasięg występowania poszczególnych gatunków, ich cykle rozrodcze i interakcje ze środowiskiem naturalnym, a w przypadku roślin także na okresy wegetacji. Ocieplenie się klimatu spowoduje migracje gatunków – gatunki preferujące chłodniejsze temperatury zostaną wyparte przez gatunki ciepłolubne. Część tych gatunków będzie uznana za gatunki inwazyjne wypierające rodzimą florę i faunę. Przekształcenia siedlisk na skutek zmian klimatycznych mogą dotknąć także warunków wodnych – obniżenie się poziomu wód gruntowych może spowodować stopniowy zanik siedlisk o dużej wilgotności. Najważniejszym elementem adaptacji do zmian klimatycznych będzie, w przypadku siedlisk, zachowanie bioróżnorodności oraz zrównoważona gospodarka leśna uwzględniająca zmiany klimatyczne

oraz ich efekty. Kluczowym elementem będzie utrzymanie obszarów wodno-błotnych oraz ich odtwarzanie w miejscach posiadających odpowiednie warunki. W ramach adaptacji do zmian klimatu zaleca się utrzymanie zagrożonych siedlisk i ich odtwarzanie wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, regulowanie wpływu klimatu poprzez wykorzystywanie odpowiednich ekosystemów, wpływ na mikroklimat przez zalesienia oraz tworzenie obszarów zielonych, zwiększanie naturalnej retencji wodnej, uwzględnianie zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi

w dokumentach planistycznych odpowiednią gospodarkę leśną, z naciskiem na odpowiedni skład gatunkowy.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, mających wpływ na zasoby przyrodnicze, można zaliczyć negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza i wód na środowisko i organizmy żywe, pożary lasów, gwałtowne zjawiska atmosferyczne oraz choroby roślin. W celu minimalizacji nadzwyczajnych zagrożeń, należy prowadzić efektywny system monitoringu środowiska oraz pracować nad minimalizacją efektów susz na siedliska przyrodnicze. Należy także pamiętać o ograniczeniach obejmujących tereny chronione oraz ich otuliny. Mają one na celu zminimalizować negatywną działalność człowieka mogącą powodować negatywne zmiany w ekosystemach oraz prowadzić do degradacji siedlisk.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak wartościowe są zasoby środowiska przyrodniczego. Można to osiągnąć poprzez edukację w szkołach oraz tworzenie ścieżek edukacyjnych, zwłaszcza przy obiektach objętych ochroną. Edukacja ekologiczna w szkołach, dotycząca zagadnień związanych z ochroną przyrody odbywa się poprzez odpowiednie programy edukacyjne. Ochrona przyrody jest nauką interdyscyplinarną i obejmuje zagadnienia dotyczące przedmiotów takich jak geografia, biologia, chemia oraz fizyka.

Monitoring środowiska

Stan zasobów przyrodniczych monitorowany jest przez GIOŚ w ramach Zintegrowanego Monitoringu Przyrodniczego Środowiska w Polsce. Celem ZMŚP jest dostarczenie danych do określania aktualnego stanu środowiska oraz w oparciu o wieloletnie cykle obserwacyjne, przedstawienie krótko- i długookresowych przemian środowiska w warunkach zmian klimatu i narastającej antropopresji. Uzyskane wyniki z prowadzonych obserwacji stanowią podstawę do sporządzenia prognoz krótko- i długoterminowych rozwoju środowiska przyrodniczego oraz przedstawienia kierunków zagrożeń i sposobów ich przeciwdziałania.

5.9.5. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none">• identyfikowanie obszarów cennych przyrodniczo oraz wprowadzanie ich do polityki przestrzennej powiatu	<ul style="list-style-type: none">• urbanizacja terenów cennych przyrodniczo

5.9.6. Analiza SWOT

ZASOBY PRZYRODNICZE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Występujące liczne formy ochrony przyrody, w tym park krajobrazowy i obszary Natura 2000. 2. Duże zróżnicowanie gatunkowe i siedliskowe, a także występowanie wielu gatunków chronionych oraz specyficznych siedlisk. 3. Występujący korytarz ekologiczny. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poziom lesistości niższy od średniej krajowej i wojewódzkiej. 2. Bardzo niski udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni. 3. Przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka. 4. Napływ zanieczyszczeń spoza granic powiatu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie zanieczyszczeń wód, gleb i powietrza pochodzących z lokalnych źródeł. 2. Ochrona i rozwój lasów oraz terenów zieleni urządzonej. 3. Uwzględnianie obszarów chronionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 4. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zanieczyszczenie środowiska (powietrza, gleb, wód). 2. Czynniki atmosferyczne, m.in. susze, wiatry. 3. Ekspansja gatunków obcych, w tym inwazyjnych. 4. Presja urbanistyczna. 5. Pożary. 6. Zmiany klimatyczne powodujące, m.in. degradację siedlisk (przede wszystkim hydrogenicznych) oraz pogorszenie stanu zachowania gatunków.

5.10. Zagrożenia poważnymi awariami

5.10.1. Stan aktualny

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 Ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024, poz. 54), mówiąc o:

- poważnej awarii rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.
- poważnej awarii przemysłowej rozumie się przez to poważną awarię w zakładzie.

Obejmują one takie rodzaje zdarzeń jak:

1. Pożary na dużych obszarach, pożary długo trwające, a także pożary towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, które powodują zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska;
2. Awarie i katastrofy w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji, powodujących zanieczyszczenie środowiska;
3. Awarie budowli hydrotechnicznych, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska;

4. Klęski żywiołowe, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska.

Zagrożenie spowodowania poważnej awarii wynikać może także z transportu substancji niebezpiecznych. Paliwa płynne przewożone są praktycznie po drogach wszystkich kategorii. Zagrożenie stanowią także sieci przesyłowe, którymi dostarcza się paliwa ciekłe oraz gazowe.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego znajduje się jeden zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej:

- Selena Industrial Technologies Sp. z o.o. Oddział 1 w Dzierżoniowie, ul. Pieszycza 4, 58-200 Dzierżoniów

Zakład jest producentem pian poliuretanowych jedno i dwukomponentowych w pojemnikach z aplikatorami pistoletowymi i wężykowymi. O zaliczeniu zakładu do grupy zakładów o dużym ryzyku decyduje ilość i rodzaj mogących znajdować się na jej terenie materiałów niebezpiecznych. Zakład stosuje dwie grupy materiałów niebezpiecznych: gazy skroplone magazynowane w podziemnych i naziemnych zbiornikach oraz ekotoksyczne ciecze mogące skazić glebę i wodę powodując długotrwałe skutki w środowisku. Materiały z tych dwóch grup wykorzystane są do produkcji pian poliuretanowych, a z grupy drugiej do produkcji klejów poliuretanowych i znajdują się w wyrobach gotowych⁵⁸.

W ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnej awarii. Kontrole przeprowadzone przez WIOŚ nie wykazały naruszeń⁵⁹.

5.10.2. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Zmiany klimatu mają wpływ na zagrożenie poważnymi awariami. Ekstremalne zjawiska atmosferyczne takie jak zbyt wysokie temperatury powietrza, burze, wichury czy ulewy mogą doprowadzić do awarii urządzeń na terenie zakładów przemysłowych. Ponadto bodźce te mogą zwiększyć ryzyko wystąpienia wypadków oraz awarii podczas przewożenia substancji niebezpiecznych ciągami komunikacji samochodowej oraz kolejowej. Aby zmniejszyć ryzyko wpływu zmian klimatycznych na ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych należy zaadaptować procedury przewozu substancji niebezpiecznych oraz funkcjonowania instalacji przemysłowych, a także brać czynniki klimatyczne pod uwagę przy budowie dróg oraz instalacji przemysłowych.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, należą w tej kategorii, głównie awarie pojazdów przewożących substancje niebezpieczne, awarie w zakładach przemysłowych oraz ryzyko zagrożenia gwałtownymi zjawiskami pogodowymi i pożarami. W celu ich uniknięcia należy brać pod uwagę możliwość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska już na etapie

⁵⁸ Informacje na temat środków bezpieczeństwa i sposobów postępowania na wypadek wystąpienia awarii przemysłowej na terenie Selena Industrial Technologies Sp. z o.o. Oddział 1 – Zakład Produkcyjny, ul. Pieszycza 4, 58-200 Dzierżoniów.

⁵⁹ Dane z WIOŚ Delegatura w Wałbrzychu.

projektowania i budowy dróg, a także usprawnić systemy kontroli bezpieczeństwa instalacji oraz środków transportu substancji niebezpiecznych. Należy również na terenach zakładów przemysłowych projektować systemy do odpowiedniego zabezpieczania magazynowanych substancji niebezpiecznych.

Działania edukacyjne

Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak postępować w razie wystąpienia poważnej awarii oraz jak zmniejszyć jej skutki.

Monitoring środowiska

Zakłady o dużym oraz zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej kontrolowane są przez WIOŚ oraz przez Państwową Straż Pożarną. Transport substancji niebezpiecznych jest natomiast nadzorowany przez funkcjonariuszy Policji i Inspekcji Transportu Drogowego.

5.10.3. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
<ul style="list-style-type: none"> • brak zdarzeń o charakterze i znamionach poważnej awarii przemysłowej, • systematyczne kontrole podmiotów korzystających ze środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające zapotrzebowanie na paliwa płynne i gazowe, • wzrost natężenia ruchu pojazdów oraz zwiększenie przewozów substancji i preparatów niebezpiecznych.

5.10.4. Analiza SWOT

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzona ewidencja i działalność inspekcyjna podmiotu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. 2. Spełnienie wymogów bezpieczeństwa przez zakład dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. 3. Brak zdarzeń o znamionach poważnej awarii. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Występujący zakład dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. 2. Obecność dróg, którymi mogą być transportowane substancje niebezpieczne.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii. 2. Opracowanie metod postępowania na wypadek wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie. 3. Możliwość finansowania zakupu środków oraz sprzętu niezbędnego do usuwania skutków poważnych awarii ze środków krajowych i zewnętrznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdarzenia losowe przy ciągach komunikacyjnych (wypadki, rozszczelnienia). 2. Możliwość wystąpienia poważnej awarii.

6. Zidentyfikowane problemy środowiskowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego

W poniższej tabeli przedstawiono największe problemy środowiskowe odnotowywane w ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego z podziałem na poszczególne komponenty.

Tabela 67. Najważniejsze problemy w ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego w zakresie poszczególnych komponentów środowiska

Stan aktualny	Cel poprawy
Ochrona klimatu i jakości powietrza	
<ul style="list-style-type: none"> – Zakwalifikowanie gmin powiatu do obszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu i celu długoterminowego ozonu. – Występowanie na terenie powiatu systemów ogrzewania indywidualnego w których wykorzystywane są niskiej jakości paliwa stałe, w tym odpady i/lub zaopatrzone w kotły o niskiej efektywności. – Niska efektywność energetyczna budynków mieszkaniowych i publicznych. – Nierównomierny dostęp gmin do sieci gazowej. – Brak sieci ciepłowniczej w większości gmin. – Występowanie licznych liniowych i punktowych źródeł zanieczyszczenia 	<ul style="list-style-type: none"> – Stopniowe zastępowanie ogrzewania węglowego bardziej ekologicznym systemem. – Rozbudowa oraz popularyzacja bardziej ekologicznych środków transportu. – Spadek wskaźnika motoryzacji poprzez rozwój transportu zbiorowego w tym w oparciu o system kolejowy oraz rozwój transportu rowerowego. – Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w ramach PMS. – Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z instalacji przemysłowych
Zagrożenia hałasem	
<ul style="list-style-type: none"> – Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w sąsiedztwie dróg krajowych i wojewódzkich. – Ponadnormatywny hałas na terenach zabudowy mieszkaniowej w centrach miast, w sąsiedztwie tras komunikacyjnych o intensywnym ruchu. – Występowanie złego stanu dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. – Rosnąca ilość pojazdów, zwiększająca natężenie ruchu drogowego. – Zagrożenie emisją hałasu z urządzeń i instalacji. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczenie nadmiernych poziomów hałasu wzdłuż dróg i zakładów przemysłowych. – Poprawa przepustowości dróg, nawierzchni dróg. – Ulepszanie transportu rowerowego i zbiorowego. – Ograniczenie poziomu hałasu na terenach chronionych. – Ograniczenie emisji hałasu z urządzeń i instalacji.
Pola elektromagnetyczne	
<ul style="list-style-type: none"> – Lokalizacja potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego w pobliżu zabudowy mieszkaniowej. – Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i elektroenergetycznej zwiększający ryzyko wzrostu natężenia pól elektromagnetycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Utrzymanie promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowym niskim poziomie.

Stan aktualny	Cel poprawy
Gospodarowanie wodami	
<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan ogólny wód powierzchniowych. - Wody podziemne niezadawalającej jakości w wybranych punktach monitoringowych na terenie powiatu. - Występujące obszary zagrożenia powodziowego. - Silne, umiarkowane i ekstremalne łączne zagrożenie suszą. - Ubogie zasoby wód powierzchniowych spowodowane brakiem naturalnej retencji. 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych. - Wsparcie dla projektów związanych ze zwiększaniem retencji w celu zapobiegania powstawaniu suszy. - Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej
Gospodarka wodno-ściekowa	
<ul style="list-style-type: none"> - Niedostateczny stopień skanalizowania niektórych gmin. - Możliwe niewłaściwe opróżnianie zbiorników bezodpływowych przez mieszkańców tam, gdzie nie ma sieci kanalizacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa sieci kanalizacyjnej i podłączanie do sieci nowych odbiorców tam, gdzie jest to możliwe i ekonomicznie uzasadnione. - Systematyczne kontrole zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. - Modernizacja infrastruktury do dostarczania wody i oczyszczania ścieków.
Zasoby geologiczne	
<ul style="list-style-type: none"> - Ingerencja w środowisko naturalne związana z eksploatacją surowców naturalnych. - Zmiany środowiska glebowego w okolicach miejsca wydobycia zasobów mineralnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rekultywacja i zagospodarowanie gleb zdegradowanych.
Gleby	
<ul style="list-style-type: none"> - Odprowadzanie przez mieszkańców nieoczyszczonych ścieków do gleby. - Wysokie zakwaszenie gleb powodujące konieczność wapnowania. - Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi. - Występujące grunty zdewastowane. - Występująca szkoda w środowisku na powierzchni ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie prawidłowej działalności rolniczej. - Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych. - Remediacja gleb zanieczyszczonych. - Wapnowanie gleb. - Brak przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w glebie
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
<ul style="list-style-type: none"> - Duża ilość odpadów zmieszanych w ogólnej ilości odpadów. - Brak świadomości w kwestii prawidłowej segregacji odpadów. - Nieosiąganie przez wszystkie gminy wymaganego poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. - Nadal istniejące wyroby zawierające azbest. - Pozostawione odpady w wyniku prowadzonej działalności w zakresie zbierania odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> - Usunięcie wyrobów azbestowych. - Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w temacie gospodarki odpadami. - Zwiększenie stopnia odzysku materiałów ze strumienia odpadów komunalnych. - Podjęcie działań z zakresu usunięcia pozostawionych odpadów.

Stan aktualny	Cel poprawy
Zasoby przyrodnicze	
<ul style="list-style-type: none"> - Poziom lesistości niższy od średniej krajowej i wojewódzkiej. - Bardzo niski udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni. - Przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identyfikacja i ochrona terenów cennych przyrodniczo. - Gospodarka przestrzenna uwzględniająca obszary cenne przyrodniczo. - Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. - Utrzymanie lesistości powiatu. - Identyfikacja i usuwanie roślinności inwazyjnej.
Zagrożenia poważnymi awariami	
<ul style="list-style-type: none"> - Występujący zakład dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. - Obecność dróg, którymi mogą być transportowane substancje niebezpieczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Minimalizacja skutków poważnych awarii i o znamionach poważnej awarii. - Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii. - Kontrole zakładów w celu zapobiegania poważnych awarii.

źródło: opracowanie własne

7. Najważniejsze sukcesy środowiskowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego

W poniższej tabeli przedstawiono największe sukcesy środowiskowe odnotowywane w ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego z podziałem na poszczególne komponenty.

Tabela 68. Najważniejsze sukcesy środowiskowe w ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego w zakresie poszczególnych komponentów środowiska

Uwarunkowania lub podjęte działania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
Ochrona klimatu i jakości powietrza		
<ul style="list-style-type: none"> – Uchwalony Program Ochrony Powietrza oraz uchwała antysmogowa. – Szereg prowadzonych działań zmierzających do obniżenia zanieczyszczeń powietrza z niskiej emisji, takie jak wymiana źródeł ciepła, termomodernizacje budynków. – Coraz większe zainteresowanie mieszkańców montażem instalacji odnawialnych źródeł energii (głównie paneli fotowoltaicznych i pomp ciepła), wymianą starych kotłów oraz termomodernizacją budynków. – Poprawa stanu nawierzchni dróg. – Rozbudowa dróg dla rowerów. – Rozbudowa sieci ciepłowniczej i gazowniczej – Rozwój publicznego transportu 	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost liczby ekologicznych źródeł ciepła i energii, zwiększona efektywność energetyczna budynków mające wpływ na poprawę jakości powietrza. – Zwiększona świadomość społeczna w zakresie problemu zanieczyszczania powietrza. – Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w ocenie dla ochrony zdrowia w strefie dolnośląskiej dla, SO₂, NO₂, C₆H₆, PM_{2,5}, CO, Pb, Cd, Ni. – 618 wymienionych źródeł ciepła w ramach Programu „Czyste Powietrze” w latach 2021-2023. – 153 przeprowadzone termomodernizacje w ramach Programu „Czyste Powietrze” w latach 2021-2023. – 323 863 m sieci gazowniczej. – 60,1 km dróg dla rowerów. – 81 zainstalowanych instalacji mikrofotowoltaicznych w budynkach publicznych, – 1,963 MW zainstalowanej mocy OZE w instalacjach mikrofotowoltaicznych w budynkach publicznych. – 2 200 zainstalowanych instalacji mikrofotowoltaicznych w budynkach mieszkalnych, – 22,591 MW zainstalowanej mocy OZE w instalacjach mikrofotowoltaicznych w budynkach mieszkalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja wymiany źródeł ciepła, minimalizujących emisje zanieczyszczeń powietrza, w tym przede wszystkim eliminujących wykorzystanie węgla. – Rozwój oraz promocja odnawialnych źródeł energii. – Modernizacja źródeł wytwarzania ciepła sieciowego opartego na paliwach nisko lub zeroemisyjnych. – Dalsza termomodernizacja budynków. – Dalsze modernizacje sieci drogowej. – Zwiększanie dostępności komunikacji zbiorowej. – Budowa dróg dla rowerów. – Dalsze podłączanie budynków do sieci ciepłowniczej. – Kontynuacja działalności kontrolnej, edukacji ekologicznej. – Budowa sieci ciepłowniczej oraz gazowniczej.

Uwarunkowania lub podjęte działania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
	– 369 przystanków autobusowych.	
Zagrożenia hałasem		
<ul style="list-style-type: none"> – Systematyczne prace związane z ograniczeniem nadmiernego hałasu – remonty, modernizacje, przebudowy dróg. – Monitoring hałasu drogowego i przemysłowego. – Opracowane mapy akustyczne dla dróg krajowych po których przejeżdża ponad 3.000.000 pojazdów rocznie 	– ekrany akustyczne wzdłuż dróg wojewódzkich	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacje sieci drogowej. – Montaż zabezpieczeń akustycznych. – Zwiększanie dostępności komunikacji zbiorowej. – Budowa dróg dla rowerów i pieszych. – Wykorzystywanie technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia.
Pola elektromagnetyczne		
<ul style="list-style-type: none"> – Stały monitoring poziomu pól elektromagnetycznych. – Stopniowo wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie zagrożenia PEM 	– Brak przekroczeń poziomu promieniowania PEM na terenie powiatu	– Prawidłowa lokalizacja urządzeń emitujących PEM oraz stały monitoring poziomu promieniowania elektromagnetycznego.
Gospodarowanie wodami		
<ul style="list-style-type: none"> – Stały monitoring wód powierzchniowych i podziemnych. – Dofinansowanie do przedsięwzięć związanych z budową i rozbudową systemów małej retencji. – Realizacja zadań w zakresie utrzymania urządzeń wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> – Dobry stan chemiczny, ilościowy i ogólny JCWPd, w obrębie których leży powiat dzierżoniowski. – 79 zamontowanych zbiorników retencyjnych w ramach Programu „Moja Woda” w latach 2020-2023. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dalsza realizacja zadań w zakresie utrzymania urządzeń wodnych. – Budowy i rozbudowy zbiorników małej retencji. – Dalsza edukacja społeczeństwa dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów wodnych
Gospodarka wodno-ściekowa		
<ul style="list-style-type: none"> – Systematyczne prace związane z rozbudową sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie powiatu. – Budowa, rozbudowa i usprawnianie funkcjonowania oczyszczalni ścieków. – Budowa i rozbudowa ujęć wód oraz stacji uzdatniania wód. 	<ul style="list-style-type: none"> – 94,2% ludności korzystającej z sieci wodociągowej – 72,4% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej 	– Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.
Zasoby geologiczne		
<ul style="list-style-type: none"> – Stosowanie najnowszych technologii w czasie eksploatacji zasobów naturalnych. – Systematycznie prowadzone kontrole w 	<ul style="list-style-type: none"> – Występowanie udokumentowanych złóż surowców na terenie powiatu. – 6 przeprowadzonych kontroli przez UOG w latach 	<ul style="list-style-type: none"> – Eksploatacja zasobów zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. – Dalsze kontrole zakładów górniczych.

Uwarunkowania lub podjęte działania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
zakładach górniczych.	2022-2023	
Gleby		
<ul style="list-style-type: none"> - Wapniowanie gleb zakwaszonych. - Monitoring zanieczyszczeń gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bardzo dobre warunki glebowe w powiecie, występowanie gleb najlepszej klasy. - Brak występowania osuwisk na terenie powiatu. - 38 przyznanych dofinansowań w latach 2020-2023 w ramach Programu „Wapnowanie regeneracyjne gleb”. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rekultywacja gleb. - Dalsze wapnowanie gleb zakwaszonych.
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów		
<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych. - Budowa, rozbudowa PSZOK i instalacji komunalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - Funkcjonujące PSZOK i instalacja komunalna. - 6 z 7 gmin powiatu osiągnęło wymagany w 2023 r. poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Racjonalna gospodarka odpadami. - Rozbudowa instalacji komunalnej. - Edukacja ekologiczna mieszkańców na temat prawidłowej gospodarki odpadami.
Zasoby przyrodnicze		
<ul style="list-style-type: none"> - Systematyczne działania na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych. - Nasadzenia drzew i krzewów. 	<ul style="list-style-type: none"> - 17,9% ogólnej powierzchni powiatu zajmują obszary prawnie chronione. - Występowanie obszarów Natura 2000. - Występowanie korytarza ekologicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dalsze utrzymanie i rozwój terenów zieleni i terenów cennych przyrodniczo. - Utrzymanie lesistości powiatu.
Zagrożenia poważnymi awariami		
<ul style="list-style-type: none"> - Systematyczne kontrole podmiotów korzystających ze środowiska. - Prowadzenie działalności inspekcyjnej podmiotów gospodarczych o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii. - Podejmowanie kroków w zakresie usuwania poważnych awarii oraz ich skutków. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wykorzystywane najnowocześniejsze technologie przez zakłady. - Brak poważnych awarii. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt ratowniczy. - Dalsze kontrole w zakładzie dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

źródło: opracowanie własne

8. Cele Programu Ochrony Środowiska, zadania i ich finansowanie

Cele niniejszego programu zostały wyznaczone na podstawie:

- Zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych komponentów środowiska,
- Możliwości finansowych analizowanej jednostki samorządu terytorialnego,
- Celów dokumentów wyższego szczebla (poziom wojewódzki i krajowy),
- Celów dokumentów lokalnych (funkcjonujących na terenie omawianego powiatu).

I. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.

II. ZAGROŻENIA HAŁASEM

Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego oraz hałasem z instalacji i urządzeń.

III. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

IV. GOSPODAROWANIE WODAMI

Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią.

V. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

VI. ZASOBY GEOLOGICZNE

Zrównoważona gospodarka zasobami geologicznymi.

VII. GLEBY

Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

VIII. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój powiatu.

IX. ZASOBY PRZYRODNICZE

Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.

X. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Zadania mogą być:

1. Własne – realizowane przez Powiat i jego jednostki oraz finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji Powiatu.
2. Monitorowane – realizowane i finansowane przez Gminy, przedsiębiorstwa lub organy i instytucje szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucje działające na terenie powiatu, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym.

Tabela 69. Wykaz celów, kierunków interwencji oraz zadań wyznaczonych w ramach Programu Ochrony Środowiska

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
I. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	Zanieczyszczenia dla których odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego i docelowego w strefie dolnośląskiej GIOŚ	B(a)P, PM10, As, O ₃	brak	Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	M – GIOŚ	brak środków finansowych, braki kadrowe
		Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [t/rok] GUS	40 460	17 000		Przyjmowanie zgłoszeń i wydawanie pozwoleń dla instalacji wymagających pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	W – Powiat, M – Urząd Marszałkowski	braki kadrowe
		Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych [t/rok] GUS	9	7		Kontrola zakładów w zakresie przestrzegania zapisów pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	W – Powiat, M – WIOŚ	braki kadrowe
		Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych [%] GUS	27,1	50,0		Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza	W – Powiat, M – Gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych
		Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	97,5	100,0		Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic	W – Powiat, ZDP, M – Gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych

⁶⁰ W – własne, M – monitorowane.

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
		Ilość wymienionych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych w ramach Programu Czyste Powietrze [szt./rok] <i>WFOŚiGW</i>	618 (2021-2023)	zależnie od możliwości		Wymiana konwencjonalnych systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej na ekologiczne, odnawialne lub gazowe	M – Gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych
						Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych	M – Gminy	braki kadrowe
		Długość sieci ciepłowniczej [km] <i>ZEC, BARL</i>	36,051	40,0		Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, w tym poprzez podłączenie budynków indywidualnych do sieci ciepłowniczej oraz modernizacja ciepłowni	M – przedsiębiorstwa ciepłownicze	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej
		Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności [%] <i>GUS</i>	77,9 (2022 r.)	83,0		Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci gazowych, w tym poprzez gazyfikację nowych rejonów oraz podłączenie budynków mieszkalnych do sieci gazowej	M – PSG, GAZ-SYSTEM	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej
		Ilość przystanków autobusowych [szt.] <i>GUS</i>	369 (2022 r.)	380		Rozwój i modernizacja transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska, wspieranie ekologicznych form transportu – budowa dróg dla rowerów	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach	W – Powiat, ZDP, M – Gminy, zarządcy dróg
Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym modernizacja taboru komunikacji publicznej, budowa i przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych, systemów Park&Ride	W – Powiat, ZDP, M – Gminy, zarządcy dróg, Związek Powiatowo-Gminny Sowiogórskie Autobusy						brak środków finansowych	

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
						Doskonalenie systemu komunikacji publicznej przez integrację przewozów pasażerskich, przebudowę systemu komunikacji zbiorowej na mniej kosztowny i bardziej efektywny	W – Powiat, ZDP, M – Gminy, Związek Powiatowo-Gminny „Sowiogórskie Autobusy”	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej
		Długość dróg dla rowerów [km] GUS	60,1 (2022 r.)	70,0		Budowa i modernizacja dróg dla rowerów oraz stworzenie spójnego systemu ścieżek i dróg rowerowych	W – Powiat, ZDP, M – Gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych
						Budowa, rozbudowa, przebudowa i rewitalizacja infrastruktury kolejowej	M – DSDiK	brak środków finansowych
		Ilość przeprowadzonych termomodernizacji w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej [szt./rok] WFOŚiGW	153 (2021-2023)	zależnie od możliwości	Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami	Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	W – Powiat, M – Gminy, zarządcy budynków, mieszkańcy	brak środków finansowych
					Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych	Budowa, przebudowa lub wymiana oświetlenia ulicznego	M – Gminy	brak środków finansowych
						Modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	W – Powiat, M – Gminy	brak środków finansowych
		Ilość mikroinstalacji fotowoltaicznych [szt.] Tauron Dystrybucja S.A	2 200	5 000	Rozwój odnawialnych źródeł energii	Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	W – Powiat, M – Gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych
		Moc zainstalowanych mikroinstalacji fotowoltaicznych [MW] Tauron Dystrybucja S.A	22,591	47 000		Rozwój lokalnej spółki energetycznej na terenie powiatu	M – Gminy, Spółka Energia Komunalna	brak środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
					Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Prowadzenie punktów konsultacyjno-informacyjnych dot. Programu Czyste Powietrze	M – Gminy	brak środków finansowych
						Edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości wpływu na jakość powietrza spalania odpadów i paliw złej jakości w kotłach domowych oraz wpływu zanieczyszczeń na organizmy żywe oraz na temat zagrożeń klimatycznych	W – Powiat, M – Gminy	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców
II. ZAGROŻENIA HAŁASEM	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego oraz hałasem z instalacji i urządzeń	Liczba osób narażonych na przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu L _{DWN} [szt.] GDDKiA	300 (2022 r.)	0	Ochrona przed ponadnormatywnym hałasem	Monitoring poziomu hałasu komunikacyjnego i przemysłowego	M – GIOŚ, WIOŚ, GDDKiA	brak środków finansowych, braki kadrowe
						Uspokojenie ruchu drogowego poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości	W – Powiat, M – Gminy, zarządcy dróg	przedłużające się procedury
						Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	W – Powiat, ZDP, M – Gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych
						Wprowadzenie do MPZP zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożeń hałasem	M – Gminy	pominięcie zagadnień w dokumentach planistycznych
		Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej ulepszonej [km] GUS	200,2 (2022 r.)	201,0	Zmniejszenie nadmiernego poziomu hałasu	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg krajowych	M – GDDKiA	brak środków finansowych
						Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich	M – DSDiK	brak środków finansowych
						Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg powiatowych	W – Powiat, ZDP	brak środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
		Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej [km] GUS	287,6 (2022 r.)	299,0		Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych	M – Gminy	brak środków finansowych
					Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	W – Powiat, M – Gminy	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców
III. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Liczba punktów pomiarowych w których odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego [szt.] GIOŚ	0	0	Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych	Przyjmowanie zgłoszeń instalacji PEM, prowadzenie ich rejestru oraz udostępnianie informacji o instalacjach wytwarzających pole elektromagnetyczne	W – Powiat	zmiany w przepisach prawnych, niezgłoszenie nowych źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne
						Prowadzenie monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych	M – GIOŚ	zmiany w przepisach prawnych dot. zakresu monitoringu
						Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM	M – TAURON Dystrybucja, operatorzy stacji bazowych, podmioty eksploatujące stacje elektroenergetyczne	niepoprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM
						Wprowadzanie do MPZP zapisów mających na celu ochronę przed polami elektromagnetycznymi	M – Gminy	pominięcie zagadnień w dokumentach planistycznych
				Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną	M – TAURON Dystrybucja, PSE	brak środków finansowych	

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
IV. GOSPODAROWANIE WODAMI	Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią	Liczba zamontowanych zbiorników retencyjnych [szt./rok] WFOŚiGW	34	zależnie od wniosków	Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego	Przebudowa, modernizacja budowli przeciwpowodziowych	M – RZGW	brak środków finansowych
		Pojemność zamontowanych zbiorników retencyjnych [m ³ /rok] WFOŚiGW	331	zależnie od wniosków		Utrzymanie i konserwacja cieków wodnych oraz urządzeń wodnych oraz utrzymanie drożności wód	M – RZGW	brak środków finansowych
		Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [dam ³ /rok] GUS	3 344,9	3 300		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	M – Gminy	pominięcie zagadnień w dokumentach planistycznych
						Wprowadzenie w dokumentach planistycznych zapisów ograniczających do minimum ubytki powierzchni biologicznie czynnej	M – Gminy	pominięcie zagadnień w dokumentach planistycznych
		Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie retencji oraz ochrona zasobów wodnych	Realizacja zadań wynikających z Planu przeciwdziałania skutkom suszy (m.in. tworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, koordynacja działań powiązanych z suszą)	M – RZGW, Gminy, Nadleśnictwa, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych			
			Wprowadzanie rozwiązań technologicznych pozwalających na ograniczenie zużycia wody m.in. poprzez stosowanie obiegów zamkniętych, ponowne wykorzystywanie wody szarej	M – przedsiębiorstwa, mieszkańcy	brak środków finansowych			

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
						Budowa i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury	M – Gminy, RZGW	brak środków finansowych
						Budowa i rozwój małej retencji	M – Gminy, RZGW, Nadleśnictwa, mieszkańcy	brak środków finansowych
		JCWP o złym stanie ogólnym [szt.] GIOŚ	16	0	Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	M – GIOŚ	brak środków finansowych, braki kadrowe, brak wyznaczonych punktów na terenie powiatu
		JCWPd o dobrym stanie ogólnym [szt.] GIOŚ	3	3		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	M – WIOŚ	braki kadrowe
						Wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania rolnictwa na wody	M – rolnicy, DODR	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców
						Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz ochrony przed powodzią i suszą	W – Powiat, M – Gminy

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
V. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość sieci wodociągowej [km] GUS	503,7	520,0	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia	M – PSSE	braki kadrowe
		Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności [%] GUS	94,2 (2022 r.)	97,0		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
						Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci wodociągowych	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
		Długość sieci kanalizacyjnej [km] GUS	298,6	350,0	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
		Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności [%] GUS	72,4 (2022 r.)	80,0		Rozbudowa oraz modernizacja oczyszczalni ścieków	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
		Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] GUS	604 (2022 r.)	700,0		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie podłączenie do sieci kanalizacyjnej nie jest uzasadnione ekonomicznie	M – Gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych
		Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.] GUS	3 114 (2022 r.)	2 800		Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	M – Gminy	braki kadrowe, brak chęci współpracy ze strony mieszkańców
		Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM [os.] GUS	139 702	145 000		Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych zagadnieniach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	W – Powiat, M – Gminy

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
VI. ZASOBY GEOLOGICZNE	Zrównoważona gospodarka zasobami geologicznymi	Wydobycie surowców naturalnych [tys. t/rok] PIG-PIB	4 432,23	zależnie od potrzeb	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż	W – Powiat, M – OUG, Gminy	braki kadrowe, niska wykrywalność, niespójne przepisy prawne
						Wydawanie koncesji na wydobycie kopalin ze złóż oraz ich kontrola	W – Powiat, M – Urząd Marszałkowski, OUG	braki kadrowe
						Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne	M – zakłady wydobywcze	brak środków finansowych
VII. GLEBY	Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji [ha] Starostwo Powiatowe	192,08	<192,08	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Prowadzenie monitoringu jakości gleb	M – GIOŚ, OSChR	braki kadrowe, brak wyznaczonych punktów na terenie powiatu
						Promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja na temat dobrych praktyk rolniczych	M – DODR, ARiMR, rolnicy	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony rolników
					Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	Wydawanie decyzji w sprawie rekultywacji gruntów	W – Powiat	brak chęci współpracy ze strony właścicieli gruntów
						Remediacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	M – właściciele gruntów, sprawca zanieczyszczeń	brak środków finansowych
						Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziem	M – GDOŚ	braki kadrowe

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
		Liczba przyznanych dofinansowań na wapniowanie gleb [szt./rok] <i>WFOŚiGW</i>	38 (2020-2023)	zależnie od wniosków		Wapnowanie gleb zakwaszonych	M – rolnicy	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony rolników
					Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Prowadzenie działalności szkoleniowej i informacyjnej w zakresie prawidłowej działalności rolniczej, w tym ochrony gleb; doradztwo w sprawie nawożenia i wykorzystywania środków wspomagających ochronę roślin	M – DODR	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców
VIII. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój powiatu	Masa odebranych odpadów [Mg/rok] <i>GUS</i>	35 579,25	35 000,0	Monitorowanie gospodarki odpadami i kontrola postępowania z odpadami	Tworzenie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami	M – Gminy	braki kadrowe
		Masa odpadów zebranych selektywnie [Mg/rok] <i>GUS</i>	11 392,95	14 000,0		Wydawanie decyzji na wytworzenie, przetwarzanie i zbieranie odpadów	W – Powiat, M – Urząd Marszałkowski	braki kadrowe
		Udział odpadów zebranych selektywnie w całości odebranych odpadów [%] <i>GUS</i>	32,0	40,0		Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych pozwoleń na wytworzenie, przetwarzanie i zbieranie odpadów	M – WIOŚ	braki kadrowe
		Ilość gmin które osiągnęły wymagany poziom ponownego użycia i recyklingu [szt.] <i>Urząd Gminy Łagiewniki, ZGPD-7</i>	6	7	Racjonalna gospodarka odpadami	Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów	M – Gmina Łagiewniki, ZGPD-7	niska świadomość społeczna
						Osiągnięcie wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz składowania odpadów komunalnych	M – Gmina Łagiewniki, ZGPD-7	niska świadomość społeczna

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
						Budowa i modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów	M – ECO Ekologiczne Centrum Odzysku	brak środków finansowych
						Budowa i modernizacja PSZOK	M – Gminy, ZGPD-7, ECO Ekologiczne Centrum Odzysku	brak środków finansowych
		Ilość zlikwidowanych „dzikich wysypisk” [szt.] GUS	1 (2022 r.)	zależnie od potrzeb		Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	M – Gminy	brak środków finansowych
		Masa odpadów zawierających azbest pozostałych do usunięcia i unieszkodliwienia [Mg] Baza azbestowa	2 790,782 (2024 r.)	1 500,0	Gospodarka odpadami zawierającymi azbest	Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest	M – Gminy, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych
					Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie odpowiedzialnej gospodarki odpadami, w tym redukcji ilości produkowanych odpadów oraz poprawnego sposobu segregacji	W – Powiat, M – Gminy, ZGPD-7, ECO Ekologiczne Centrum Odzysku	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców
IX. ZASOBY PRZYRODNICZE	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz	Powierzchnia obszarów chronionych [ha] GUS	8 556,09	≥8 556,09	Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	Ochrona gatunków zwierząt i roślin, w tym ochrona gatunków zagrożonych	M – DPZK, RDOŚ, Nadleśnictwa	brak środków finansowych
		Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem [%] GUS	17,9	≥17,9		Monitoring obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych i gatunków	M – RDOŚ	brak środków finansowych
		Liczba pomników przyrody [szt.] GDOŚ	119	≥119		Wdrażanie działań mających na celu ochronę siedliskową	M – RDOŚ, Nadleśnictwa	brak środków finansowych
						Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody	M – Gminy	brak środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródło danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
		Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem [%] GUS	0,5	1,0	Tworzenie i zachowanie zielonej infrastruktury	Utrzymanie i zwiększenie terenów zieleni m.in. poprzez tworzenie parków kieszonkowych, zielonych ścian, dachów i wiat przystankowych	M – Gminy	brak środków finansowych
		Lesistość [%] GUS	20,6	22,0		Ochrona lasów	Realizacja zadań wynikających z Planu Urządzenia Lasu	M – Nadleśnictwa
					Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa		W – Powiat	braki kadrowe
					Eliminacja gatunków inwazyjnych		M – Gminy, RDOŚ, Nadleśnictwa	brak środków finansowych
					Zalesianie gruntów		M – Nadleśnictwa	brak środków finansowych
					Rozbudowa i przebudowa drzewostanów		M – DZPK, Nadleśnictwa	brak środków finansowych
					Ograniczenie przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne		M – Gminy	pominięcie zagadnień w dokumentach planistycznych
					Monitoring i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska leśnego (pożary, nielegalne wysypiska śmieci, wjazdy do lasu) oraz inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu		M – Nadleśnictwa	brak środków finansowych, braki kadrowe
					Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców		Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony lasów oraz żyjących w nich gatunkach roślin i zwierząt	M – Gminy, DZPK, Nadleśnictwa
						Budowa, utrzymanie i modernizacja ścieżek dydaktycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	M – Gminy, DZPK, Nadleśnictwa	brak środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadań			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania ⁶⁰ , Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa (2023 r.)	Wartość docelowa (2030 r.)				
						Prowadzenie działań i inicjatyw proekologicznych, w tym wyjazdy edukacyjne, pikniki, konkursy, prelekcje o tematyce ekologicznej, akcje ekologiczne	W – Powiat, M – Gminy, DZPK, Nadleśnictwa	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców
X. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii [szt.] GIOŚ	0	0	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Kontrola podmiotów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz potencjalnych sprawców awarii	M – WIOŚ, PSP	braki kadrowe
		Liczba zakładów zaliczanych do ZDR [szt.] GIOŚ	1	1		Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz zakładów mogących powodować poważną awarię	M – WIOŚ	braki kadrowe
		Liczba zakładów zaliczanych do ZZR [szt.] GIOŚ	0	0		Badanie przyczyn oraz usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych	M – sprawcy awarii, PSP, WIOŚ	brak wykwalifikowanej kadry
						Poprawa technicznego wyposażenia służb PSP, OSP	M – Gminy, PSP	brak środków finansowych
					Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	W – Powiat, M – Gminy, PSP, policja	brak środków finansowych, brak zainteresowania ze strony mieszkańców

źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych spójnych z *Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego* oraz informacji od innych instytucji i podmiotów

Tabela 70. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
I. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Przyjmowanie zgłoszeń i wydawanie pozwoleń dla instalacji wymagających pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	M – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Kontrola zakładów w zakresie przestrzegania zapisów pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	M – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza	M – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic	M – Powiat, ZDP	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach	M – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym modernizacja taboru komunikacji publicznej, budowa i przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych, systemów Park&Ride	M – Powiat, ZDP	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Doskonalenie systemu komunikacji publicznej przez integrację przewozów pasażerskich, przebudowę systemu komunikacji zbiorowej na mniej kosztowny i bardziej efektywny	M – Powiat, ZDP	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu		
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem	
	Budowa i modernizacja dróg dla rowerów oraz stworzenie spójnego systemu ścieżek i dróg rowerowych	M – Powiat, ZDP						ok. 23 000 000	ok. 23 000 000	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	Budowa drogi dla pieszych i rowerów wzdłuż drogi powiatowej nr 3005D o długości ok. 3 400 m na odcinku Dobrocin-Gilów wraz z miejscem obsługi rowerzystów, i długości ok. 3 800 m na odcinku Gilów-Niemcza oraz wybudowanie drogi dla pieszych i rowerów o długości ok. 2 600 m na odcinku Pieszycy-Piskorzów wraz z miejscem obsługi rowerzystów

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2024	2025	2026	2027	2028-2030		
	Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	M – Powiat	170 000	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów			b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Kwota obejmuje audyt energetyczny termomodernizacji budynku Domu Pomocy Społecznej w Bielawie (50 000 zł) i dokumentację projektową termomodernizacji budynku Powiatowego Centrum Opieki i Wychowania w Pieszycach Filia w Piławie Górnej (120 000 zł)
	Modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	M – Powiat	17 250	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów			17 250	Środki własne	Kwota obejmuje modernizację oświetlenia na sali gimnastycznej w Zespole Szkół nr 3 w Dzierżoniowie
	Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	M – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów				b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości wpływu na jakość powietrza spalania odpadów i paliw złej jakości w kotłach domowych oraz wpływu zanieczyszczeń na organizmy żywe oraz na temat zagrożeń klimatycznych	M – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów				b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
II. ZAGROŻENIA HAŁASEM	Uspokojenie ruchu drogowego poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	W – Powiat, ZDP	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg powiatowych	W – Powiat, ZDP	3 367 814	1 974 478				5 347 292	Środki własne, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 3021 D wraz z budową ścieżki pieszo-rowerowej od Wojsławic do Piotrkówka dokończenie zadania realizowanego od 2023 r.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2024	2025	2026	2027	2028-2030	Razem		
			1 185 542	1 186 458				2 372 000	Środki własne, Rządowy Fundusz Polski Ład	Przebudowa drogi powiatowej nr 2878 D w Jażwinie polegająca na budowie chodnika od początku miejscowości do skrzyżowania z drogą 3014 D w formule zaprojektuj i wybuduj – dokończenie zadania realizowanego od 2023 r.
				3 524 052	4 160 028			7 684 080	Środki własne, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (80%)	Przebudowa dróg powiatowych 3008D i 3029 D
			1 042 181					1 042 181	Środki własne, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 3014 D w Słupicach, polegająca na budowie drogi dla pieszych – dokończenie zadania realizowanego od 2023 r.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030	Razem			
			1 448 095					1 448 095	Środki własne, Rządowy Fundusz Polski Ład	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 2878D Jaźwina – Kiełczyn wraz ze skrzyżowaniem z drogą powiatową nr 2879D	
			900 214						900 214	Środki własne, fundusze krajowe z rezerwy budżetowej	Przebudowa mostu drogowego JNI 01008084 na drodze 3006 D w Ostroszowicach
			499 529					499 529	Środki własne, fundusze krajowe	Przebudowa chodnika w Jędrzejowicach	
				300 068				300 068	Środki własne, fundusze krajowe	Przebudowa odwodnienia w ciągu drogi powiatowej 3012D w miejscowości Uciechów	
					4 730 933			4 730 933	Środki własne, fundusze krajowe	Przebudowa drogi powiatowej nr 2904D ul Kolejowa w Mościsku	
	Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	W – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów						b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
III. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Przyjmowanie zgłoszeń instalacji PEM, prowadzenie ich rejestru oraz udostępnianie informacji o instalacjach wytwarzających pole elektromagnetyczne	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
IV. GOSPODAROWANIE WODAMI	Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz ochrony przed powodzią i suszą	W – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
V. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych zagadnieniach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	W – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
VI. ZASOBY GEOLOGICZNE	Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Wydawanie koncesji na wydobycie kopalin ze złóż oraz ich kontrola	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
VII. GLEBY	Wydawanie decyzji w sprawie rekultywacji gruntów	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
VIII. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Wydawanie decyzji na wytwarzanie, przetwarzanie i zbieranie odpadów	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie odpowiedzialnej gospodarki odpadami, w tym redukcji ilości produkowanych odpadów oraz poprawnego sposobu segregacji	W – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
IX. ZASOBY PRZYRODNICZE	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	W – Powiat	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Prowadzenie działań i inicjatyw proekologicznych, w tym wyjazdy edukacyjne, pikniki, konkursy, prelekcje o tematyce ekologicznej, akcje ekologiczne	W – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
X. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	W – Powiat	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-

źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Dzierżoniowskiego

Tabela 71. Harmonogram zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
I. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	M – GIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Przyjmowanie zgłoszeń i wydawanie pozwoleń dla instalacji wymagających pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	M – Urząd Marszałkowski	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Kontrola zakładów w zakresie przestrzegania zapisów pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	M – WIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza	M – Gminy, mieszkańcy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic	M – Gminy, zarządcy dróg	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Wymiana konwencjonalnych systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej na ekologiczne, odnawialne lub gazowe	M – Gminy, mieszkańcy	8 685 000	8 002 500	4 528 563	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów		21 216 063	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Możliwość pozyskania przez mieszkańców dotacji z Programu „Czyste Powietrze”. Koszty oszacowano na podstawie WPF Gmin – realizacja programu „Ciepłe Mieszkanie” dot. budynków wielorodzinnych
	Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, w tym poprzez podłączenie budynków indywidualnych do sieci ciepłowniczej oraz modernizacja ciepłowni	M – przedsiębiorstwa ciepłownicze	788 498	684 970	441 053	842 754	2 012 584	4 769 859	Środki własne BARL	Wykaz zadań w rozdz. 5.1.2.
2 490 000					2 490 000	Środki własne ZEC				
	Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci gazowych, w tym poprzez gazyfikację nowych rejonów oraz podłączenie budynków mieszkalnych do sieci gazowej	M – PSG	1 400 000					1 400 000	Środki własne	Wykaz zadań w rozdz. 5.1.2.
		M – GAZ-SYSTEM	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	GAZ-SYSTEM w latach 2024-2025 planuje inwestycję: Przebudowa stacji ochrony katodowej SOK Przerzeczyn Zdrój na gazociągu DN300/350 MOP 5,5 MPa relacji Ołtaszyn-Kudowa

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach	M – Gminy, zarządcy dróg	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Poprawa systemu komunikacji publicznej, w tym modernizacja taboru komunikacji publicznej, budowa i przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych, systemów Park&Ride	M – Gminy, zarządcy dróg, Związek Powiatowo-Gminny Sowiogórskie Autobusy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Doskonalenie systemu komunikacji publicznej przez integrację przewozów pasażerskich, przebudowę systemu komunikacji zbiorowej na mniej kosztowny i bardziej efektywny	M – Gminy, Związek Powiatowo-Gminny „Sowiogórskie Autobusy”	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Budowa i modernizacja dróg dla rowerów oraz stworzenie spójnego systemu ścieżek i dróg rowerowych	M – Gminy, zarządcy dróg	800 000	400 000	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów		1 200 000	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	Koszty oszacowano na podstawie WPF Gmin	

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030	Razem			
	Budowa, rozbudowa, przebudowa i rewitalizacja infrastruktury kolejowej	M – DSDiK	137 544 556						137 544 556	Budżet Województwa Dolnośląskiego, fundusze europejskie	Rewitalizacja linii kolejowej nr 310 na odcinku Kobierzyce – Łagiewniki Dzierżoniowskie – Piława Górna. Zadanie realizowane w latach 2021-2025. Do końca 2023 r. poniesiono koszt 495 000 zł
			59 200 000						59 200 000	Budżet Województwa Dolnośląskiego, fundusze europejskie	Rewitalizacja linii kolejowej nr 319 na odcinku Strzelin – Łagiewniki Dzierżoniowskie
			27 736 755						27 736 755	Budżet Województwa Dolnośląskiego, budżet Państwa	Rewitalizacja linii kolejowej nr 310 Kobierzyce – Piława Górna na odcinku Łagiewniki Dzierżoniowskie – Piława Górna II etap. Zadanie realizowane w latach 2022-2024. Do końca 2023 r. poniesiono koszt 35 541 026 zł

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
			99 029 530					99 029 530	Budżet Województwa Dolnośląskiego, fundusze europejskie	Rewitalizacja linii kolejowej nr 318 na odcinku Srebrna Góra – Bielawa Zachodnia. Zadanie realizowane w latach 2022-2027. Do końca 2023 r. poniesiono koszt 970 470 zł
	Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	M – Gminy, zarządcy budynków, mieszkańcy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Możliwość pozyskania przez mieszkańców dotacji z Programu „Czyste Powietrze”, a przez właścicieli budynków wielorodzinnych z Programu „Ciepłe Mieszkanie”
	Budowa, przebudowa lub wymiana oświetlenia ulicznego	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	M – Gminy, zarządcy budynków, mieszkańcy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Możliwość pozyskania przez mieszkańców dotacji z Programu „Czyste Powietrze” i „Mój Prąd”

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Rozwój lokalnej spółki energetycznej na terenie powiatu	M – Gminy, Spółka Energia Komunalna	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe	-
	Prowadzenie punktów konsultacyjno-informacyjnych dot. Programu Czyste Powietrze	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, WFOŚiGW	-
	Edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości wpływu na jakość powietrza spalania odpadów i paliw złej jakości w kotłach domowych oraz wpływu zanieczyszczeń na organizmy żywe oraz na temat zagrożeń klimatycznych	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
II. ZAGROŻENIA HAŁASEM	Monitoring poziomu hałasu komunikacyjnego i przemysłowego	M – GIOŚ, WIOŚ, GDDKiA	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane w ramach PMŚ i opracowania map akustycznych
	Uspokojenie ruchu drogowego poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości	M – Gminy, zarządcy dróg	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	M – Gminy, zarządcy dróg	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Wprowadzenie do MPZP zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożeń hałasem	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg krajowych	M – GDDKiA			394 877 373, w tym koszt robót 344 154 061			394 877 373	Krajowy Fundusz Drogowy, fundusze europejskie	Odcinek węzeł Niemcza (bez węzła) – węzeł Ząbkowice Śląskie Północ (węzeł). Obecnie prowadzony jest przetarg na wyłonienie wykonawcy
					513 214 955, w tym koszt robót 444 079 264			513 214 955	Krajowy Fundusz Drogowy, fundusze europejskie	Odcinek węzeł Łagiewniki Zachód (bez węzła) – węzeł Niemcza (z węzłem). Obecnie prowadzony jest przetarg na wyłonienie wykonawcy
				477 339 978, w tym koszt robót 398 288 033				477 339 978	Krajowy Fundusz Drogowy, fundusze europejskie	Węzeł Jordanów Śląski (bez węzła) – Łagiewniki Zachód (z węzłem). Zadanie w trakcie realizacji w systemie projektuj i buduj

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030	Razem			
	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich	M – DSDiK	339 159						339 159	Budżet Województwa Dolnośląskiego (49%), Gminy Bielawa (51%)	Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 384 (Al. Św. Jana Pawła II) z drogą powiatową nr 3007D (ul. Wojska Polskiego) w Bielawie. Zadanie realizowane w latach 2023-2024. Do końca 2023 r. poniesiono koszt 297 388 zł
			164 000						164 000	Budżet Województwa Dolnośląskiego (50%), Miasto Dzierżoniów (50%)	Przebudowa czterech przejść dla pieszych na przejścia aktywne w ciągu dróg wojewódzkich nr 382, 383 i 384 w Dzierżoniowie. Zadanie realizowane w latach 2023-2024. Do końca 2023 r. nie poniesiono kosztów

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030	Razem			
			4 000 000						4 000 000	Budżet Województwa Dolnośląskiego	Przebudowa i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 383 w km od 26+520 do 27+641 na odcinku od przejazdu kolejowego w ciągu ul. Kilińskiego w Dzierżoniowie do ronda w ciągu budowanej obwodnicy DW 382 wraz z przebudową infrastruktury technicznej
			134 403						134 403	Budżet Województwa Dolnośląskiego	Rozbiórka istniejącego i budowa nowego mostu w ciągu DW 382 w km 37+226 w m. Piława Dolna – PFU
			1 102 912						1 102 912	Budżet Województwa Dolnośląskiego, Państwa, Gminy Dzierżoniów	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 384 w zakresie budowy chodnika w miejscowości Jodłownik

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
			95 372 235					95 372 235	Budżet Województwa Dolnośląskiego, Państwa, fundusze europejskie	Realizacja projektu Trasa Sudecka – budowa obwodnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382 (od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 382 w Piławie Górnej do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 384 ul. Batalionów Chłopskich w Dzierżoniowie) - etap III. Zadanie realizowane w latach 2022-2027. Do końca 2023 r. poniesiono koszt 2 452 146 zł
	Rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych	M – Gminy	20 473 214	11 335 300	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów		31 808 514	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	Koszty oszacowano na podstawie WPF Gmin	
	Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
III. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Prowadzenie monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych	M – GIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane w ramach PMŚ
	Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM	M – TAURON Dystrybucja, operatorzy stacji bazowych, podmioty eksploatujące stacje elektroenergetyczne	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Wprowadzanie do MPZP zapisów mających na celu ochronę przed polami elektromagnetycznymi	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną	M – TAURON Dystrybucja, PSE	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	PSE planuje modernizację linii 220 kV Świebodzice-Ząbkowice oraz budowę dwutorowej linii 400 kV Świebodzice-Ząbkowice, której jeden tor przewidziany jest do pracy na napięciu 220 kV. Budowa nowej linii jest obecnie w fazie koncepcji i nie jest jeszcze znany jej docelowy przebieg

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
IV. GOSPODAROWANIE WODAMI	Przebudowa, modernizacja budowli przeciwpowodziowych	M – RZGW	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	W dalszej perspektywie planowane są budowa wałów przeciwpowodziowych na wałach rzeki Piława w Mościsku w gminie Dzierżoniów i budowa zbiornika przeciwpowodziowego na rzece Piława w km 33+400 w celu zabezpieczenia przed powodzią miasta Dzierżoniów
	Utrzymanie i konserwacja cieków wodnych oraz urządzeń wodnych oraz utrzymanie drożności wód	M – RZGW	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Wprowadzenie w dokumentach planistycznych zapisów ograniczających do minimum ubytki powierzchni biologicznie czynnej	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Realizacja zadań wynikających z Planu przeciwdziałania skutkom suszy (m.in. tworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, koordynacja działań powiązanych z suszą)	M – RZGW, Gminy, Nadleśnictwa, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Wprowadzanie rozwiązań technologicznych pozwalających na ograniczenie zużycia wody m.in. poprzez stosowanie obiegów zamkniętych, ponowne wykorzystywanie wody szarej	M – przedsiębiorstwa mieszkańcy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Budowa i rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury	M – Gminy, RZGW	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Budowa i rozwój małej retencji	M – Gminy, RZGW, Nadleśnictwa, mieszkańcy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	M – GIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane w ramach PMŚ

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	M – WIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania rolnictwa na wody	M – rolnicy, DODR	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz ochrony przed powodzią i suszą	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
V. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia	M – PSSE	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	50 000	1 157 900	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów			1 207 900	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Koszty oszacowano na podstawie WPF Gmin
	Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci wodociągowych	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	8 377 500	9 516 750	5 864 250	1 180 000	3 540 000	28 478 500	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Koszty oszacowano na podstawie WPF Gmin

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2024	2025	2026	2027	2028-2030		
	Rozbudowa oraz modernizacja oczyszczalni ścieków	M – Gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	5 738 157	5 736 842	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów		11 474 999	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Koszty oszacowano na podstawie WPF Gmin
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie podłączenie do sieci kanalizacyjnej nie jest uzasadnione ekonomicznie	M – Gminy, mieszkańcy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów				b.d.	Środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania				b.d.	Środki własne	-
	Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych zagadnieniach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów				b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
VI. ZASOBY GEOLOGICZNE	Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalni ze złóż	M – OUG, Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania				b.d.	Środki własne	-
	Wydawanie koncesji na wydobycie kopalni ze złóż oraz ich kontrola	M – Urząd Marszałkowski, OUG	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania				b.d.	Środki własne	-
	Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalni w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne	M – zakłady wydobywcze	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów				b.d.	Środki własne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
VII. GLEBY	Prowadzenie monitoringu jakości gleb	M – GIOŚ, OSChR	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane w ramach PMŚ
	Promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja na temat dobrych praktyk rolniczych	M – DODR, ARiMR, rolnicy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Remediacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych	M – właściciele gruntów, sprawca zanieczyszczeń	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziem	M – GDOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Wapnowanie gleb zakwaszonych	M – rolnicy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, WFOŚiGW	Możliwość pozyskania przez rolników dotacji z Programu „Regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”
	Prowadzenie działalności szkoleniowej i informacyjnej w zakresie prawidłowej działalności rolniczej, w tym ochrony gleb; doradztwo w sprawie nawożenia i wykorzystywania środków wspomagających ochronę roślin	M – DODR	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
VIII. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Tworzenie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami	M – Gminy	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Wydawanie decyzji na wytwarzanie, przetwarzanie i zbieranie odpadów	M – Urząd Marszałkowski	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych pozwoleń na wytwarzanie przetwarzanie i zbieranie odpadów	M – WIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów	M – Gmina Łagiewniki, ZGPD-7	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Osiągnięcie wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz składowania odpadów komunalnych	M – Gmina Łagiewniki, ZGPD-7	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Budowa i modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów	M – ECO Ekologiczne Centrum Odzysku		500 000 000				500 000 000	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	Realizacja inwestycji zgodnie z planem inwestycyjnym Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032 r.

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Budowa i modernizacja PSZOK	M – Gminy, ZGPD-7, ECO Ekologiczne Centrum Odzysku	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów	2 000 000	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów		8 600 000	10 600 000	Środki własne, fundusze krajowe, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Planowane budowy i modernizacje PSZOK w Bielawie, Dzierżoniowie, Niemczy, Pieszycach, Piławie Górnej, wynikające z planu inwestycyjnego Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032 r.
	Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane zależnie od potrzeb
	Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest	M – Gminy, właściele nieruchomości	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW	Realizacja uzależniona od złożonych przez mieszkańców wniosków
	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie odpowiedzialnej gospodarki odpadami, w tym redukcji ilości produkowanych odpadów oraz poprawnego sposobu segregacji	M – Gminy, ZGPD-7, ECO Ekologiczne Centrum Odzysku	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
IX. ZASOBY PRZYRODNICZE	Ochrona gatunków zwierząt i roślin, w tym ochrona gatunków zagrożonych	M – DZPK, RDOŚ, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Monitoring obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych i gatunków	M – RDOŚ	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Wdrażanie działań mających na celu ochronę siedliskową	M – RDOŚ, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Utrzymanie i zwiększenie terenów zieleni m.in. poprzez tworzenie parków kieszonkowych, zielonych ścian, dachów i wiat przystankowych	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie	-
	Realizacja zadań wynikających z Planu Urządzania Lasu	M – Nadleśnictwa	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Eliminacja gatunków inwazyjnych	M – Gminy, RDOŚ, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane zależnie od potrzeb
	Zalesianie gruntów	M – Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Rozbudowa i przebudowa drzewostanów	M – DZPK, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Ograniczenie przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne	M – Gminy	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Monitoring i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska leśnego (pożary, nielegalne wysypiska śmieci, wjazdy do lasu) oraz inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu	M – Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	-
	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony lasów oraz żyjących w nich gatunkach roślin i zwierząt	M – Gminy, DZPK, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Budowa, utrzymanie i modernizacja ścieżek dydaktycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	M – Gminy, DZPK, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Prowadzenie działań i inicjatyw proekologicznych, w tym wyjazdy edukacyjne, pikniki, konkursy, prelekcje o tematyce ekologicznej, akcje ekologiczne	M – Gminy, DZPK, Nadleśnictwa	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
X. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIA	Kontrola podmiotów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz potencjalnych sprawców awarii	M – WIOŚ, PSP	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz zakładów mogących powodować poważną awarię	M – WIOŚ	Działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					b.d.	Środki własne	-
	Badanie przyczyn oraz usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych	M – sprawcy awarii, PSP, WIOŚ	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne	Zadanie realizowane w razie potrzeby

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]					Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
			2024	2025	2026	2027	2028-2030			Razem
	Poprawa technicznego wyposażenia służb PSP, OSP	M – Gminy, PSP	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-
	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	M – Gminy, PSP, policja	Brak możliwości określenia całkowitej wysokości kosztów					b.d.	Środki własne, fundusze krajowe, europejskie, NFOŚiGW, WFOŚiGW	-

źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z instytucji

9. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu oraz ograniczy negatywne oddziaływanie na środowisko planowanych zadań. Sformułowanie zasad zarządzania środowiskiem stanowi więc podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych. Zarządzanie programem to sukcesywna realizacja następujących zadań:

1) Wdrożenie programu i jego realizacja, a w szczególności:

- koordynacja przebiegu wdrażania i realizacji,
- bieżąca ocena realizacji i aktualizacja celów,
- raporty na temat wykonania programu.

2) Edukacja ekologiczna:

- utworzenie systemu edukacji ekologicznej,
- udostępnienie informacji o stanie środowiska,
- publikacja informacji o stanie środowiska.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- W czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych.
- Stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych.
- Maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.
- Odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji oraz czas inwestycji uwzględniający zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.
- Minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (oczywiście nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji.
- W przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną.
- Wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych.
- Ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk.
- W przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji.
- Nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym, jeśli na obszarze inwestycji lub w jej pobliżu gniazdują ptaki.
- W przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów.

9.1. Współpraca z interesariuszami

Podczas tworzenia niniejszego dokumentu pozyskano dane od:

- Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie,
- Urzędów Gmin powiatu dzierżoniowskiego,
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu,
- Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie,
- Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Warszawie,
- Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
- Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie,
- Okręgowego Urzędu Geologicznego we Wrocławiu,
- Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej we Wrocławiu,
- Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział we Wrocławiu,
- Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu,
- Zarządu Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie,
- Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Dzierżoniowie,
- Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach,
- ECO Ekologicznego Centrum Odzysku Sp. z o.o.,
- Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”,
- ZEC Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Pieszycach,
- Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielawie,
- Bielawskiej Agencji Rozwoju Lokalnego,
- Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział we Wrocławiu,
- Polskiej Spółki Gazownictwa Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu,
- Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A.
- TAURON Dystrybucja S.A.,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

W ramach opracowanego dokumentu wyznaczono zadania własne Powiatu Dzierżoniowskiego oraz monitorowane, za których współrealizację odpowiedzialni będą m.in.:

- Gminy powiatu dzierżoniowskiego,
- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu,
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- Nadleśnictwa,
- Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych,
- Okręgowy Urząd Geologiczny we Wrocławiu,
- Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza we Wrocławiu,

- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad,
- Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Dzierżoniowie,
- Zakład Komunikacji Miejskiej w Bielawie,
- Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie,
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Dzierżoniowie,
- ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o.,
- Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”,
- ZEC Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Pieszycach,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Bielawie,
- Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego,
- Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.,
- Polska Spółka Gazownictwa,
- Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.
- TAURON Dystrybucja S.A.,
- Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Państwowa Straż Pożarna i policja,
- Przedsiębiorstwa, rolnicy, mieszkańcy, właściciele gruntów z terenu powiatu dzierżoniowskiego.

9.2. Edukacja ekologiczna

Warunkiem niezbędnym w realizacji celów *Programu Ochrony Środowiska* jest świadomość ekologiczna mieszkańców. Edukacja ekologiczna oznacza koncepcję kształcenia i wychowania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska zgodnie z hasłem „myśleć globalnie – działać lokalnie”. Są to zatem wszelkie działania skierowane do społeczeństwa, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej i propagowanie zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego oraz upowszechnianie wiedzy o przyrodzie.

Program nauczania

Przedszkola – w programie nauczania przedszkolnego treści ekologiczne zawarte są w części haseł dotyczących środowiska, pór roku i towarzyszących im przemian w przyrodzie. Od świadomości ekologicznej nauczyciela przedszkola zależy jak dalece potrafi program nauczania w przedszkolu nasycić treściami ekologicznymi, co potrafi przekazać uczniom w trakcie zabaw, spacerów czy zajęć plastycznych.

Szkoły podstawowe, średnie – edukacja ekologiczna w szkołach prowadzona jest na przyrodzie, biologii lub na innych przedmiotach w postaci ścieżki edukacyjnej.

Ścieżka edukacyjna to zestaw treści i umiejętności o istotnym znaczeniu wychowawczym, których realizacja może odbywać się w ramach nauczania przedmiotów (bloków przedmiotowych) lub w postaci odrębnych zajęć.

Celami ogólnymi edukacji ekologicznej są:

- 1) Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania.
- 2) Budzenie szacunku do przyrody.
- 3) Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym.
- 4) Zdobywanie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu.
- 5) Poznanie współzależności człowieka i środowiska.
- 6) Wyrobienie poczucia odpowiedzialności za środowisko.
- 7) Rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska.

Ścieżka edukacyjna:

Program ścieżki edukacyjnej łączy ogólne treści niezbędne w edukacji ekologicznej w szkołach. Tymi koniecznymi treściami są:

- 1) Przyczyny i skutki niepożądanych zmian w atmosferze, biosferze, hydrosferze i litosferze.
- 2) Różnorodność biologiczna (gatunkowa, genetyczna, ekosystemów) – znaczenie jej ochrony.
- 3) Żywność – oddziaływanie produkcji żywności na środowisko.
- 4) Zagrożenia dla środowiska wynikające z produkcji i transportu energii; energetyka jądrowa – bezpieczeństwo i składowanie odpadów.

Program ten uszczegóławia powyższe treści, a w kilku miejscach wykracza poza nie. Dotyczy to szczególnie tych treści, które mają nawiązywać do własnego doświadczenia dziecka i jego znajomości najbliższej okolicy oraz regionu. Program koncentruje się wokół:

- 1) Zagadnień zmienności w środowisku: naturalnej jako tła porównawczego oraz zależnej od działalności człowieka w środowisku.
- 2) Najważniejszych problemów ekologicznych współczesnego świata.
- 3) Sposobów gospodarowania w miejscu swojego zamieszkania.
- 4) Wartości, jaką stanowi różnorodność biologiczna.

W realizacji programu w szkołach ważne jest:

- 1) Prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie;
- 2) Preferowanie metod aktywizujących uczniów, takich jak: praca z mapą w terenie, zbieranie danych i ich opracowanie, dyskusje, debaty, wywiady, reportaże, ankietowanie, podejmowanie decyzji – metodą drzewa decyzyjnego, tworzenie „banków pomysłów”, metaplanów itp.;
- 3) Porównywanie zjawisk, procesów, problemów występujących w najbliższej okolicy z podobnymi i odmiennymi w innych regionach, krajach, kontynentach;
- 4) Stosowanie różnorodnych skał przestrzennych prowadzących do porównywania i odróżniania zjawisk, procesów, przyczyn i skutków;
- 5) Wykorzystywanie na lekcjach danych liczbowych, tabel, map, wykresów, zdjęć, rycin w celu kształcenia umiejętności interpretacji zawartych w nich informacji;
- 6) Organizowanie wspólnych, wcześniej zaprojektowanych przez uczniów działań w najbliższym środowisku, prowadzących do pozytywnych zmian;
- 7) Ukazywanie pozytywnej działalności człowieka w środowisku jako dróg właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych;
- 8) Głoszenie idei, haseł proekologicznych, które są zgodne z własnymi czynami;

9) Integrowanie i korelowanie treści nauczania w obrębie różnych przedmiotów i bloków przedmiotowych;

10) Udział w ogólnopolskich akcjach edukacyjnych.

Hasła te poparte są analizą materiałów źródłowych dotyczących aktualnych problemów ochrony środowiska – parków narodowych, rezerwatów przyrody, roślin i zwierząt chronionych, oraz wpływem zanieczyszczeń środowiska na zdrowie człowieka.

Edukacja ekologiczna realizowana przez Starostwo Powiatowe

➤ 2022 r.

Wydział Ochrony Środowiska i Rozwoju ufundował nagrody w XX edycji Powiatowego Konkursu Ekologicznego „Ziemia – wspólne dobro” organizowanego przez Zespół Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie.

Dla Koła Polskiego Związku Wędkarskiego Bielawa zostały zakupione 3 fotopułapki, w celu ochrony środowiska i gospodarki wodnej wynikającej z zasad zrównoważonego rozwoju.

Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie uczestniczyło w trwającym od 2021 r. projekcie „Dolnośląskie Partnerstwa ds. Wody” organizowanym przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu w ramach Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W ramach projektu w dniach 7-8 lipca 2022 r. pracownicy Starostwa uczestniczyli w wyjeździe studyjnym „Woda i środowisko – ochrona zasobów wodnych w powiecie dzierżoniowskim”. Celem wyjazdu była wymiana wiedzy oraz doświadczeń związanych z racjonalną gospodarką wodną i oszczędnym gospodarowaniem zasobami wodnymi, a także wypracowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie zrównoważonej gospodarki wodnej. 14 grudnia pracownicy Starostwa uczestniczyli w konferencji „Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na Dolnym Śląsku”, na której dokonano podsumowania projektów – Dolnośląskie Partnerstwa ds. Wody⁶¹.

➤ 2023 r.

21 kwietnia zorganizowany został przez Młodzieżowy Zespół Doradczy Światowy Dzień Ziemi, poprzez:

- zorganizowanie konkursu plastycznego na plakat proekologiczny,
- zorganizowanie happeningu na dzierżoniowskim rynku (plakaty z hasłami proekologicznymi),
- rozdawanie bransoletek o Dniu Ziemi na dzierżoniowskim rynku

Pozostałymi akcjami dotyczącymi czystości powietrza był artykuł pn. „Zwróćmy uwagę, czym palimy w piecu” udostępniony na stronie powiatu www.pow.dzierżoniow.pl oraz rozdawanie ulotek o Dniu Ziemi w szkołach Powiatu Dzierżoniowskiego.

➤ 2024 r.

22 marca w Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie przeprowadzono XXII Powiatowy Konkurs Ekologiczny Wiedzy Ekologicznej pod hasłem „Ziemia – wspólne dobro”, dla szkół podstawowych powiatu dzierżoniowskiego⁶².

⁶¹ Raport o Stanie Powiatu Dzierżoniowskiego za 2022 rok.

⁶² Dane ze Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

9.3. Sprawozdawczość

Zgodnie z art. 18 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54) organ wykonawczy powiatu (w tym przypadku Starosta Dzierżoniowski) sporządza co 2 lata raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska, który przedstawia się Radzie Powiatu. Po przedstawieniu raportu, jest on przekazywany do organu wykonawczego województwa, w tym przypadku do Sejmiku Województwa Dolnośląskiego.

9.4. Monitoring realizacji Programu

W celu przedstawienia stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska oraz zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie powiatu dzierżoniowskiego, należy posługiwać się wyznaczonymi wskaźnikami monitoringu. Wskaźniki te determinują wyznaczone zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu dzierżoniowskiego.

Kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań, jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami, a realizacją. Za monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska odpowiadać będzie Wydział Ochrony Środowiska i Rozwoju Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie.

Ocena realizacji programu polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania:

- zebranie danych liczbowych,
- uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych,
- przygotowanie raportu,
- analiza porównawcza,
- aktualizacja Programu Ochrony Środowiska.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się dokonywanie analizy realizacji zadań Programu z uwzględnieniem mierników zestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 72. Wskaźniki monitoringu

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa w roku 2023	Tendencja zmian (2030 r.)	Docelowa wartość wskaźnika
Ochrona klimatu i jakości powietrza						
1.	Zanieczyszczenia dla których odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego i docelowego w strefie dolnośląskiej	nazwa	GIOŚ	B(a)P, PM10, As, O ₃ (2023 r.)	spadek	brak

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa w roku 2023	Tendencja zmian (2030 r.)	Docelowa wartość wskaźnika
2.	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	t/rok	GUS	40 460	spadek	17 000
3.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	t/rok	GUS	9	spadek	7
4.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	%	GUS	27,1	wzrost	50,0
5.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	%	GUS	97,5	wzrost	100,0
6.	Ilość wymienionych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych w ramach Programu Czyste Powietrze	szt./rok	WFOŚiGW	618 (2021-2023)	bieżący monitoring	zależnie od możliwości
7.	Długość sieci ciepłowniczej	km	ZEC, BARL	36,051 (2022 r.)	wzrost	40,0
8.	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności	%	GUS	77,9 (2022 r.)	wzrost	83,0
9.	Ilość przystanków autobusowych	szt.	GUS	369 (2022 r.)	wzrost	380
10.	Długość dróg dla rowerów	km	GUS	60,1 (2022 r.)	wzrost	70,0
11.	Ilość przeprowadzonych termomodernizacji w budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	szt.	WFOŚiGW	153 (2021-2023)	bieżący monitoring	zależnie od możliwości
12.	Ilość mikroinstalacji fotowoltaicznych	szt.	Tauron Dystrybucja S.A.	2 200	wzrost	5 000

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa w roku 2023	Tendencja zmian (2030 r.)	Docelowa wartość wskaźnika
13.	Moc zainstalowanych mikroinstalacji fotowoltaicznych	MW	Tauron Dystrybucja S.A.	22,591	wzrost	47 000
Zagrożenie hałasem						
14.	Liczba osób narażonych na przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu L_{DWN}	szt.	GDDKiA	300 (2022 r.)	spadek	0
15.	Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej ulepszonej	km	GUS	200,2 (2022 r.)	wzrost	201,0
16.	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej	km	GUS	287,6 (2022 r.)	wzrost	299,0
Promieniowanie elektromagnetyczne						
17.	Liczba punktów pomiarowych w których odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego	szt.	GIOŚ	0	bez zmian	0
Gospodarowanie wodami						
18.	Liczba zamontowanych zbiorników retencyjnych	szt./rok	WFOŚiGW	34	bieżący monitoring	zależnie od wniosków
19.	Pojemność zamontowanych zbiorników retencyjnych	m ³ /rok	WFOŚiGW	331	bieżący monitoring	zależnie od wniosków
20.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	dam ³ /rok	GUS	3 344,9	spadek	3 300,0
21.	JCWP o złym stanie ogólnym	szt.	GIOŚ	16	spadek	0
22.	JCWPd o dobrym stanie ogólnym	szt.	GIOŚ	3	bez zmian	3
Gospodarka wodno-ściekowa						
23.	Długość sieci wodociągowej	km	GUS	503,7	wzrost	520,0
24.	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności	%	GUS	94,2 (2022 r.)	wzrost	97,0

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa w roku 2023	Tendencja zmian (2030 r.)	Docelowa wartość wskaźnika
25.	Długość sieci kanalizacyjnej	km	GUS	298,6	wzrost	350,0
26.	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności	%	GUS	72,4 (2022 r.)	wzrost	80,0
27.	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	GUS	604 (2022 r.)	wzrost	700
28.	Ilość zbiorników bezodpływowych	szt.	GUS	3 114 (2022 r.)	spadek	2 800
29.	Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM	os.	GUS	139 702	wzrost	145 000
Zasoby geologiczne						
30.	Wydobycie surowców naturalnych	tys. t/rok	PIG-PIB	4 432,23	bieżący monitoring	zależnie od potrzeb
Gleby						
31.	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji	ha	Starostwo Powiatowe	192,08	spadek	<192,08
32.	Liczba przyznanych dofinansowań na wapniowanie gleb	szt.	WFOŚiGW	38 (2020-2023)	bieżący monitoring	zależnie od wniosków
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów						
33.	Masa odebranych odpadów	Mg/rok	GUS	35 579,25	spadek	35 000,0
34.	Masa odpadów zebranych selektywnie	Mg/rok	GUS	11 392,95	wzrost	14 000,0
35.	Udział odpadów zebranych selektywnie w całości odebranych odpadów	%	GUS	32,0	wzrost	40,0
36.	Ilość gmin które osiągnęły wymagany poziom ponownego użycia i recyklingu	szt.	Urzędy Gmin	6	wzrost	7
37.	Ilość zlikwidowanych „dzikich wysypisk”	szt.	GUS	1 (2022 r.)	bieżący monitoring	zależnie od potrzeb
38.	Masa odpadów zawierających azbest pozostałych do usunięcia i unieszkodliwienia	Mg	Baza azbestowa	2 790,782 (2024 r.)	spadek	1 500,00
Zasoby przyrodnicze						
39.	Powierzchnia obszarów chronionych	ha	GUS	8 556,09	bez zmian lub wzrost	≥8 556,09

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa w roku 2023	Tendencja zmian (2030 r.)	Docelowa wartość wskaźnika
40.	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	%	GUS	17,9	bez zmian lub wzrost	≥17,9
41.	Liczba pomników przyrody	szt.	RDOŚ	119	bez zmian lub wzrost	≥119
42.	Udział parków, zieleni i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	%	GUS	0,5	wzrost	1,0
43.	Lesistość	%	GUS	20,6	wzrost	22,0
Zagrożenia poważnymi awariami						
44.	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii	szt.	GIOŚ	0	bez zmian	0
45.	Liczba zakładów zaliczanych do ZDR	szt.	GIOŚ	1	bez zmian	1
46.	Liczba zakładów zaliczanych do ZZR	szt.	GIOŚ	0	bez zmian	0

źródło: opracowanie własne

W tabeli poniżej przedstawiono harmonogram wdrażania *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego* obejmujący wyżej opisane, cykliczne działania. Harmonogram ten ma charakter ramowy. Możliwe są jego modyfikacje – np. częstsza weryfikacja listy przedsięwzięć lub wcześniejsza aktualizacja programu – w zależności od zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także od oceny postępów w zakresie osiągnięcia celów *Programu*.

Tabela 73. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego

Monitoring realizacji Programu							
Rok	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Realizacja celów i kierunków działań do 2030 roku	X	X	X	X	X	X	X
Raporty z realizacji programu			X Raport za lata 2024-2025		X Raport za lata 2026-2027		X Raport za lata 2028-2029
Opracowanie Programu Ochrony Środowiska							X

źródło: opracowanie własne

9.5. Źródła finansowania

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Do publicznych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW),
- Rządowy Fundusz Inwestycyjny Polski Ład.

9.5.1. Fundusze krajowe

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

NFOŚiGW jest głównym źródłem finansowania w Polsce inwestycji proekologicznych (finansowanie inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej) – obszarów ważnych z punktu widzenia procesu dostosowawczego do standardów i norm Unii Europejskiej. NFOŚiGW działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska. Misją NFOŚiGW jest skuteczne i efektywne wspieranie działań na rzecz środowiska i transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej ze szczególnym uwzględnieniem działań służących absorpcji środków zagranicznych obsługiwanych przez NFOŚiGW.

NFOŚiGW oferuje pożyczki, dotacje oraz inne formy dofinansowania projektów realizowanych m.in. przez samorządy, przedsiębiorstwa, podmioty publiczne, organizacje społeczne, a także osoby fizyczne. Kierunkami finansowania są:

- transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki,
- poprawa jakości powietrza,
- adaptacja do zmian klimatu,
- przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami,
- poprawa gospodarki wodno-ściekowej,
- działania na rzecz ochrony przyrody.

Planowane jest zainwestowanie nowych środków w następujące zakresy i cele ogólne:

- efektywność energetyczna (m.in. głęboka termomodernizacja szkół, szpitali, budynków oraz lokali komunalnych),
- ekologiczny transport (m.in. zakup ekologicznych autobusów, rowerów elektrycznych cargo, nowych pojazdów napędzanych energią elektryczną, wodorem lub gazem i infrastruktury ich ładowania/tankowania),
- gospodarka o obiegu zamkniętym (m.in. wsparcie instalacji unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych przez termiczne przekształcanie, recyklingu surowcowego, likwidacja bomb ekologicznych),
- woda dla Polski (m.in. zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę na potrzeby komunalne),
- wspólna energia (m.in. wsparcie zakupu i montażu instalacji PV dla wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, wsparcie inwestycji w budowę, rozbudowę lub

modernizację małych elektrowni wodnych, finansowanie doradztwa w zakresie planów działań na rzecz transformacji w kierunku niskoemisyjności).

Szczegółowy zakres działalności NFOŚiGW, lista programów i przedsięwzięć priorytetowych, kryteria i zasady udzielania wsparcia finansowego, a także wzory wniosków i procedury ich rozpatrywania dostępne są w oficjalnym serwisie internetowym: www.nfosigw.gov.pl oraz w siedzibie Funduszu w Warszawie przy ul. Konstruktorskiej 3a.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, jako regionalna instytucja finansów publicznych, jest od przeszło 20 lat strategicznym partnerem samorządów, oraz innych podmiotów realizujących zadania z zakresu ochrony środowiska. Nasza działalność jest ukierunkowana na finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu bezpieczeństwa ekologicznego kraju i realizacji programów ekologicznych regionu.

Podstawowymi priorytetami środowiskowym wspieranymi przez Fundusz są:

- szeroko rozumiana ochrona atmosfery (w tym odnawialne źródła energii i poprawa efektywności energetycznej)
- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- edukacja ekologiczna.

Cel strategiczny Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku. Szczegółowe informacje na temat działalności WFOŚiGW we Wrocławiu można znaleźć na stronie internetowej funduszu www.wfosigw.wroclaw.pl lub pod nr telefonu: 71 333 09 40 oraz w siedzibie funduszu.

Rządowy Fundusz Inwestycyjny Polski Ład

Rządowy Fundusz Polski Ład to Program Inwestycji Strategicznych, który ma na celu dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce. To Program, który jest zbudowany wokół głównych założeń Polskiego Ładu. Założenia Programu Inwestycji Strategicznych:

- pobudzenie aktywności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego,
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości,
- poprawa warunków życia obywateli,
- powstanie nowych miejsc pracy,
- wsparcie zrównoważonego rozwoju,
- efektywne zaangażowanie sektora finansowego.

Program obejmuje ponad 30 obszarów gospodarki, w tym m.in.: inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, modernizację źródeł ciepła na zeroemisyjne, czy w gospodarowanie odpadami, a także inwestycje społeczne tj. żłobki, przedszkola czy ścieżki rowerowe. Przekazane fundusze mają na celu wspomaganie ochrony środowiska naturalnego. Obejmą one „zielone” inwestycje i programy wspierające obywateli oraz dążące do poprawy jakości środowiska w Polsce.

9.5.2. Fundusze Unii Europejskiej

Przewiduje się możliwości finansowania działań adaptacyjnych z nowej Perspektywy finansowej 2021–2027. Fundusze Europejskie na lata 2021–2027 to 72,2 miliarda euro z polityki spójności oraz 3,8 mld euro środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Łącznie to około 76 miliardów euro. Środki zostaną przeznaczone na realizację inwestycji w innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację, infrastrukturę, ochronę środowiska, energetykę, edukację i sprawy społeczne.

Podstawowym dokumentem, który określa współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa. To uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania Funduszy Europejskich. Dokument określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności. Polityka spójności na lata 2021–2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmie Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.

Fundusz Spójności służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).

Proponowane fundusze polityki spójności będzie uzupełniał **Fundusz Sprawiedliwej Transformacji**. Jest on częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.

Podobnie jak w latach 2014–2020 również w nowej rozpoczynającej się perspektywie około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Programy krajowe będą tematycznie zbliżone do tych realizowanych obecnie. Oznacza to, że pieniądze z polityki spójności zainwestowane zostaną m.in. w:

- rozwój infrastruktury i ochronę środowiska,
- powiększanie kapitału ludzkiego,
- budowanie kompetencji cyfrowych,
- wsparcie makroregionu Polski Wschodniej.

Jest już znany podział środków na poszczególne programy krajowe:

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (FEnIKS)

Stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 oraz 2014–2020. Jego głównymi źródłami finansowania są Fundusz Spójności (FS)

oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez:

- obniżenie emisyjności gospodarki transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym,
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne,
- dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030,
- poprawę bezpieczeństwa transportu, zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia,
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

Planowany budżet to ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Celami szczegółowymi obejmującymi zagadnienia środowiska naturalnego są: wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, wspieranie energii odnawialnej, rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych, wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej, wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej. Planowany budżet to ok 7,9 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) – następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Planowany budżet to ok. 4,3 mld euro.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) – jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Planowany budżet FERC to ok. 2 mld euro.

Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE) – program ma trzy głównie priorytety: skuteczne instytucje, skuteczni beneficjenci i skuteczna komunikacja. Środki z Pomocy Technicznej zostaną przeznaczone m.in. na: szkolenia dla beneficjentów korzystających z Funduszy Europejskich, rozwój krajowego systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych, działania informacyjno-promocyjne zwiększające wiedzę o Funduszach w Polsce. Budżet programu wyniesie 0,5 mld euro.

Fundusze Europejskie na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FEST) – 4,4 mld euro na pomoc w transformacji dla regionów górniczych: śląskiego, małopolskiego, dolnośląskiego (otrzyma 556 mln euro), wielkopolskiego, łódzkiego i lubelskiego.

Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ) – 0,475 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Rybactwa – 0,5 mld euro.

programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 0,56 mld euro⁶³.

Ze wsparcia Funduszy Europejskich w ramach Funduszy Europejskich Dolnego Śląska można korzystać na dwa sposoby: bezpośrednio – jako podmiot ubiegający się o dofinansowanie lub realizujący projekt oraz pośrednio – jako osoba, która bierze udział w przedsięwzięciach organizowanych przez kogoś innego (np. w szkoleniach). W zależności od specyfiki danego rodzaju wsparcia, określono, kto dokładnie może z niego skorzystać.

Z pieniędzy pochodzących z FEDŚ będą realizowane projekty m.in. z zakresu:

- wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej z OZE,
- instalacje do produkcji biokomponentów i biopaliw,
- termomodernizacja energetyczna budynków – głęboka i kompleksowa,
- modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- budowa i modernizacja sieci ciepłowniczej,
- wymiana źródeł ciepła,
- ścieżki rowerowe,
- infrastruktura Park & Ride,
- infrastruktura dworcowa i miejska (m.in. przebudowa skrzyżowań, buspasy),
- ekologiczny tabor w transporcie publicznym,
- przeciwdziałanie klęskom żywiołowym oraz usuwanie skutków katastrof (zbiorniki małej retencji, poldery zalewowe, specjalistyczny sprzęt i wyposażenie dla Straży Pożarnej),
- infrastruktura do: selektywnej zbiórki, przetwarzania, sortowania, kompostowania odpadów,
- kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej,
- utrzymanie obszarów i zasobów cennych przyrodniczo (lokalnych i regionalnych) parki krajobrazowe i miejskie, rezerваты, banki genowe, ścieżki edukacyjne),
- budowa lub przebudowa dróg wojewódzkich stanowiących połączenie z siecią dróg krajowych, ekspresowych oraz autostrad.

⁶³ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>.
<https://przetargowa.pl/fundusze-europejskie-2021-2027-co-nas-czeka-w-nowej-perspektywie-finansowej/>.

9.6. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1112) dla *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku* koniecznym było przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym uzgodniono zakres i stopień szczegółowości Prognozy oddziaływania na środowisko z:

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu (znak pisma WSI.411.172.2024.KM z dnia 5 lipca 2024 r.),
- Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym we Wrocławiu (znak pisma ZNS.9022.4.54.2024.MŚ z dnia 25 czerwca 2024 r.).

Opracowana Prognoza oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu stanowi załącznik do Programu.

Spis tabel

Tabela 1. Dane demograficzne (stan na 31.12.2023 r.).....	9
Tabela 2. Procesy demograficzne w powiecie dzierżoniowskim w latach 2014–2023	9
Tabela 3. Bezrobocie na terenie powiatu dzierżoniowskiego	14
Tabela 4. Efekty realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska w latach 2018-2019.	29
Tabela 5. Charakterystyka sieci ciepłowniczej na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	38
Tabela 6. Dane techniczne źródeł ciepła i instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń w ciepłowni Zakładu Energetyki Ciepłej w Pieszycach	38
Tabela 7. Dane techniczne źródeł ciepła i instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń w ciepłowni Spółdzielni Mieszkaniowej w Bielawie	39
Tabela 8. Planowane przez Zakład Energetyki Ciepłej inwestycje na terenie powiatu dzierżoniowskiego	39
Tabela 9. Planowane przez Bielawską Agencję Rozwoju Lokalnego inwestycje na terenie powiatu dzierżoniowskiego	39
Tabela 10. System gazowniczy na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2021-2022	41
Tabela 11. Sieć gazowa dystrybucyjna na terenie powiatu dzierżoniowskiego wg stanu na 31.12.2023 r.....	42
Tabela 12. Planowane przez PSG inwestycje na terenie powiatu dzierżoniowskiego	42
Tabela 13. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2022-2023 z terenu powiatu dzierżoniowskiego.....	45
Tabela 14. Kontrole przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji gazów i pyłów do powietrza na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2022–2023.....	47
Tabela 15. Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo)	49
Tabela 16. Wykaz dróg powiatowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	49
Tabela 17. Długość dróg dla rowerów na terenie powiatu dzierżoniowskiego [km], stan na 31.12.2022 r.....	54
Tabela 18. Wykaz tras rowerowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego	54
Tabela 19. Źródła ciepła i spalania paliw wg danych z CEEB	56
Tabela 20. Realizacja Programu „Czyste Powietrze” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2021–2023.....	58
Tabela 21. Wyniki pomiarów zanieczyszczeń pyłem PM10 na stacji w Dzierżonowie	63
Tabela 22. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2021–2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia	64
Tabela 23. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2021–2023 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	64
Tabela 24. Zestawienie informacji dotyczących oszacowanej powierzchni obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w powiecie dzierżoniowskim w 2023 r.	68
Tabela 25. Statystyki stężeń dla wybranych zanieczyszczeń w gminach powiatu dzierżoniowskiego zestawione na podstawie wyników obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla 2023 r.....	68
Tabela 26. Wykaz instalacji OZE w gminach powiatu dzierżoniowskiego	73
Tabela 27. Liczba i moc mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego	78
Tabela 28. Stan techniczny dróg powiatowych przebiegających przez powiat dzierżoniowski wg przeglądu rocznego w 2023 r.	83
Tabela 29. Ocena stanu technicznego dróg krajowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego	88
Tabela 30. Ocena stanu technicznego dróg wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego wg przeglądu rocznego w 2023 r.	88
Tabela 31. Liczba zarejestrowanych pojazdów na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na dzień 31.12.2022 r.)	90

Tabela 32. Ilość budynków chronionych, które osiągają przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu	94
Tabela 33. Szacunkowa liczba osób zamieszkujących na terenach w powiecie dzierżoniowskim, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.....	94
Tabela 34. Wyniki okresowych pomiarów hałasu przy drogach wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2021 r.	95
Tabela 35. Kontrole z zakresu hałasu przemysłowego na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2022–2023.....	96
Tabela 36. Ilość stacji bazowych telefonii komórkowej w gminach powiatu dzierżoniowskiego.....	101
Tabela 37. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu dzierżoniowskiego	102
Tabela 38. Wykaz głównych cieków wodnych przepływających przez powiat dzierżoniowski	105
Tabela 39. JCWP znajdujące się na terenie powiatu dzierżoniowskiego	105
Tabela 40. Ocena stanu JCWP zlokalizowanych na terenie powiatu dzierżoniowskiego	107
Tabela 41. Charakterystyka JCWPd na terenie powiatu dzierżoniowskiego	112
Tabela 42. Wyniki pomiarów JCWPd w ramach sieci krajowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego	114
Tabela 43. Wyniki pomiarów JCWPd w ramach sieci regionalnej na terenie powiatu dzierżoniowskiego	114
Tabela 44. Ocena stanu JCWPd na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	115
Tabela 45. Realizacja programu „Moja Woda” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2021 – umowy zakończone i rozliczone	120
Tabela 46. Realizacja programu „Moja Woda” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w 2023 r. – umowy zawarte.....	121
Tabela 47. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego	124
Tabela 48. Ujęcia wód należące do Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Dzierżonowie obsługujące mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego	125
Tabela 49. Ujęcia wód należące do Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach obsługujące mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego.....	127
Tabela 50. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu dzierżoniowskiego	129
Tabela 51. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu dzierżoniowskiego	131
Tabela 52. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	132
Tabela 53. Charakterystyka aglomeracji na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	135
Tabela 54. Surowce naturalne zlokalizowane na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na 31.12.2023 r.)	138
Tabela 55. Struktura użytkowania powierzchni ziemi na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na 01.01.2024 r.)	147
Tabela 56. Wyniki badań monitoringowych gleb w powiecie dzierżoniowskim w 2020 r.....	149
Tabela 57. Realizacja „Ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2023.....	150
Tabela 58. Wykaz funkcjonujących instalacji komunalnych na terenie województwa dolnośląskiego	152
Tabela 59. Charakterystyka Ekologicznego Centrum Odzysku w Bielawie	155
Tabela 60. Masa odpadów komunalnych [Mg] zebranych w sposób selektywny oraz zmieszany w 2023 r. z terenu powiatu dzierżoniowskiego	157
Tabela 61. Informacja o osiągniętym poziomie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2021–2023	161
Tabela 62. Ilość azbestu zinwentaryzowanego, unieszkodliwionego oraz pozostałego do unieszkodliwienia na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego.....	163
Tabela 63. Realizacja Programu usuwania azbestu na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2020–2023.....	164
Tabela 64. Powierzchnia obszarów chronionych na terenie powiatu dzierżoniowskiego (stan na 31.12.2023 r.)	173
Tabela 65. Liczba pomników przyrody w gminach powiatu dzierżoniowskiego.....	181

Tabela 66. Struktura gruntów leśnych, lasów i terenów zieleni na obszarze powiatu dzierżoniowskiego (stan na 31.12.2023 r.)	184
Tabela 67. Najważniejsze problemy w ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego w zakresie poszczególnych komponentów środowiska	190
Tabela 68. Najważniejsze sukcesy środowiskowe w ostatnich latach na terenie powiatu dzierżoniowskiego w zakresie poszczególnych komponentów środowiska	193
Tabela 69. Wykaz celów, kierunków interwencji oraz zadań wyznaczonych w ramach Programu Ochrony Środowiska	197
Tabela 70. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem	210
Tabela 71. Harmonogram zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem	219
Tabela 72. Wskaźniki monitoringu	245
Tabela 73. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego	249

Spis rysunków

Rysunek 1. Powiat dzierżoniowski na tle województwa dolnośląskiego	7
Rysunek 2. Gminy powiatu dzierżoniowskiego – powierzchnia i ilość miejscowości	8
Rysunek 3. Położenie gmin na tle powiatu	8
Rysunek 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	10
Rysunek 5. Podział fizyczno-geograficzny powiatu dzierżoniowskiego	11
Rysunek 6. Scenariusz zmian klimatu w powiecie dzierżoniowskim	12
Rysunek 7. Emisja zanieczyszczeń gazowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2014–2023	46
Rysunek 9. Emisja zanieczyszczeń gazowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego w latach 2014–2023	46
Rysunek 10. Układ głównych dróg na terenie powiatu dzierżoniowskiego	51
Rysunek 11. Układ linii kolejowych na terenie powiatu dzierżoniowskiego	52
Rysunek 12. Schemat linii autobusowych i przystanków, dla których organizatorem transportu publicznego jest Związek Powiatowo-Gminny „Sowiogórskie Autobusy”	53
Rysunek 13. Trasy rowerowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego	55
Rysunek 14. Źródła ciepła i spalania paliw na terenie powiatu dzierżoniowskiego wg danych z CEEB	58
Rysunek 15. Podział województwa dolnośląskiego na strefy ochrony powietrza	62
Rysunek 16. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w województwie dolnośląskim w 2023 r.	65
Rysunek 17. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w województwie dolnośląskim w 2023 r.	66
Rysunek 18. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego arsenu w województwie dolnośląskim w 2023 r.	66
Rysunek 19. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego ozonu w województwie dolnośląskim w 2023 r.	67
Rysunek 20. Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie dolnośląskim w 2022 r.	67
Rysunek 21. Strefy energetyczne warunków wiatrowych	70
Rysunek 22. Mapa temperatury na głębokości 2000 metrów pod powierzchnią terenu	71
Rysunek 23. Średni czas nasłonecznienia w ciągu roku na terenie Polski	72
Rysunek 24. Mapa nasłonecznienia Polski	72
Rysunek 25. Ocena stanu dróg w oparciu o techniczne kategorie w latach 2012–2020	87
Rysunek 26. Ekran akustyczny zlokalizowany wzdłuż dróg wojewódzkich na terenie powiatu dzierżoniowskiego	89
Rysunek 27. Procentowy wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów w latach 2013-2022 w powiecie dzierżoniowskim, przy założeniu, że wartość wskaźników w 2013 roku odpowiada 0%	90

Rysunek 28. Układ sieci elektroenergetycznych na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	100
Rysunek 29. Ulokowanie stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego	101
Rysunek 30. Powiat dzierżoniowski na tle JCWP	106
Rysunek 31. Powiat dzierżoniowski na tle JCWPd	113
Rysunek 32. Zagrożenie powodziowe na terenie powiatu dzierżoniowskiego	116
Rysunek 33. Zagrożenie suszą na terenie powiatu dzierżoniowskiego	118
Rysunek 34. Strefy ochrony ujęć wód na terenie powiatu dzierżoniowskiego	128
Rysunek 35. Zmiany długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w powiecie dzierżoniowskim w latach 2014–2023	130
Rysunek 36. Woda dostarczona gospodarstwom domowym i ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną w powiecie dzierżoniowskim w latach 2014–2023	130
Rysunek 37. Korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w % ogółu ludności w powiecie dzierżoniowskim w latach 2013–2022	131
Rysunek 38. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w powiecie dzierżoniowskim w latach 2013–2022	133
Rysunek 39. Położenie złóż kopalin na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	141
Rysunek 40. Mapa glebowo-rolnicza powiatu dzierżoniowskiego	146
Rysunek 41. Odpady zebrane w ciągu roku w powiecie dzierżoniowskim w latach 2019–2023 [Mg]	159
Rysunek 42. Ilość azbestu, który przekazano do unieszkodliwienia (w stosunku do ogółu) w gminach powiatu dzierżoniowskiego [%]	164
Rysunek 43. Usytuowanie obszarowych form ochrony przyrody na terenie powiatu dzierżoniowskiego	181
Rysunek 44. Usytuowanie pomników przyrody na terenie powiatu dzierżoniowskiego	182
Rysunek 45. Usytuowanie korytarza ekologicznego na terenie powiatu dzierżoniowskiego.....	183
Rysunek 46. Położenie lasów na terenie powiatu dzierżoniowskiego	185